

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
JAPON DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

**JAPONCA DOLGU SÖZCÜĞÜ NANKA'NIN EDİMSSEL İŞLEVLERİ VE EZGİ
GÖRÜNÜMLERİ**

Doktora Tezi

Penpe YÜKSEL

Ankara, 2025

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
JAPON DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

**JAPONCA DOLGU SÖZCÜĞÜ NANKA 'NIN EDİMSSEL İŞLEVLERİ VE EZGİ
GÖRÜNÜMLERİ**

Doktora Tezi

Penpe YÜKSEL

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Ayşe Nur TEKMEN

Ankara, 2025

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
JAPON DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

**JAPONCA DOLGU SÖZCÜĞÜ NANKA'NIN EDİMSSEL İŞLEVLERİ VE EZGİ
GÖRÜNÜMLERİ**

Doktora Tezi

Penpe YÜKSEL

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Ayşe Nur TEKMEN

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı Soyadı

Prof. Dr. Ayşe Nur TEKMEN

Prof. Dr. Tolga ÖZŞEN

Doç. Dr. Sinan LEVENT

Doç. Dr. İpek Pınar UZUN

Dr. Öğr. Üyesi Nurullah SAT

Tez Savunması Tarihi

20.02.2025

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Prof. Dr. Ayşe Nur TEKMEN danışmanlığında hazırladığım “**Japonca Dolgu Sözcüğü Nanka'nın Edimsel İşlevleri ve Ezgi Görünümleri (Ankara,2025)**” adlı doktora tezindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

17.03.2025

Penpe YÜKSEL

Bu tez çalışması, 2022 yılının ikinci döneminde TÜBİTAK/BİDEB Bilim İnsanı Destekleme Dairesi Başkanlığı 2214/A Yurt Dışı Doktora-Sırası Burs Programı tarafından Kyoto Üniversitesi'nde (Japonya/Kyoto) gerçekleştirilen araştırma çerçevesinde desteklenmiştir.

ÖNSÖZ

Günümüz dilbilimi araştırmalarında, konuşma dilinin çok katmanlı yapısını çözümlenebilmek için yalnızca sözdizimsel ve anlamsal verileri incelemek artık yeterli görülmemektedir. Özellikle dolgu sözcükleri, ezgi ve edimsel işlevler gibi etkileşimsel unsurların dilsel iletişimdeki önemini vurgulayan çalışmalar hız kazanmış durumdadır. Bu tez, Japonca konuşma dilinde yaygın bir kullanım alanına sahip olan *nanka* dolgu sözcüğünü merkezine alarak, söz konusu dolgu sözcüğünün çok işlevli yapısı ile ezgi görünümü arasındaki yakın ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamaktadır. *Nanka* sözcüğünün belirsizlik ifade etme, söylemi yumuşatma, zaman kazanma, onarım, konu yönetme ve düşünceyi başlatma gibi çeşitli işlevlerle kullanımına ek olarak, her bir işlevle ilişkili ezgi kalıplarının da incelenmesi, hem Japonca konuşma diline dair kapsamlı bir çerçeve sunmayı hem de genel anlamda dolgu sözcüğü olgusunu ayrıntılandırmayı hedeflemiştir.

Japonca, dolaylı iletişimi, toplumsal uyum ve itibar kaybindan kaçınma stratejilerini öne çıkaran bir kültür içinde gelişmiştir. Böylesi bir kültürel bağlamda, *nanka* gibi dolgu sözcükleri salt “boş” veya “doldurma” ifadesi olmanın ötesine geçerek, konuşmacıya stratejik kullanım olanakları sunmaktadır. Konuşmacılar, *nanka* aracılığıyla düşüncelerini muğlaklaştırıp nezaketi koruyabilmekte, sert ya da olası saygınlık zedeleyici (*face-threatening*) ifadeleri yumuşatabilmekte, zamanı etkili biçimde yönetebilmekte ya da söylemi onarıırken (*self-repair*) akıcı bir diyalog sürdürmeyi başarabilmektedir. Bununla birlikte, bu işlevlerin yalnızca sözel açıdan değil, ezgisel (*prosodik*) düzeyde de nasıl biçimlendiği dikkat çekici bir araştırma alanıdır. Bu tez, Praat gibi perde (Hz) analizi araçları kullanarak *nanka* sözcüğünün işlevsel kullanımı ile ezgi örüntüleri (tonlama başlangıcı, yükseliş-düşüş noktaları vb.) arasındaki ilişkileri kapsamlı bir şekilde incelemektedir.

Çalışmada, doğal konuşma ortamlarında kaydedilmiş ve titizlikle seçilmiş örnek kesitler üzerinden nitel ve nicel analiz yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Böylelikle, *nanka* sözcüğünün altı temel işlevsel kategorideki (belirsizlik ifade etme, söylemi yumuşatma, zaman kazanma, onarım, konu yönetme ve düşünceyi başlatma) kullanımı farklı ezgi görünümleri ile desteklenmiş, her bir işlevin ezgi yoluyla nasıl kuvvetlendirildiği veya anlamlandırıldığı ortaya konmuştur. Japon dili üzerine odaklansa da bu tez, dolgu sözcükleri ve ezgi arasındaki etkileşimin evrensel bir iletişim olgusu olabileceğine dair bulgular da içermekte; dolayısıyla, kuramsal olarak edimbilim, sesbilim ve konuşma çözümlemesi gibi farklı alanları kesiştirmeyi amaçlamaktadır.

Elinizdeki bu tez, *nanka* dolgu sözcüğüne odaklanan çalışmaların nadirliğini gözetererek, söz konusu alanı gerek bürünsel gerek edimsel yönleriyle bütüncül bir şekilde ele alması bakımından yenilikçi bir model sunmayı hedeflemiştir. Japonca konusuna hâkim araştırmacılardan, dilbilimsel teori ve söylem çözümlemesiyle ilgilenen akademisyenlere kadar geniş bir okur kitlesi için yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, tez boyunca elde edilen bulgular, dil öğrenenlerin doğal konuşma becerilerini geliştirme noktasında dolgu sözcüklerinin işlev ve ezgi yapılarını tanımanın önemini vurgulayarak, dil öğretim materyallerine ışık tutacak niteliktedir.

Akademiye adım attığım ilk günden bu yana üzerimde büyük emeği ve desteği bulunan, lisansüstü eğitimime başladığım andan itibaren bana yol gösteren, zorlandığım anlarda cesaretlendiren, düştüğüm zaman beni ayağa kaldıran ve her daim ufkumu genişletmeme yardımcı olan danışmanım Sayın Prof. Dr. Ayşe Nur TEKME'ne sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Onun rehberliği ve paylaştığı akademik deneyimleri sayesinde, bu çalışmayı şekillendirme ve geliştirme imkânına sahip oldum.

Lisansüstü eğitim sürecimde, tez izleme jürilerimde yer alarak çok değerli görüş ve önerileriyle tezimin ilerlemesine katkı sağlayan Sayın Doç. Dr. İpek Pınar UZUN ve Sayın Doç. Dr. Sinan LEVENT başta olmak üzere, beni akademik anlamda destekleyen ve yönlendiren tüm hocalarıma şükranlarımı sunarım. Çalışmamın kapsamının genişlemesi, metinlerin derinlik kazanması ve bulguların nitelikli bir şekilde sorgulanması noktasında, paylaştıkları fikirler ve eleştiriler benim için büyük önem taşıdı.

Ayrıca, bu doktora tezini gerçekleştirme sürecinde bana imkânlar sağlayan ve farklı ortamlarda araştırma yapmama vesile olan Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) 2214-A Doktora Sırası Araştırma Bursu desteğiyle 20 Ağustos 2023 – 28 Temmuz 2024 tarihleri arasında yaklaşık bir yıl boyunca Japonya’da Kyoto Üniversitesi’nde devam etme fırsatı buldum. Bana, Japonya’da araştırma yapma imkânı sunan TÜBİTAK’a ve bu süre zarfında Kyoto Üniversitesi’nde danışmanlığımı üstlenen, zaman ayıran, beni geliştiren ve çalışmalarım için teşvik eden, aynı zamanda tezim için kullandığım derlemi bana sağlayan çok kıymetli Sayın Prof. Dr. Toshiyuki SADANOBU’ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak, akademik yolculuğum boyunca beni koşulsuz destekleyen, varlıklarıyla her an yanımda olup motivasyonumu artıran aileme fedakârlıkları ve sabırları için sonsuz sevgilerimi ve teşekkürlerimi iletiyorum. Bu tez, onların sevgi ve anlayışı olmadan mümkün olamazdı.

Penpe YÜKSEL

20.02.2025

İÇİNDEKİLER

| | |
|---|------|
| ATIF..... | I |
| ÖNSÖZ..... | II |
| İÇİNDEKİLER..... | V |
| AÇIMLAMA (GLOSS)..... | VIII |
| TABLOLAR LİSTESİ..... | X |
| ŞEKİLLER LİSTESİ..... | IX |
| GİRİŞ..... | 1 |
| Alanyazında Kullanılan Terimler ve Tanımları..... | 7 |

1. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

| | |
|--|----|
| 1.1. Söylem Sesbilimi..... | 9 |
| 1.1.1. Etkileşimde Bürün Dizgesi..... | 12 |
| 1.1.1.1. Ezgi..... | 13 |
| 1.1.1.2. Söylemde Ezginin İşlevleri..... | 17 |
| 1.2. Söylem Belirleyicileri..... | 21 |
| 1.2.1. Söylem Belirleyiciler Üzerine Yapılmış Önceki Çalışmalar..... | 23 |
| 1.2.2. Söylem Belirleyicilerin Özellikleri..... | 25 |
| 1.2.2.1. Bağlayıcılık..... | 26 |
| 1.2.2.2. Seçimlilik..... | 26 |
| 1.2.2.3. Gerçek Dışı Koşulluluk..... | 27 |
| 1.2.2.4. Güçsüz Tümce Çağrışımı..... | 27 |
| 1.2.2.5. Baş Konumluluk..... | 28 |
| 1.2.2.6. Sözellik..... | 28 |
| 1.2.2.7. Çok Ulamlılık..... | 29 |

| | |
|---|----|
| 1.2.3. Söylem Belirleyicilere İşlevsel Yaklaşımlar..... | 29 |
| 1.2.3.1. Metinsel İşlev..... | 31 |
| 1.2.3.2. Kişilerarası İşlev..... | 31 |
| 1.3. Konuşma Çözümlemesi..... | 33 |

2. BÖLÜM

JAPONCA DOLGU SÖZCÜKLERİ

| | |
|--|----|
| 2.1. Söylem..... | 35 |
| 2.2. Dolgu Sözcüğü..... | 36 |
| 2.2.1. Japonca Alan Yazınında Dolgu Sözcükleri..... | 38 |
| 2.2.2. Dolgu Sözcüğünün Tanımı ve Yerine Kullanılan Terimler..... | 41 |
| 2.2.3. Japonca Dolgu Sözcük Araştırmaları Yaklaşımları..... | 45 |
| 2.2.4. Japoncada Dolgu Sözcükleri Üzerine Yapılmış Çalışmalar..... | 47 |
| 2.2.5. Japonca Dolgu Sözcüklerinin Sınıflandırılması..... | 52 |
| 2.3. Dolgu Sözcüğü Olarak <i>Nanka</i> | 53 |

3. BÖLÜM

NANKA DOLGU SÖZCÜĞÜNÜN ÇÖZÜMLENMESİ

| | |
|---|-----|
| 3.1. Araştırmanın Verileri..... | 63 |
| 3.2. Verilerin Çözümlemesi..... | 64 |
| 3.3. Nanka'nın Söylem İçindeki Yeri..... | 65 |
| 3.4. Nanka'nın İşlevleri ve Ezgi Görünümleri..... | 69 |
| 3.4.1. Edimsel İşlevleri ve Ezgi Görünümleri..... | 69 |
| 3.4.1.1. Belirsizlikleri ifade etme..... | 69 |
| 3.4.1.2. Söylemi yumuşatma..... | 106 |
| 3.4.1.3. Zaman kazanma..... | 138 |

| | |
|--|------------|
| 3.4.1.4. Söylemin sürekliliğini sağlama..... | 163 |
| 3.4.2. Etkileşimsel İşlevleri ve Ezgi Görünümleri..... | 185 |
| 3.4.2.1. Onarım..... | 185 |
| 3.4.2.2. Konuları Yönetme..... | 201 |
| 3.4.2.3. Düşünceyi Başlatma..... | 221 |
| 3.5. Değerlendirme..... | 225 |
| SONUÇ..... | 228 |
| KAYNAKÇA..... | 239 |
| EKLER..... | 249 |
| 要旨..... | 266 |
| ÖZET..... | 268 |
| ABSTRACT..... | 269 |

AÇIMLAMA (GLOSS)

ADV (Adverb): Belirteç

CAUS (Causative): Ettirgen yapı.

COMP (Complementizer): Tümleyici.

COND (Conditional): Koşul.

CONJ (Conjunction): Bağlaç.

COP (Copula): Koşaç.

DIM (Diminutive): Küçültmeli.

F (Filler): Dolgu sözcüğüne dikkat çeken işaret (ör. "ano").

FIL (Filler): Dolgu sözcüğü.

HON (Honorific): Saygı biçimi.

LOC (Locative): Kalma durumu.

NEG (Negative): Olumsuzluk eki.

NML (Nominalizer): Adlaştırıcı.

NOM (Nominative): Özne durum eki.

PASS (Passive): Edilgen yapı.

POT (Potential): Yeterlilik eki.

PROG (Progressive): Sürelik eki.

Q (Question Marker): Soru eki veya belirsizlik belirteci.

QUOT (Quotative): Alıntı eki.

R (Reference): Referans bir kişiye, mekâna veya bağlama işareti.

SUP (Supposition): Üstünlük veya varsayım belirteci.

TAG (Tag Question): Eklenti soru.

TOP (Topic Marker): Konu belirteci.

U (Utterance): Sözce.

W (Wrong): Belirsizlik veya yanlış bir sözcük kullanımı.

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Dolgu sözcüklerinin edimsel işlevleri

Tablo 2. Japonca dolgu sözcüklerinin türleri

Tablo 3. *Nanka*'nın Sözcüde Bulunma Yeri

Tablo 4. *Nanka*'nın İşlevleri

Tablo 5: *Nanka* sözcüğünün işlevsel kategorisi ve ezgi görünümü özellikleri

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kesit 4'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 2: Kesit 5'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 3: Kesit 6'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 4: Kesit 7'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 5: Kesit 8'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 6: Kesit 9'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 7: Kesit 10'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 8: Kesit 12'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 9: Kesit 13'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 10: Kesit 14'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 11: Kesit 15'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 12: Kesit 16'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 13: Kesit 17'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 14: Kesit 18'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 15: Kesit 19'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 16: Kesit 20'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 17: Kesit 21'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 18: Kesit 22’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 19: Kesit 23’te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 20: Kesit 24’te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 21: Kesit 25’te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 22: Kesit 26’da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 23: Kesit 27’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 24: Kesit 28’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 25: Kesit 29’da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 26: Kesit 30’da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 27: Kesit 31’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 28: Kesit 32’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 29: Kesit 33’te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 30: Kesit 34’te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 31: Kesit 35’te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 32: Kesit 36’da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 33: Kesit 37’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 34: Kesit 39’da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 35: Kesit 40’da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 36: Kesit 41’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 37: Kesit 42’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 38: Kesit 43’te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 39: Kesit 44’te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 40: Kesit 45’te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 41: Kesit 46’da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 42: Kesit 47’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 43: Kesit 48’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 44: Kesit 49’da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

GİRİŞ

Bu çalışmada, Japoncada sözlü iletişimde çok sık olarak kullanılan *nanka* (なんか) dolgu sözcüğü hem işlevsel hem de bürünsel açıdan incelenmiştir. Söz konusu *nanka* dolgu sözcüğünün seçilmesinin temel sebebi, sözcüğün Japonca konuşma dilinde yaygın kullanımına rağmen, çeşitli işlevlerinin ve konuşma akışı içindeki bürünsel rolünün alan yazında yeterince derinlemesine incelenmemiş olmasıdır. *Nanka*, hem konuşmanın yapısal unsurları üzerinde işlev gösteren bir dolgu sözcüğü olarak, hem de karşılıklı etkileşimde sosyal anlamlar taşıyan bir araç olarak farklı işlevler üstlenmektedir. Bu sözcüğün farklı bağlamlarda nasıl kullanıldığını analiz ederek hem ezgi örüntüsü hem de konuşmacılar arası ilişki ve iş birliği süreçleri hakkında daha derin bir anlayış geliştirmek mümkündür. Böylece, Japonca diline özgü bir dilbilimsel öge olan *nanka* dolgu sözcüğünün işlevleri ve kullanım stratejileri, ezgi analizi ve edimsel bağlamda kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir.

Dolgu sözcükleri, günlük iletişimde konuşmacılar için önemli bir araçtır. Konuşmacıların muhatapları ile bağlantı kurmalarına yardımcı olmakta, düşündüklerini veya bilgiyi işlediklerini göstermekte ve konuşmada bir rahatlık ve kolaylık hissi sağlamaktadır. Dolgu sözcükleri, bir noktayı vurgulamak, belirsizliği ifade etmek, tereddüt ifade etmek veya nezaket göstermek gibi çeşitli işlevler için kullanılmaktadır. Dolgu sözcükleri ayrıca bir konuşmanın başlangıcını veya sonunu belirtmek, konudaki bir değişikliği işaret etmek veya anlaşma ya da anlaşmazlığı belirtmek için de kullanılabilir.

Dolgu sözcükleri etkileşimsel edimbilim alanının önemli bir unsurudur. Edimbilim, dilin sosyal bağlamlarda nasıl kullanıldığını ve anlamın bağlam, ezgi ve sözel olmayan ipuçları yoluyla nasıl aktarıldığını inceleyen bir bilim dalıdır. Edimbilimde dil, sosyal hedeflere ulaşmak ve sosyal ilişkiler kurmak için bir araç olarak görülmektedir.

Dolgu sözcüklerinin kullanımı, konuşmacıların bir uyum duygusu yaratarak, katılım düzeylerini göstererek veya niyetlerini işaret ederek bu hedeflere ulaşmalarının bir yoludur.

Edimbilim, dilin sosyal bağlamlarda belirli hedeflere ulaşmak için nasıl kullanıldığını incelerken, edimsel yetkinlik de bir kişinin dili sosyal bağlamlarda uygun şekilde kullanma becerisini ifade eder. Başka bir deyişle edimsel yetkinlik, iletişimsel yeterliliğin önemli bir bileşenidir (Bachman, 1990, s.89). Bu yetkinlik, kişinin amaçladığı mesajını belirli bir bağlamda nüansları ile iletme ve muhatabının mesajını amaçlandığı şekilde yorumlama yeteneğidir (Fraser, 2010, s.15). Edimsel yetkinlik, bir kişinin dili sosyal bağlamlarda uygun şekilde kullanma becerisini ifade eder. Dilin istekte bulunmak, minnettarlık ifade etmek veya nezaket göstermek gibi sosyal hedeflere ulaşmak için nasıl kullanıldığının anlaşılmasını ve dili bağlama uygun bir şekilde kullanma becerisini içerir. Ayrıca, konuşmacıların amaçladıkları anlamları etkili bir şekilde iletmelerini ve yanlış anlamalardan kaçınmalarını sağladığı için iletişimin çok önemli bir yönüdür. Sadece dil kullanımını değil, aynı zamanda yüz ifadeleri, ses tonu ve beden dili gibi sözel olmayan ipuçlarının farkındalığını da içerir. Konuşmacının edimsel yetkinliğinde ve sözlü etkileşiminde önemli rol oynadığı iddia edilen önemli bir unsur söylem belirleyicileridir (Müller, 2005, s.1). Söylem belirleyicileri, kişilerin duygu ve düşüncelerini ifade edebilmek ve metinsel bağdaşıklığı saptayabilmek için kullandıkları sözcüksel öğelerdir ve sözlü söylemde edimsel açıdan vazgeçilmez unsurlardan birisidir.

Söylem belirleyicileri, konuşulan söylem üzerine yapılan çalışmalarla ortaya çıkmıştır ve yazılı söylemden ziyade sözlü söylemin bir özelliğidir (Müller, 2005, s.27). Schiffrin (1987, s.31)'ye göre söylem belirleyiciler, sözcelemedeki birimleri konumlandıran, dizi bağımlı unsurlardır.

Söylem belirleyicileri alan yazınında çeşitli adlarla anılırlar. Bunlar arasında söylem bölümleri belirleyicileri (*boundary markers*, Sinclair and Coulthard 1975, *örnek, s. OK, right, tamam*), bağlaçlar (*connectives*, Blakemore 1987, *örnek, s. but ama*), konuşma sırasındaki boşlukları doldurucu sözcükler ya da dolgu sözcükleri (*filler*, *örnek, s. well, şey*), duraksama belirleyicileri (*hesitation markers*, *örnek, s. ee, erm*), konuşmacının düşüncelerini toplamaya çalıştığını işaret eden belirleyiciler (*evincives*, Schourup 1982, *fumbles*, Edmondson 1981, *örnek, s. anyway, neyse*), uzlaşım belirleyicileri (*compromisers*, James 1983, *örnek, s. aslında, işte, actually, you know*), akıcılık belirleyicileri (*conversational greasers*, *örnek, s. and then, ondan sonra*) gibi farklı sözcük türlerine ait birimler bulunur. Bazen ünlemler (*oh, aa*), bağlaçlar (*and, but; ve, ama*), belirteçler (*aslında, actually*) söylem belirleyicisi işlevi üstlenirken bazen de konuşma dilinde kalıplaşmış deyişler bu işlevi üstlenirler (*you know, I mean, biliyor musun, bir de şey*) (Özbek, 1998, s.37).

Bunun yanısıra, Japonca alan yazınında yapılan araştırmalarda da söylem belirleyicileri için pek çok farklı terim kullanılmıştır. Bunlar arasında, bağlaçlar (*connective*, Maynard 1989;1993; Karatsu 1993; Maynard 1993 ve Mori 1994), dolgu sözcükleri (*filler*, Saito 1992; Cook 1993), etkileşimli ilgeçler (*interactional particles*, Ueno 1972, Oishi 1985, Ishikawa 1988, Cook 1988;1990, Maynard 1993 ve Kamio 1994) gibi farklı terimler bulunmaktadır (Philips, 1998, s.22-23).

Yukarıdaki terimlerden bazıları belirli alt kategorileri açıkça belirtse de (anlam, etkileşim veya sözdizimi gibi çeşitli ölçütlere dayalı olarak), diğer terimler farklı araştırmacılar için farklı anlamlar taşımaktadır. Bazıları için parçacık (*particle*), yalnızca değişmez tek sözcük öğeleri (belirli belirteçler, ilgeçler vb.) için kullanılan sözdizimsel bir terim iken, diğerleri için parçacık daha kapsayıcı bir şekilde görülmekte ve çeşitli ilgili öğeler için kullanılmaktadır. Fraser (2009, s. 296), birçok kişiyle ortak olarak belirteç

(*marker*) terimini tercih eder ancak söylem belirleyici (*discourse marker*) terimini yalnızca edimsel belirleyicinin (*edimsel marker*) bir alt kategorisi olarak, “ev sahibi oldukları söylem segmenti ile önceki söylem segmenti arasında bir ilişkiyi işaret eden” ögeler için kullanmaktadır (Ranger, 2018, s. 2).

Bu çalışmada da Japoncada alan yazında sıklıkla kullanılan ve söylem belirleyicisi alt kategorisinde yer alan dolgu (*filler*) sözcükleri kavramı çalışılmıştır. Dolgu sözcükleri geniş anlamda söylem belirleyicilerinin bir türü olarak kabul edilmekle birlikte, belirli işlevleri ve kullanım amaçları bakımından farklılıklar göstermektedir. Dolgu sözcükleri genellikle bir ses, bir sözcük ya da tümce olarak ifade edilmektedir ve konuşma esnasındaki duraklamaları doldurmak için kullanılmaktadır. Dolgu sözcükleri Maynard (1989, s.30) tarafından, tanımlanabilir veya konu ile ilgili önerme anlamları taşımayan çok çeşitli ifadeler olarak tanımlanmıştır. Dolgu sözcüklerinin sözlü iletişimde önemli bir rolü vardır ve Japonca günlük konuşmalarda da sıkça kullanılmaktadır. Dolgu sözcüklerinin edimsel işlevlerinin yanı sıra bürünsel açıdan yani ezgisel, perde vurgusu gibi farklı işlevleri de bulunmaktadır. Ayrıca bu sözcüklerin ezgisel sesletimi de söylem içerisinde anlam farklılıklarına yol açmaktadır.

Dolgu sözcükleri, bir konuşma veya metin içindeki söylem bölümlerinin düzenlenmesinde ve birbirine bağlanmasında önemli bir rol oynayan dilsel unsurlardır. Söylemin yapısını ve yönünü gösteren işaret levhaları olarak hizmet ederler ve etkili iletişimin temel bir bileşenidirler. Dolgu sözcükleri iletişimde çeşitli işlevlere hizmet etmektedir. Bir konunun veya alt konunun başlangıcını veya sonunu göstererek söylem sınırlarını belirtmektedir. Ayrıca tümceler veya ifadeler arasındaki ilişkileri göstererek söylem ilişkilerini de işaret etmektedir.

Sözlü iletişimde, dolgu sözcükleri genellikle konudaki değişiklikleri belirtmek, noktaları vurgulamak ve konuşmacının tutumunu veya duruşunu belirtmek için kullanılır.

Resmi olmayan konuşmalarda, konuşmacının söz almaya hazır olduğunu veya sırasının sona erdiğini belirterek bir konuşmada sıra alma sinyalini verebilirler. Yazılı iletişimde ise konu değişikliklerini belirtmek, fikirleri birbirine bağlamak ve yazarın tutumunu veya duruşunu belirtmek için kullanılır. Akademik yazımda, argümanları yapılandırmak ve bir metnin organizasyonunu işaret etmek için kullanılırlar.

Dolgu sözcükleri hem sözlü hem de yazılı iletişimde söylemin akışını ve tutarlılığını şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Söylem sınırlarını, ilişkileri, konuşmacı/yazar duruşunu ve söylemin organizasyonunu işaret etmek gibi çeşitli işlevlere hizmet etmektedir. Dolgu sözcüklerinin kullanımı iletişimin netliğini, tutarlılığını ve etkinliğini önemli ölçüde etkileyebilir ve işlevlerinin ve kullanımlarının farkında olmak çok önemlidir. İster gündelik konuşmalarda ister akademik yazılarda olsun, söylem belirteçleri etkili iletişimin temel bir bileşenidir ve göz ardı edilmemelidir.

Dolayısıyla bu çalışmada, Japoncada sıkça kullanılan *nanka* dolgu sözcüğüne odaklanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda, *nanka*'nın kullanım sıklığı belirlenmiş ve bu sözcüğün edimsel açıdan üstlendiği işlevler ile ezgi görünümleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, *nanka* dolgu sözcüğünün söylemsel ve edimsel işlevlerini ortaya koymak ve bu işlevlerin konuşma dilindeki bürünsel özelliklerle nasıl bir etkileşim içinde olduğunu belirlemektir.

Tezin yukarıda sunulan genel amacı doğrultusunda;

- Çok işlevlilik özelliği göz önüne alındığında, *nanka* dolgu sözcüğünün temel işlevsel kategorilerinin ne olduğu,
- Her işlevsel kategori ile ezgi görünümlerinin ilişkili olup olmadığı,
- Ezgi örüntülerinin farklı işlevlerde ne gibi farklılıklar gösterdiği,

- Ezgi görünümüleri ve edimsel işlevler arasındaki ilişki (korelasyon) hakkında bir genelleme yapmanın mümkün olup olmadığı,

sorularına, söylem sesbilimi (*discourse phonology*) ve konuşma çözümlemesi (*conversation analysis*) kuramları çerçevesinde yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Edimbilim alanının alt kavramlarından biri olan dolgu sözcükleri ile ilgili dünyada yapılan çalışmalara bakıldığında daha çok işlevsel çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Özellikle Japonca dolgu sözcükleri ile ilgili yapılan çalışmalar işlevsel boyutta kalmış, sesbilimsel ve bürünsel açıdan yapılan çalışmaların çok az olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan Japonca dolgu sözcüklerinin hem işlevsel hem de bürünsel açıdan istatistiksel analiz yöntemi ile incelendiği herhangi bir çalışma tespit edilememiştir.

Türkiye’de de Japon Dili ve Japonya ile ilgili yapılan çalışmalar son zamanlarda artmış olsa da Japoncanın sesbilimsel yaklaşımlarla ele alındığı çalışmalar bulunmamaktadır. Bu nedenle, Türkiye’de yapılan Japonca araştırmalarında dolgu sözcükleri (*filler*) ile ilgili çalışmalar tespit edilemediği için, Japonca günlük konuşmalarında önemli yer tutan bu dolgu sözcüklerinin istatistiksel yöntemlerle analiz edilerek bürünsel ve işlevsel açıdan ele alınmasının alan yazını için önem arz edeceği düşünülmektedir.

Alanyazında Kullanılan Terimler ve Kavramlar

Dolgu Sözcüğü (*filler / firaa* フイラー): Sözcenin bir bölümünü dolduran ifade ya da sözcüklerdir. Dolgu sözcüğünün kendisi, tümcenin içeriğini ya da başka bir sözceyle olan ilişkisini ifade etmez. Duraksama, tedirginlik hissetme, cevap vermekten kaçınma gibi durumlarda kullanılan ifadelerdir (Nakano et al. 2015, s.204-205).

Ezgi (*intonation / intonēshon* イントネーション): Ezgi, bir konuşma zincirindeki seslem, biçimbirim ve sözcükleri kapsayan ton değişimlerinin tümüdür. Bu bürünsel öge tümce ile sözceyi ilgilendirir, dil durağan olmadığı, konuşan kişinin ruhsal durumuyla ve konuşucunun eğitim ve sosyal düzeyi ile ilişkili olduğu için her durum için geçerli tek bir ezgi biçimi saptamak kolay değildir (Selen, 1973, s.40; Ergenç, 1989, s.52-53).

Ezgi Öbeği (*intonation phrase / onchōku* 音調句): Bürünsel sıralı düzeninde sözce ile sesbilimsel öbek arasında yer alan sesbilimsel bir birimdir. Ezgisel Sesbilimde ezgi türlerini kapsayan bir birimdir (Nakano et al. 2015, s.59).

Ezgisel Sesbilim (*intonational phonology / onchōninron* 音調音韻論): Ladd (1996, 2009)'in kullandığı terime göre, Özerkparça Sesbilimi ile Bürünsel Sesbilimi temel alarak, yüksek (H) ve alçak (L) olmak üzere iki ton ve sınır perdelerinin birleşimiyle dilin ezgisel özelliklerini araştıran bilim dalıdır (Nakano et al. 2015, s.59).

Konuşma Çözümlemesi (*conversation analysis / danwa bunseki* 談話分析): Dilbilim ve ilgili disiplinlerde, genellikle budun yöntembilimi tekniklerini kullanarak, konuşmaların sıralı yapısını ve tutarlılığını (günlük anlamda) incelemek için kullanılan bir yöntem atıfta bulunmak için kullanılan bir terimdir. Bu yaklaşım, insanlar dilbilimsel olarak etkileşime girdiğinde hangi özelliklerin sistematik olarak kullanıldığını belirlemek için gerçek konuşmaların kayıtlarını inceler. Konuşma analizi temel olarak deneysel ve

tümevarımsal bir çalışmadır ve genellikle söylem analizinin tümdengelim yaklaşımı ile bir zıtlık içerisindedir (Crystal, 2008, s.114).

Söylem Belirleyici (*discourse marker / danwa hyōshiki* 談話標識): Söylem belirleyicileriyle ilgili ayrıntılı çalışmalar yapan ilk araştırmacı Schiffrin (1987, s.31) bu terimi, sözcelemedeki birimleri konumlandıran dizi bağımlı unsurlar şeklinde tanımlamıştır.

Sözce (*utterance / hatsuwa* 発話): Bir konuşurun iki duraklama arasında ürettiği söz birimi olarak tanımlanmaktadır ve tek bir sözcükten ya da birkaç tümceden oluşabilmektedir. Dil yetisi kapsamında olan soyut tümce kavramına karşılık olarak sözce somut dil kullanımına ilişkin bir kavramdır (İmer vd. 2013, s.234).

Tümcecik (*clause / jōkō* 条項): Bir yüklem ve onun temel öğeleri ile belirteçlerinden meydana gelen sözdizimsel birim; tümcenin önermesini kapsayan tümcecik ana tümcecik, içe yerleştirilmiş tümcecikler (örneğin; ad, sıfat, zarf tümceciği gibi) olarak tanımlanmaktadır (İmer vd. 2013, s.249).

1. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Söylem Sesbilimi (Jp. *danwaoninron* 談話音韻論, İng. *Discourse Phonology*)

Söylem bağlamında sesbilimin ele alınması, sesbilimin alanı, sesbilimsel birimlerin ve özelliklerin doğası, söylemin doğası gibi konularla ilgili temel sorunları gündeme getirmektedir. Dilbilim içerisinde yapılan sesbilim çalışmalarında, araştırmacıların başlangıçta sesbilimi ünlü ünsüz harf özelinde çalıştıkları görülmektedir. Daha sonra ton, ezgi, bürün gibi parçalarüstü yapılar incelenmeye başlanmış ve bu çalışmalar sesbilimin dönüm noktasını oluşturmuştur. Bugüne kadar hem söylem hem de sesbilim çalışmaları ayrı ayrı çok sık çalışılmış olsa da iki alanın birlikte ele alındığı çalışmalar çok az sayıdadır.

Söylem Sesbilimi, David Brazil tarafından geliştirilen ve söylem içerisindeki ezginin işlevsel rolüne odaklanan bir yaklaşımdır. Bu kuram, geleneksel ezgi modellerinden farklı olarak, ezgiyi yalnızca tümce düzeyinde bir dilbilgisel unsur olarak ele almak yerine, söylem düzeyinde iletişim ve etkileşim aracı olarak değerlendirmektedir. Brazil (1997)'e göre, ezgi sadece konuşmanın yapısını belirleyen bir araç değil, aynı zamanda konuşmacının niyet ve tutumlarını dinleyiciye aktaran önemli bir bileşendir. Söylem Sesbilimi, ezgiyi konuşmanın dinamik bir unsuru olarak ele almakta ve konuşmacının söylemi nasıl yapılandığı, bilgiyi nasıl sunduğu ve dinleyici ile nasıl etkileşime geçtiği üzerinde durmaktadır.

Brazil'in bu yaklaşımında ezgi, konuşmacının bilgi yapısına dair önemli ipuçları vermekte ve yeni ya da bilinen bilginin ayırt edilmesine yardımcı olmaktadır. Ezginin işlevsel kullanımı, söylemde hangi bilginin vurgulanacağını, hangi bilginin dinleyici

tarafından zaten bilindiğini ya da tahmin edildiğini göstermektedir. Bu bakış açısına göre, ezgi yalnızca bir biçimsel unsur değildir, aynı zamanda söylemin organizasyonunda ve iletişimin akıcılığında kritik bir rol oynamaktadır. Brazil, ezginin söylem içerisindeki bu işlevini, iletişimsel yeterlilik kapsamında değerlendirmekte ve dil öğretiminde dikkate alınması gereken önemli bir unsur olarak görmektedir.

Söylem Sesbilimi, aynı zamanda, ezginin söylemde çeşitli işlevleri yerine getirdiğini savunmaktadır. Brazil (1997)'e göre, ezgi sadece bilgi aktarımı için değil, aynı zamanda konuşmacının tutum ve beklentilerini ifade etmek için de kullanılan etkileşimsel bir unsurdur. Bu kuram, ezginin söylemde sınırları belirleme, yeni bir konuya geçiş yapma, dinleyicinin yanıtını yönlendirme ya da etkileşimi sürdürme gibi işlevsel rollerine odaklanmaktadır. Dolayısıyla, Söylem Sesbilimi, ezgiyi yalnızca dilbilgisel bir olgu olarak değil, aynı zamanda söylemdeki sosyal ve edimsel anlamları taşıyan bir araç olarak incelemektedir.

Edimbilim (*Pragmatics*), dilin kullanıcılar açısından, özellikle de yaptıkları seçimler, dili sosyal etkileşimde kullanırken karşılaştıkları kısıtlamalar ve dil kullanımının bir iletişim eylemindeki diğer katılımcılar üzerindeki etkileri açısından analiz edildiği dilbilimin bir alt kuramıdır (Crystal, 1985, s.240). Hem yazılı dilde hem de sözlü dilde, sözcükler belirli bir tonlama ya da vurguyla söylenmediği takdirde doğru anlamı vermeyebilir. Bu noktada söylemin sesbilimdeki önemi yeri ortaya çıkmaktadır. Belirli bir tümceyi önceki tümcenin tutarlı bir devamı şeklinde incelemek, onu söylem bağlamında ele almak anlamına gelmektedir. Söylem bir dizi tümceden daha fazlasıdır. Crystal (1985) söylemi, özellikle konuşulan dilin bir tümceden daha büyük ve sürekli bir uzantısı; herhangi bir konuşmayı oluşturan bir dizi ifade olarak tanımlamaktadır. Blakemore (1988, s.229) da söylem çalışmasının, kullanılan dil üzerinde yapılan çalışmalar olduğunu iddia etmektedir. Yani, bir ifadeyi tam olarak anlayabilmek için,

geleneksel dilbilgisi incelemesinin ötesine geçilmesi ve edimsel (edimsel) açıklamalara başvurulması gereklidir.

Bazı araştırmacılar söylem yapısı ile tonlama veya bürünsel özellikler arasındaki ilişkiyi fark etmişlerdir. Grosz ve Hirschberg (1992, s.429) çalışmalarında, bağımsız olarak biçimlendirilmiş bir söylem modeli kuramı kullanarak, tonlama özellikleri ile söylem yapısı arasında önemli ilişkiler olduğunu göstermişlerdir. Benzer şekilde, Nakajima ve Allen (1992), bürünsel bilgi ile söylemin konu yapısı arasındaki ilişkiyi (korelasyon) tartışmaktadır. Söylem yapısı bağlamında söylem belirleyicileri ve bürün arasındaki ilişkiyi tartışan ilk çalışmalardan biri Hirschberg ve Litman (1987)'dir.

Bu noktada Japonca dolgu sözcükleri de yazılı dilde çok etkili olmayan ancak sözlü dilde pek çok işlevi bulunan ifadelerdir. Bu ifadelerin söylem yapılarının belirlenmesinde, özellikle de yüzeysel söylem birimleri, konuşma eylemleri ve planlama ile ilgili olarak çok önemli bir rol oynadığı söylenebilmektedir.

Çalışmada kullanılacak dolgu sözcüğünün bürünsel açıdan analiz edileceği öge ezgi olarak belirlenmiştir. Bu birim söylem ve bürünsel çalışmalarının ortak yürütüldüğü araştırmalarda sıklıkla kullanılan bürünsel birimlerden birisidir.

Bürün (prosody) dile özgü bir birimdir, ancak bazı özellikleri evrenseldir. Her dilde, bürünsel yapı, parçasal seviyeden söylem seviyesine kadar hiyerarşiktir, bununla birlikte hiyerarşideki bileşenler diller arasında aynı olmayabilir. Ayrıca, her dilin farklı bir bürünsel yapısı vardır. Örneğin, bazı dillerin bürünleri sadece perde (pitch) değişikliklerini içerirken, bazı dillerin bürünleri perde, yoğunluk ve süre özelliklerine sahip olabilmektedir. Örneğin, bir İngilizce soru-sözcüğü sorusunda, tümce sonunda yükselen tonlama gerekli değildir, Japoncada ise, soru türünden bağımsız olarak, yükselen tonlama genellikle sorunun sonuna eklenmektedir.

Söylem sesbilimi, konuşmacıların anlamı iletmek ve niyetlerini daha geniş bir konuşma bağlamında aktarmak için kullandıkları perde, vurgu ve ritim kalıplarını ifade etmektedir. Diğer bir deyişle konuşulan dilin yapısını ve anlamını tek tek sözcükler düzeyinin ötesinde işaret etmek için perde, ses yüksekliği ve ritimdeki varyasyonların kullanılmasıdır.

Söylem sesbilimi önemlidir çünkü, konuşmacıların vurgu, zıtlık, anlaşma ve anlaşmazlık gibi farklı bilgi türlerini iletmelerine olanak tanımaktadır. Örneğin, bir tümcenin sonunda yükselen bir tonlama bir soruyu işaret edebilirken, düşen bir tonlama bir ifadeyi veya bir emri gösterebilmektedir. Benzer şekilde, vurgu ve tonlamadaki değişimler konuşmacının alaycılık veya ironi gibi tutumlarını gösterebilmektedir.

Genel olarak, söylem sesbilimi, özellikle anlamın yalnızca tek tek sözcüklerle değil, aynı zamanda konuşmanın yapısı ve tonuyla da aktarıldığı konuşma bağlamında, konuşmacılar arasındaki iletişimi ve anlayışı kolaylaştırmada çok önemli bir rol oynamaktadır.

1.1.1. Etkileşimde Bürün Dizgesi

1980'lerden bu yana bürün hem ulusal hem de uluslararası düzeyde çok fazla dikkat çeken ve araştırma yapılan bir alan haline gelmiştir. Bürün neredeyse her dilbilim ekolü ve geleneği içerisinde çalışılmaktadır, öyle ki bürün üzerine zengin bir yaklaşım ve araştırma metodolojisi çeşitliliği mevcuttur. Son zamanlarda etkileşimde bürün üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında da Crystal'ın ve Firth'ün tanımları karşımıza çıkmaktadır.

Etkileşimde bürün üzerine çalışan araştırmacıların çoğu konuşma çözümlemesi ve etkileşimsel dilbilim yaklaşımları kapsamında çalışmaktadır. Etkileşimde bürün çalışmaları 1980'lerden bu yana önemli bir araştırma boşluğunu doldurmuştur. Doğal ortam etkileşimlerinden elde edilen veriler, bu çalışmalar başlayana kadar bürün

çalışmalarında göz ardı edilmiştir. Bürün araştırmalarına yönelik yapılan ilk yaklaşımlar, genellikle gözlem ya da deneysel verilere dayanırken, etkileşimde bürün çalışmalarında araştırmacılar doğal konuşma verilerini kullanmaya başlamış ve ilk olarak Sacks, Schlegoff ve Jeffersen'in çalışmalarında ortaya koydukları Konuşma Çözümlemesi yönteminin ilkelerini izlemeye karar vermişlerdir. Böylece etkileşimde bürün çalışmaları da alan yazınına yeni bir yön vermiştir (Selting, 2010, s.5).

Bu çalışmalar göstermiştir ki bürünsel öğeler, sosyal etkileşimin işlevlerinin tanımlanması ve düzenlenmesi bağlamında vazgeçilmez unsurlardandır. Konuşmadaki sözlü eylemlerin üretimi ve yorumlanmasında temel alan ilkeleri ve değişkenleri tanımlarken bürünsel öğeler göz ardı edilmemelidir. Ayrıca bürünsel öğelerin etkileşimsel anlamlarının üretiminde ayırt edici işlevleri de bulunmaktadır (Selting, 2010, s.6).

1.1.1.1.Ezgi (Jp. *intoneeshon* イントネーション, İng. *Intonation*)

Ezgi, konuşmanın perdesi, ritmi ve melodisine atıfta bulunan konuşma dilinin bir özelliğidir. Seslerin dilde nasıl organize edildiği ve kullanıldığının incelenmesi olan sesbilimin önemli bir çalışma alanıdır.

Paralinguistik olgular ve özellikle ezgi, dilbilimciler tarafından genellikle parçasal (segmental) sesbilim, biçimbilim, sözdizim ve sözcük dağarcığı gibi alanlara odaklanıldığı için daha az incelenmiştir. Ezgiye ilişkin kapsamlı betimlemeler mevcut olsa ve özellikle İngilizce için sesbilgisel ve sesbilimsel gerçekler üzerinde genel bir mutabakat sağlanmış olsa da, ezginin etkileşimsel anlamı konusunda yeterince araştırma yapılmamıştır. Crystal (1969) ezginin tüm sesbilimsel seçeneklerini ayrıntılı bir şekilde

tanımlamış ancak bu seçeneklere herhangi bir anlam yüklememiştir. Halliday (1967) tüm İngilizce ezgi karşıtlıklarının dilbilgisel olduğunu öne sürerek ezginin yalnızca dil sistemi ile ilgili olduğunu belirtmiştir. Crystal (1975) ise, bağlı konuşmada çoğu tonun anlam taşımadığını, sadece birkaçının 'duygusal katılım eksikliği' gibi tutumsal seçenekler sunduğunu ifade etmektedir.

O'Connor ve Arnold (1973), ezgi seçimlerinin etkileşimsel olarak anlam taşıdığını ve ezginin konuşmacının durum karşısındaki tutumunu ifade etmenin başlıca işlevlerinden biri olduğunu savunmuşlardır. Ancak, tutumsal etiketlerle ezgi seçimlerini eşleştirebilecek üzerinde uzlaşmış bir etiketleme sistemi bulunmadığı sürece, tutumsal tanımlar yapmak zordur. Crystal'ın (1969) deneyleri, ana dil konuşucularının tutumsal etiketleri ezgi desenleriyle eşleştirmekte zorlandığını göstermektedir. O'Connor ve Arnold'un örnekleri, bu iddialarının geçerliliğini sorgulayan sonuçlar sunmaktadır. Örneğin, aynı ezgi seçimi, farklı cümlelerde değişik anlamlar taşıyabilmektedir.

Sonuç olarak, ezgi seçimleri ile sözcüksel anlamlar arasındaki sistematik bir ilişkinin henüz keşfedilmediği görülmektedir. Labov ve Fanshel, bu tür bir ilişki arayışının yanlış yönlendirilmiş olduğunu ve ezgi sinyallerindeki belirsizliğin bu kanalın önemli bir özelliği olduğunu belirtmektedir. Bu durum, konuşma etkileşimlerini analiz edenlerin ezgi seçimlerine ancak belirli bağlamlarda anlam yükleyebilmelerine yol açmaktadır. Sinclair ve Coulthard'ın (1975) yüksek düşen ezgi ve sessiz vurgunun "şimdi", "peki", "tamam", "doğru", "iyi" gibi ifadelerle birlikte kullanıldığında bu ifadelerin 'çerçeve' işlevi gördüğünü belirlemeleri, ezginin etkileşimsel işlevini anlamak için yapılan bir yaklaşımdır. Genel olarak, çoğu araştırmacı anadil konuşucusu olarak belirli bildirici tümcelerin soru olarak işaretlendiğini veya bazı sözcüklerin 'vurgulandığını' tanıyabildiğini kabul etmektedir. Ancak, bu özelliklerin ne ölçüde tutarlı bir şekilde tanındığı ve işaretlendiği konusunda analistler arasında net bir anlaşma

bulunmamaktadır. Bu bağlamda, ezginin etkileşimsel anlamını sistematik olarak açıklayan bir teorinin mevcut olmadığı anlaşılmaktadır (Caulthard, 2013, s 36).

Ezgi, bir konuşma zincirindeki seslem, biçimbirim ve sözcükleri kapsayan ton değişimlerinin tümüdür. Bu bürünsel öge tümce ile sözceyi ilgilendirir, dil durağan olmadığı, konuşan kişinin ruhsal durumuyla ve konuşucunun eğitim ve sosyal düzeyi ile ilişkili olduğu için her durum için geçerli tek bir ezgi biçimi saptamak kolay değildir (Selen, 1973, s.40; Ergenç, 1989, s.52-53).

Kubozono (1998, s.143), ezgi terimi soru tümceleri ile bildirim tümcelerinin ayırımında kullanılan tümce sonundaki perde değişimlerini gösteren bir kavram olarak tanımlar. Vurgu sözcük temelli bir özellikken, ezgi böyle olmadığı için, tümceler aynı sözcüklerden oluşsa bile, ezgisel olarak farklı sesletildiklerinde anlam farklılığı ortaya çıkar (Yoshio, 2010, s.33).

Knowles (1984, s.227)'ye göre ezgi, konuşma sisteminde bulunan işlevsel bir birimdir. Ezgi kuramının amacı, konuşma sistemindeki ezgiye dayalı kavramları belirleyebilmek için kuralları bulmaktır.

Brazil (1984, s.46), ezginin öneminin, söylemin işleviyle ilgili olduğunu, ellerine aynı yazılı metin verilen iki kişiden bu metni sesletmeleri istendiği zaman her ikisinin de bireysel ezgi seçimleri yapacaklarını ve bu seçimlerde konuşucunun (*interpretative role*) etkili olduğunu belirtmektedir. Ancak bu durumun ezgi ile ilgili bazı sınırlamalar yapılamayacağı anlamına gelmediğini de söylemektedir.

Crystal (1992, s.252)'de ezgiyi, yükseklik ya da melodi örüntülerinin anlam ayırıcı kullanımını olarak tanımlamaktadır.

Demircan (2015, s.134)'te ezgi, konuşurken sözü/sözceyi gerek anlamına gerekse yapısına uygun olarak örten ses perdesinde yapılan değişikliklerin tümü olarak, ezgileme ise bu işlemin kendisi olarak tanımlanmaktadır. Bir tümce ezgilenirken üç ayrı anlamlı seçim yapılır (Demircan, 2015¹, s.163):

- a. Tümcenin bilgi birimlerine ayrımı (*tonality*),
- b. Bilgi birimi içinde odağın seçimi ve yerinin belirlenmesi (*tonicity*),
- c. Odak üzerine yayılacak olan ton ya da perde iniş-çıkışının seçimi (*tone*).

Vardar (1998, s.102)'ye göre ise ezgi, bir tümce ya da sözcükteki titremleme olayıdır.

Yukarıdaki tanımlarda da görüldüğü gibi ezgi, bir konuşma bütüncesindeki ritmik dağılımların, konuşucunun iletişimsel amaçları doğrultusunda oluşmasına etki eden bütün bileşenlerin toplamıdır ve yüksekliklerin birleşmesinden oluşmaktadır.

Durak, ton, odak ve ses rengi ezginin bileşenleridir. Bu bileşenlerden *durak, ton* ve *odak* bilgisayar ortamında incelenebilirler. Konuşucunun duygu durumunun yansıması olarak tanımlanan *ses rengi* ise, sadece kulakla çözümlenebilmektedir.

Knowles (1984, s.226-227)'de, ezgi üzerinde yapılan incelemelerde, temel sıklık (*fundamental frequency*) eğrileri, yükseklik hareketleri, ritim, yükselme-düşmeler (*gradient*), ses kalitesi, yükseklik eğrileriyle örtüşen ünlü ve ünsüz yollarının dikkate alınması gerektiğini söylemektedir.

¹ Demircan'ın bu bilgiyi alıntılacağı yer, s. Halliday, M.A.K., (1967), Intonation and Grammar in British English, Mouton.

Her tümcede, dinleyicinin ilgi odağını belirleyen en az bir sözcük bulunur. Anlamca en önemli olan bu sözcüğün yanında ikincil derecede önemli olan biçim öğesi sayılabilen sözcükler de olabilir. Bu birincil derecede önemli vurgulu seslem, tümcenin *ezgi doruğunu* oluşturur. nnde ve ardındaki ikincil sözcükler ve seslemler ise *ezgi doruğunun* nclleri ve artçıları konumundadır. Eğer tümce tek sözcükten oluşuyorsa, vurgulu seslem *ezgi doruğunu* oluşturur. nnde ve ardında duran seslemler artçı nitelikli seslemlerdir (Ergenç, 1989, s.54-55).

Sesbilimde *ezgi* alışmaları, dilin anlamı iletmek için nasıl kullanıldığını ve konuşmacıların farklı iletişimsel hedeflere ulaşmak için konuşmanın farklı özelliklerini nasıl kullandığını anlamak için önemlidir. *Ezgi*, telaffuzun temel bir yönü olduğundan ve bir konuşmacının başkaları tarafından ne kadar iyi anlaşıldığını etkileyebileceğinden, dil ğretimi ve öğrenimi için de önemlidir.

1.1.1.2.Söylemde Ezginin İşlevleri

David Brazil'in Söylem Sesbilimi kuramı, *ezginin* söylemdeki işlevine odaklanarak 1975'ten itibaren sürekli olarak geliştirilmiş ve 1992 yılında en kapsamlı haliyle sunulmuştur. Brazil, tüm paralinguistik özelliklerin anlam taşımadığını veya hepsinin etkileşimsel anlamlar ile ilişkili olduğunu iddia etmemekle birlikte, birçok perde olgusunu açıklamaya yönelik açık ve tutarlı bir ereve sunmaktadır.

İlk olarak, akustik açıdan süreklilik gösteren özelliklerin, karşılıklı zıtlıklar ile tanımlanan sınırlı sayıda ayırık birim olarak ele alınması gerektiği savunulmaktadır (Labov ve Fanshel). İkinci temel ilke, belirli akustik fenomenler ile analitik kategoriler arasında sabit bir ilişkinin bulunmadığını, önemli olanın mutlak değerler değil, bu özellikler arasındaki karşıtlıklar olduğunu belirtmektedir. Bu yaklaşım, ton dillerinin

analizi için de geçerli olup, önemli olanın hecelerin birbirlerine göre yüksekliği olduğu vurgulanmaktadır (Pike 1948).

Üçüncü ilke, belirli paralinguistik işaretler ile etkileşimsel anlam arasında zorunlu bir birebir ilişki bulunmadığını savunmaktadır. Örneğin, bir perde seçimi aynı anda hem genel bir duygusal durumu hem de yerel bir anlamı iletilebilmektedir (Bolinger, 1964). Benzer şekilde, belirli etkileşimsel sinyaller, perde seçimi ile kinetik işaretlerin birlikte ortaya çıkmasıyla iletilebilmektedir.

Son olarak, Brazil'in kuramı, ezginin temel işlevinin sözcükler ya da sözcük gruplarına eklenen etkileşimsel anlamları iletmek ve bu yolla konuşmacının anlam seçeneklerini ince bir şekilde ayarlamak olduğunu ileri sürmektedir. Bu bağlamda, ezgi bölümlendirmeleri dilbilgisel değil, durumsal anlam gereksinimlerine göre şekillenmektedir.

Brazil, ezgisel seçimlerin yalnızca perde ile açıklanmasının bir basitleştirme olabileceğini öne sürmektedir; yoğunluk ve süre gibi özelliklerin de bu süreçte etkili olduğunu, dolayısıyla dinleyicilerin bu özellikleri birlikte algıladığını hatırlatmaktadır (Lieberman, 1960). Brazil'in tanımladığı sistem, dört ana bileşeni kapsamaktadır: ton, belirginlik, anahtar ve sonlandırma. Bu sistemlerin her biri perde özellikleriyle gerçekleştirilebilmekte ve bir hecede bir araya gelebilmektedir. Ayrıca, söylemde dört yapı birimi belirlenmiştir: hece, segment, ton birimi ve perde dizisi. Ton birimi, Brazil'e göre söylemdeki yapısal bölümlenmenin esas birimi olup, dilbilgisel sınırlardan ziyade etkileşimsel anlamların iletilmesi açısından daha belirleyici kabul edilmektedir.

Söylem ezgisi, sözcüklerin ötesinde anlam ifade eden konuşmadaki perde, vurgu ve ritim kalıplarını ifade etmektedir. Konuşmacıların tutumlarını, duygularını ve

niyetlerini aktarmak için ses perdesi, ses seviyesi ve ritimdeki değişiklikleri kullanma şeklidir.

Konuşma dilinde, konuşmacılar ezgiyi soru sormak, açıklama yapmak, duyguları ifade etmek, iğneleme yapmak veya önemli noktaları vurgulamak gibi farklı anlamları ve işlevleri iletmek için kullanırlar. Örneğin, bir tümcenin sonunda yükselen tonlama tipik olarak bir soruya işaret ederken, düşen tonlama genellikle bir ifadeye işaret eder.

Genel olarak, söylem ezgisi etkili iletişimde çok önemli bir rol oynar ve sözcüklerin kendisinde açıkça belirtilmemiş olabilecek anlam ve niyetlerin iletilmesine yardımcı olmaktadır.

Ezgi, konuşmadaki perde, vurgu ve ritim kalıplarına atıfta bulunan sesbilimin önemli bir çalışma alanıdır. Anlam, vurgu ve duygusal ifadenin aktarılmasında önemli bir rol oynayarak iletişimde birçok işleve hizmet etmektedir.

Ezginin birincil işlevlerinden biri, sözcüklerin ötesinde anlam iletmektir. Konuşmacılar ezgiyi, ifadeler, sorular, komutlar veya ünlemler arasında ayırım yapmak gibi bir tümcenin dilbilgisel yapısını işaret etmek için kullanır. Örneğin, bir tümcenin sonunda yükselen tonlama tipik olarak bir soruya işaret ederken, düşen tonlama genellikle bir ifadeye işaret eder. Benzer şekilde, tonlama ve vurgudaki değişiklikler de farklı tümce türlerini veya koordine edici ya da yan bağlaçlar gibi tümce yapılarını birbirinden ayırabilir.

Ezgi, konuşmada duygusal ifadenin aktarılmasında da önemli bir rol oynar. Konuşmacılar tutumlarını, duygularını ve niyetlerini aktarmak için ses perdesi, ses seviyesi ve ritimdeki değişiklikleri kullanabilir. Örneğin, yükselen bir ses tonu şaşkınlık veya heyecanı işaret ederken, düşen bir ses tonu ilgisizlik veya sıkıntıyı gösterebilir.

Benzer şekilde, vurgu ve ritim, önemli bir noktayı vurgulamak veya aciliyeti iletmek gibi vurgu veya yoğunluğu iletebilir.

Ezginin bir diğer işlevi de konuşmacıların tanımlanmasını ve tanınmasını kolaylaştırmaktır. Araştırmalar, konuşmacıların ayırt edici olan ve söyledikleri sözcükler yabancı olsa bile onları tanımlamak için kullanılacak bireysel tonlama kalıplarına sahip olduğunu göstermiştir. Bu şekilde, tonlama benzersiz bir kimlik belirteci olarak hizmet edebilir ve dinleyicilerin konuşmacılar arasında ayırım yapmasına yardımcı olabilir.

Ezgi aynı zamanda konuşmada edimsel bir işleve de hizmet ederek konuşmacıların niyetlerini ve iletişimsel hedeflerini dinleyicilerine iletmelerini sağlar. Konuşmacılar perde, vurgu ve ritimdeki değişimleri kullanarak kibarlık, alaycılık, ironi ve sözcüklerin ötesine geçen diğer sosyal anlam biçimlerini iletebilirler. Örneğin, bir konuşmacı tümcenin sonunda yükselen bir ses tonu kullanarak dinleyicisinden onay veya onay aradığını belirtebilir.

Son olarak ezgi, dinleyicinin anlama ve kavrama yetisini geliştirerek etkili iletişimde kritik bir rol oynar. Araştırmalar, ezgideki değişikliklerin konuşmayı bölümlere ayırmaya, sözcük tanımaya ve genel olarak anlamaya yardımcı olabileceğini göstermiştir. Konuşmacılar, ezgi ve vurgudaki değişimler yoluyla anahtar sözcük ve ifadeleri vurgulayarak dinleyicilerin en önemli bilgilere odaklanmasına ve bir mesajın anlamını daha iyi anlamasına yardımcı olabilir.

Sonuç olarak, ezgi sistemi, anlam, ifade ve niyeti iletmek için kullanılan perde, vurgu ve ritim kalıplarıyla bir dilin kritik bir bileşenidir. Bir dilin ezgi sistemini anlamak etkili iletişim için çok önemlidir ve konuşmacılar farklı türde tümceleri ve ifadeleri iletmek için ezgideki varyasyonları kullanabilirler. Bir dilin ezgi sistemini anlayarak,

insan iletişiminin zengin çeşitliliğini daha iyi takdir edebilir ve kendi konuşmamızda ezgiyi daha etkili bir şekilde kullanmak için stratejiler geliştirebiliriz.

1.2.Söylem Belirleyicileri ((Jp. danwa hyōshiki 談話標識, İng. Discourse Markers)

Tümce ve söylem ile ilgili geçmişte yapılan çalışmalara bakıldığında, tümce ve söylemler bir tür dilsel sembol olarak kabul edildiği ve daha çok yapısal ve işlevsel açıdan çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Örneğin, tümcelerin ve söylemlerin yapısını birleşik birimler olarak ele alan çalışmalar (Schegloff 1968, van Dijk 1972, Halliday and Hasan 1976, Sztatowski 1993, Langacker 2001) ile söylemi dil sembollerinin kullanım düzeyi sorunu olarak ele alarak tümce ve sözcüklerin anlam ve işlevlerini somut bağlamlarda tanımlamayı ve kuramlaştırmayı amaçlayan çalışmalar (Austin 1962, Searle 1969, Grice 1975, Brown ve Levinson 1987, Maynard 1993, vb.) yapılmıştır. Ancak son yıllarda tümceleri ve söylemi iletişim ve etkileşim açısından inceleyen araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmalar, konuşmacının ve dinleyicinin tümcelerinde ve söyleminde zihin ve beden eylemlerinin aynı anda iç içe geçtiği eylemlerine, yani konuşmacının dil üretim davranışına ve dinleyicinin anlama davranışına odaklanmaktadır (Chafe 1994, Sadanobu 2000, Kushida&Sadanobu [ed.] 2005, 2007, 2008), Ishiguro 2008, vb.). Söylem belirleyicileri (discourse markers), iletişimde önemli bir yere sahiptir ve işlevleri ile ilgili edimsel (pragmatic) ve dilbilimsel pek çok çalışma yapılmıştır (Takahara, 1998; Schourup, 1999). Bu ifadeleri tanımlamak oldukça zordur çünkü tek bir dilbilgisel sınıfa koymak mümkün değildir (Schiffrin, 1987; Schourup, 1995 and (ibid.); Norrick, 2001; Trillo, 2002; Macaulay, 2002; Fox Tree and Schrock, 2002). Çünkü söylem belirleyicileri, belirteçler (İng. well Jp. anoo あのー) , sözlüksel ifadeler (İng. i know; Jp. tsumari

つまり), bağlaçlar (İng. but; Jp. demo でも) ve ünlemler (İng. oh; Jp. ah- あっ!) gibi çeşitli öğeleri içermektedir.

Söylem belirleyici kavramı altında bulunan bu öğelerin genellikle bağlayıcı, dolgu sözcüğü, önermenin kesinliğini azaltan veya hafifleten ifadeler, duraksama aralıkları, konuşma başlatma, söylem belirteçleri gibi çeşitli işlevleri bulunmaktadır (Rey, 1997; Takahara, 1998; Schourup, 1999; Archakis, 2001). Son yıllarda doğal dil üzerine, özellikle de günlük konuşma dilinin çözümlemesi üzerine yapılan araştırmaların artmasıyla birlikte söylem belirleyici üzerine de çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Yapılan çalışmalardan önce söylem belirleyicilerin alt birimi olarak gösterilen söylem parçacıklarının (discourse particles) anlamsız ve söylemdeki boşlukları dolduran öğeler olduğu belirtilmiştir (Feldman, 1948; Baker and Sorhus, 1976 (Akt. Goldberg, 1982); Fowler, 1978).

Alanyazında en sık karşımıza çıkan terim olarak söylem belirleyicileri (*discourse markers*), konuşulan söylem üzerine yapılan çalışmalarla ortaya çıkmıştır ve yazılı söylemden ziyade sözlü söylemin bir özelliğidir (Müller, 2005, s.27). Schffrin (1987, s.31)'ye göre söylem belirleyiciler, sözcelemedeki birimleri konumlandıran, dizi bağımlı unsurlardır.

Söylem belirleyicileri alanyazında çeşitli adlarla anılırlar. Bunlar arasında söylem bölümleri belirleyicileri (*boundary markers*, Sinclair and Coulthard 1975, *örnek, s. OK, right, tamam*), bağlaçlar (*connectives*, Blakemore 1987, *örnek, s. but ama*), konuşma sırasındaki boşlukları doldurucu sözcükler ya da dolgu sözcükleri (*filler, örnek, s. well, şey*), duraksama belirleyicileri (*hesitation markers, örnek, s. ee, erm*), konuşmacının düşüncelerini toplamaya çalıştığını işaret eden belirleyiciler (*evincives*, Schourup 1982, *fumbles*, Edmondson 1981, *örnek, s. anyway, neyse*), uzlaşım belirleyicileri (*compromisers*, James 1983, *örnek, s. aslında, işte, actually, you know.*), akıcılık

belirleyicileri (*conversational greasers*, örnek, *s. and then, ondan sonra*) gibi farklı sözcük türlerine ait birimler bulunur. Bazen ünlemler (*oh, aa*), bağlaçlar (*and, but; ve, ama*), belirteçler (*aslında, actually*) söylem belirleyicisi işlevi üstlenirken bazen de konuşma dilinde kalıplaşmış deyişler bu işlevi üstlenirler (*you know, I mean, biliyor musun, bir de şey*) (Özbek, 1998, s.37).

Bunun yanısıra, Japonca alanyazında yapılan araştırmalarda da söylem belirleyicileri için pek çok farklı terim kullanılmıştır. Bunlar arasında, bağlaçlar (*connective*, Maynard 1989;1993; Karatsu 1993; Maynard 1993 ve Mori 1994), dolgu sözcükleri (*filler*, Saito 1992; Cook 1993), etkileşimli ilgeçler (*interactional particles*, Ueno 1972, Oishi 1985, Ishikawa 1988, Cook 1988;1990, Maynard 1993 ve Kamio 1994) gibi farklı terimler bulunmaktadır (Philips, 1998, s. 22-23).

1.2.1. Söylem Belirleyiciler Üzerine Yapılmış Önceki Çalışmalar

Halliday ve Hasan (1976), İngilizcede uyum (*cohesion*) konusunda yaptıkları öncü çalışmalarında, metin oluşturma sürecinde çeşitli ilişkileri işaret ederek uyuma katkı sağlayan beş temel uyum aracı tanımlamışlardır: referans (gönderim), tekrar (tekrarlama), ikame (yerine koyma), eksiltme (düşürme) ve bağlaç (bağlantı). Bu uyum araçlarından bağlayıcı ifadeler, metnin tutarlı bir yapı kazanmasında önemli bir rol oynar ve günümüzde söylem belirleyicileri olarak adlandırılan unsurlarla kısmen örtüşür. "And", "but", "because", "I mean", "by the way", "to sum up" gibi ifadeler, ekleme, karşıtlık, nedensellik veya zamansal anlamlar taşıyarak metnin uyumuna katkıda bulunur. Halliday ve Hasan'a göre bağlayıcı ifadeler, önermeler arasındaki yorumlayıcı bağımlılıkları işaret ederek bir metin dokusu yaratma kapasitesine sahiptir (Schiffrin 2003: 56).

Söylem belirleyicileri konusunda öncü bir çalışma yürüten Deborah Schiffrin (1987), bu unsurların söylemdeki işlevlerini önemle vurgulamış ve bunların işlevsel bir tanımını sunmuştur. "And", "because", "but", "I mean", "now", "oh", "or", "so", "then", "well" ve "y'know" gibi ifadeler üzerine yoğunlaşan Schiffrin, bu unsurları "konuşma birimlerini sınırlayan, sıralama açısından bağımlı unsurlar" olarak tanımlar (1987: 31). Bu belirleyiciler, cümlede genellikle başta yer alarak ifadeyi belirli bir bağlama yerleştirir ve söylemin tutarlılığına katkıda bulunur. Schiffrin'in de belirttiği gibi, söylem belirleyicileri, önceki ve sonraki ifadeler arasındaki ilişkiyi işaret ederek ifadelere bağlamsal koordinatlar sağlar (Schiffrin 1987: 326).

Schiffrin'in tanımı, belirleyicilerin söylemde çeşitli düzlemlerde işlev gördüğünü öne sürer: katılım çerçevesi, bilgi durumu, fikirsel yapı, eylem yapısı ve değişim yapısı. Bu unsurlar, söylemde çoğunlukla bir düzlemde birincil işlev görmekle birlikte, çoğu kez birden fazla düzlemde de etkili olabilir. Ayrıca, yerel ve küresel düzeylerde işleyerek hem bitişik ifadeler hem de daha geniş söylem yapıları arasındaki ilişkileri sergiler (Schiffrin 2003: 57).

Halliday ve Hasan metin odaklı bir yaklaşım benimserken, Schiffrin, söylemin daha geniş bölümlerine odaklanırken, Bruce Fraser ise (1996, 1999, 2005) belirleyicilerin cümleler arasındaki ilişkileri incelemiştir. Fraser'a göre söylem belirleyicileri, konuşmacının iletişimsel niyetlerini işaret eden edimsel belirleyiciler arasındadır ve bu belirleyiciler cümlelerin önerme içeriğinden ayrı ve farklı bir anlam taşır. Fraser, belirleyicilerin söylem segmentleri arasında bir ilişki kurduğunu savunur ve bunları dört ana alt gruba ayırır: konu değiştirme belirleyicileri, karşıtlık belirleyicileri, detaylandırma belirleyicileri ve çıkarımsal belirleyiciler (Fraser 1996, 2005).

Fraser'ın çalışması, belirleyicilerin yöntemsel anlam taşıyarak alıcıya, belirleyicinin bağlı olduğu ifadenin nasıl yorumlanması gerektiği konusunda talimat

sağladığını belirtir. Blakemore (1992) ise belirleyicileri, söylemdeki bağlamlar üzerinde kısıtlamalar getiren unsurlar olarak ele almış ve bu unsurları Grice'in geleneksel çıkarım teorisiyle ilişkilendirmiştir. Blakemore'a göre söylem belirleyiciler, belirli bir ifadenin kavramsal temsilinin nasıl işleneceğine dair talimatlar içerir ve bu çerçevede yöntemsel bir anlam taşır. Belirleyiciler, bağlamı anlamlandırmak, varsayımları güçlendirmek ya da çürütmek gibi işlevlerle söyleme katkı sağlarlar (Blakemore 1992: 138-141).

Sonuç olarak, Halliday ve Hasan'ın uyum kuramı, Schiffrin'in söylem analizine dayalı işlevsel açıklamaları, Fraser'in edimsel bakış açısı ve Blakemore'ın bağlam kısıtlamalarına dayalı çıkarımları, söylem belirleyicilerin metin ve söylem üzerindeki çok boyutlu rolünü ortaya koymaktadır. Bu unsurlar gerek metnin tutarlılığını gerekse söylemin akıcılığını sağlamak adına kritik bir işlev görmekte ve önermeler arasındaki bağlantıyı kurarak anlamsal bir bütün oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

1.2.2. Söylem Belirleyicilerin Özellikleri

Dolgu sözcüklerinin kendine özgü, ayırt edici belli başlı özellikleri vardır. Dolgu sözcükleriyle ilgili pek çok farklı kuramsal açıdan farklı bakış açılarıyla yapılmış olan çalışmalar, bu sözcüklerin pek çok özelliği olduğunu ortaya koymuştur. Hölker (1991, s. 78-79, aktaran Jucker, 1993, s.436) dolgu sözcüklerini (ya da kendi kullandığı terimle edimsel belirleyiciler (*pragmatic markers*)) sınıflandıran dört temel özellik sıralamıştır: (1) bir ifadenin doğruluk koşullarını etkilemezler; (2) bir ifadenin önerme içeriğine herhangi bir şey eklemeler; (3) hakkında konuşulan durumla değil, konuşma durumuyla ilgilidirler; ve (4) göndergesel, anlamsal ya da bilişsel bir işlevden ziyade duygusal, ifade edici bir işleve sahiptirler. Buna ek olarak, Schourup (1999) dolgu

sözcüklerini bağlayıcılık, seçimlilik, gerçek dışı koşulluk, güçsüz tümce çağrışımı, baş konumluluk, sözellik ve çok ulamlılık olarak yedi başlık altında sınıflandırmıştır.

1.2.2.1. Bağlayıcılık (Jp. sougosetsuzokusei 相互接続性, İng. Connectivity)

Dolgu sözcüklerinin tanımlaması yapılırken, en sık öne çıkan özelliği ifadeleri ya da diğer söylem birimlerini birbiriyle ilişkilendirmek için kullanılmasıdır. Fraser (1996, s.186) dolgu sözcüklerini incelerken önceki söylemle ilişkisine değinirken, Schiffrin (1987, s.31) ise sıralı bağımlı dilsel öğeler olarak tanımlamıştır. Dolgu sözcüklerinin bağlayıcılık özelliği genellikle gerekli bir özellik olarak tanımlanmaktadır. Ancak, bağlayıcılık özelliği farklı şekillerde algılanmaktadır. Örneğin, dolgu sözcüklerinin bağlayıcılık özelliğinde birden fazla metinsel öge içerip içermemesi gerekliliği hususunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bu konuda, Bağıntı Kuramı (Relevance Theory) bakış açısıyla dolgu sözcüklerini inceleyen Blakemore (1987), kimi dolgu sözcüklerinin iki metinsel ögeyi ilişkilendirmekten ziyade mevcut söylemin önermesel içeriğinin, daha önceki bir söylemin iletmiş olabileceği ya da olmayacağı varsayımıyla ilişkilendirmenin daha doğru olacağını ifade etmiştir. Dolayısıyla Blakemore, Fraser ve Schiffrin'in dolgu sözcüklerinin iki metinsel ögeyi ilişkilendirdiği ve böylece söylemler arasındaki bağlayıcılığa katkıda bulunduğu görüşünden ayrılmaktadır (Schourup, 1999, s.231).

1.2.2.2. Seçimlilik (Jp. sentakusei 選択性, İng. Selectivity)

Dolgu sözcüklerinin sıklıkla iki farklı anlamda isteğe bağlı olduğu iddia edilmiştir. Neredeyse evrensel bakış açısıyla, bir dolgu sözcüğünün tümceden çıkarılmasıyla ana tümcenin dilbilgisel ve anlamsal özelliğini değiştirmemesi, onun sözdizimsel olarak seçimlilik özelliğine bağlanmıştır (Fraser, 1988, s.22-23). Schourup (1999, s.231) bir

dolgu sözcüğünün atlandığında işaret ettiği ilişki açıkça belirtilmese dahi dinleyici için hala mevcut olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla bir dolgu sözcüğünün tümcenin başından ya da ortasından çıkarılması tümce yapısını bozmamaktadır. Özellikle sözlü söylemde farklı konumlara yerleştirilebilmekte ya da tümceden atılabilmektedir.

1.2.2.3. Gerçek Dışı Koşulluluk (Jp. hikakujişuteki joukensei 非現実的条件性, İng. Unreal Conditionality)

Dolgu sözcüklerinin genellikle bir söylemdeki sözcelerin ifade ettiği önermenin doğru olup olmadığı konusunda etkisinin olmadığı düşünülmektedir. Söylemdeki tümcelerin doğruluk koşullarının tümcede bulunan dilbilgisel öğelerle değil zihinsel temsillerle ilgili olduğu görüşü hakimdir. Dolayısıyla dolgu sözcüklerinin bir tümcenin ya da söylemin doğruluğunu etkileme özelliği bulunmamaktadır (Schourup, 1999, s.232).

1.2.2.4. Güçsüz Tümce Çağrışımları (Jp. jakutai na bunshou insho 弱体な文章印象, İng. Weak Sentence Impression)

Brinton (1996, s.34) dolgu sözcüklerinin genellikle sözdizimsel yapının dışında ya da gevşek bir şekilde bağlı olduğunu belirtmektedir. Güçsüz tümce çağrışımları, bir sözcük içindeki dolgu sözcüklerinin bağımsızlığını, öncelikle sesbilimsel açıdan tanımlamak için kullanılan bir özelliktir. Gerçek dışı koşulluluk özelliği taşıyan dolgu sözcüklerine benzemekle birlikte, güçsüz tümce çağrışımları daha çokdolgu sözcüklerini sesbilimsel olarak diğer birimlerden ayırmaya odaklanmakta ve kendi içlerinde

sözdizimsel yapılara sahip olmalarını veya tam bir tümce görünümüne sahip olmalarını sağlamaktadır (Schourup, 1999, s. 232). Bununla birlikte, dolgu sözcükleri çoğunlukla bağımsız tonal birimlere sahiptir ve sözdizimsel olarak diğer birimlerden ayırt edilebilmektedir (Hansen, 1997, s. 156).

1.2.2.5. Baş Konumluluk (Jp. sentouichi 先頭位置, İng. Initial Position)

Schourup (1999, s.233)'a göre baş konumluluk özelliği, dolgu sözcüklerinin bir tümce ya da sözcedeki ilk sözcüğün konumundan ziyade bütün bir tümcenin öğelerinin konumuna göre belirlenmelidir. Çünkü dolgu sözcükleri olduğu varsayılan dilbilimsel öğeler sıklıkla sözce ya da tümcenin başlangıcında kümelenmektedir. Her ne kadar baş konumluluk özelliği dolgu sözcükleri için bir ölçüt olarak nadiren kabul edilse de, dolgu sözcüklerinin çoğu genellikle sözce başında kullanılmaktadır. Japoncada bulunan tümce sonu ilgeçleri (*yo* よ, *ne* ね, *zo* ぞ) gibi sadece tümcenin sonunda kullanılan dilbilgisel öğeler ise genellikle dolgu sözcükleri olarak kabul edilmemektedir.

1.2.2.6. Sözellik (Jp. orarusei オラル性, İng. Orality)

Schourup (1999, s.234)'a göre dolgu sözcükleri genellikle sözlü söylemde ortaya çıkmaktadır. Ancak yazılı söylemde de kullanılan dolgu sözcükleri bulunmaktadır. Bu özellik dolgu sözcüklerinin resmi ya da gayriresmi olma durumuyla ilişkilendirilmektedir.

1.2.2.7. Çok Ulamlılık (Jp. tajuu kategoria 多重カテゴリー , İng. Multicategorality)

Bugüne kadar yapılmış çalışmalarda dolgu sözcüklerinin sözdizimsel mi yoksa işlevsel bir kategoride mi sınıflandırılması gerektiği konusunda pek çok farklı görüş ortaya atılmıştır ve sınıflandırma yapmak zor olmuştur. Bu özellik dolgu sözcüklerinin hem sözdizimsel açıdan hem de işlevsel açıdan pek çok kategoriye ayrılabilceğini ifade etmektedir. Schourup (1999, s.234) dolgu sözcüklerinin bu özelliğe sahip olmasını, belirteç, bağlaç, ünlem ve tümce gibi kategoriler arasında yer alabilmesine bağlamıştır.

1.2.3. Söylem Belirleyicilere İşlevsel Yaklaşımlar

Dolgu sözcükleri ile ilgili yapılan pek çok araştırmaya bakıldığında, pek çok farklı yaklaşımlarla inceleme yapıldığı görülmektedir. Alanyazına bakıldığında ise karşımıza bağlam temelli (*coherence-based*) ve bağlantı temelli (*relevance-based*) yaklaşımlar olmak üzere iki tür yaklaşım çıkmaktadır. Dolgu sözcüklerinin terimsel sorunlarına ek olarak sınıflandırma ya da işlevleri hususunda da pek çok sorun ortaya çıkmıştır. Fraser (1999) dolgu sözcüklerinin tanımı ya da işlevleri konusundaki anlaşmazlıktan bahsederken, Schourup (1999) belirli bir dilsel ögenin dolgu sözcükleri kategorisine girse dahi, o ögenin hepsinin dolgu sözcüğü olamayabileceğini ifade etmiştir. Brinton (1996)'un belirttiği gibi dolgu sözcükleri dilbilgisel açıdan seçimlilik özelliğine sahip ve anlamsal açıdan boştur, ancak edimsel açıdan seçimlilik özelliği yoktur ve anlamsız değildir. Buna ek olarak edimsel açıdan pek çok işlevi vardır. Buna göre Brinton (1996) dolgu sözcüklerini işlevlerine göre iki kategoride sınıflandırmıştır.

Brinton (1996)'ın belirttiği üzere, dolgu sözcükleri dilbilgisel olarak isteğe bağlı ve anlamsal açıdan boş ifadelerdir ancak, edimsel açıdan anlamsız değildir. Çeşitli edimsel işlevlere sahiptirler. Bu işlevleri Brinton (1996) iki ana grupta sınıflandırmıştır. Birincisi, konuşmacının anlamı metin olarak yapılandırma biçimiyle ilgili olan metinsel işlev, ikincisi ise sosyal etkileşimin doğasına yani konuşmacı ve dinleyicinin rolüne atıfta bulunan kişilerarası işlevdir. Tablo 1'de Brinton'un sınıflandırması gösterilmiştir.

| | | |
|-----------------------|--|---|
| Metinsel İşlevler | Dinleyicinin dikkatini çekmek de dahil olmak üzere söylemi başlatmak için | Başlangıç belirleyicileri (<i>Opening frame marker</i>) |
| | Söylemi kapatmak için | Kapanış Belirleyicileri (<i>Closing frame marker</i>) |
| | Konuşmacıya söz alma veya bırakma konusunda yardımcı olmak için | Sözsırası başlatıcıları (<i>Turn takers(Turn givers)</i>) |
| | Söylemi sürdürmek veya bir konuşmada söz almak için kullanılan bir dolgu sözcüğü olarak görev yapmak için | Dolgu Sözcükleri (<i>Fillers</i>) Sözsırası koruyucuları (<i>Turn keepers</i>) |
| | Dinleyicinin dikkatini çekmek de dahil olmak üzere söylemi başlatmak için | Konu değiştiriciler (<i>Topic switchers</i>) |
| | Yeni veya eski bilgileri belirtmek için | Bilgi göstergeleri (<i>Information indicators</i>) |
| | Sıralı bağımlılığı belirtmek için | Dizi/bağıntı belirleyicileri (<i>Sequence/relevance markers</i>) |
| | Kendisinin veya başkalarının söylemlerini onarmak için | Onarım belirleyicileri (<i>Repair markers</i>) |
| Kişilerarası İşlevler | Öznel olarak, bir önceki söyleme bir yanıt veya tepkiyi ifade etmek için (başka bir konuşmacı sırasını savarken arka kanaldan gelen anlama ve dikkati sürdürme sinyalleri de dahil olmak üzere) | Cevap/tepki belirleyicileri (<i>Response/reaction markers</i>) Arka kanal sinyalleri (<i>Back-channel signals</i>) |
| | Kişilerarası olarak, paylaşılan varsayımları teyit etmek, kavrayışı kontrol etmek veya ifade etmek, onay istemek, farklılığı ifade etmek veya saygınlığı kurtarmak (nezaket) dahil olmak üzere iş birliğini veya paylaşımı etkilemek için. | Onay arayıcılar (<i>Confirmation-seekers</i>) İtibar koruyucular (<i>Face-savers</i>) |

Tablo 1: Dolgu sözcüklerinin edimsel işlevleri (Brinton, 1996, s.35-40)

1.2.3.1. Metinsel İşlev (Jp. bunshou kinou 文章機能, İng. Textual Function)

Halliday (1985) metinsel işlevin, konuşmacının tutarlılık yaratmak için sahip olduğu metinsel kaynaklarla ilgili olduğunu ileri sürmüştür. Söylem tutarlılığı, iletişim halinde olan kişilerin zihinsel faaliyetleri ve bu kişiler arasındaki etkileşimle ilgilidir. Birçok dolgu sözcüğünün genel bir özelliği iletilen fikir ve duyguların belli bir bağlamla bağlantı kurmasını sağlamaktır. Dolgu sözcüklerinin metinsel işlevi de söylemdeki tutarlılığa katkıda bulunmaktadır.

Schiffrin (1987), dolgu sözcüklerinin metinsel özelliklerinin, bir önerme ile bir sonraki önerme arasında, bir ifade ile bir sonraki ifade arasında, konuşmacıların sıraları arasında, söylem konuları arasında gibi sıralı olarak düzenlenmiş bölümler arasındaki ilişkiye atıfta bulunduğunu belirtmektedir. Dolgu sözcükleri yalnızca bitişik ifadeleri değil, aynı zamanda ifadeleri ve bağlamı da birbirine bağlama işlevi görmektedir. Dolayısıyla metinsellik işlevi dolgu sözcükleri ile yakından ilişkili bir işlevdir.

1.2.3.2. Kişilerarası İşlev (Jp. ningen kankei kinou 人間関係機能, İng. Interpersonal Function)

Kişilerarası işlevi olan dolgu sözcükleri duyguları ve değerlendirmeleri ifade eder. Başka bir deyişle dinleyici odaklıdır. Dolgu sözcüklerinin, paylaşılan deneyim ve bilginin derecesini ve iletilen bir önerme ile konuşmacının bilgisi arasındaki mantıksal ilişkileri yani mevcut önermelerle çelişen veya onları destekleyen bir varsayımı ifade edip etmediğini gösterme yeteneğini gösteren pek çok boyut bulunmaktadır. Dolayısıyla, kişilerarası işlevler söylemin önermesel anlamının anlaşılmasından ayrı tutulamaz. Çünkü önerme, tümcenin kendisinden ziyade tümcenin anlamıdır. Bir önerme

konuşmacının ön kabullerine dayanır ve ifade edilen önermeden kodlanmış dilsel içeriği deşifre etmek için edimsel çıkarım gerekir.

Brinton (1996, s.38-39)'a göre kişilerarası işlev, konuşmacının tutumlarının, değerlendirmelerinin, yargılarının, beklentilerinin ve taleplerinin yanı sıra sosyal alışverişin doğasının, konuşmacının rolünün ve dinleyiciye atfedilen rolün ifadesidir. Halliday (2002), kişilerarası işlevin "bürünsel" olarak ifade edildiğini, ruh hali, kiplik, tonlama, anahtar ve yoğunluk gibi özelliklerde ayrı ayrı değil, söylem boyunca dağıldığını düşünmektedir. Dolgu sözcüklerinin hem öznel hem de kişilerarası işlevlerinin Halliday'in kişilerarası bileşenine ait olduğu açıkça görülmektedir. Metinsel işlevde konuşmacı anlamı metin olarak yapılandırır ve dili bağlamla ilgili bir şekilde kullanır.

Dolgu sözcüklerinin metinsel ve kişilerarası alanlardaki iki yönlü işlevi, biraz farklı olsa da Östman ve Schiffrin tarafından da kabul edilmektedir. Östman, dolgu sözcüklerinin aynı anda iki düzeyde çalışabileceğine dikkat çekmiştir. Yapısal düzeyde, tümcesel bir işleve (örneğin, bir ifadeye yönelik bir tutumu ifade etmek) ya da metinsel bir işleve (örneğin, bölümleri ya da dönüşleri işaretlemek) hizmet edebilirler; edimbilimsel düzeyde, etkileşimsel (sosyolojik ya da söylem-işlevsel) ya da tutumsal (değerlendirici) bir amaca hizmet edebileceğini belirtmiştir (1982, s. 150-152). Dolgu sözcükleri tüm bu yönleri içerse de, Östman genellikle bir ya da daha fazlasına odaklandıklarına inanmakta ve etkileşimsel amacı merkezi olarak görmektedir. Schiffrin'e göre (1987a, s. 322-326, 1987b, s. 25-27), dolgu sözcükleri, söylemi ya katılımcılara (konuşmacıya odaklanma yakın, dinleyiciye odaklanma uzaktır) ya da metne (önceki söylemle ilişki kurmaya yakın, sonraki söylemle ilişki kurmaya uzaktır) işaret ederek kendi bağlamları içinde düzenler. Dolayısıyla, Östman "metinsel" ve

"edimbilimsel" bir işlevi, Schiffrin ise hem katılımcı hem de metinsel işlevini tanımlayarak dolgu sözcüklerine iki yönlü bir işlev atfetmiştir.

1.3.Konuşma Çözümlemesi (Jp. *Kaiwabunseki* 会話分析, İng. *Conversation*

Analysis)

Konusma, insan dilinin en yaygın kullanımlarından biridir ve sosyal etkileşim, katılımcıların kimliklerinin ve kültürlerinin aktarıldığı temel bir araçtır (Goodwin & Heritage, 1990). Konusma, insanların sosyalleşme, ilişkileri sürdürme ve geliştirme biçimidir. Bu süreç, sadece dil kodu kullanımından ibaret olmayıp bakışlar, vücut dili, sessizlikler ve bağlam gibi çeşitli etmenleri de içerir.

1960'lardan itibaren, Garfinkel ve Goffman'ın çalışmalarının etkisiyle, Sacks tarafından geliştirilen "Konuşma Çözümlemesi (KÇ)", etkileşimdeki toplumsal düzeni incelemeye yönelik bir alan olarak ortaya çıkmıştır (Shiro, 1996; Lerner, 2004). KÇ, insanların karşılıklı konuşmalarını ve sözlü etkileşimlerini bilimsel açıdan inceleyerek, sosyal eylemleri gerçekleştirmek için dilin nasıl kullanıldığına odaklanmaktadır (Atar, 2017). Özellikle, sosyal ve dilsel fenomenleri anlamada güçlü bir yöntem olarak kullanılmış ve çeşitli alanlarda yeni bakış açıları kazandırmıştır (Sidnell & Stivers, 2013).

KÇ'nin temel ilkeleri izlenebilirlik, bağlamsallık ve düşünümselliktir (Seedhouse, 2004). Bu ilkeler doğrultusunda, doğal etkileşimlerin analiz edilmesi ve sosyal eylemlerin organizasyonunun ortaya çıkarılması amaçlanır. KÇ'nin temel mekanizmaları ise söz sırası alma, dizi düzeni ve onarımdır. Söz sırası alma, konuşmanın organizasyonunun merkezinde yer alır ve katılımcılar arasında söz hakkının nasıl paylaşıldığını inceler. Dizi düzeni, konuşmanın anlam ve işlev bakımından birbiriyle bağlantılı sıralı çiftler

aracılığıyla organize edilmesini ele alır. Onarım ise etkileşim sırasında ortaya çıkan sorunları çözmeye yönelik çabalardır (Schegloff, 2007).

KÇ, insan etkileşiminin karmaşıklığını anlamak ve toplumsal düzenin nasıl inşa edildiğini incelemek için güçlü bir yöntemdir. Etkileşimde konuşmanın yapısını analiz ederek dil, iletişim ve sosyal eylem üzerine derinlemesine bir anlayış sunmaktadır.

Bu tezde, Konuşma Çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin seçilme nedeni, doğal etkileşimlerde dilin ve sosyal eylemlerin nasıl gerçekleştirildiğini ayrıntılı bir şekilde ortaya koymasıdır. KÇ, etkileşimdeki toplumsal düzenin inşasını anlamak için gerekli olan mikro-analitik bir yaklaşım sunarak, konuşmanın yapısal ve işlevsel yönlerini anlamamıza katkı sağlar. Bu sayede, toplumsal ve dilsel fenomenlerin derinlemesine incelenmesi mümkün olacaktır.

2. BÖLÜM

JAPONCA DOLGU SÖZCÜKLERİ

2.1. Söylem (Jp. danwa 談話, İng. Discourse)

Söylem (*discourse*)² kavramı, dilbilim ve Japonca eğitimi bağlamında, genellikle 1980'lerin ortalarından itibaren araştırılmaya başlanmıştır. Geleneksel Japon dilbilimi çalışmalarının büyük bir kısmı yazılı dil üzerine yoğunlaşmış, sözdizim odaklı ve tümce ile dilbilgisi merkezli analizlerden oluşmuştur. Diğer bir ifadeyle, geleneksel Japon dilbilimi esasen yazılı dildeki tümce düzeyindeki incelemelerle sınırlı kalmıştır. Bununla birlikte, dil araştırmaları yalnızca sözcük gruplarını ve tümce yapılarını ele almanın ötesine geçerek, bağlamla ilişkili olarak dilin kullanım biçimlerini ve işlevlerini de kapsamaktadır. Tokieda Seiki (1950), tümcenin ötesine geçen metinlerin incelenmesinin önemine dikkat çekmiştir.

Söylem çözümlemesi (*discourse analysis*)³ adıyla bilinen bu araştırma alanı, 1960'lar ve 1970'lerin başında ortaya çıkmıştır. 1970'lerin ortalarından itibaren ise, Batılı araştırmacılar söylem çözümlemesi üzerine farklı çalışmalar yapmaya başlamıştır. Bu kapsamda Sacks, Schegloff ve Jefferson'ın (1974) çalışması, bu alandaki önemli

² 『現在言語学大辞典』 (1988, s.170) 'da yer alan tanımlara göre, söylem (*discourse*), tümcelerden oluşan ve anlamlı bir bütünlük çerçevesinde düzenlenen dilsel birimler bütünü ifade eder. Bu yapı, yazılı ve sözlü dil öğelerini bir arada kapsar. Söylem, genellikle metin (*text*) terimi ile eş anlamlı olarak kullanılmakla birlikte, bazı durumlarda iki kavram arasında ayırım yapılması gerekebilir. Genelde birden fazla tümceden meydana gelen söylem, kimi durumlarda tek bir tümce ya da sözcük olarak da değerlendirilebilir. Söylem ile tümce arasındaki temel fark uzunluk değil, niteliksel düzeydeki bir farklılığa dayanmaktadır. Bu özellikler doğrultusunda söylem, yalnızca içerik açısından değil, aynı zamanda çeşitli ölçütler temelinde değerlendirilebilen bir bağdaşıklık (*cohesion*) ve bütünlük içeren bir yapı olarak tanımlanabilir.

³ Söylem çözümlemesi (*discourse analysis*) ise, aynı kaynakta (1988, s.171), tümceden daha büyük dil birimlerinde görülen yapısal düzenlilikleri ortaya koymayı amaçlayan bir araştırma alanı ve yöntem olarak tanımlanmaktadır.

örneklerden biri olarak kabul edilmektedir. Bu tür çalışmalar, konuşmacılar arasındaki diyalogları kaydederek, söylem düzeyinde dilin kullanımını gözlemlemeyi amaçlayan bir yöntem kullanmıştır. Batılı dilbilimcilerin söylem çözümlemesi üzerine gerçekleştirdikleri bu çalışmalar, 1980'lerin ortalarından itibaren Japonya'da tanıtılmış ve "söylem" ile "söylem çözümlemesi" terimleri Japon dilbiliminde yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Söylem analizi çalışmaları popülerlik kazandıkça, konuşma diline özgü bir özellik olarak kabul edilen dolgu sözcükleri gibi söylem düzeyinde incelenebilecek unsurlar da dikkat çekmeye başlamıştır.

2.2. Dolgu Sözcüğü (Jp. firaa フイラー, İng. Filler)

Dolgu sözcükleri, Japonca doğal söyleminde sıklıkla görülen ifadelerdir. Geleneksel Japon dilbilgisi araştırmaları, daha çok sözdizim ve tümce çalışmalarına odaklanmış, çok az sayıda araştırmacı, dolgu sözcükleri gibi konuşma dilinin özelliği sayılan sözcükleri ele almıştır. Ancak son yıllarda söylem analizi çalışmalarının artması ve konuşma dilinin araştırma konusu haline gelmesiyle beraber, dolgu sözcüklerinin de içinde yer aldığı çeşitli ifadeler analiz edilmeye ve Japoncadaki dolgu sözcükleri çalışılmaya başlanmıştır. Japonya'da dolgu sözcükleri ile ilgili yapılan araştırmalar üç döneme ayrılabilir. İlk dönem, dolgu sözcüklerinin dikkat çekmeye başladığı 1950 yılından 1969 yılına kadar olan dönemdir. İkinci dönem, birçok dolgu sözcüğünün araştırmaya başlandığı 1970 yılından 1989 yılına kadar olan dönemdir. Üçüncü dönem ise dolgu sözcüklerinin daha sık olarak araştırıldığı 1990 yılından günümüze kadar olan dönemdir. 1980'lerin ikinci yarısından itibaren söylem çözümlemesi yöntemi popüler hale gelmiş ve söylem içindeki çeşitli dilsel ifadeler araştırma konusu olmuş, buna ek olarak da dilbilim ve dilbilim dışındaki alanlarda dolgu sözcükleri ile ilgili araştırmalar yapılmaya başlamıştır.

Dolgu sözcükleri geçmişte farklı şekillerde adlandırılmıştır. Konuşma dilini konu alan çalışmalarda bu ifadeler şu şekilde isimlendirilmiştir: *asobikotoba* 遊び言葉 (dolgulu duraksama sözcükleri) (Isahaya Atsuko, 1953), *hesitation* (tereddüt) (Shiozawa Takako, 1979), *iiyodomi* 言いよどみ (tereddüt ifadesi) (Koide Keiichi, 1983), *muimigo* 無意味語 (anlamsız sözcükler) (Yamashita Akemi, 1990), *firaa* フィラー (filler/dolgu sözcüğü) (Nomura Mihoko, 1996; Yamane Chie, 2002; Koiso Hanae ve diğerleri, 2004).

Bu süreç içerisinde yapılan çalışmalarda dolgu sözcüklerine pek çok farklı açıdan yaklaşıldığı görülmektedir. Örneğin, Sadanobu (1993), bilişsel bakış açısıyla söylem denetimi ve veri işlenmesi-yönetimi açılarından incelediği dolgu sözcüklerini, “konuşmacı tarafından gerçekleştirilen çeşitli zihinsel bilgi işlemlerini açıklama işlevine sahiptir” şeklinde tanımlamaktadır. Sadanobu & Takubo (1995), *etoo* ve *anoo* dolgu sözcüklerinin, konuşmacının bir tür zihinsel işlem gerçekleştirirken söylenen “zihinsel işlem belirleyicisi (*mental operation markers* 心的操作標識)” olduğunu belirtmektedir.

Söylem çözümlemesinde ise dolgu sözcükleri, "söylem belirleyici" (*discourse marker*) (Izuko K. Maynard, 1997) veya "söylem sözcüğü" (*discourse word*) (Hashiuchi Takeshi, 1999) olarak adlandırılmıştır. Yamane Chie (2002), konferans konuşmaları, telesekreter mesajları, diyaloglar ve telefon konuşmaları gibi dört farklı söylem türünden yola çıkarak dolgu sözcüklerinin türleri ve işlevlerini incelemiş ve dolgu sözcüklerinin şu üç işleve sahip olduğunu belirtmiştir:

- a. Konuşmacının bilgi işleme becerisini ifade etme işlevi,
- b. Metin yapısına ilişkin işlevler,
- c. Kişilerarası ilişkilere dair işlevler.

Dolgu sözcükleri üzerine yapılan mevcut çalışmaların çoğu, bireysel dolgu sözcüklerinin işlevlerinin analizi üzerine yoğunlaşmıştır.

2.2.1. Japonca Alan Yazınında Dolgu Sözcükleri

Japonca dolgu sözcükleri konusunda alan yazını çalışmaları psiko-dilbilim, söylem dilbilim, toplumbilim ve konuşma çözümlemesi yöntemleri çerçevesinde yapılmış çalışmalar olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmalarda dolgu sözcüklerinin dilbilimsel açıdan hangi kategoride yer aldığı ve pek çok farklı alanda işlevsel analizlerinin yapıldığı görülmektedir. Pek çok dolgu sözcüğü, temelde işaret önadı (*örn. ano あの 'şu'*) ve belirsiz ad (*örn. nanka なんか 'bir şey'*) gibi dilbilimsel kategorilere ait olan sözlüksel (*lexical*) öğeler olarak adlandırılmıştır. Schourup'a (1982) göre, sözlüksel bir öğe, sıradan bir biçimde kullanıldığında orijinal anlamını kaybederek dolgu sözcüğü haline almaktadır. Japonca dolgu sözcüğü ile ilgili yapılmış alan yazını çalışmalarına tarihsel sıralamaya göre bakıldığında, şu çalışmalar karşımıza çıkmaktadır. Maynard (1989), Japonca konuşma çözümlemesi alanında ilk öncü çalışmaları yapmıştır. Maynard (1989, s.30)'a göre, dolgu sözcüklerinin sık kullanımı konuşma söyleminin göze çarpan bir özelliğidir. Buna ek olarak Maynard, dolgu sözcüklerini, dil üretimine dayalı ve toplumsal açıdan kullanıma dayalı olmak üzere iki grupta sınıflandırmıştır. Saito (1992) Japonca dolgu sözcüklerinden biri olan *nanka* (なんか 'gibi')'yı Japonca sözlü söylemde bir söylem belirleyici olarak analiz etmiştir. Bununla birlikte, *nanka*'nın, söylemi yumuşatma, söylemi başlatma ve dolgu sözcüğü işlevlerini ortaya çıkarmıştır (Saito, 1992, s.58). Cook (1993) ise *ano* (あのう, *şey, peki*) dolgu sözcüğünü kibarlık kuramı açısından analiz etmiştir. Buna göre de konuşmada söz sırası alma, konuşma başlatma, dikkat çekme, tartışmalı söylemi yumuşatma gibi işlevlerini belirlemiştir (Cook, 1993, s.23). Philips (1998) de, söylem belirleyicilerinin kapsamlı bir analizini yapmış ve söylem belirleyicilerini bağlaçlar, dolgu sözcükleri ve etkileşimsel parçacıklar olarak üç sınıfa ayırmıştır. Sonrasında dolgu sözcüklerini, yaş, cinsiyet ve konuşma türüne göre ayırarak resmiyet derecesi açısından analiz etmiştir. Bu çalışma sonucunda da resmi

ortamlarda gayri resmi ortamlara göre daha çok dolgu sözcüğü kullanıldığını ve kullanılan dolgu sözcüklerinin de resmiyet derecesine göre değişiklik gösterdiğini tespit etmiştir. Tanaka (1993, 1995), dolgu sözcüklerini psiko-dilbilim çerçevesinde incelemiş ve duraksama işlevi üzerine odaklanmıştır. Takubo ve Satoshi (1997) sözlü söylemde diyalog halindeyken zihinsel süreçlerin işlenmesini, dolgu sözcüklerinin bu işleme sürecindeki rolünü ve dilsel tümce biçiminin oluşum sürecini açıklamıştır. Dolgu sözcüklerini bilişsel ve psikolojik açılarından ele almışlardır. Shiozawa (1979) ve Nagura (1997)'nin çalışmalarına bakıldığında ise sohbet konusu, eğitim, yaş, cinsiyet gibi sosyo-kültürel faktörlerin söylem belirleyicilerinin ve dolgu sözcüklerinin kullanımında etkili olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda, dil ve sosyo-kültürel faktörler arasındaki ilişkiyi irdelemek için dolgu sözcükleri analiz edilmiştir. Yamane (2002) de bu konulara yakın çalışmalar yapmıştır. Nishizaka (1999) ise, dolgu sözcüklerinin sosyal etkileşimin göstergeleri olduğunu ifade etmiş ve konuşma çözümlemesi çerçevesinde çalışmalar yapmıştır. Yukarıda verilen bilgilere göre, dolgu sözcükleri üzerine yapılmış çalışmalar üç aşamaya ayrılabilir. İlk aşamada, 1950'den 1969'a kadar yapılan araştırmalarda dolgu sözcüklerinin analiz edilmesinden ziyade söylem içerisindeki varlığına dikkat çekilmiştir. Kuwabara (1952), Ulusal Japon Dili Araştırma Kurumu (1955, 1960, 1963) bu dönemde araştırma yapan kişi ve kurumlara örnek verilebilir. İkinci aşamada, 1970'ten 1989'a kadar olan dönemde dolgu sözcükleri sözlük ve ansiklopedilerde yer almaya başlamış ve bu sözcükler üzerinde araştırmalar yapılmaya başlamıştır. Bu dönemde daha çok dolgu sözcüklerin adlandırılması ve tanımlamasına ilişkin araştırmalara ek olarak psiko-dilbilim açısından çalışmalar yapılmıştır. Üçüncü aşamada ise, 1990 yılından bugüne kadar yapılan çalışmalara bakıldığında, dolgu sözcükleri ile ilgili konuşma çözümlemesi yöntemi kullanılmaya başlamış, nicel ve nitel verilerle analizler yapılmıştır. Yamashita (1990), Kobayashi (1996) ve Yamane (2002)'nin çalışmaları örnek gösterilebilir. Yamane (2002) de, çalışmalarında sınıf ortamı, ses kayıtları, telefon konuşmaları gibi

sözlü söylemlere odaklanmış, nicel analizler yapmıştır. Dolgu sözcükleri ile ilgili yapılmış çalışmalara bakıldığında, araştırmacı sayısının eksik olması nedeniyle yapılan çalışmalar hala az sayıdadır. Dolgu sözcüklerinin işlevlerini daha net hale getirebilmek için konuşma analizi yöntemi gibi nicel analizlerin yanı sıra sesbilimsel açıdan özellikle ezgi görünümleri ile ilgili çalışmalar yapmanın gerekli olduğu düşünülmektedir. Önceki yapılan çalışmalarda ortaya çıkan en önemli sorun, verilerden yola çıkarak sadece söylemin anlamına yönelik işlevlerin ortaya çıkarılmasıdır. Halbuki, dolgu sözcüklerinin bürünsel (ezgi, perde vurgusu, süre vs.) özellikleri anlam farklılığına yol açmaktadır. Bu çalışmada, dolgu sözcüklerinin hem söylem içerisindeki sözcenin başı, ortası ve sonundaki anlamsal ve edimsel işlevleri hem de ezgisel özellikleri analiz edilip, bu işlevler arasındaki korelasyonu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu nedenle alan yazına bu noktada farklı bir çalışma ekleyerek katkıda bulunulacağı düşünülmektedir. Her ne kadar söylem açısından ele alınsa da dolgu sözcükleri dil etkinliği açısından da oldukça önemli bir kavramdır. Dili bir bütün olarak düşündüğümüzde anlamsal, edimsel, sözcüksel ve sesbilimsel gibi konularda pek çok özellikler barındırdığı görülmektedir ve bu çalışma da dolgu sözcüklerini dildeki işlevini hem edimsel ve anlamsal hem de sesbilimsel açıdan incelemeyi hedeflemektedir. Buna ek olarak, etkileşim esnasında konuşmanın bürünsel analizi 1980'li yıllara kadar ele alınmamıştır. Gumperz(1982)'nin konuşmacıların sözlü diyalogları başlatmak ve sürdürmek için bürünsel özellikleri nasıl kullandıkları sorusuyla ilgilenen çalışması bu alanda ilk olarak gösterilebilir. 1980'lerdeki diğer önemli çalışmalar sırasıyla söz sırası rekabeti ve söz sırası sınırlamasına odaklanan French and Local (1983) ve Local, Well ve Sebba (1985)'dir. 1990'larda konuşmada bürünsel özellikler konusuna olan ilgi artmıştır. Söylem çözümlemesi uzmanları, diğer çalışmalarla birlikte bürünsel özelliklerin söz sırası alma işlevlerinde nasıl işlediğini incelemeye başlamışlardır (Local 1992; Selting 1996b; Müller 1996). Bu çalışmaların

yöneldiği temel bir soru, etkileşimde bürün ve sözdizimi arasındaki ilişkidir. Ancak Japonca dolgu sözcükleri özelinde bürünsel çalışmalar bulunmamaktadır.

Bu bağlamda, bu çalışmada Japoncada sözlü iletişimde sıklıkla kullanılan *nanka* dolgu sözcüğünün hem işlevsel hem de bürünsel açıdan analizi yapılmıştır. Dolgu sözcükleri, Japonca dil öğretimi ve eğitimi açısından önemli bir araştırma konusunu teşkil etmektedir. Japonca öğrenen bireylerin bu ifadeleri nasıl kullandığını ve bu kullanım kalıplarının ana dil konuşucularından nasıl farklılaştığını anlamak, dil edinim sürecinin derinlemesine kavranmasına katkıda bulunabilir. Dolgu sözcüklerinin kullanımı ve işlevleri üzerine odaklanan bu çalışmanın, kültürel farklılıkları anlamak ve farklı kültürler arasında etkili iletişimi sağlamak açısından önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Türkiye'de Japonca üzerine yapılan araştırmalarda dolgu sözcükleri (filler) ile ilgili herhangi bir çalışmanın bulunmaması, Japonca günlük konuşmalarında önemli bir yer teşkil eden bu dolgu sözcüklerinin biçimsel ve işlevsel açıdan ele alınmasının alan yazını açısından kritik bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

2.2.2. Dolgu Sözcüğünün Tanımı ve Yerine Kullanılan Terimler

Söylem çalışmalarının yaygınlaşmasıyla birlikte, Japoncada sıkça görülen "ま" (ma) ve "なんか" (nanka) gibi ifadeler özellikle dikkat çekmeye başlamıştır. Bu ifadeler, geçmişte **tereddüt ifadesi** (Jp. iiyodomi 言い淀み, İng. Hesitation Expression), **dolgulu duraksama sözcükleri** (Jp. asobi kotoba 遊び言葉, İng. Filled Pause) veya **boşluk doldurma sözcükleri** (Jp. batsunagi kotoba 場つなぎ言葉, İng. Gap-Filling Words) gibi çeşitli terimlerle adlandırılmış olsa da günümüzde "dolgu sözcüğü" (フィラー) teriminin bu kavramı tanımlamada yerleşik hale geldiği söylenebilmektedir. Japon dili ve Japonca

eğitimi alanlarında yapılan çalışmalarda dolgu szcđđ terimi yaygın bir şekilde kullanılmaktadır; ancak bu terimin tanımı üzerinde tam bir fikir birliği sağlanamamıştır. Bu bölümde, dolgu sözcüklerinin dikkat çekmeye başladığı ilk dönemlerden günümüze kadar kavramın nasıl tanımlandığı incelenmiştir.

Isahaya (1953), konuşma dilini yazıya dökerek konuşma diline özgü "düzensiz ifadeler"e dikkat çekmiştir. Bu, dolduruculara ilişkin ilk dönem araştırmalardan biri olarak değerlendirilmektedir. Isahaya, sıklıca araya giren ve doğrudan içerikle ilgili olmayan son eklemeler, soru ekleri, nlemler gibi "anlam taşımayan," ayrıca "bağlaç ve belirteçler gibi görünen ancak anlamsız bir şekilde kullanılan" ifadeleri "dolgulu duraksama sözcükleri" (遊び言葉) olarak adlandırmıştır. Ancak, Isahaya'nın "dolgulu duraksama sözcükleri" kavramı dolgu sözcüklerinin varlığını işaret etmekle birlikte oldukça belirsiz bir tanım sunmaktadır. Shiozawa (1979), tereddüt ifadeleri üzerine çalışmıştır. Shiozawa, başlangıçta anlam taşımayan "アー" (aa), "エート" (eeto) gibi ifadeleri; anlam taşısa da "アノ" (ano), "ソノー" (sonoo) gibi tereddüt ifadeleri olarak kullanıldığında anlamını yitiren sözcükleri ve "マー" (maa), "なんか" (nanka) gibi hem anlam taşıyan hem de bu anlamın kullanım amacıyla ilişkili olduğu ifadeleri "hesitation" (tereddüt ifadesi) olarak adlandırmıştır. Shiozawa'nın bu tanımı, tereddüt ifadelerinin konuşma esnasında araya giren ve yalnızca konuşma dilinde kullanılan özelliklerini vurgulasa da belirsizlik içermektedir. Koide Keiichi (1983), nl harflerin uzatılmasıyla oluşan "アー" (aa), "エー" (ee), "アノー" (anoo), "ソノー" (sonoo) gibi ifadeler ile "そうですね" (sou desu ne) ve "何ていいですか" (nante iimasu ka) gibi, "bilişsel bir önerme oluşturmayan ancak konuşmaya yönelik bir tutumu ifade eden" ifadeleri "tereddüt ifadesi" (言いよどみ) olarak adlandırmıştır. Bu tanım, tereddüt ifadelerinin konuşmaya yönelik tutumu ifade etme özelliğini vurgulamaktadır. Sadanobu ve Takubo (1995), "ええと" (eeto) ve "あの" (ano) gibi ifadelerin, konuşmacının herhangi bir

zihinsel işlem gerçekleştirdiği sırada kullanılan "zihinsel işlem göstergesi" olduğunu belirtmiştir. Sadanobu ve Takubo, söylem yönetimi teorisi çerçevesinde, bilgi işleme süreçleri açısından "ええと" (eeto) ve "あの" (ano) gibi dolgu sözcüklerini ele almışlardır.

Dolgu sözcükler üzerine yapılan araştırmalar, oldukça yakın bir zamanda ilgi görmeye başlamış ve tanımları araştırmacılar arasında farklılık göstermiştir (Ueda, 2004). Sesbilim Büyük Sözlüğü'nde "*kararsızlık*", Omori (1991)'de "*tereddüt*", Matsuura (1996)'da "*filler*" olarak adlandırılmıştır. Nomura (1996), beşerî bilimler ve fen bilimleri derslerinde kullanılan doldurucuları analiz etmiş ve incelemiştir. Nomura, dolgu sözcüklerini "asıl sözcüksel anlamından uzaklaşıp kullanıldığında, çıkarılması durumunda ifadenin bütünsel anlamını değiştirmeyen ifadeler" olarak tanımlamıştır. Ayrıca Yamane'ye (2002, s.37-38) göre, Yamane'den önceki araştırmalar da dahil olmak üzere dolgu sözcüklerinin tanımı şu şekildedir:

(1) Encyclopedia of Phonetics (1976): Konuşma süresini kesintiye uğratan sözdizimsel veya anlamsal olarak ilgisiz herhangi bir kesinti.

(2) Omori (1991): Tümcenin anlamını etkilemeden konuşma sırasında duraklamaların, seslerin vb. ortaya çıkması olgusu.

(3) Nomura (1996): Orijinal sözlük anlamından uzakta kullanılan ve tümceden çıkarılsa bile önerme anlamı değişmeyen sözcük veya tamlama.

(4) Matsuura (1996): Esas olarak uygun bir sözcük bulununcaya kadar zaman kazanma veya sözün içeriğini sorma işlevi vardır, ancak bazen karşı tarafın dikkatini çekme veya tereddüt ifade etme işlevinde kullanılır. Ritim oluşturmak için bir tümcenin başında veya ortasında kullanılır ve gerçek bir anlamı yoktur.

Nomura (1996) ve Yamane (1997b) ise bu kavramı "*dolgu sözcüğü*" olarak isimlendirmiş ve farklı şekillerde tanımlamışlardır. Yamane (2002), dolgu sözcükleri üzerine yapılan önceki araştırmaların kriterlerini gözden geçirerek, dolgu sözcüklerini herhangi bir önerme içeriği taşımayan, diğer ifadelerle dar anlamda bir yanıt, bağlama veya niteleme ilişkisi kurmayan ve konuşmanın bir bölümünü dolduran ses fenomeni olarak tanımlamıştır. Yamane'nin tanımı, dolgu sözcüklerinin "konuşmanın genel anlamında herhangi bir yanıt veya bağlayıcı ilişki taşımadığı" özelliğine vurgu yapmaktadır. Bu tanım, dolgu sözcükler hakkındaki araştırmaların nispeten yeni olması nedeniyle bu çalışmada benimsenmiştir. Koide (2007), Yamane'nin (2002) tanımını yorumlarken, "kendi başına önerme içeriği taşıması" ifadesinin bir önermenin ögesi olmama durumuna işaret ettiğini belirtmiştir. Ayrıca, "diğer ifadelerle dar anlamda yanıt, bağlama veya niteleme ilişkisi kurmaması" ifadesinin ise dolgu sözcüklerin, konuşma ya da söylem içinde yanıt edatları, bağlaçlar ve zarflar gibi diğer öğelerle herhangi bir ilişki kurmaması anlamına geldiğini vurgulamaktadır. Bu çalışmada da bu yorum esas alınmıştır.

Koiso ve diğerleri (2004), dolgu sözcüklerini "bağlantı işlevi taşıyan ifadeler" olarak tanımlamış ve "bağlantı işlevi"ni doldurucuların temel özelliği olarak öne çıkarmıştır. Ishikawa Hajime (2010) ise doldurucuları "anlamli ifadeler arasında yer alan ünlem benzeri ifadeler" olarak tanımlamıştır. Daikuhara (2010), dolgu sözcüklerini "konuşmacının düşünme, hatırlama veya sözcük seçimi gibi herhangi bir bilgi işleme veya zihinsel davranış sırasında kullandığı, ünlemlerin alt bir türü" olarak nitelendirmiştir. Ishikawa ve Daikuhara'nın tanımları, dolgu sözcüklerinin ünlem benzeri ifadeler olma özelliklerine vurgu yapmaktadır.

Bunlara ek olarak ilk yapılan araştırmalara bakıldığında, dolgu sözcükleri için, ünlem, tereddüt sözcükleri, söylem belirleyicileri, duraksama, anlamsız ya da gereksiz sözcük

gibi adlandırmalar da yapıldığı görülmüştür. 1980'li yıllarda yapılan çalışmalarda tereddüt ve ünlem sözcükleri kullanılırken, 1990'lı yıllarda yapılan çalışmalarda dolgu sözcükleri kavramı daha çok kullanılmaya başlanmıştır.

Bu tanımların her biri, dolgu sözcüklerinin belirli bir işlevine veya özelliğine odaklanmakla birlikte, ortak olarak dolgu sözcüklerinin konuşmanın anlamına doğrudan bir katkı sağlamadığı ve genellikle zihinsel işlemlerle bağlantılı olduğu görüşü öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, dolgu sözcükleri dilin sosyal bağlamlarda nasıl kullanıldığını inceleyen edimbilimin önemli bir ögesidir. Dolgu sözcükleri, katılımı belirtmek, belirsizliği veya tereddütü ifade etmek, bir noktayı vurgulamak veya bir konuşmanın başlangıcını veya sonunu işaretlemek gibi çeşitli işlevlere hizmet etmektedir. Dolgu sözcükleri, günlük iletişimde konuşmacılar için önemli bir araçtır ve bir yakınlık duygusu yaratmalarına, katılım düzeylerini belirtmelerine veya niyetlerini işaret etmelerine olanak tanımaktadır. İletişimde dolgu sözcüğü kullanmak, etkili iletişim ve başarılı sosyal ilişkiler kurmak için gereklidir.

2.2.3. Japonca Dolgu Sözcük Araştırmaları Yaklaşımları

Koide (2009, ss.13-14), dolgu sözcük çalışmalarının bugüne dek genel olarak dört temel yaklaşım çerçevesinde ele alınabileceğini belirtmiştir. Bu yaklaşımlar, psikoloji temelli, söylem analizi ve söylem yönetimi, sosyodilbilimsel ve konuşma analizi olmak üzere farklı bakış açılarıyla dolgu sözcüklerin çeşitli boyutlarını ele almaktadır. Psikoloji temelli yaklaşım, Tanaka (1993, 1995) tarafından temsil edilmiş olup, dolgu sözcükleri "durgunluk fenomeni" olarak ele almaktadır. Tanaka'ya göre, durgunluk, konuşma üretim sürecindeki belirli zihinsel durumlardan kaynaklanabilir ve bu durum, dolgu sözcüklerin,

bu süreçlere dair önemli ipuçları sunduğunu ortaya koyar. Bu nedenle, dolgu sözcüklerin incelenmesi, psikodilbilimin temel çalışma alanlarından biri haline gelmiştir. Söylem analizi ve söylem yönetimi yaklaşımı ise Takubo ve Kanetsu (1997) tarafından önerilmiş olup, diyalog işleme sürecine yönelik zihinsel işlemleri ve bu süreçte dolgu sözcüklerin rolünü açıklamaya odaklanmıştır. Bu yaklaşım, bilişsel ve psikolojik boyutları da içermekle birlikte, Tanaka'nın tamamen psikolojiye dayalı yaklaşımından daha dil odaklı bir perspektif sunar. Sosyodilbilimsel yaklaşım, Shiozawa (1979) ve Nakura (1997) gibi çalışmalarla yaş, cinsiyet gibi toplumsal faktörlerin dolgu sözcükler üzerindeki etkilerini incelemiştir. Bu yaklaşım, dolgu sözcüklerin toplumsal bağlamlarla olan ilişkisini ve bu öğelerin toplumsal gelişimdeki rolünü ortaya koymayı amaçlar. Yamane (2002) tarafından yapılan çalışmalar da bu perspektife yakındır ve dolgu sözcüklerin farklı söylem türlerinde kullanımını ele almaktadır. Nishizaka (1999) tarafından temsil edilen konuşma analizi yaklaşımında ise dolgu sözcükler, toplumsal etkileşim göstergesi olarak ele alınmaktadır. Burada odak, dolgu sözcüklerin toplumsal etkileşim süresince nasıl bir işlev gördüğüne ve katılımcılar arasında anlamlı bir ilişki kurmadaki rollerine yöneliktir. Bu dört yaklaşım, dolgu sözcüklerin farklı boyutlarını açığa çıkarmakta ve her biri, dilbilimsel araştırmalara önemli katkılar sağlamaktadır. Ancak bu çalışma, dolgu sözcüklerin işlevlerini ve konuşma davranışındaki gerekliliğini, bu sözcüklerin işlevsel değişimlerinden yola çıkarak incelemeyi amaçlamaktadır. Dolgu sözcüklerin iletişim sürecindeki rolü ve etkileşimdeki önemi üzerine odaklanan bu çalışma, bu öğelerin dil kullanımındaki işlevselliğine yeni bir perspektif sunmayı hedeflemektedir.

2.2.4. Japoncada Dolgu Sözcükleri Üzerine Yapılmış Çalışmalar

Onodera'nın "*Japanese Discourse Markers: Synchronic and Diachronic Analysis*" (2004) adlı kitabı, Japonca söylem belirteçleri üzerine yapılan en kapsamlı ve ayrıntılı çalışmalardan biri olarak değerlendirilmektedir. Eser, söylem belirteçlerinin hem eş zamanlı analizini hem de tarihsel gelişimini ele alır ve dört farklı bakış açısını bir araya getirir: tarihsel-edimsel, söylem-analitik, tipolojik ve anlamsal/sentaktik. Bu yaklaşım, Japonca söylem belirteçlerinin 14. yüzyıldan günümüze kadar olan evrimini inceleyerek, özellikle demo, dakedo gibi bağlaçlar ile na ve ne gibi ünlemlerin günümüzdeki işlevlerini derinlemesine analiz eder. Onodera, analizine çağdaş Japonca konuşma verilerinden yola çıkarak başlar ve demo, dakedo, na ve ne belirteçlerinin temel işlevlerini tanımlar. Ardından, bu belirteçlerin tarihsel süreçte geçirdiği değişiklikleri, 14. yüzyıldan itibaren yazılı edebiyat eserleri aracılığıyla inceleyerek, Japonca'nın tarihsel gelişimine ışık tutar. Çalışma, söylem belirteçlerinin edimselleştirme sürecini detaylandırır; bu süreç, işlevsel anlamların semantik bir temelden edimsel bir düzeye kaymasını ifade eder. Özellikle demo gibi bağlaçlar başlangıçta cümle sonlarında kullanılmasına rağmen, zamanla cümle başlarına kayarak yeni işlevler kazanmıştır. Na ve ne gibi katılım belirteçleri ise önce cümle içinde veya sonunda işlev görmüş, daha sonra cümle başında yer alarak söylemsel anlamlarını derinleştirmiştir. Bu iki grup arasında farklı gelişim yolları olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, belirteçlerin kullanım yerlerinin değişiminin işlevsellik açısından kritik olduğu belirtilmiştir; birim başında kullanıldıklarında ifade üzerinde daha etkili oldukları ifade edilir.

Sonuç olarak, Onodera'nın bu eseri, Japonca söylem belirteçlerinin tarihsel ve edimsel dönüşümünü anlamak için önemli bir kaynak olmasının yanı sıra, dilbilimsel ve edimsel kuramların geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır.

Onodera, söylem belirteçlerinin birim başlangıcında yer almasının önemli olduğunu belirtirken, Schiffrin'in kriterlerine sadık kalır. Bununla birlikte, benzer bir çizgide ilerleyen bazı çalışmalar, cümle sonu edatlarını ve ifadenin çeşitli yerlerinde ortaya çıkan geri bildirim unsurlarını da içerir (Fujita 2001; Kawamori ve ark. 1998). Tüm bu çalışmalar, söylem belirteçlerini "konuşma birimlerini çerçeveleyen sıralı bağımlı unsurlar" olarak tanımlar (Schiffrin 1987: 31). Ancak, Onodera'nın aksine, bu çalışmalar, çerçevelemenin birimin başında veya sonunda olabileceğini ya da birimin içine parantez gibi dahil edilebileceğini öne sürer. Daha da önemlisi, kategori sınırlandırmasında Onodera kadar katı olmasalar bile, bu çalışmalar, birim başlangıcında kullanılan söylem belirteçleriyle benzer işlevlere sahip olan orta veya son pozisyondaki unsurların varlığını ortaya koymaktadır.

Nagura (1997) ise söylem belirteçlerini tereddüt ifadeleri ("iyodomi") olarak ele almış ve bu çalışmada cümle sonu edatları ve "aizuchi" gibi geri bildirim ifadelerini gerekçe sunmadan hariç tutmuştur. Nagura, söylem belirteçlerinin kullanımının, konuşmacının cinsiyet, yaş ve toplumsal rol gibi değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterdiği varsayımından hareket ederek, özellikle yetişkinlerin kullanımına odaklanmıştır. Araştırmasında ano, mā, sono ve yappari gibi söylem belirteçlerinin sık kullanıldığı tespit edilmiş ve yakın arkadaşlar arasındaki konuşmalarda 635'ten fazla söylem belirteci kaydedilmiştir. Analiz sonucunda, erkeklerin söylem belirteçlerini kadınlardan daha fazla kullandığı ancak yaş grupları arasında önemli bir fark bulunmadığı ortaya konmuştur. Ayrıca, resmi bağlamlarla (toplantılar, dersler) gündelik bağlamlar arasında söylem belirteci kullanımı açısından farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Nagura, Japon kültüründe doğrudan kendini ifade etmenin tercih edilmediği ve olumlu kişilerarası ilişkilerin önem taşıdığı bir ortamda, konuşmacıların iddialı görünmemek için söylem belirteçlerini kullandığını belirtmiştir (Nagura 1997: 216-217).

Fujita (2001), ano ve sono söylem belirteçlerinin nitel bir analizini sunmuş, sadece bu belirteçlerin metinsel işlevlerine değil, aynı zamanda kullanımlarındaki zihinsel ve sosyo-edimsel yönlere de odaklanmıştır. Fujita da Nagura gibi, söylem belirteçlerinin, konuşmacılar arasında olumlu kişilerarası ilişkiler kurmada önemli rol oynadığını öne sürer.

Kawamori ve arkadaşları (1998) ise görev odaklı konuşma diyalog korpusunun bir analizine dayanan çalışmalarında, söylem belirteçlerinin sistematik bir sınıflandırmasını yapmış ve prosodik özelliklerini açıklamış; bu belirteçlerin bir ifadedeki pozisyonlarına bağlı olarak farklı işlevleri olduğunu vurgulamıştır.

Nakajima (2009), Japon söylem belirteçlerini inceleyen Batı kaynaklı çalışmaların aksine, Japon kökenli çalışmalara atıfta bulunarak (Isehaya 1953; Endo 1953; Shiozawa 1979; Okazaki 1987; Maynard 1997; Yamane 1997, 2002) söylem belirteçleri sorununa yeni bir perspektif getirmiştir. Bu çalışma, belirteçlerin ifadedeki pozisyonlarına göre farklı metinsel ve kişilerarası işlevlerini ortaya koymak ve belirli bir belirtecin kullanımının ardındaki zihinsel süreçleri açıklamak amacını taşımıştır.

Yamane (2002), konferanslar, sesli mesajlar, diyaloglar ve telefon görüşmeleri gibi çeşitli konuşma türlerinde yalnızca doldurucuları ele almış ve bunların ortaya çıkma çeşitlerini, ses özelliklerini, sözcük türlerinde ortaya çıkma konumlarını sayısal verilerle analiz etmiştir. Ayrıca, konuşmacı ve dinleyici açısından doldurucuların anlamını ele alarak, doldurucuların şu üç işlevi yerine getirdiği sonucuna ulaşmıştır: "Konuşmacının bilgi işleme yeteneğini gösterme işlevi", "Metin yapılandırmaya katkı sağlama işlevi" ve "Karşılıklı ilişkilerle ilgili işlev". Wu (2006), Japonca Konuşma Veritabanı'ndaki diyalogları inceleyerek, Japonca anadil konuşucularının dolgu sözcüğü kullanımı üzerindeki cinsiyet farklılıklarını niceliksel olarak analiz etmiştir. Ardından, "ma", "ne", "yo ne", "sa", "chotto", "dakara", "nandaro (ne)" gibi ifadelerin işlevlerini, konuşma

yönetiminde ve söylem düzenlemesinde analiz etmiştir. Gerçek konuşmalarda kullanılan dolgu sözcüklerinin, "duraklama sağlama" ve "konuşma içeriği değeri gösterme" gibi iki işlevi olduğuna karar vermiştir. Ayrıca, dolgu sözcüklerinin, metin ritmini sağlamak için kullanılmadığını, bunun yerine, konuşmacının karşılıkları merak ettiği ya da sözcükleri bulmakta zorlandığı durumlarda kendiliğinden ortaya çıktığını belirtmiştir. Nakajima (2008), "Kadınların Konuşması: İş Yeri Örneği" adlı çalışmasında, doğal diyaloglardan elde edilen verileri kullanmıştır. Bu verilerdeki 6000 konuşmadan elde edilen 1680 dolgu sözcüğü örneğini analiz etmiş ve dolgu sözcüklerinin çıkış oranlarını, çıkış konumlarını ve işlevlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, konuşma başında çıkma eğiliminde olan dolgu sözcüklerinin "a", "aa", "ah", "e", "eeto", "de", "dee", "n", "uun" gibi ifadeler olduğunu, konuşma ortasında ise "ano", "anoo", "sono", "sonoo", "kono", "koo", "soo", "nanka", "ee", "ma", "maa", "moo", "hora" gibi ifadelerin sıkça kullanıldığını belirtmiştir. "Hai", "hai", "ee", "un" gibi ifadeler genellikle konuşma başı ve sonlarında görülmekle birlikte, "ee", "e", "anoo", "ano", "sono", "nanka", "moo" gibi dolgu sözcükleri farklı konumlarda da yer alabildiği görülmüştür. Çıkış konumu ve işlev ilişkisi açısından, konuşma başında konuşma ilerleyişini yönetme işlevi, konuşma ortasında konuşma gelişimine ilişkin işlevler ve konuşma sonunda sözde tereddütler ve tamamlanmamış ifadeler bulunmuştur. Ishikawa (2009), günlük konuşmalardan ve televizyon yayınlarından elde edilen verilerle, tekrarlar ve dolgu sözcüklerinin işlevlerini karşılaştırmıştır. Tekrarların karşı tarafın durumunu göz önünde bulundurarak ortaya çıktığını ve eksikliği durumunda konuşma akışının zorlaştığını, dolgu sözcüklerinin ise karşı tarafın durumunu göz önünde bulundurmadan, konuşmacının kendi ihtiyaçlarına göre ortaya çıktığını belirtmiştir. Bu nedenle, "ano" veya "ee(to)" gibi ifadeler yalnızca doldurucu olarak kullanılırken, "soo (ka)" gibi ifadeler anlaşmayı belirtmek için kullanılmakta ve sıkça tekrarlarla birlikte yer almaktadır. Kobayashi (2011) ise, ortaokul ve lise derslerinde öğretmen konuşmalarında dolgu sözcüklerinin kullanımını

incelemiştir. Çalışma, öğretmen-öğrenci etkileşimiyle birlikte öğretmenin tek yönlü ders anlatımı öğelerini de içeren bir konuşma türünü analiz ederek, öğretmenlerin dolgu sözcüklerini "dinleyicinin dikkatini çekmek" ve "tereddütlerden kaçınmak" amacıyla daha bilinçli kullandığını ortaya koymuştur.

Önceki araştırmalar incelendiğinde, 1990'lardan sonra dolgu sözcükleri üzerine yapılan çalışmaların arttığı ve bu çalışmaların özellikle psikoloji ve konuşma analizi gibi yaklaşımlardan faydalandığı görülmektedir. Ancak, araştırmacı sayısının sınırlılığı nedeniyle Japonca dolgu sözcükleri üzerine yapılan çalışmaların da sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır. Dolgu sözcüklerinin işlevlerinin daha derinlemesine incelenebilmesi için ek araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Konuşma analizine dayanan önceki çalışmalar, dolgu sözcüklerinin hiçbir şekilde anlamsız kullanılmadığını ve her zaman belirli bir işlevi yerine getirdiğini göstermiştir. Bununla birlikte, önceki araştırmaların karşılaştığı en büyük sorunlardan biri, doğal söylemlerde tek bir söylem yani tek bir konuşma birimi tanımlamasının nasıl yapılacağına dair bir yöntemin belirlenmemiş olmasıdır. Dolgu sözcüklerinin konumlandırılması, bu tek söylem tanımlama yöntemine bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Nakajima (2006), Ishikawa (2009) ve Kobayashi (2011) gibi araştırmalar dolgu sözcüklerinin yerleşimi (başta, ortada, sonda) üzerine analizler sunmuş olsa da tek söylem tanımlama yöntemine dair net bir açıklama yapılmadığı için bu sonuçların yorumlanması okurlar arasında farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle, doğal konuşmalar üzerine yapılan dolgu sözcükleri araştırmalarında, tek söylem tanımlama yönteminin açık ve net bir şekilde belirlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

2.2.5. Japonca Dolgu Sözcüklerinin Sınıflandırılması

Dolgu sözcükleri Japoncada duraksama, tereddüt, bağlama sözcükleri gibi pek çok şekilde kullanılan sözcüklerdir. Dolgu sözcükleri üzerine yapılan çalışmalar son zamanlarda artmaya başlamıştır ve dolgu sözcüklerinin tanımlamaları araştırmacılara göre değişmektedir (Ueda, 2004, s.163-164). Yamane (2002), söylemdeki dolgu sözcüklerine odaklanmış, bu sözcüklerin türlerini, işlevlerini, oluşum yerlerini ve sesbilimsel özelliklerini ele almıştır. Sonrasında dolgu sözcüklerini, kendine ait hiçbir önerme içeriği olmayan ve diğer sözcükle dar bir şekilde tanımlanmış, yanıt-bağlayıcı/değiştirici bir ilişki içinde olmayan bir sözcenin bir bölümünü dolduran konuşma olgusu olarak tanımlamıştır. Daha sonrasında ise dolgu sözcüklerini Tablo 1'deki gibi türlere ayırmış ve işlevlerini

- a. Sessizlikten kaçınma,
- b. Zaman kazanma,
- c. Ayarlama,
- ç. Kendi konuşmasını onaylama,
- d. Söylemi düzeltme / başka şekilde ifade etme,
- e. Söylemi bölme,
- f. Söylemin sürekliliğini sağlama,
- g. Belirsizlikleri ifade etme,
- ğ. Uyarma,
- h. Konuşmayı yönlendirme,
- ı. Konuşmacıyı değiştirme,
- i. Tereddüt etme,
- j. Söylemi yumuşatma,
- k. Bağlamın anlaşılabilmesi için sınıflandırmıştır.

| | |
|--------------------------|---|
| Ünlü ses serisi | 「ア(ー)」 「イ(ー)」 「ウ(ー)」 「エ(ー)」 「オ(ー)」 |
| Belirsiz ünlü ses serisi | Yazılması zor olan belirsiz ünlü seslerdir. Uzun ve kısa olmak üzere iki çeşidi vardır. |
| Eeto serisi | 「エート」 「エートー」 「エット」 「エットネ」 |
| Ko/so serisi | 「コ(ー)」 「コーネ」 「ソ(ー)」 「ソーネ」 |
| Ko/so/a serisi | 「コノ(ー)」 「ソノ(ー)」 「アノ(ー)」 |
| Nanka serisi | 「ナニ」 「ナンカ(ー)」 「ナンテューノ」 「ドューカ」 |
| Nee serisi | 「ネ」 「イヤ」 「ハイ」 gibi, konuşmacının dinleyicinin dikkatini çekmek için kullandığı sözcükler. |
| Hai serisi | 「ハイ」 「ウン」 「ホン」 「フン」 |
| Maa serisi | 「マ(ー)」 「マーネ」 |
| Moo serisi | 「モ(ー)」 「モネ」 |

Tablo 2: Japonca dolgu sözcüklerinin türleri (Yamane, 2002, s.41)

2.3.Dolgu Sözcüğü Olarak *Nanka*

Japoncada sıkça kullanılan bir dolgu sözcüğü olan "*nanka*", konuşma esnasında anlam boşluklarını doldurmak ve düşünme sürecini yansıtmak amacıyla yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Günlük konuşmalarda "*nanka*", yalnızca dilin akıcılığını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda söylemin akışını düzenlemeye, belirsizlikleri ifade etmeye ve iletişimi yumuşatmaya yardımcı olur. Bu bağlamda, "*nanka*" iletişimde kritik bir işlev üstlenir ve konuşmacılar arasındaki etkileşimi düzenlemede önemli bir dilsel unsur olarak öne çıkar. "*Nanka*"nın çok yönlü kullanımı, onu Japonca dilinde dinamik ve esnek bir ifade aracı haline getirmektedir.

Nispeten geniş bir doğal konuşma verisinin incelenmesine dayanan bu bölüm, *nanka* dolgu sözcüğünün üstlendiği rol ve işlevlere ilişkin bulguları rapor etmektedir. *nanka* dolgu sözcüğü hakkında yapılan önceki araştırmalar, sözcüğün ilk anlamıyla bağlantılı olarak tartışılan söylem belirleyici işlevlerine odaklanan çalışmalar olmak

üzere iki ana kategoriye ayrılabilir. İlk kategoride ele alınan çalışmalar içerisinde, bürünel açıdan ortaya çıkan anlam farklılıklarına dikkat çeken çalışmalar da bulunmaktadır. *Nanka*'ya ilişkin önceki araştırmalara bakıldığında, çoğunun ortak noktasının *nanka*'nın "nanika 何か"nın ses değişimi biçimine ilişkin olduğu ve çeşitli kullanım örneklerinin, sözlükte yer alan adıl ve belirteç niteliğinde "*nanka*" kullanımından türediği düşüncesi olduğu görülmektedir. Büyük Japonca Sözlüğü'nde (大辞林 3. baskı: 2006), "*nanka*"nın adıl ve belirteç niteliğinde kullanımı şu şekilde açıklanmaktadır: Adıl niteliğinde kullanım: içeriği belirsiz veya bilinmeyen bir şey veya durumu gösterir.

Örnek: 「なんか欲しいものを言っごらん。」

(Nanika hoshii mono wo itte goran.)

"İstediğin bir şeyi söyle".

Belirteç niteliğinde kullanım: sıfatları ve eylemleri süsleyerek, belirsiz bir şekilde veya neden olduğunu bilmeden gibi anlamlar taşır.

Örnek: 「なんか寂しい。」

(Nanka sabishii.)

"Nedense biraz yalnız hissediyorum."

Ancak bu temel anlamlar göz önüne alındığında, "*nanka*" ve ondan sonra gelen sözcükler genellikle yan yana veya yakın konumda bulunur. Konuşma sırasında gözlemlenen birçok kullanımda bu durum geçerli değildir. Bu nedenle, gerçek konuşma

verilerinde bulunan örneklerde temel anlamı tespit etmek zor olabilir ve aynı zamanda adıl ve belirteç niteliğinde kullanımları arasında ayırım yapmak da genellikle zordur.

Takubo ve Kinsui (1997) çalışmasında, diyalog işleme kontrolü olarak zihinsel izleme mekanizmasının bir parçası olan bağlaçları ve yanıt sözcüklerini ele almış ve bu sözcüklerin bağımsız sözcükler gibi kendilerine ait bir anlamı olmadığını belirtmiştir. Başlangıçta anlamı olan *nanka* gibi sözcüklerin, bağlaç olarak kullanıldıklarında somut gösterge işlevlerini kaybettiklerini ve "*nasıl desem, nasıl anlatsam, gibi*" gibi anlamlar kazanarak tereddüt, yumuşama gibi bir tür zihinsel işleme biçimi aldığına dikkat çekmiştir (Takubo ve Kinsui, 1997, s. 277). Ayrıca yine aynı çalışmada bağlaçları ve yanıt sözcüklerini giriş-çıkış kontrol işlevi ve tereddüt işlevi olarak iki kategoriye ayırmış ve *nanka*'yı tereddüt kategorisine dahil etmiştir.

Suzuki (2000) çalışmasında, konuşma esnasında sıklıkla ortaya çıkan *nanka* dolgu sözcüğünü "konuşmaya özgü bir ifade" olarak ele alarak işlevlerini incelemiştir. Suzuki (2000) *nanka*'nın işlevlerini, anlambilimsel, edimbilimsel ve söylem düzenleme işlevleri olarak ayırmıştır. Anlambilimsel işlev, bir konuşmanın önerme içeriğini oluşturan bir faktör olarak soru sözcükleri, adılar ve ilgeçler olarak işlev görmektedir ve Suzuki'nin çalışmasında "gerçek anlam" olarak adlandırılan şeye karşılık gelmektedir. Edimbilimsel işlev, konuşmanın içeriğini veya konuşmacının konuşmaya yönelik tutumunu belirsizleştiren meta-mesajları dinleyiciye ileten bir işlevdir. Söylem düzenleme işlevi, "bağlaç sözcükler" olarak işlev görür ve akıcı bir iletişimi sağlamaktadır. Ayrıca edimbilimsel işlev ile söylem düzenleme işlevinin, "*nanka*" sözcüğünün belirsizlik ve belirsizliği gösteren temel işlevinden türediği belirtilmiştir (Suzuki, 2000, s. 76.). Anamlı bir sözcük iken dolgu sözcüğü işlevi kazanması sürecinde *nanka*'nın söylem içindeki işlevlerini doğal konuşma verileriyle analiz eden ilk kişi Suzuki (2000) olmuştur. Ancak, işlevlerin sınıflandırılması için herhangi bir kriter sunulmamış ve işlevler arasındaki

ilişkiler belirsiz olduğu için, örneğin edimsel işlevler olarak belirtilen "*dolaylı ifadeleri ima eden 'nanka'*", "*karşıt görüşleri ima eden 'nanka'*" ve "*olumsuz içerikli görüşleri ima eden 'nanka'*" arasındaki ayrımı üçüncü şahısların yapmasının zor olduğu belirtilmiştir. Suzuki (2000, s. 77), *nanka* 'nın iki veya daha fazla işlevi aynı anda yerine getirebilen çok işlevli bir sözcük olduğunu ve her bir işlevin birbirine sıkı sıkıya bağlı ve karmaşık bir şekilde çalıştığını belirtmektedir.

Emmet (2001), "*nanka*"yı etkileşimsel bir belirteç olarak tanımlayarak, bu sözcüğün hangi durumlarda ve nasıl kullanıldığını incelemiştir. Etkileşimsel belirteçler, "dinleyici yokken bile kullanılan ünlemler ve laf arasında söylenen sözlerden farklı olarak, esasen dinleyici (muhatap) ile iletişimi kolaylaştırmak için kullanılır ve konuşmacının niyetlerini veya isteklerini dinleyiciye iletebilir" şeklinde tanımlanmaktadır (Emmet 2001, s. 217). Emmet'e göre, "*nanka*" aşağıdaki altı işlevi yerine getiren durumlarda kullanılabilir:

- a) Konuşmayı yapılandırmak,
- b) Bilginin belirsizliğini göstermek,
- c) Kesin bir ifadeden kaçınmak,
- ç) Mütevazı bir tutum sergilemek,
- d) Tereddütlü bir tutum sergilemek,
- e) Olumsuz bir yorumu yumuşatmak.

Bu durumlar sıklıkla örtüştüğü için, "*nanka*"nın kullanımında belirgin farklılıkların görülmesinin zor olduğunu belirtmiştir. Emmet ayrıca, "*nanka*" ile birlikte ortaya çıkan olguları ve dilbilimsel öğeleri, örneğin "*başka bir şekilde ifade etme (言い換え)*" veya "*tekrarlama (繰り返し)*" ve "*gibi ve (とか)*" gibi ifadelerle olan ilişkisini analiz etmiştir. Bu yaklaşım, *nanka*'nın kullanımını anlamada özellikle ilgi çekici bir

noktadır. İlginç bir nokta olarak, Emmet *nanka* 'nın konuşma esnasında sık kullanılma sebebinin, konuşmacının ne söylemek istediğini bildiği ancak bunu hemen net bir şekilde ifade edemediği durumlarda kullanılması olduğunu belirtmektedir. Bu, konuşmacının anılarını veya deneyimlerini anlatırken her bölümde "*nanka*" kullanımının yaygın olmasının, henüz netleşmemiş aşamalarda somut içeriğe değinmeye çalışmasından kaynaklandığı şeklinde yorumlanmıştır (Emmet 2001, s. 202). Ayrıca, Emmet, *nanka* 'nın kullanımının konuşmacının konuşmaya aktif katılımını teşvik ettiğini ve sohbeti canlandırma işlevi taşıdığını ifade etmektedir (Emmet 2001, s. 213). Bu şekilde, Emmet'in çalışmasının, *nanka* 'nın çok yönlü kullanımıyla iletişimin ince ilişkisini yakalamaya katkıda bulunduğu söylenilmektedir.

Daikuhara (2009) çalışmasında, söylem belirleyici olarak *nanka* 'ya ilişkin önceki araştırmalardan farklı bir yaklaşım benimsemiştir. Geleneksel söylem çözümlemesi çalışmalarında, genellikle *nanka* 'nın konuşmadaki işlevlerine, örneğin "belirsizleştirme", "yumuşatma", "bağlama" gibi işlevlere odaklanırken, Daikuhara bu işlevlerin söylem belirleyiciler arasındaki farklılıkları netleştirmek için yeterli olmadığını belirtmiştir. Bu tespit, söylem belirleyicilerin çözümlenmesini daha fazla derinleştirmek için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Daikuhara'nın çalışmasında, "*nanka*" ve "*dōmo*" gibi söylem belirleyicilerin benzer ortamlarda nasıl ortaya çıktığı karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak, *nanka* 'nın konuşmacının ileri düzeyde düşünme ve değerlendirme gerektirmeyen görsel veya işitsel bilgilerin yanı sıra anlık ve sezgisel olarak elde edilen bilgilerle birlikte kullanılma eğiliminde olduğu tespit edilmiştir (Daikuhara 2009, s. 46-47). Bu bulgular, *nanka* 'nın günlük konuşmalarda nasıl işlevlere sahip olduğuna dair yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Ayrıca, Daikuhara bu çalışmasında, "Tekrarlanan Biliş Kuramı (反復認知仮説)"nı kullanarak "*nanka*"nın ezgisi üzerine de bir analiz yapmıştır. Özellikle "*naan* 'ka (なーんか)" şeklinde özel bir ezgiyle söylendiğinde, bunun sadece

bir şüphe veya merak ifadesi olmadığını, "çevreyi tekrar tekrar taradığında aynı bilginin elde edilmesi" durumunu ifade ettiğini belirtmiştir. Bu tür bir ezgi analizi, söylem belirleyicileri araştırmalarına bilişsel bir bakış açısı kazandıran yeni bir yöntem olmuş ve söylem belirleyicilerin işlevi ile bu belirleyicilerin kullanımı sırasındaki bilişsel süreçlerin anlaşılmasına katkı sağlamıştır.

Miyanaga ve Ōhama'nın (2010) çalışması, *nanka* 'nın kullanımı ile dolaylı ifadeler ve aktarım ifadelerinin birlikte görülmesine dair geleneksel görüşlere (örneğin, Suzuki 2000, Emmet 2001) karşı çıkmaktadır. Miyanaga ve Ōhama (2010), doğal konuşma verilerinden aldıkları "*nanka*" örneklerini niceliksel olarak çözümlenmiştir. Sonuç olarak, incelenen verilerin neredeyse yarısında *nanka* 'nın dolaylı veya aktarma ifadeleriyle birlikte kullanıldığı, ancak bunun her zaman böyle olmadığı sonucuna varmışlardır. Bu bulgu, *nanka* 'nın dolaylı ifadeler veya aktarma ifadeleri ile her zaman bir ilişki içinde olmadığını göstermektedir. Buna ek olarak, Miyanaga ve Ōhama, *nanka* 'nın kullanımını bilgi algılama aşaması, bilgiye ikna olma aşaması ve bilgi iletme aşaması olmak üzere üç farklı iletişim süreci aşamasına ayırarak incelemişlerdir. Bu yaklaşımla, *nanka* 'nın bu aşamalardan herhangi birinde kullanıldığında, bilgiyi algılama, ikna olma ve aktarma sürecinin bir parçası olarak "yeterince şekillenmemiş" veya "yeterince düşünülmemiş" olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Miyanaga ve Ōhama 2010, s. 38).

Iio (2006)'nun çalışması, *nanka* 'nın söylem belirleyici olarak işlevine odaklanan bir ezgi analizi yaparak, bu ifadenin doğal konuşmanın hangi konumunda ve nasıl ortaya çıktığını ortaya koymuştur. Bu çalışma, özellikle *nanka* 'nın söylemdeki konumuna (başlangıç, orta, son) ve ezgi farklılıklarına (güçlü, zayıf) dikkat çekerek, bu farklılıkların işlevsel farklarını sınıflandırmaya çalışmıştır. Bu yaklaşım, *nanka* 'nın çeşitli söylem işlevlerinin anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Iio'nun çözümlemesinde bazı eksiklikler de bulunmaktadır. Örneğin, *nanka* 'nın "*ēto* (えーつと)" ve "*ano*(あの)" gibi

ifadelerle benzerliklerine değinilmiş olsa da bu benzerliklerin somut olarak açıklanmadığı görülmektedir. Ayrıca, "*nanka*" kullanılarak "akıcı ve eğlenceli bir sohbet" gerçekleştirildiğine dair ifadeler ve "kullanışlı bir sözcük", "her şeyi kapsayan bir sözcük" gibi tanımlamalar kullanılmıştır. Ancak, bu ifadeler nispeten belirsiz olup, somut analizler veya kanıtlar sunulmadığı için çalışmanın çözümleme kısmındaki eksiklikler olarak yorumlanabilir. Bununla birlikte, Iio'nun çalışmasının, *nanka*'nın işlevsel farklılıklarını söylemdeki yeri ve ezgi işlevine dayalı olarak analiz etmesi nedeniyle, söylem araştırmalarına önemli katkılar sağladığı düşünülmektedir. Bu tezde yapılması planlanan çözümlenmeler için de oldukça önemli bir kaynak çalışmasıdır.

Uchida (2001)'nin çalışması, *nanka*'nın anlamının zayıflamasına odaklanarak, bunun bir söylem belirleyici olarak nasıl işlevleri olduğunu, doğal konuşma verileri aracılığıyla analiz etmektedir. Uchida, *nanka*'yı konuşmaya giriş ifadesi olarak ele alarak, bunun sadece bir söz/deyiş olmadığını, dinleyici için yeni bilgi sunduğunda bir söylem belirleyici olarak işlev gördüğünü göstermektedir. Uchida'nın araştırmasında *nanka*'nın kullanımının, konuşma içeriğinin somutlaştırılması, gönderme yapılması ve konuşmayı bir sonraki bölüme bağlama gibi işlevlere sahip olduğu ve bunların ortaya çıkma sıklığının yüksek olduğu ana işlevler olarak belirtildiği görülmektedir.

Hayashi (2006) çalışmasında *nanka*'nın dilbilgiselleşmesini, özellikle belirteçten söylem belirleyicisine geçiş sürecini yeni bir bakış açısıyla analiz etmektedir. Hayashi, *nanka*'nın tümcedeki konumunu ve nitelediği kısım ile arasındaki zamansal mesafeyi inceleyerek, *nanka*'nın işlevinin nasıl değiştiğini araştırmıştır. Bu çalışmada, zamansal mesafe arttıkça *nanka*'nın belirteç olarak kullanımının işlevinin zayıfladığı ve söylem belirleyici olarak işlevinin güçlendiği sonucuna varılmaktadır (Hayashi 2006, s. 50).

Sugisaki (2020) çalışmasında *nanka*'nın etkileşimli konuşma içerisindeki onarım işlevlerini incelemiştir. Sugisaki *nanka* kullanılarak yapılan onarımları, konuşmacının

dinleyicinin anlayışını göz önünde bulundurduğu ve konuşma sırasında ortaya çıkan eksik bilgiyi tamamladığı durumlarda sıklıkla karşımıza çıkan ‘dinleyici odaklı’ durumlar ve konuşulan konuya uymayan durumlarda kullanılan ‘konuşucu odaklı’ kullanım olmak üzere iki türde sınıflandırmıştır. Sonuç olarak *nanka*’nın konuşmacının düşüncelerini netleştirmek ve dinleyiciye doğru bilgi sunmak amacıyla yaptığı onarım işlevlerini ortaya çıkarmıştır.

Wakamatsu (2021)’de ise, etkileşimli konuşmanın bir parçası olarak konu başlatma işlevlerine odaklanarak "*e* (エ)、*eeto* (エエト)、*demo* (デモ)、*nanka* (なんか)" sözcüklerini incelemiştir. Konu başlatmak için kullanılan *nanka*’nın, önceki araştırmalarda belirtildiği gibi, konuşmayı ilerletmek için konuşma hakkını sağlama veya sürdürme işlevinin yanı sıra, önceki bağlamda kendi anlatısına geri dönme anlamında konuşma yapısıyla da ilişkilendirilmiş ve konuşmayı ilerletme işlevi olduğu tespit edilmiştir.

Zhang (2022) çalışmasında, Japonca günlük konuşmalarda hikayelerin başlangıcındaki söylem belirleyicilerinin kullanım eğilimini araştırmıştır. Suzuki (2000) yaptığı çalışmada, bir hikâye anlatırken *nanka*’nın kullanımının, dinleyiciye aktarılan içeriğin geçmiş bir deneyim olduğunu ve gerçeklikle tam olarak uyuşmayabileceği yönünde bir meta-mesaj iletildiğini belirtmektedir. Bu edimsel işlev, *nanka*’nın özünde bulunan belirsizlik işlevinden türetilmiştir. Zhang ise bu işlevi de dahil olmak üzere *nanka*’nın daha önceki yapılan çalışmalarda ortaya çıkarılan işlevlerinin doğruluğunu teyit etmiştir. Bu tür söylem belirleyicilerinin karşılıklı etkileşim sürecinde, ünlemler, bağlaçlar, zarf tunceleri olarak temel anlamın ötesinde, söyleşi yapısına katkıda bulunma ve karşıdaki kişiyle ilişkileri ayarlama gibi çeşitli işlevlere sahip olduğunu belirtmiştir.

Xiao (2024) ise *nanka*'yı Malinowski'nin (1923) "*ilişki işlevi (phatic communion)*" kuramı çerçevesinde ele almıştır. Söylemin sadece ortasında değil, başında ve sonunda da yer aldığını tespit etmiş ve "herhangi bir iddia öne sürmeden konuşmayı sürdürme" işlevinin, iletişim ortamında ilişki işleviyle uyumlu olabileceğini belirtmiştir. *Nanka*'nın temelde ilişki işlevine odaklanarak kullanılan bir öge olmasa da *nanka*'nın kullanımıyla, konuşma sırasında konuşmacılar arasındaki çatışmacı ilişkilerden kaçınılarak, konuşmanın yumuşak bir atmosferde ilerlemesine olanak tanınabileceğini ifade etmiştir.

Şimdiye kadar "*nanka*" ile ilgili olarak yapılmış çalışmalara bakıldığında, çeşitli işlevlere sahip olduğu görülmektedir. Bunlar arasında, konuyu değiştirme öncesi hazırlık, konuşmanın ana noktasına giriş gibi konuyu genişletmeyle ilişkili işlevler (Philips (1998), Uchida (2001), Hayashi (2006)) ve konuşma hakkı ile ilgili olarak, konuşma sırasını alma hazırlığı veya konuşmayı sürdürme (Philips (1998), Suzuki (2000), Hayashi (2006)) işlevleri bulunmaktadır. Özellikle birçok araştırmada ortak olarak belirtilen nokta, "*nanka*"nın dolaylı ve aktarma ifadeler ile birlikte kullanılarak, ardından gelen konuşma içeriğinin belirsizliğini ifade etme işlevidir. Philips (1998), bunun "bilgi veya hafıza eksikliğini gösterdiğini ve kesin ifade veya iddiadan kaçınılmasını sağladığını" belirtirken, Emmet (2001), "ardından gelen sözlerin tam bir betimleme olmadığını ima ettiğini" söylemektedir. Uchida (2001), "belirsiz bir içeriğin ardından geldiğini" ifade ederken, Suzuki (2000) ise "belirsizlik göstergesi"nin "*nanka*"nın temel işlevi olduğunu belirtmektedir. Bu "belirsizliği ifade etme" işlevi, sözcüğün temel anlamlarıyla da ilişkili olup dikkat çekici bir işlev olarak öne çıkmaktadır.

Nanka'nın işlevlerinin çözümlenmeye ve açıklamaya çalışıldığı bu bölümde, insan iletişimi ve dilbilim bağlamında "konuşma yapısı", bireyler veya gruplar arasındaki konuşmaların nasıl geliştiğini yöneten organizasyon ve kalıpların ifade edildiği sıra alma,

onarım, dizi düzeni, bitişik çiftler gibi çeşitli ilkelerle birlikte edimsel ve etkileşimsel işlevlerine odaklanılmış ve her bağlamın arka planında *nanka*'nın rolleri ve işlevleri, bu işlevlerin ezgi görünümü ile olan ilişkisi tanımlanmıştır. Bu bağlamda, aşağıdaki çözümleme, *nanka* dolgu sözcüğünün çeşitli bağlamlarda ortaya çıkması temelinde farklı anlamlara sahip birçok farklı işleve nasıl ayrılabileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, tek tek konuşma kesitlerinin ayrıntılı çözümlemesi yoluyla, farklı bağlamlarda eşzamanlı yerleşimin aynı dolgu sözcüğüne birden fazla işlev yüklenmesinde ne kadar önemli bir rol oynayabileceği de gösterilmektedir. İstatistiksel olarak *nanka*, 43 adet video transkripsiyonun tamamında toplam 2267 kez⁴ geçmiştir. Sözcüde bulunma yerlerine göre daha detaylı incelendiğinde, 1121'ünün sözcü-öncesi, 1135'inin sözcü-ortası ve 11'inin sözcü-sonrası olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tablo, *nanka*'nın sözcüde bulunma yeri ile ilgili yüzdeleri göstermektedir.

| D.S. | Sözcü- başı | % | Sözcü- ortası | % | Sözcü- sonu | % | Toplam |
|-------|----------------|-------|------------------|-------|----------------|------|--------|
| nanka | 1121 | 49.45 | 1135 | 50.07 | 11 | 0.49 | 2267 |

Tablo 3: *Nanka*'nın Sözcüde Bulunma Yeri

| Edimsel İşlevleri | Metinsel İşlevler | Etkileşimsel İşlevler |
|--|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> • Belirsizlik İfade Etme • Söylemi Yumuşatma • Zaman Kazanma • Söylem Sürekliliğini Sağlama | <ul style="list-style-type: none"> • Geciktirme • Onarım • Konuları Yönetme | <ul style="list-style-type: none"> • Saygınlık Koruma • Onay Arama • Yanıt Verme • Dikkat Çekme • Talimat İsteme |

Tablo 4: *Nanka*'nın İşlevleri

⁴ Sıklık tablosu Ek 3'te verilmiştir.

3. BÖLÜM

NANKA DOLGU SÖZCÜĞÜNÜN ÇÖZÜMLENMESİ

3.1. Araştırmanın Verileri

3.1.1. Araştırmada Kullanılan Derlem: Japonca Günlük Konuşma Derlemi (日

本語日常会話コーパス)

Çalışmada araştırma örneklemini olarak Japonca Günlük Konuşma Derlemi (日本語日常会話コーパス) kullanılmıştır. Bu derlem, NINJAL (国立国語研究所)⁵ tarafından 2016-2021 yılları arasında Hanae Koiso liderliğinde yürütülen Kurum Tabanlı Çekirdek Araştırma Projesi (機関拠点型基幹研究プロジェクト) kapsamında toplanılan ve çeşitli günlük konuşma türlerini içeren yaklaşık 200 saatlik video kayıttan oluşmaktadır. Bu derlem, günlük yaşam konuşmalarını hedeflemesi, farklı mekân ve bağlamlarda konuşmacılar tarafından yapılan konuşmaları dengeli bir şekilde içermesi ve video klipler de dahil olmak üzere belirgin özellikleriyle tanımlanmaktadır. Japonca Günlük Konuşma Derlemi, dünyada büyük ölçekli günlük konuşmaları paylaşmak için yeni bir adım olarak öne çıkmaktadır.

3.1.2. Katılımcı Bilgileri

Günlük yaşamda çeşitli durumlar ve mekanlardan doğal konuşmaları kaydetmek amacıyla iki kayıt yöntemi kullanılmıştır, ancak özellikle kişisel temaslara odaklanan bir yöntem tercih edilerek, 40 katılımcıdan elde edilen sözlü dil verileri kaydedilmiştir.

⁵ National Institute for Japanese Language and Linguistics (Ulusal Japon Dili ve Dilbilim Enstitüsü)

Cinsiyet ve yaş gibi çeşitli açılardan denge gözetilerek seçilen toplam 40 katılımcı (Ek 1) için ekipman ve cihazlar 2-3 ay kadar ödünç verilmiş ve bu katılımcılardan kendi günlük yaşamlarında doğal olarak meydana gelen konuşmaları kaydetmeleri istenmiştir. Mümkün olduğunca çeşitli durumlar ve konuşmacılarla yapılan konuşmaların kaydedilmesi amaçlanmıştır. Proje üyeleri, kayıt sürecine katılmamıştır. Derlemin toplam 200 saatinin yaklaşık 185 saati bu yöntemle kaydedilmiştir. Kayıt dönemi 2016 ile 2019 yılları arasındadır.

Katılımcılar, yaşamlarının çeşitli yönlerini içeren konuşmalarla derleme katkıda bulunmuştur. Katılımcılara mümkün olduğunca farklı durum ve yerlerde konuşmalar kaydetmeleri için geniş bir esneklik tanınmıştır. Örneğin, 30'lu yaşlardaki bir kadın katılımcının sunduğu konuşma örneğinde, aile üyeleriyle yemek yeme veya çocuğunun ev ödevine yardım etme gibi aynı aile içinde farklı durumları ele alan konuşmalar bulunmaktadır. Sonuç olarak, çok çeşitli durumları ve yaşam hikayelerini kapsayan konuşmaların kaydı sağlanmıştır. Toplamda, 1675 farklı kişi ile birlikte yaklaşık 200 saatlik video kayıtları elde edilmiştir.

Bu tezde, derlemden rastgele seçilmiş 43 video kaydına ait yaklaşık 24 saatlik veri çözümlenmeye dahil edilmiştir.

3.1.3. Verilerin Çözümlemesi

Bu araştırmada elde edilen verilerin çözümlenme sürecinde belirli bir sıra gözetilmiştir. Öncelikle derlemden yer alan ve bu çalışma için seçilmiş 30 video kaydı yazıya dökülmüş, sonrasında yazıya dökülen tüm veriler Jefferson'ın çeviri yazım sistemi temel alınarak ELAN programı kullanılarak ayrıntılı bir biçimde çevriyazıya dönüştürülmüştür. Çevriyazılar tamamlandıktan sonra dolgu sözcüklerin geçtiği konuşma dizileri seçilmiştir. Veride yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün işlevlerini özetleyen bir tablo

çıkarıldıktan sonra, bu işlevlerin yer aldığı en güçlü konuşma dizileri konuşma çözümlemesi temel alınarak çözümlenmiş ve ezgi görünümleri ile olan ilişkisi irdelenerek bulgular sunulmuştur.

3.3.Nanka'nın Söylem İçindeki Yeri

Bu bölümde *nanka*'nın söylem içinde yer aldığı konumları incelenmiştir. *Nanka*, en temelde söz sırası alma veya söz sırası başlatma birimi işlevleriyle, sözce-başı, ortası ve sonunda olmak üzere söylem içinde üç konumda ortaya çıkmaktadır. Aşağıda *nanka*'nın söylem içindeki konumları ile ilgili çeşitli örnekler verilmiştir. Kesit 1, bir restoranda doğum günü kutlaması için bir araya gelen beş arkadaşın sohbetinden alınmıştır. Bu bölümde esas olarak Misa isimli bir kişinin yaralanması ve sonrasındaki tıbbi tedaviyi tartıştığı bir konuşma yer almaktadır.

Kesit 1:

- 01 IC01_玲子 (F あの)で 怪我はよくなったの。
(111) yaraların şimdi daha iyi değil mi?
- 02 IC04_美沙 あ。 うん。
Ah. Evet.
- 03 IC01_玲子 うん。
Evet.
- 04 IC03_可奈子 あー。
Ah.
- 05 IC04_美沙 (F あの)ね えーと(0.926)今も (F あの) 走ると: えーとね: ちょっ
(Şey)biliyorsun(0.926)şimdi bile (şey) koştuğumda:
06 とお尻がむずむずするんだよね?。
11111: kışım biraz kaşınıyor.
- 07 IC01_玲子 うーん。 うん。
Eveet. Evet.
- 08 IC02_夏樹 へー。
Gerçekten mi?
- 09 IC04_美沙 ン。 なんかでも (F あの)ね 整形外科に うーんとね: 行ったの。
Evet. **ya şeyy** (111)ortopedi servisine 1111: gittim.
- 10 IC05_美香 ほんど?。 なんて。 その後遺症?。
Gerçekten mi? Neden? Sonrasında ağrı mı oldu?
- 11 IC01_玲子 [うん。 うん うん。 うん。]
Evet evet evet evet.
- 12 IC04_美沙 なんか で 最初 えーと 代々木病院に(0.321)怪我したあと 一番近い
nasıl desem başlangıçta 1111 Yoyogi Hastanesi'ne (0.321)
13 行ったんだけど。

- yaralandıktan en yakın orası olduğu için gittim.*
- 14 IC01_玲子 うーん。
Hımm.
- 15 IC04_美沙 *なんか*あんまり (0.146) こう手応えがない。 (L (U *なんか*) あんまちゃん
şeyy pek de (0.146) karşılık alamadım. ((yani)pek doğru
16 *と見て なく%見てくれなくて)。*
düzgün ilgilenmediler.)
- 17 IC01_玲子 うん。
Hıı.

Yukarıdaki birinci kesitte yer alan ilk konuşma alıntısında, aynı konuşmacının üç farklı söz sırasında (8., 11. ve 13. satırlar) *nanka*'nın söz başlangıcı konumunda olduğu görülmektedir. Veri analizi, *nanka*'nın bazen mevcut konuşmacının söz sırası başlatma (*turn*) girişiminde ürettiği ilk dilsel unsur olabileceğini ortaya koymaktadır. *Nanka*'nın söz sırası başlatmada sözce başında yer alması aynı zamanda söz sırası oluşturma biriminde (*turn construction unit*) de sözce başında yer aldığını söylemekle eşdeğer kabul edilebilir çünkü yeni başlatılan söz sırasının ilk söz sırası oluşturma biriminin öncesini oluşturmaktadır. *nanka* dolgu sözcüğü burada, konuşmacının düşündüğünü veya hatırladığı şeyleri ifade etmek için kullanılmıştır. Bu tür kullanımlar, konuşmaya doğal bir akış kazandırır ve konuşmacının söylemek istediği şey üzerinde düşünme sürecini yansıtır. Bu bağlamda, *nanka* sözcüğü, cümleye belirli bir anlam kazandırmadan önce konuşmacının biraz zaman kazanmasını sağlamıştır. Satır 8'de yer alan *nanka* kullanımı, konuşmacının tam olarak ne söyleyeceğinden emin olmadığını veya kesin bir bilgi vermekten kaçındığını göstermektedir. Satır 11'de *nanka* yine bir belirsizlik ifadesi olarak işlev görmüş ve konuşmacının anlatımına hafif bir gevşeklik ve gayriresmîlik anlamı katmıştır.

Kesit 2:

- 01 IC01_玲子 (F あの:) 画像 送ら 送られてきた時。
(F şeyy:) Görüntü gönde gönderildiğinde.
- 02 IC04_美沙 かわいいよね?。
Sevimli değil mi?

- 03 IC01_玲子 あれ。
Ne?
- 04 IC04_美沙 あるね?。
Değil mi?
- 05 IC04_美沙 あ。
Evet.
- 06 IC01_玲子 (D ##)あたしでもね:ちょっとね:ぱっと見で: **なんか**
Ama biliyorsun, ben biraz baktığımda: **yani, şeyy** gerçekten
07 実物見たほうがいなと思ってあんまり
görmek daha iyi olur diye düşündüm ve
08 中じろじろ見ないようにしたんだ。
fazla dikkatli bakmamaya çalıştım.
- 09 IC05_美香 でも(X ####)。
Ama (X ####).
- 10 IC01_玲子 うーん。
Hmm.
- 11 IC05_美香 どうしてんだろ。
Ne yapıyor acaba?
- 12 IC05_美香 結構おっきいんだね:?
Oldukça büyük, değil mi?
- 13 IC03_可奈子 はい。
Evet.
- 14 IC02_夏樹 (F あの) 白人の全(L 裸が) (D ニ) 兄ちゃんが
(F yani) Beyaz bir adamın (L çıplak olarak) (D bi)
15 (W シクツボツ|出沒)し。
abisi (W sık sık ortaya çıkıyor)
- 16 IC01_玲子 そうなんだよね:?
Diyorsun.

nanka dolgu sözcüğü, burada konuşmacının düşündüğünü veya hatırladığını ifade etmek için kullanılmıştır. Bu tür kullanımlar, konuşmaya doğal bir akış kazandırır ve konuşmacının söylemek istediği şey üzerinde düşünme sürecini gösterir. Bu bağlamda, *nanka* sözcüğü söylem ortasında kullanıldığında, tümceye belirli bir anlam kazandırmadan önce konuşmacının biraz zaman kazanmasını sağlamıştır. Satır 6'da bulunan tümcede *nanka* sözcüğü, konuşmacının tam olarak ne söyleyeceğinden emin olmadığını veya kesin bir bilgi vermekten kaçındığını göstermektedir. Bu, konuşmacının düşüncelerini kesin bir şekilde ifade etmekten kaçındığını ve daha belirsiz bir ifade kullanarak tümceyi yumuşattığını göstermektedir.

Kesit 3:

- 01 IC02_依田 最近パパさんが抱っこしてて
Son zamanlarda babanın seni kucakladığını görüyorum,
- 02 偉いなと思うの。
çok takdir ediyorum.
- 03 IC01_日野 うん。
Hı.
- 04 IC03_小島 (G まあ|ま) それもすごい見ますよね。
G Eh|Şey) bunu gerçekten çok görüyoruz.
- 05 IC02_依田 朝ね。
Sabahları.
- 06 IC01_日野 ね。 [そうね。]
Evet. [öyle gerçekten de.]
- 07 IC02_依田 ね:。
Hıhı.
- 08 IC01_日野 ね。
Hımm.
- 09 IC02_依田 朝抱っこ 増えましたよね:。
Sabah kucağa alma arttı değil mi?
- 11 IC01_日野 変わりましたよね 変わりましたよね。
Değişti değil mi, değişti değil mi?
- 12 IC02_依田 いなかったですもんね:。
Önceden yoktu değil mi?
- 14 IC03_小島 で 一人で連れて **なんか**。
Ve tek başına getiriyor, nedense.
- 15 IC02_依田 ね:。
Evet.

Kesit 3'teki konuşma bir canlı müzik mekânında üç yakın arkadaş arasındaki sohbetten alınmıştır. Sohbetin, babalarının çocuklarına olan davranışları ve değişen roller hakkında olduğu anlaşılmaktadır. Konuşmacılar, babaların çocuklarını kucağına alma davranışının artması ve bunun dikkat çekici olup olmadığı hakkında konuşmaktadırlar. Satır 14'te konuşmacı, babaların çocukları tek başına bir yere getirdiğini ama tam olarak neyi kastettiğini düşünerek "nanka" ifadesini kullanmıştır. Burada "nanka" sözcüğü, konuşmacının düşündüğünü ve söylemek istediği şey üzerinde düşündüğünü göstermektedir. Bu, cümlenin doğal akışını koruyarak dinleyicinin ilgisini çekmektedir.

Nanka dolgu sözcüğü, farklı işlev ve rollerde söylem içerisinde farklı konumlarda karşımıza çıkmaktadır. Bu bölümde her bir nanka dolgu sözcüğünün, ilgili alanlar içindeki konumundan örnek kesitler gösterilmiştir. Nanka'nın olası üç konumdaki yapısal yerleşiminin, söz konusu alanların tamamı için geçerli olduğu ortaya çıkmıştır. Sonraki bölümlerde dolgu sözcüğünün metinsel, kişilerarası, etkileşimli konuşma yapısı işlevleri

ve ezgi görünümü ile ilişkisi irdelenmiştir. Her alandaki her bir işlev, çeşitli temsil edici örneklerle gösterilmiştir.

3.4. Nanka'nın İşlevleri ve Ezgi Görünümleri

3.4.1. Edimsel İşlevleri ve Ezgi Görünümleri

3.4.1.1. Belirsizlikleri ifade etme (Jp. 不確実さ・曖昧さの表出, İng.

Expressing Uncertainty)

Belirsizlikleri ifade etme, konuşmada konuşmacının kesinlikten kaçınarak söyleminin doğruluğu ya da kesinliği konusunda daha temkinli bir tutum sergilemesi durumudur. Bu dilsel strateji, dinleyicinin olası olumsuz tepkilerini en aza indirmek ve söylemi daha esnek hale getirmek amacıyla kullanılır. Japonca gibi dolaylı anlatımın ve sosyal uyumun önemli olduğu dillerde, bu tür belirsizlik ifadeleri, iletişimde rahatlık ve samimiyeti korumanın yollarından biridir. *Nanka* gibi dolgu sözcükleri, bu belirsizliği ifade etmek için kullanılan başlıca araçlardan biridir. Bu ifadeler, konuşmacının kendine olan güvenini ya da iddiasını hafifletip, dinleyiciye daha fazla yorum alanı bırakarak olası saygınlık zedelemeyi (face-threatening) önlemeye çalışır. Belirsizliklerin ifade edilmesi, özellikle Japon kültüründe, bireylerin sosyal ilişkilerini dengede tutmalarına ve olası çatışmalardan kaçınmalarına yardımcı olan önemli bir dilsel unsurdur. Bu nedenle, bu tür belirsizlik ifadeleri, hem dinleyiciye karşı bir nezaket göstergesi olarak hem de söylemin daha yumuşak ve kabul edilebilir kılınması amacıyla yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Kesit 4:

- 01 IC03_小島 わたしも だから この(D ハン)半年ぐらい: 動かない仕事んなっちゃったん
Ben de bu yüzden son altı aydır hareketsiz bir iş yapmak
02 *ですよ。*
zorunda kaldım.
03 IC02_依田 うん うん うん うん うん うん うん。
Evet hıhı anlıyorum.
04 IC03_小島 で また 戻ったんですけど。
Sonra tekrar döndüm ama.

- 05 IC02_依田 うん。
Hihı.
- 06 IC03_小島 (G まあ|ま) (0.171) (W モ|もう) (D コ) (0.902) 先月ぐらいから (L 元)
Ya, işte geçen aydan itibaren eski haline
- 07 戻ったからいんですけど:。
döndü ama.
- 08 IC02_依田 うん。
Hihı.
- 09 IC03_小島 その半年ずっと座ってる: 中心だったらほんとになんか足が(0.705)むずむ
Bu altı ay boyunca hep oturmak zorunda kalınca gerçekten
- 10 ずするってゆうか。
seyy bacaklarım kaşınıyor gibi oldu.
- 11 IC02_依田 うーん。
Hmm.
- 12 IC02_依田 うん。
Hihı.
- 13 IC01_日野 むずむず病。
Kaşıntı hastalığı mı?
- 14 IC03_小島 (L)
(gülüyor)
- 15 IC01_日野 あれ何 なん なん 何病ってんでしたっけ? 。
O neydi ya, hangi hastalıktı?

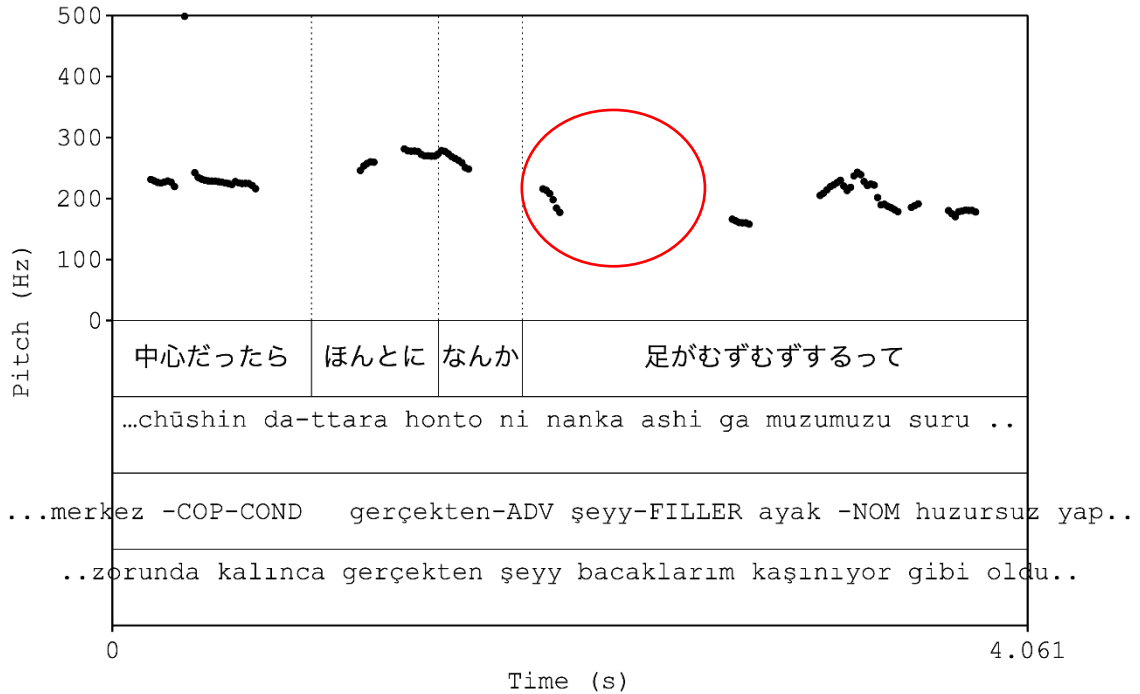
(C002_015)

Kesit 4'te yer alan diyalogda, IC03_Kojima kod adlı konuşmacı son altı aydır hareketsiz bir işte çalıştığını ve bu durumun bacaklarında kaşıntıya benzer bir rahatsızlığa yol açtığını belirtmektedir. IC02_Yoda adlı konuşmacı ise genellikle kısa yanıtlarla konuşmayı takip ederek dinleyici rolünü üstlenirken, IC01_Hino adlı konuşmacı bu rahatsızlığı esprili bir şekilde "kaşıntı hastalığı" olarak adlandırmakta ve bunun ne tür bir hastalık olduğunu sormaktadır.

Metinde dikkat çeken bir diğer husus, IC03_Kojima'nın belirsizlik taşıyan *nanka* dolgu sözcüğünü kullanmasıdır. Bu ifade, konuşmacının doğru sözcüğü bulmakta zorlandığını veya bir belirsizlik içinde olduğunu, ayrıca yetersiz bir anlatım arayışında bulunduğunu işaret etmektedir. Özellikle kendiliğinden gelişen konuşmalarda bu tür kullanım, konuşmacının ne demek istediğini kesin bir şekilde ifade edemediği ya da söylemini yumuşatarak dinleyiciyi rahatsız etmemeye çalıştığı durumlarda sıkça görülmektedir.

Kojima'nın *nanka* dolgu sözcüğünü kullanma amacı, konuşmanın genel bağlamında bacaklarındaki rahatsızlığı tanımlarken hissettiği belirsizlik veya durumu tam anlamıyla ifade edememe halini ortaya koymaktadır. Bu kullanım, bir yandan rahatsızlık hissini net şekilde ifade etme zorluğunu yansıtırken, diğer yandan bu durumu yumuşatarak dile getirme çabasını vurgulamaktadır. Dolayısıyla, *nanka*, hem duygusal bir nüansın hem de belirsizliğin aktarılmasına hizmet eden çok işlevli bir ifade olarak öne çıkmaktadır.

Japonca'nın gündelik kullanımında bu tür belirsizlik ifadeleri oldukça yaygındır. *Nanka* gibi dil unsurları, konuşmacının tereddüt veya belirsizlik hislerini ifade etmesine olanak tanırken aynı zamanda iletişimin daha yumuşak ve uyumlu bir şekilde ilerlemesini sağlar. Bu, Japon toplumunun uyum odaklı ve çatışmadan kaçınmaya yönelik kültürel değerleriyle uyumlu bir dil stratejisini yansıtmaktadır.



Şekil 1: Kesit 4'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 1’de Kesit 4’te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 1’de incelenen tümce iki ana bölüm halinde ele alınmıştır. İlk bölümde, “*chūshin dattara hontoni*” kısmının ezgi eğrisi yaklaşık 200-250 Hz aralığında sabit bir düşüş eğilimi göstererek görece kesin bir bilgi aktarımına işaret etmektedir. Bu sabit ve istikrarlı tonlama, ifadenin bilgilendirici bir nitelik taşıdığını ve konuşmacının nispeten kesin bir yargıda bulunduğunu düşündürmektedir. Bu bağlama eklemlenen *nanka* sözcüğünde ise dikkat çekici bir ezgi yükselişi izlenmekte; ses perdesi 270 Hz’den 290 Hz’ye yükselmekte, ardından hafif bir düşüşle sonuçlanmaktadır. Bu yükseliş, konuşmacının kesinlikten kaçınma, belirsizlik ile dolaylılık vurgusu yapma ve bir tür yumuşatma (hedge) işlevi üstlenen stratejik bir iletişim yaklaşımını benimsemekte olduğunu göstermektedir. Yani *nanka* bu bağlamda yalnızca söylemsel açıdan değil, aynı zamanda ezgi yapısıyla da belirsizlik ve dolaylılık ile ilişkilendirilmekte, bu sayede dinleyiciye karşı daha nazik ve saygınlık koruyucu (*face-saving*) bir tutum sergilenmektedir. İkinci bölüm olan “*ashi ga muzumuzu suru*” kısmında ise ezgi, önce düşük frekansta başlayıp ortada tekrar yükselerek sona doğru hafifçe düşmekte, konuşmacının burada bir duygu durumu veya fiziksel his aktarımında bulunduğu işaret etmektedir. *Nanka* dolgu sözcüğünün işlevsel kategorileri dikkate alındığında, bu çözümlemede belirsizlik, dolaylılık ve yumuşatma işlevlerini destekleyen bir ezgi yapısıyla bütünleştiği görülmektedir. Sonuç olarak, praat analizi, *nanka* dolgu sözcüğünün ezgi eğrisi sayesinde belirsizlik ve dolaylılık işlevlerini güçlendirdiğini ve konuşma bağlamında daha incelikli, nazik ve dolaylı bir iletişim stratejisi geliştirilmesini mümkün kıldığını ortaya koymaktadır.

Kesit 5:

01 IC01_日野 それ それ相応のお顔だからいいのよ。

Bu bu yaşına uygun bir yüz ifadesi olduğu için gayet güzel.

02 IC02_遥 うん。

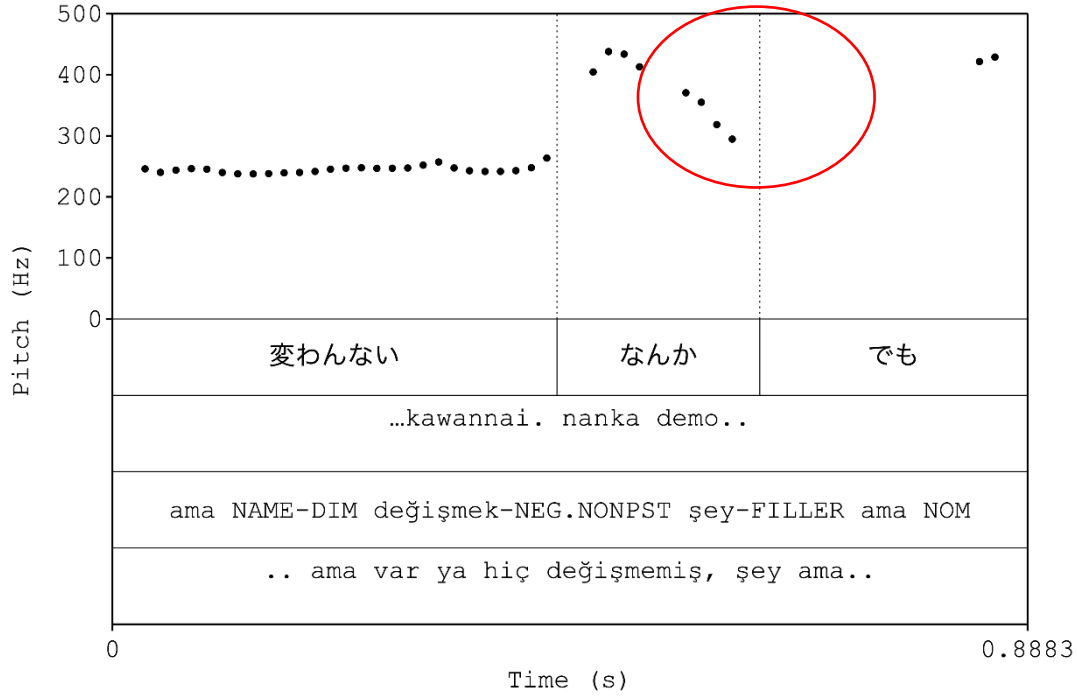
Evet.

- 03 IC03_美佳 そうね?。
Aynen öyle değil mi?
- 04 IC02_遥 そうよ?。
Kesinlikle öyle.
- 05 IC03_美佳 (L そう)。
(gülerek onaylıyor)
- 06 IC01_日野 (D ネンレ) 年輪。
Yaş halkaları.
- 07 IC03_美佳 (L)
(gülüyor)
- 08 IC02_遥 でも (R 智子)ちゃん 変わんない。
Ama var ya Tomoko hiç değişmemiş.
- 09 IC02_遥 なんか (0.217)でも (R 智子)ちゃんが
Şey, ama Tomoko'nun
- 10 そんな髪:長いの初めて見た。
bu kadar uzun saçlı halini ilk defa görüyorum.
- 10 IC03_美佳 うん。 [あっ。 そう そう そう。]
Hıhı. [Ah! Evet evet doğru.
- 13 IC01_日野 うそ:。
Şaka yapıyorsun!
- (C002_006a)

Kesit 5'te yer alan IC02_Haruka'nın ifadesindeki *nanka* kullanımı, Japonca konuşma dilinde sıkça rastlanan bir dolgu sözcüğüdür ve genellikle konuşmacının söylemini yumuşatma, belirsizlik veya tereddüt ifade etme işlevi görmektedir. IC02_Haruka'nın bu dolgu sözcüğünü kullanması, doğrudan bir gözlem veya iddiada bulunmak yerine, söylediklerini daha esnek ve yumuşak bir şekilde sunma amacını taşımaktadır. Bu, Japonca konuşma normlarında yaygın olan dolaylı konuşma stratejileriyle uyumlu bir yaklaşımdır. Satır 09'da (0.217) olarak belirtilen kısa duraklama, IC02_Haruka'nın düşüncelerini organize ettiğini veya uygun ifadeyi seçmek için tereddüt ettiğini göstermektedir. Bu tür duraklamalar, söylemin doğallığını ve konuşmacının dikkatli bir ifade arayışını yansıtarak dinleyiciye düşünce sürecine dair bir ipucu sunar. İfade içinde yer alan *demo* bağlacı, "ama" anlamı taşıyarak önceki söyleme bir karşıtlık veya ek bilgi sağlamaktadır. IC02_Haruka, bu bağlaç aracılığıyla Tomoko'nun uzun saçlı halini ilk kez gördüğünü vurgulamaktadır. Bu, konuşmacının hem dikkat çeken bir noktayı belirtmesini hem de önceki söylemi nazik bir şekilde tamamlamasını

sağlamaktadır. Ayrıca, IC02_Haruka'nın Tomoko'ya hitap ederken *chan* ekini kullanması, aralarındaki samimi ve yakın ilişkiyi yansıtmaktadır. Bu hitap şekli, söylemin genel tonunu daha sıcak ve arkadaşça bir hale getirerek sosyal bağların iletişimdeki önemini vurgulamaktadır.

Bu bağlamda, IC02_Haruka'nın tümcesindeki *nanka*, duraklama, *demo* ve *chan* gibi unsurların birleşimi, söylemi yumuşatma, belirsizlik ifade etme ve sosyal nezaket kurallarına uyma işlevlerini yerine getirmektedir. Bu tür dilsel stratejiler, Japoncadaki saygınlık koruma (face-saving) ve dolaylı iletişim gelenekleriyle uyumlu bir söylem oluşturmaktadır. IC02_Haruka, ifadelerini bu stratejilerle şekillendirerek hem kişisel gözlemini vurgulamakta hem de iletişimde nezaket ve uyum sağlamaktadır.



Şekil 2: Kesit 5'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 2'de Kesit 5'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 2'de incelenen tümce üç ana bölüm halinde ele alınmıştır. İlk bölümde “*Demo (R)-chan kawannai*” kısmının ses perdesi (pitch) yaklaşık

300 Hz'den 200 Hz'ye doğru kademeli bir düşüş sergilemektedir. Bu istikrarlı düşüş eğrisi, konuşmacının nispeten kesinlik içeren bir yargıda bulunduğunu göstermekte ve ifadesinin belirgin, net bir tavırla sunulduğuna işaret etmektedir. Tümcenin orta bölümünde yer alan *nanka* sözcüğünün ezgi yapısında ise belirgin bir yükseliş (yaklaşık 400 Hz'ye kadar) ve bunu izleyen ani bir düşüş dikkat çekmektedir. Bu ezgisel özellik, konuşmacının burada kesinlikten kaçınma, belirsizlik dile getirme, ifadesini yumuşatma (hedging) ve konuşmaya esneklik kazandırma isteğini yansıtmaktadır. Böylece, *nanka* kullanımı, konuşmacıya tereddütlü veya henüz netleştirilmemiş bir düşünceyi sunma, dinleyiciye daha nazik bir şekilde yaklaşma ve gerektiğinde zaman kazanma olanağı sağlamaktadır. Üçüncü bölüm olan "*demo (R)-chan ga*" kısmında ise başlangıçtaki bir yükselişin ardından hafif bir düşüş kaydedilmekte, bu yapı konuşmacının bir karşılaştırma yapma, ek bilgi sunma ya da dikkati belirli bir noktaya çekme niyetini göstermektedir. *Nanka*'nın edimsel işlevleri göz önüne alındığında, bu örnekte belirsizlik, yumuşatma ve zaman kazandırma gibi işlevlerle örtüşmekte olduğu ve konuşmanın edimsel yönünü güçlendirerek daha nazik, dolaylı ve esnek bir iletişim stratejisi sunduğu görülmektedir. Sonuç olarak, ezgi analizi *nanka* sözcüğünün ezgi yapısının, konuşmacının iletişimsel amacını belirleyen edimsel işlevlerle uyumlu bir bütün oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Kesit 6:

- 01 IC04_美沙 *なんか* で 最初 えーと 代々木病院に (0.321) 怪我したあと 一番近いから行
Şey, yani, (111) ilk başta, (111) yaralandıktan sonra en
02 *ttandıkeğo.*
yakın olduğu için Yoyogi Hastanesi'ne gittim.
03 IC01_玲子 うん。 [うん うん。]
Evet. [anlıyorum.]
04 IC04_美沙 *なんか* あんまり (0.146) こう手応えがない。
Şey, pek istediğim sonucu alamadım gibi.
05 IC04_美沙 (L (U *なんか*) あんまちゃんを見てなく%見てくれなくて)。
(Şey) pek düzgün bir muayene de yapmadılar.
06 IC01_玲子 うーん。
Hımm.

- 07 IC04_美沙 で:しかも なんか 受け付けですごい時間がかかって。
Sonra da ayrıca, (şey) kayıt işlemi çok uzun sürdü.
- 08 IC01_玲子 うん。
Hımm.
- 09 IC04_美沙 で(0.432)で調べて: (F あの) 整形外科さんで(0.338)痛みを なんか 相
Ve (hmm), araştırdım ve (şey) ortopedi doktorları arasında
10 談してくれて(U ってゆう)か なんか 長年悩んでる痛みを
ağrı konusunda danışabileceğin, uzun süredir devam eden
11 なんちゃらってゆうような
Ağrıları tedavi eden bir doktorun Sasazuka'da olduğunu
12 お医者さんが笹塚にいて。
öğrendim.
- 13 IC05_美香 うーん。
Hımm.

(C001_001)

Kesit 6'da konuşmacı IC04_Misa, sağlık hizmeti deneyimi beklentilerini karşılamadığında yaşadığı memnuniyetsizliği aktarırken, *nanka* dolgu sözcüğünü kullanarak doğrudan ve kesin bir yargıda bulunmaktan kaçınmaktadır. Bu dolgu sözcüğü, söylemi yumuşatarak durumu belirsiz bir şekilde dile getirmesini sağlamaktadır. *Nanka* bu bağlamda iki temel edimsel işlevi yerine getirmektedir. İlk olarak, belirsizlikleri ifade etmektedir böylelikle konuşmacı, memnuniyetsizliğini net bir hüküm gibi sunmaz. İkinci olarak, söylemi yumuşatarak doğrudan eleştiriden kaçınır ve toplumsal normlara uygun bir tampon işlevi görür. Japon kültüründe doğrudan bir eleştiri yapmaktan kaçınma eğilimi düşünüldüğünde, *nanka* dolgu sözcüğü bu normlara uygun bir strateji sağlamaktadır (Brown & Levinson, 1987).

Dilbilimsel açıdan, *nanka* hem bir dolgu sözcüğü hem de belirsizlik ve düşünme süreçlerini yansıtan bir dilsel ögedir (Maynard, 1997). Edimsel açıdan *nanka* konuşmacının itibar koruma stratejisinin bir parçasıdır; dolaylı eleştiriler, toplumsal ilişkileri koruma açısından önem taşır. Söylem akışını koruma işlevi de olan bu tür dolgu sözcükleri, konuşma sırasında duraksamaları yumuşatarak doğal bir konuşma deneyimi sağlamaktadır (Clark & Fox Tree, 2002).

Sonuç olarak, Kesit 6'daki *nanka* kullanımı hem belirsizlikleri ifade etme hem de söylemi yumuşatma işlevlerini yerine getirmektedir. Bu ifadeler, Japoncanın kültürel ve edimsel özelliklerini yansıtarak iletişimde doğallığı ve toplumsal uyumu destekler.



Şekil 3: Kesit 6'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 3'te Kesit 6'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 3'te incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölüm olan "*nankade*" ifadesinde, ses perdesi (pitch) yaklaşık 220 Hz'den başlayarak hafif bir düşüşle 200 Hz seviyesine gerilemektedir. Bu görece yatay ve hafif azalan eğilim, konuşmacının bu noktada belirgin bir kesinlik sergilemekten kaçındığını göstermekte; dolayısıyla *nanka* ile dile getirilen ifadede bir belirsizlik ya da ifadenin yumuşatılmasına yönelik bir söylem stratejisi öne çıkmaktadır. Bu durum, *nanka*'nın dolaylılık yaratan yapısıyla örtüşerek konuşmacının keskin bir yargı yerine daha esnek, belirsiz ve nazik bir iletişim sunmasına olanak

sağlamaktadır. İkinci bölüm, “*saisho*” sözcüğünde gözlemlenen ani bir ses perdesi yükselişi (300 Hz’den 400 Hz’ye) ve bunu izleyen keskin düşüş, konuşmacının dikkat çekme, vurgulama veya ifadesini belirginleştirme çabası olarak yorumlanmaktadır. Bu ani ezgi değişimi, sözcüğün anlamsal önemini artırarak dinleyicinin dikkatini yoğunlaştırmakta ve konuşmacının belirli bir düşünce ya da durumu öne çıkarma amacını yansıtmaktadır. Üçüncü bölüm olan “*eeto Yoyogi-byōin ni*” kısmında ise ses perdesi 200 Hz civarında sabit bir düzeyde başlayıp ilerledikçe hafif dalgalanmalar göstermekte ve cümlenin sonunda hafif bir düşüşle sonlanmaktadır. Bu yapı, konuşmacının düşünme sürecinde olduğunu, hatırlama veya yeni bir ifade planlama gereksinimi duyduğunu düşündürmektedir. Özellikle “*eeto*” sözcüğü, konuşmacıya bellekten bilgi erişimi için zaman tanıyan dolaylı bir strateji olarak işlev görmekte, söylemin akıcılığını kesintiye uğratmadan konuşmacıya düşünme fırsatı sunmaktadır.

Nanka’nın edimsel işlevleri göz önüne alındığında, bu örnekteki ezgi görünümü belirsizlik, yumuşatma ve zaman kazanma işlevlerine işaret etmektedir. Ezgi yapısındaki hafif düşüş, konuşmacının ifadesini kesinlikten uzaklaştırıp daha dolaylı ve esnek bir konuma yerleştirerek dinleyiciye nazik, saygınlık zedelemeyi önleyen (face-saving) bir yaklaşım sergilemesini sağlamaktadır. Böylelikle, *nanka*’nın kullanımı yalnızca söylemsel değil, aynı zamanda bürünsel açıdan da belirsizliği pekiştirerek konuşmacıya iletişimsel stratejilerini daha incelikli ve esnek bir biçimde düzenleme olanağı sunmaktadır.

Sonuç olarak, spektrogram temelli bu inceleme, *nanka* sözcüğünün ezgi yapısı ile edimsel işlevleri arasında anlamlı bir bütünlük olduğunu ortaya koymaktadır. Ezgideki hafif düşüş, *nanka*’nın belirsizlik, yumuşatma ve zaman kazandırma işlevlerini güçlendirerek, konuşmanın daha dolaylı, nazik ve iletişimsel açıdan esnek bir biçimde sürdürülmesini mümkün kılmaktadır.

Kesit 7:

- 01 IC01_玲子 きょうなんか子供で思い出したんだけど (0.594) (F あーの:) (0.219) 吉祥
Bugün çocuklardan bahsedince aklıma geldi, (şey)
- 02 寺で乗り換えして:井の頭線乗る時に:なんかほんとに
Kichijōji'de tren aktarması yaparken, Inokashira hattına
- 03 まだ二歳 (0.647) まあ
bindiğimde, şey, gerçekten daha iki yaşında, yani iki
- 04 二歳 なってるかな:(1.113) まあもう
Yaşına girmiş mi bilmiyorum, artık
- 05 歩ける子なんだけど。
yürüyebilen bir çocuk vardı.
- 06 IC04_美沙 [うん。うん。うん。うん。]
[aa, evet, hıhı.]
- 07 IC03_可奈子 うん。
Hıhı.
- 08 IC01_玲子 ちよろちよろ ちよろちよろしてて:。
Sürekli koşuşturup duruyordu.
- 09 IC04_美沙 うん。
Hıhı.
- 10 IC01_玲子 で (G まあ|ま)ちよろちよろ ちよろちよろしてるから:お父さん
Sonra, sürekli hareket ettiği için babası
- 11 が:(0.473)肩車してあげたのね:?
onu omuzuna aldı.
- 12 IC03_可奈子 うん。
Hıhı.
- 13 IC05_美香 (L)
(gülüyor.)
- 14 IC01_玲子 で:(0.271)絶対:(0.442)なんかやな予感がす (L る:ってすごい
Ve o anda kesinlikle kötü bir şey olacak gibi bir hisse
- 15 思ったの:。
kapıldım.

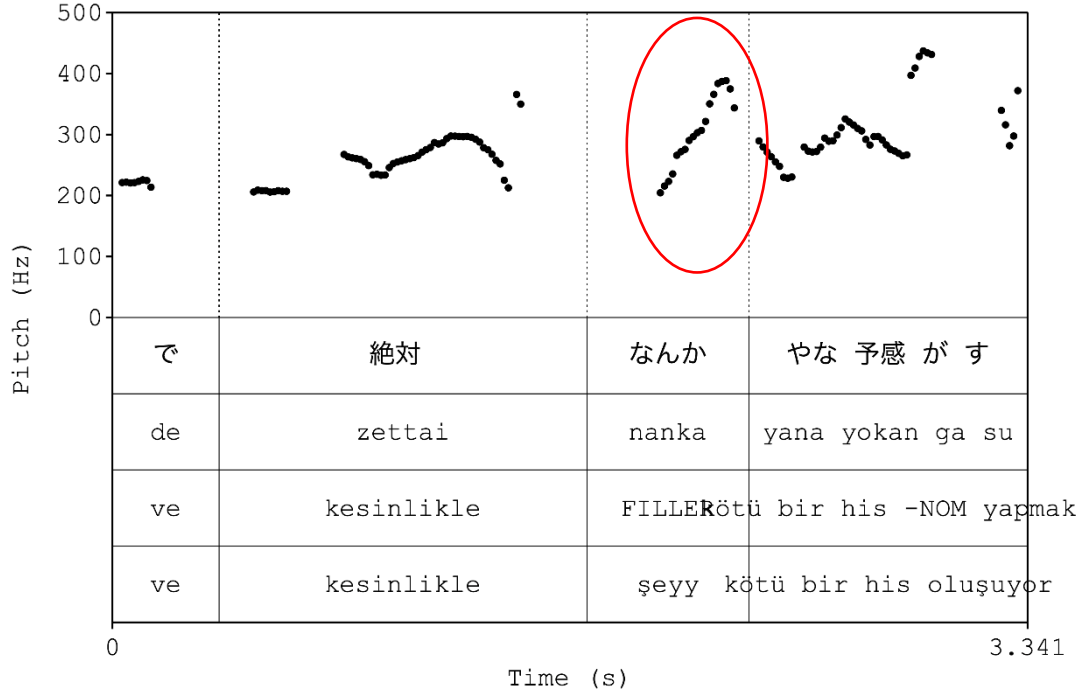
(C001_001)

Kesit 7'de Konuşmacı IC01_Reiko, Kichijōji'de tren aktarması sırasında iki yaşlarındaki bir çocuğun hareketli davranışlarını gözlemlerken, çocuğun babası tarafından omuzlara alınmasıyla açıklayamadığı belirsiz bir endişe hissine kapılmaktadır. Bu endişe duygusunu ifade ederken *nanka* dolgu sözcüğünü kullanarak düşüncesini doğrudan ve kesin bir yargıdan uzak bir şekilde dile getirmektedir. *Nanka*, burada belirsizliği vurgulayıp söylemi yumuşatarak IC02_Reiko'nun hissettiği olumsuz duygunun net bir tanımının olmadığını ortaya koymaktadır. *Nanka* dolgu sözcüğü, Satır

14'te geçen “*yana yokanga suru*” (kötü bir hisse kapılmak) söyleminin taşıdığı olumsuz duygunun tanımlanmasındaki muğlaklığı vurgulamaktadır. Konuşmacı, hissettiği endişeyi net bir şekilde açıklayamaz ve bu belirsizliğin farkında olduğunu ima eder. Bu tür kullanım, Japoncada içsel deneyimlerin kesin yargılar yerine sezgisel bir belirsizlikle ifade edilmesi eğilimini yansıtmaktadır (Maynard, 1997). *Nanka* dolgu sözcüğü, doğrudan ve kesin bir ifade olan “*yana yokanga suru*” söyleminden önce kullanılarak söylemi yumuşatmaktadır. Bu ifade, IC02_Reiko'nun endişesinin mutlak bir kesinlik taşımadığını ve sezgisel bir his olduğunu göstermektedir. Japon kültüründe doğrudan eleştiriden veya olumsuz yargıdan kaçınma eğilimi göz önüne alındığında, *nanka* yumuşatıcı bir strateji olarak işlev görmektedir (Brown & Levinson, 1987). *Nanka*, Japonca konuşma dilinde belirsizlik ve muğlaklığı ifade eden bir dolgu sözcüğüdür. Satır 14'teki *nanka* kullanımı, konuşmacının endişesini dolaylı bir şekilde ifade etmesini sağlamaktadır. Bu yapı, kişisel duygu ve düşüncelerin doğrudan ifade edilmemesini destekler niteliktedir.

Japon kültüründe dolaylı ifadeler ve sezgisel anlatımlar, sosyal ilişkileri korumada önemli bir rol oynar (Ide, 1982). *Nanka* kullanımı, konuşmacının düşüncelerini esnek ve yoruma açık bir biçimde sunmasına olanak tanır ve dinleyici üzerinde baskı oluşturmaz. Bu yaklaşım, saygınlık koruma (*face-saving*) stratejileriyle uyumlu bir iletişim biçimidir (Brown & Levinson, 1987).

Dolgu sözcükleri, konuşmanın doğal akışını sürdürmeye yardımcı olmaktadır (Clark & Fox Tree, 2002). *Nanka* kullanımı, konuşmacıya düşünce aktarımı sırasında duraksama alanı sağlayarak söylemin kesintiye uğramadan devam etmesine olanak tanımaktadır. Böylelikle, içsel düşünce süreci dinleyiciye daha doğal ve samimi bir şekilde aktarılır.



Şekil 4: Kesit 7’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün ezgi görünümü

Şekil 4’te Kesit 7’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Bu kapsamda, tümce dört ana bölümde değerlendirilmiş, her bir bölümün ses perdesi (pitch) özellikleri ve bu özelliklerin konuşmacı tarafından ifade edilen anlamlarla olan ilişkisi incelenmiştir. İlk bölüm olan *de* ifadesinde, ses perdesinin yaklaşık 200 Hz civarında sabit bir yapıya sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu düz tonlama, konuşmacının burada nötr bir bağlayıcı ifade kullanarak söylemini akıcı bir biçimde sürdürdüğüne işaret etmektedir. İkinci bölümde yer alan *zettai* sözcüğünde ise ses perdesi 250 Hz’den 300 Hz’ye doğru hafif bir yükseliş sergilemekte, ardından ani bir düşüş göstermektedir. Bu yapı, konuşmacının *zettai* sözcüğünü belirgin bir vurgu eşliğinde dile getirdiğine ve kesinlik vurgusu yaptığını düşündürmektedir. Üçüncü bölüm olan *nanka* sözcüğü, spektrogramda en dikkat çekici ezgi değişimini ortaya koymaktadır. Yaklaşık 200 Hz düzeyinden başlayarak 400 Hz’ye kadar belirgin bir yükseliş gösteren ve ardından hızla düşüşe geçen ses perdesi, konuşmacının bu noktada belirsizlik veya tereddüt ifade ettiğini açığa vurmaktadır. Bu ani yükseliş ve düşüş, *nanka*’nın dolaylılık,

yumuşatma ve kesinlikten kaçınma stratejileriyle yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bakımdan, *nanka* kullanımı, konuşmacıya ifade özgürlüğü sağlarken aynı zamanda kesin bir yargıda bulunmaktan kaçınma olanağı tanımaktadır. Dördüncü bölüm olan “*yana yokangasu*” kısmında dalgalı bir ezgi yapısının varlığı dikkat çekmektedir. Yaklaşık 400 Hz civarında seyreden bu dalgalı tonlama, konuşmacının endişe, rahatsızlık veya olumsuz bir his uyandıran bir duruma işaret etme eğiliminde olduğunu düşündürmektedir. Böylece, söz konusu kısımda tonlama, konuşmacının duygu durumuna dair ipuçları sunarak iletişimin incelikli katmanlarını görünür kılmaktadır.

Nanka'nın edimsel işlevleri ele alındığında, bu söylem bağlamında belirsizlik ifade etme, yumuşatma ve tereddüt ya da zaman kazanma işlevlerini başarıyla yerine getirmektedir. Ezgideki keskin yükseliş ve ardından gelen düşüş, ifadenin dolaylı, esnek ve nazik bir iletişim stratejisi olarak kullanıldığını göstermekte; böylelikle konuşmacı, düşüncelerini daha incelikli bir biçimde sunarak kesinlikten bilinçli şekilde uzak durabilmektedir.

Sonuç olarak, spektrogram verileri, *nanka* sözcüğünün ezgi yapısı ile edimsel işlevleri arasındaki uyumu somutlaştırmaktadır. Belirgin tonlama değişiklikleri, konuşmacının belirsizlik, yumuşatma ve tereddüt işlevlerini devreye sokarak ifade gücünü ve esnekliğini artırmasına olanak tanımaktadır. Bu analiz, Japonca konuşma dilinde *nanka* gibi ifade unsurlarının ezgi yoluyla konuşmacının iletişimsel amaçlarını nasıl şekillendirdiğine ilişkin önemli veriler sunmaktadır.

Kesit 8:

01 IC01_日野 で きょうのはそうなんだけど。

Evet, bugünkü konu öyleydi.

02 IC02_さくら (T うん)。

Hı hı.

03 IC01_日野 とりあえず まだ三年生の今の (D ン) ぐらいだから (1.272) 情報だけ

Şimdilik daha 3. sınıfta olduğu için, en azından

- 04 でも (0.753) 取っといたほうがいいよって (U ゆって)。
 şimdiden bilgi toplasan iyi olur, dedim.
- 05 IC02_さくら なんか一日だけじゃなくて: (0.573) なんか (0.171) 何日間かやる
 Sey, *tek bir gün değil de birkaç gün süren*
06 ところあるでしょ。
 programlar da var ya.
- 07 IC01_日野 うん。
 Evet.
- 08 IC01_日野 だ (W カ|から) インターンシップの説明会なの。
 İşte bu, staj tanıtım toplantısıydı.
- 09 IC02_さくら あっ。
 Aa, anladım.
- 10 IC01_日野 で: (1.646) 五日間とか うちの会社も五日間
 Beş gün falan sürüyor, bizim şirketin programı da
11 ぐらい。
 yaklaşık beş gün.
- 12 IC02_さくら 説明会ね。
 Tanıtım toplantısı yani.
- 13 IC02_さくら うん うん うん。
 Evet, evet, evet.
- 14 IC01_日野 秋 秋とか。
 Sonbahardaki gibi.

(C002_016)

Kesit 8'de konuşmacı IC02_Sakura, staj programlarının süresinden bahsederken, bazı programların tek bir günle sınırlı kalmayıp birkaç gün sürebildiğini belirtmektedir. Ancak bu açıklama sırasında kesin bir bilgi veya süre vermek yerine *nanka* dolgu sözcüğünü iki kez kullanarak belirsiz bir genelleme yapmaktadır. *Nanka* kullanımı, konuşmacının düşüncelerini netleştirme sürecini yansıtır ve söylemini esnek ve yumuşak bir şekilde ifade etmesini sağlar. Bu durum hem belirsizlikleri ifade etme hem de söylemi yumuşatma işlevlerini ön plana çıkarır.

Nanka dolgu sözcüğü bu örnek kesitte iki temel edimsel işlevi yerine getirmektedir. Birincisi, belirsizlikleri ifade etme işlevidir. Bu çerçevede, konuşmacı staj programlarının süresine dair kesin bir bilgi vermektен kaçınır veya kesin bilgiye sahip olmadığını belirtir. “*Tsuitachi dake janakute*” ifadesini genişletirken *nanka* ile bu genişlemenin belirsiz bir süreye dayandığını ima eder. İkinci olarak kullanılan *nanka*, “*nannichikanga*” ifadesinin taşıdığı muğlaklığı pekiştirir. Bu yapı, konuşmacının genel

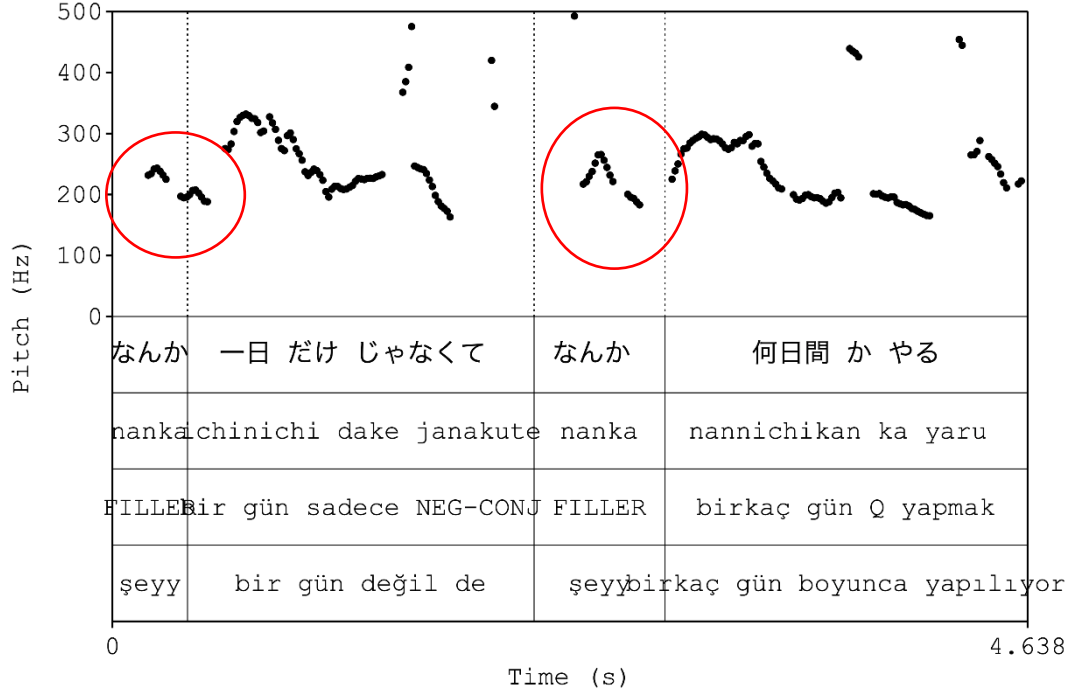
bir gözlem veya tahminde bulunduğunu ve söyleminin esnekliğini korumak istediğini göstermektedir.

Nanka Japoncada belirsizlik ve dolaylılığı ifade eden tipik bir dolgu sözcüğüdür (Maynard, 1997). Spontane konuşmalarda bu tür dolgu sözcükleri, konuşmacının ifadesini netleştirme sürecini yansıtarak esneklik sağlamaktadır. *Nanka* kullanımı, özellikle sayısal veya kesin bilgi verilmesi gereken durumlarda konuşmacının tereddüt veya belirsizliğini ifade eder. “*Tsuitachi dake janakute*” yapısı, tek günlük stajların dışında başka alternatiflerin olduğunu belirtirken, “*nannichikanka*” ifadesi birkaç günü belirten belirsiz bir zamansal ifadeyi temsil eder. *Nanka* ile birlikte kullanıldığında bu belirsizlik daha da vurgulanarak, konuşmacının kesin bir süre belirtmekten kaçındığı anlaşılır.

Japon kültüründe belirsiz ve dolaylı ifadeler iletişimde nazikliği ve uyumu korumak için sıklıkla kullanılmaktadır (Ide, 1982). *Nanka* ile yapılan bu tür dolaylı genellemeler, dinleyici üzerinde yargılayıcı veya kesin bir ifade bırakmaktan kaçınarak iletişimdeki esnekliği artırmaktadır. Aynı zamanda, *nanka* kullanımı, konuşmacının bilişsel sürecini yansıtarak dinleyiciye düşüncenin netleşmediğini ima eder ve anlayış bekler. Bu tür ifadeler, dinleyicinin kendi yorumlarını yapmasına olanak tanır ve söylemin mutlak bir bilgi olarak algılanmasını engeller.

Nanka gibi dolgu sözcükleri spontane konuşmaların doğallığını ve akıcılığını sağlar (Clark & Fox Tree, 2002). Konuşmacıya düşüncelerini ifade ederken duraksamadan ve söylemi kesintiye uğratmadan devam etme fırsatı sunar. Ayrıca *nanka*, konuşmacının düşüncelerini toparlaması veya alternatif ifadeler araması için bir düşünme alanı oluşturur. Dinleyici bu süreyi konuşmacının düşünce sürecini anlamak için kullanır ve bu sayede iletişim daha doğal bir atmosferde ilerler.

Sonuç olarak, Satır 05'te kullanılan *nanka* dolgu sözcüğü, belirsizlikleri ifade etme ve söylemi yumuşatma işlevlerini yerine getirmektedir. Bu kullanım, Japoncanın kültürel ve edimsel özelliklerini yansıtarak konuşmanın doğallığını ve toplumsal uyumunu destekler.



Şekil 5: Kesit 8'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün ezgi görünümü

Şekil 5'te Kesit 8'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 5'te incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Tümce, dört ana bölüm halinde ele alınmış; her bölümün ses perdesi (pitch) özellikleriyle birlikte, bu özelliklerin sözlü iletişime yansıyan anlamları ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır. İlk olarak, 0- 0.5 saniye aralığını kapsayan birinci *nanka* ifadesinde ses perdesi yaklaşık 200 Hz düzeyinde başlayarak hafif dalgalanmalar sergilemektedir. Bu görece yatay ve az dalgalı yapı, konuşmacının ifadesinde doğrudan bir yargıya varmaktan kaçınarak belirsizlik veya yumuşatma

(hedging) stratejisi izlediğine işaret etmektedir. Bir anlamda, konuşmacı kesinlikten uzaklaşarak ifadesini daha dolaylı ve esnek bir konuma yerleştirmekte, dinleyiciye karşı nazik bir yaklaşım sergilemektedir. İkinci bölüm, 0.5- 2.0 saniye aralığında yer alan “*ichinichijanakute*” kısmında ise ses perdesi yaklaşık 300 Hz’ye kadar yükselen, dalgalı bir yapıya sahiptir. Bu vurgulu ve iniş-çıkışlı tonlama, konuşmacının bu bölümü dikkat çekici bir şekilde ifade ettiğini ve alıcının ilgisini bu noktaya yoğunlaştırma amacı güttüğünü göstermektedir. Böylelikle konuşmacı, sözel içeriğin önemini ezgi aracılığıyla vurgulamaktadır. Üçüncü bölüm, 2.0- 2.5 saniye aralığında yer alan ikinci *nanka* sözcüğü, belirgin bir ezgi yükselişinin ardından keskin bir düşüş sergilemektedir. Yaklaşık 200 Hz’den 400 Hz’ye çıkan ve ardından hızla inişe geçen ses perdesi, konuşmacının bu noktada tereddüt veya belirsizlik ifade etme, zamana ihtiyaç duyma ya da düşüncesini daha dolaylı biçimde aktarma gibi işlevleri devreye soktuğunu ortaya koymaktadır. Böylece *nanka*, belirsizliğin yanı sıra konuşmacıya düşüncelerini tam olarak netleştirmeden sunabilme ve böylece iletişimde yumuşak bir geçiş sağlama imkânı sunmaktadır. Son olarak, 2.5- 4.6 saniye aralığını kapsayan “*nannichikanka yarukotomoarudesho*” ifadesinde ses perdesi dalgalı bir yapı sergilemekte ve tümce sonunda hafif bir yükseliş görülmektedir. Bu yükselen tonlama, konuşmacının dinleyiciden onay beklediğini veya varsayımını doğrulamak istediğini düşündürmektedir. Böylece konuşmacı, dinleyiciyi söyleme katılmaya davet etmekte; sorumluluğu tek taraflı kesin bir hükümden ziyade karşılıklı bir müzakereye dönüştürmektedir.

Bu bağlamda *nanka* dolgu sözcüğü dört temel işlevi yerine getirmektedir: (1) Belirsizlik ifade etme, (2) Yumuşatma, (3) Tereddüt ve zaman kazanma, (4) Onay arama. Ezgideki ani yükselmeler ve düşüşler, bu işlevleri pekiştirerek konuşmacının söylemini daha dolaylı, esnek ve nazik bir iletişim biçimine dönüştürmektedir.

Sonuç olarak, ses perdesindeki değişimler, konuşmacının kesinlikten uzak durma, belirsizlik yaratma, ifadesini yumuşatma ve dinleyiciyle etkileşime geçme stratejilerini desteklemekte; böylece *nanka* sözcüğü, konuşmanın edimsel boyutunu zenginleştirerek daha incelikli bir iletişim olanağı sağlamaktadır.

Kesit 9:

- 01 IC02_一色 映っちゃったとか。
Yanlışlıkla ekrana yansıdı falan.
- 02 IC01_白石 (W ツォー|そう) (G そう|そ) (G そう|そ)。
Evet, evet, evet.
- 03 IC02_一色 入っちゃったとか。
Ya da yanlışlıkla girdi gibi.
- 04 IC03_湯本 (T あ)。
Aa.
- 05 IC03_湯本 (T 確かに)。
Kesinlikle.
- 06 IC01_白石 そこみたいな なんか (U もう)。
Orası işte, (şey), artık...
- 07 IC03_湯本 (L)
(Gülüyor).
- 08 IC02_一色 (T (D # #))自分で突っ込んでると思うよ。
Kendi kendine müdahale ettiğini düşünüyorum.
- 09 IC02_一色 (L)
(Gülüyor).
- 10 IC01_白石 うわーってゆって。
"Vay be!" diyerek.
- 11 IC02_一色 (L)
(Gülüyor).
- 12 IC03_湯本 全部だめか:つつってね。
Her şey mahvoldu falan diye.
- 13 IC02_一色 うん。
Evet.

(W007_003)

Kesit 9'da Konuşmacılar IC01_Shiraishi, IC02_Isshiki ve IC03_Yumoto arasında gerçekleşen diyalogda, teknolojik bir aksaklık veya yanlışlıkla gerçekleşen bir durum tartışılmaktadır. Diyalogda, Shiraishi'nin *nanka* ve *mō* ifadelerini kullanarak belirsizlik

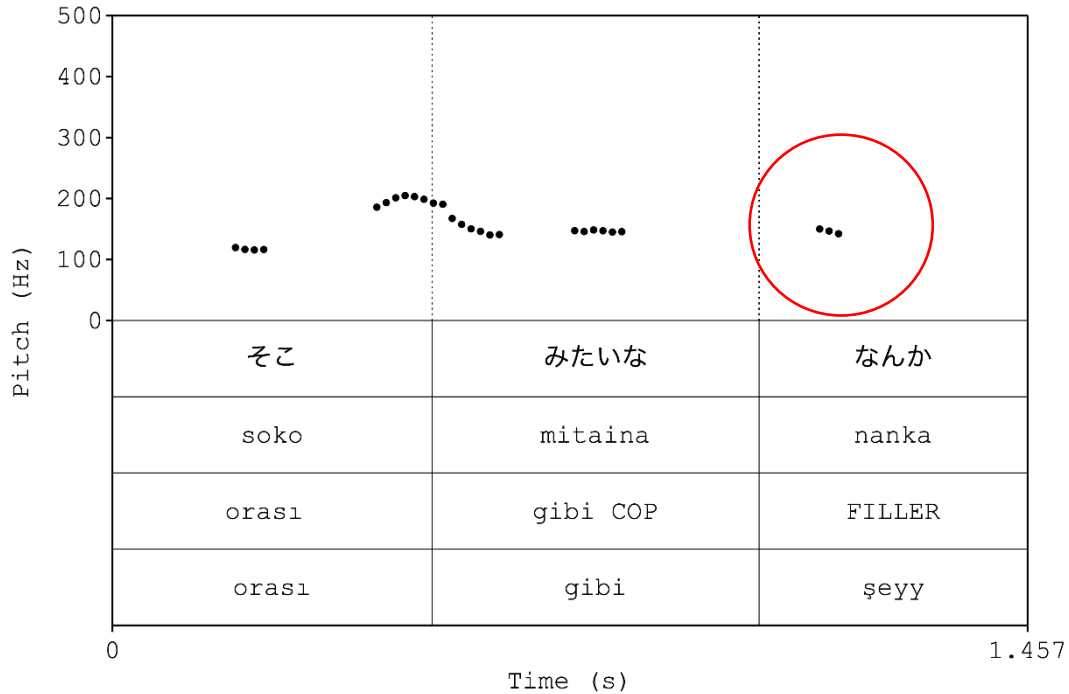
ve muğlaklık oluşturması dikkat çekmektedir. Bu ifadeler, IC01_Shiraishi'nin durumu kesin bir şekilde tanımlamaktan kaçınmasını ve söylemini yumuşatmasını sağlamaktadır. Ayrıca, konuşmacıların gülme eylemleri ve onaylamaları iletişimin sosyal boyutunu güçlendirmekte ve konuşmanın samimiyetini artırmaktadır. Shiraishi, “*sokomitaina nanka mō*” ifadesiyle durumu genel ve belirsiz bir şekilde tanımlamaktadır. *Nanka* sözcüğü, konuşmacının ifadesini kesinleştirmek yerine belirsiz bırakmasını sağlar ve durumu muğlaklaştırır. *Mō* ise, konuşmanın devam ettiğini ve durumu tamamlamak üzere olduğunu ima ederken söylemi yumuşatır. Bu kombinasyon, Shiraishi'nin düşüncelerini dolaylı bir şekilde ifade etmesine olanak tanır ve dinleyici üzerinde baskı oluşturmaz. Bu durum, Japon kültüründe doğrudan ifadelerden kaçınma ve sosyal uyumu koruma eğilimi ile uyumludur (Brown & Levinson, 1987; Ide, 1982).

Shiraishi, *nanka* sözcüğünü kullanarak durumu kesinleştirmekten kaçınmakta ve belirsizlik yaratmaktadır. Bu kullanım, durumu net bir şekilde tanımlamadan genel bir şekilde ifade etmesine olanak tanımaktadır. “*Mitaina*” ifadesi, “gibi” anlamında kullanılarak belirli bir durumu veya yeri genel bir şekilde tanımlamaktadır. Bu, ifadenin daha muğlak ve esnek olmasını sağlar. *Nanka mō* kombinasyonu, ifadenin yumuşatılması ve muğlaklaştırılmasında önemli bir rol oynar. Bu yapı, konuşmacının düşüncelerini kesin bir şekilde ifade etmekten kaçındığını gösterir.

Nanka bu örnekte dolgu sözcüğü olarak kullanılır ve belirsizlik, düşünsel esneklik veya dolaylılık ifade eder (Maynard, 1997). Japon kültüründe doğrudan ve kesin ifadelerden kaçınma eğilimi vardır. *Nanka* kullanımı, konuşmacının ifadesini dolaylı ve muğlak bir şekilde sunmasını sağlamaktadır. Konuşmacının düşüncelerini tam olarak ifade etmeden önceki zihinsel sürecini dinleyiciye açık hale getirir. Bu, dinleyicinin konuşmacının düşünce akışını anlamasına yardımcı olur. Konuşmacı, söylemini belirsiz tutarak dinleyiciye farklı yorumlar yapma fırsatı sunar. Dinleyici, konuşmacının ne

demek istediğini kendi bağlamında değerlendirebilir. *Nanka*, konuşmanın doğallığını korur ve konuşmacının akıcı bir şekilde devam etmesine yardımcı olur. Yeni bir düşünce veya açıklamaya geçerken yumuşak bir geçiş sağlar. Konuşmacının net bir ifade bulmakta zorlandığı anlarda düşünsel boşlukları doldurur ve söylemin kesilmesini önler.

Kesit 9'da Shiraishi'nin kullandığı *nanka* ve *mō* sözcükleri, belirsizliği ifade etme, söylemi yumuşatma ve düşünceyi organize etme işlevlerini yerine getirmektedir. Bu ifadeler, konuşmacının düşüncelerini dolaylı bir şekilde ifade etmesini sağlayarak, Japonca'nın edimsel ve kültürel unsurlarını yansıtmaktadır. Dolgu sözcüklerinin kullanımı, konuşmanın akıcılığını korurken, dinleyiciye esneklik ve yorum yapma imkânı tanır. Bu tür ifadeler, Japon kültüründe sosyal uyumu koruma ve doğrudan ifadelerden kaçınma eğiliminin bir yansıması olarak değerlendirilebilir (Brown & Levinson, 1987; Ide, 1982).



Şekil 6: Kesit 9'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün ezgi görünümü

Şekil 6’da Kesit 9’da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 5’te incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Bu kapsamda, tümce üç ana bölüm halinde ele alınmış; her bölümün ses perdesi (pitch) özellikleri ile bu özelliklerin konuşma eylemine yansıttığı anlamlar çözümlenmiştir. İlk bölüm, 0- 0.6 saniye aralığına denk gelen *soko* ifadesinde ses perdesi yaklaşık 200 Hz seviyesinden başlayarak hafif dalgalanmalarla 150 Hz civarına doğru düşmektedir. Bu düşüş eğrisi, konuşmacının burada belirli bir konum, yer veya durumu kesinlik vurgusu ile işaret ettiğine işaret etmektedir. İkinci bölüm olan “*minai*” ifadesi (0.6- 1.0 saniye aralığında) sabit ve kısa bir tonlama yapısına sahiptir; ses perdesi 150 Hz civarında seyretmektedir. Bu düz tonlama, konuşmacının benzetme, olasılık veya öngörü içeren bir söylem stratejisine başvurduğunu ve ifadesini bağlayıcı bir unsurla sürdürdüğünü göstermektedir. Üçüncü bölüm, 1.0- 1.6 saniye aralığında yer alan *nanka* sözcüğünde ise belirgin bir ezgi düşüşü gözlemlenmektedir; ses perdesi 150 Hz seviyesinden hızla 100 Hz düzeyine inmektedir. Bu ani düşüş, konuşmacının düşüncesine belirsizlik, dolaylılık ve yumuşatılmış bir anlatım katma gereksinimini yansıtmaktadır. Bu bağlamda *nanka* üç temel işlevi yerine getirmektedir: (1) Belirsizlik ifade etme: Ezgi düşüşü, konuşmacının keskin bir yargıda bulunmak yerine ifadesini muğlaklaştırdığını göstermektedir. (2) Yumuşatma: *nanka* aracılığıyla konuşmacı, düşüncelerini doğrudan ve katı bir biçimde ifade etmekten kaçınarak daha dolaylı, nazik ve esnek bir anlatıma yönelmektedir. (3) Tereddüt ve zaman kazanma: Bu ifade, konuşmacıya düşünce sürecinde ek zaman tanımakta, aynı zamanda konuşmanın akıcı ancak kesinlikten uzak bir biçimde sürdürülmesini sağlamaktadır.

Sonuç olarak, ezgisel analiz *nanka* sözcüğünün ezgi yapısı ve işlevleri arasındaki etkileşimi açıkça ortaya koymaktadır. Tonlamadaki düşüş, *nanka*’nın belirsizlik, yumuşatma ve tereddüt işlevlerini destekleyerek konuşmacının ifadesini dolaylı hale

getirdiğini, böylece kesinlikten uzak, esnek ve incelikli bir söylem stratejisi benimsediğini göstermektedir. Bu durum, Japonca konuşmada *nanka* gibi ögelerin iletişimsel dinamikleri nasıl şekillendirdiğine dair önemli bir örnek sunmaktadır.

Kesit 10:

- IC02_藤山 で すごく こう (0.201) 満足のいく (0.173) 講習を受けて
Ve gerçekten tatmin edici bir eğitim alıp,
まあ帰っていきってゆう (.) たぶん (.) そうゆう
sonra eve dönmek... sanırım böyle bir akış var ve
流れができてて すごく (D ヨ) いいと思うんですけど。
bu oldukça iyi bir şey diye düşünüyorum.
- IC02_藤山 (F あーの) 自分の研究: (D ウ) を既にやって (U い) る内容を
(*Şey*), kendi araştırmalarını veya halihazırda yaptıkları
持ってきてもらって それをみんなでこう (0.474) 議論し合うって
konuları getirip, herkesin bunu tartıştığı,
ゆうタイプの サマースクールみたいなものをほかの
bir tür yaz okulu gibi programları başka akademik
学会では やってるところもたぶんあると思う (0.255) ですよ。ね。
Topluluklarda yapan yerler de sanırım var.
- IC05_沢口 うん うーん。
Evet, hmm...
- IC05_沢口 うーん。
Hmm.
- IC05_沢口 あー。
Aa.
- IC03_山尾 うーん。
Hmm.
- IC04_吉沼 うん うん うん うん。
Evet, evet, evet, evet.
- IC05_沢口 そうなんですね。
Öyle mi?
- IC02_藤山 んで: なんか (0.695) (F あの) すごい満足度は: 高いと思うんですけど。
Ama sonra (*şey*), memnuniyet düzeyi yüksek olsa da...
- IC02_藤山 (R リー) の講習会って。
Ree'nin eğitim programları var ya.
- IC02_藤山 なんか そのあとの その (D コ) (0.125) そのあとに繋がってんの
Sonrasında bu programların gerçekten bir yere bağlanıp
かなってゆうのが: (.) 実はちょっと: (0.524) 疑問で: (L なん
Bağlanmadığına dair biraz
か:) (0.168) (F あの:) (0.132) あれ この人 (D ガシユ)
şüphelerim var aslında. (*Şey*),
講習受けてくれた人だけど (L なんか (F あの)) そのあと
"Bu kişi bu eğitimi aldı ama..." diye düşünüyorum,
結局 (0.105) あの あの講習会: の (.) この 成果はあったのかなって。
"Acaba o eğitimden bir sonuç çıktı mı gerçekten?"
- IC04_吉沼 うーん。

IC05_沢口 うん うん。
IC04_吉沼 そうですね:。
Evet, öyle.
IC04_吉沼 うーん うん うん うん。

(W008_001a)

Kesit 10'da Konuşmacı IC02_Fujiyama, bir eğitim programının uzun vadeli faydaları hakkında şüphelerini dile getirmektedir. Diyalog boyunca, IC02_Fujiyama'nın *nanka* sözcüğünü kullanması, düşüncelerini tam olarak netleştirememesi veya kesin bir yargıya varmaktan kaçınması durumunda ortaya çıkmaktadır. Bu ifade, konuşmacının söyleminde belirsizlik, tereddüt ve düşünsel esneklik katmaktadır. Özellikle, IC02_Fujiyama, “*Bu kişi bu eğitimi aldı ama sonrasında bir faydası oldu mu?*” sorusunu yumuşak bir tonla ve kesinlikten uzak bir şekilde dile getirerek, eleştirisini doğrudan ifade etmekten kaçınmaktadır.

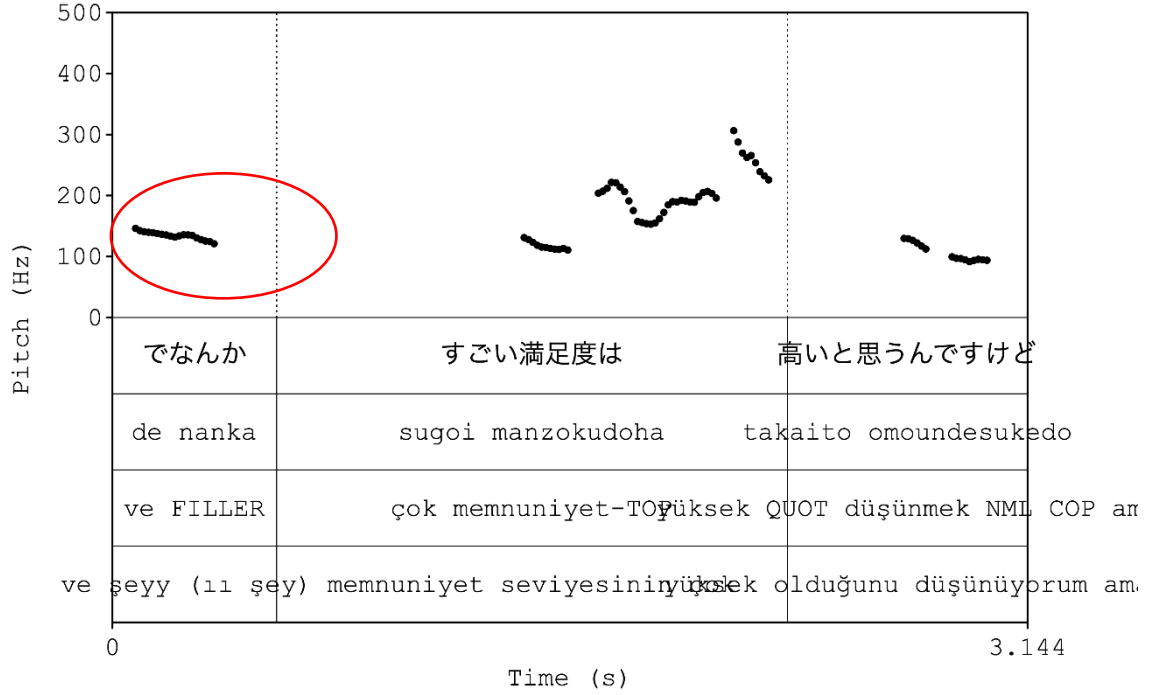
IC02_Fujiyama'nın *nanka* kullanımı, düşüncelerini organize ederken zaman kazanmasını sağlar ve söylemin akıcılığını korumasına yardımcı olur. Bu kullanım, konuşmacının doğru kelimeyi bulmakta zorlandığı veya düşüncelerini daha iyi ifade etmek için kısa bir duraklama yaptığı durumlarda sıkça görülür. Ayrıca, *nanka* sözcüğü, konuşmacının düşüncelerini muğlak bir şekilde sunmasına olanak tanır ve dinleyiciye çeşitli yorum yapma fırsatı sunar. Bu, Japon kültüründe doğrudan ve kesin ifadelerden kaçınma eğilimiyle uyumludur (Brown & Levinson, 1987; Ide, 1982). Dolayısıyla, IC02_Fujiyama'nın bu ifadeyi kullanması, eleştirisini daha nazik ve dolaylı bir şekilde ileterek sosyal uyumu koruma çabasını yansıtır.

Diyalogda, IC02_Fujiyama'nın eğitim programının sonuçları konusundaki şüphelerini dile getirirken kullandığı *nanka* sözcüğü, söylemin yumuşatılması ve belirsizliğin artırılması işlevlerini yerine getirmektedir. Bu tür dolgu sözcükleri, konuşmanın doğal akışını sürdürmeye yardımcı olurken, konuşmacının içsel düşünce sürecini dinleyiciye daha samimi ve içten bir şekilde aktarmasını sağlar (Clark & Fox

Tree, 2002). Ayrıca *nanka*, konuşmacının eleştirel bir düşüncesini doğrudan ifade etmek yerine dolaylı bir şekilde sunmasına olanak tanır, bu da dinleyici üzerinde daha az *saygınlık zedeleyici* (face-threatening) bir etki yaratır.

Konuşmacı IC02_Fujiyama'nın *nanka* sözcüğünü kullanması, düşünce sürecinin yansımaları ve dinleyiciye esneklik sağlamayı amaçlamaktadır. Konuşmacı, kesin bir yargı sunmak yerine, dinleyicinin kendi yorumlarını yapmasına olanak tanır. Bu yaklaşım, Japonca'nın edimsel ve kültürel inceliklerini yansıtarak, doğal konuşma becerilerini geliştirmeye katkıda bulunur. Ayrıca, bu tür ifadelerin kullanımı, Japonca öğrenenlerin sosyal uyumu koruma ve iletişimde esnekliği sağlama becerilerini geliştirmeleri açısından önemlidir.

Sonuç olarak, Kesit 10'da IC02_Fujiyama'nın kullandığı *nanka* dolgu sözcüğü, belirsizliği ifade etme, söylemi yumuşatma ve düşünceyi organize etme işlevlerini yerine getirmektedir. Bu kullanım, konuşmacının eleştirel bir düşüncesini dolaylı ve nazik bir şekilde dile getirirken aynı zamanda içsel düşünce sürecini dinleyiciye yansıtmaktadır. Dolgu sözcüklerinin bu şekilde kullanılması, Japonca'nın edimsel ve kültürel unsurlarını anlamaya katkı sağlamakta ve doğal konuşma yetkinliğini geliştirmektedir (Brown & Levinson, 1987; Ide, 1982).



Şekil 7: Kesit 10'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün ezgi görünümü

Şekil 7'de Kesit 10'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 7'de incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölüm olan “*de nanka*” (0- 0.9 saniye aralığı), yaklaşık 140 Hz düzeyinde sabit bir seyir izleyen ve hafif bir düşüşle sonlanan bir ezgi yapısına sahiptir. Bu nispeten sabit ve hafifçe düşüş eğilimindeki tonlama, konuşmacının ifadesini kesinlikten uzaklaştırarak daha yumuşak, dolaylı ve esnek bir hale getirdiğini düşündürmektedir. Buradaki *nanka* kullanımı, doğrudan bir hüküm vermekten kaçınarak belirsizlik ve esneklik sunma işleviyle uyum göstermektedir. İkinci bölüm, “*sugoi manzokudoha*” (0.9- 2.5 saniye aralığı), ses perdesinde belirgin bir yükseliş sergilemekte ve perde yaklaşık 250 Hz düzeyine çıkmaktadır. Bu yükseliş, konuşmacının bu bölüme dikkat çekmek, ifadenin önemini vurgulamak veya söylemini dinleyici açısından daha belirgin kılmak istediğini yansıtmaktadır. Üçüncü bölüm, “*takai toomoundesukedo*” (2.5- 4.2 saniye aralığı), dalgalı bir ezgi yapısını gözler önüne sermektedir. Ses perdesi

100-200 Hz aralığında dalgalanmakta ve tümce sonunda hafif bir düşüşle kapanmaktadır. Bu düşüş, konuşmacının düşüncesini sonuçlandırdığını ve ifade ettiği yargıyı tamamlarken aynı zamanda bir ihtiyat ve temkin yaklaşımını benimsediğini göstermektedir. “*desukedo*” yapısı da bu bağlamda, konuşmacının mutlak bir kesinlikten kaçınıp, dinleyiciyi karşılıklı uzlaşma veya yorumlamaya davet ettiğini ima etmektedir.

Bu bağlamda, *nanka* sözcüğü bu veriler ışığında üç temel işlev üstlenmektedir:

(1) Yumuşatma: Ezgi yapısındaki hafif düşüş, konuşmacının kesin bir yargı bildirmekten kaçınarak söylemini yumuşatmasını ve daha nazik bir ton edinmesini sağlamaktadır. (2) Belirsizlik İfade Etme: *nanka* kullanımı, konuşmacının ifadesini kesinlikten uzaklaştırarak belirsizlik katmakta ve ifade özgürlüğü sunmaktadır. (3) Tereddüt ve Zaman Kazanma: İfadenin akışında gözlenen kısa duraklama ve düşen ezgi, konuşmacının düşüncelerini tam olarak netleştirmeden önce zaman kazanmasına imkân vermekte, böylece iletişim stratejilerini daha incelikli hale getirmektedir.

Sonuç olarak, bu spektrogram analizi, *nanka* 'nın ezgi yapısı ile edimsel işlevleri arasındaki yakın ilişkiyi somut biçimde göstermektedir. *Nanka* kullanımı, konuşmacıya ifadesini yumuşatma, belirsizlik ekleme ve tereddütleri yansıtmaya olanağı tanıyarak, iletişime daha dolaylı, esnek ve ince ayarlı bir boyut kazandırmaktadır. Bu durum, Japonca konuşma dilinde benzer işlevleri üstlenen dolgu sözcüklerinin tonlama özellikleriyle nasıl bütünleştiğine dair önemli bir örnek sunmaktadır.

Kesit 11:

| | |
|----------|--|
| IC01_下曾山 | まあ それはあるけど。 Evet, öyle bir şey var tabii. |
| IC06_糸山 | おわー。 Vay be. |
| IC04_渡野 | ある ある ある。 Evet, evet, evet. |
| IC03_片山 | なる。 Aynen. |

IC07_葉山 それはゆう。
Öyle söylenir.

IC08_仲居 ゆうね。
Evet, söylenir.

IC07_葉山 うん。

IC05_峯岸 (U いい)。

IC08_仲居 (X # # # #)。

IC09_秋山 あー。

IC07_葉山 (L)

IC02_広野 (U なんか) すごいみたいな。
Şey, gerçekten inanılmaz gibi.

IC06_糸山 言わない。
Ben öyle demem.

IC07_葉山 うーん。
Hmm.

IC01_下曾山 (L)

IC07_葉山 で(0.372)これは 実は(0.149)だから(0.205)やっぱりほんとに
Ve aslında, bu gerçekten söyleniyor.
言われてて 昔は(0.114)怖いとか(0.324) (F あの:) (0.116)
Eskiden kötü anlamda, korkutucu veya olumsuz anlamda
よくない意味で使ってたのが: (0.278)ある時から ほんとにいい意味になっ
kullanılırken... Bir noktadan sonra olumlu bir anlam
てきて(0.221)辞書も追っかけて(0.217)新しく出てる意味 (F あの) 辞書
kazanmış. (Şey), sözlükler de bunu takip edip,
はやっぱり新しい意味 入れ始めてるんですね。
yeni anlamları eklemeye başlamışlar.

IC07_葉山 どんどん。
Sürekli olarak.

IC07_葉山 でも(0.219)実は皆さんが(0.317)よ:く知ってる(0.681)
Ama aslında hepinizin çok iyi bildiği...
えーとですね(1.32)この言葉。
(Ee, şey), bu kelime...

IC07_葉山 (T うーんと)。
(Hmm) .

(W005_001)

Kesit 11'de konuşmacılar arasında gerçekleşen diyalogda, IC02_Hirono belirli bir durumu tanımlamaya çalışırken “*nanka sugoi mitaina*” ifadesini kullanmaktadır. Bu ifade, konuşmacının durumu tam olarak netleştirmeden, etkileyici veya şaşırtıcı olduğunu ima etmesine olanak tanır. *Nanka* sözcüğü burada, söyleme belirsizlik ve muğlaklık katarak, konuşmacının düşüncelerini kesin bir yargıdan uzak tutmasını sağlar. Bu durum, Japonca konuşmalarda sıkça gözlemlenen bir edimsel stratejidir ve sosyal uyumu koruma amacı taşır.

IC02_Hirono'nun bu tümcesi, durumu tam olarak tanımlayamama veya doğru kelimeyi bulma sürecinde bir duraklama işlevi görmektedir. Bu kullanım, konuşmacının düşüncelerini organize ederken zamana ihtiyaç duyduğunu ve söylemi akıcı tutmak istediğini göstermektedir. Ayrıca, “*mitaina*” ifadesi, "gibi" anlamında kullanılarak, konuşmacının ifadesini daha genel ve esnek hale getirir. Bu yapı, kesin bir değerlendirme yerine, dinleyiciye yorumu açık bir alan bırakarak, söylemin yumuşak ve dolaylı olmasını sağlar. Konuşmacı bu kullanımıyla, düşüncelerini belirsizleştirerek, kesin bir yargıda bulunmaktan kaçınmakta ve dinleyiciye esneklik sunmaktadır. Bu, Japon kültüründe doğrudan ve kesin ifadelerden kaçınma eğilimiyle uyumludur (Brown & Levinson, 1987; Ide, 1982).

Diyalog boyunca, konuşmacının kullanımı, sosyal ilişkileri koruma ve saygınlık koruma (face saving) kaygısını azaltma çabasını yansıtmaktadır. *Nanka* sözcüğü, konuşmacıya düşüncelerini toparlama ve doğru ifadeyi bulma sürecinde zaman kazandırırken, “*mitaina*” ifadesi ise söylemi muğlaklaştırarak dinleyicinin kendi yorumunu yapmasına olanak tanımaktadır. Bu tür dolgu sözcükleri, konuşmanın akıcılığını sürdürmeye yardımcı olurken, konuşmacının içsel düşünce sürecini dinleyiciye daha samimi ve içten bir şekilde aktarmasını sağlamaktadır (Clark & Fox Tree, 2002).

Konuşmacı IC02_Hirono'nun *nanka* kullanımı, belirsizliği ifade etme, söylemi yumuşatma ve düşünceyi organize etme işlevlerini yerine getirmektedir. Bu kullanım, konuşmacının eleştirel bir düşüncesini dolaylı ve nazik bir şekilde dile getirirken, aynı zamanda içsel düşünce sürecini dinleyiciye yansıtmaktadır. Dolgu sözcüklerinin bu şekilde kullanılması, Japoncanın edimsel ve kültürel unsurlarını anlamaya katkı sağlamakta ve doğal konuşma yetkinliğini geliştirmektedir. Ayrıca, bu tür ifadelerin kullanımı, Japonca öğrenen bireylerin sosyal uyumu koruma ve iletişimde esnekliği

sağlama becerilerini geliştirmeleri açısından önemlidir. Sonuç olarak, Kesit 11’de IC02_Hirono’nun kullandığı *nanka* dolgu sözcüğü, Japoncanın doğal konuşma dilinde sıkça görülen edimsel stratejilerden biri olarak, sosyal uyumu desteklemekte ve iletişimin doğallığını korumaktadır (Brown & Levinson, 1987; Ide, 1982).

Kesit 12:

- IC05_沖田 落ち着いて対応しようと思って。
Sakin bir şekilde karşılık vermeyi düşündüm.
- IC01_万波 うん。
Hı hı.
- IC05_沖田 (F あの) ゆってることを理解しよう。
(1111), söylediklerini anlamaya çalışarak.
- IC01_万波 うん。
Hı hı.
- IC01_万波 うーん。
Hmm.
- IC05_沖田 なんか (0.484) 患者さんて結構 (0.414) こう ここは取れ
Sey, hastalar bazen söyledikleri konusunda
(W タ|て)も曖昧:なので。
biraz belirsiz olabiliyorlar ya.
- IC01_万波 うん。
Evet.
- IC05_沖田 ちょっとはっきり (0.237)聞けるように。
O yüzden biraz daha net sorular sorabilmek için.
- IC01_万波 うん。
Hı hı.
- IC05_沖田 でもあんまり伸ばしすぎると怒っ(L てくる)ので。
Ama çok uzatınca da sinirleniyorlar.
- IC01_万波 うーん。
Hmm.
- IC05_沖田 簡潔に聞けるように。
O yüzden kısa ve net bir şekilde sorabilmek lazım.
- IC02_間島 うーん。
Hmm.

(W004_003)

Kesit 12’de Konuşmacı IC05_Okita, hastalarla iletişim kurarken karşılaştığı belirsizlikleri ve bu durumla başa çıkma stratejilerini tartışmaktadır. Diyalog boyunca, Okita’nın kullandığı *nanka* dolgu sözcüğü, konuşmacının hastaların söylediklerinde zaman zaman belirsizlikler olabileceğini vurgularken, bu belirsizlikleri doğrudan ve kesin

bir dille ifade etmekten kaçınmasını sağlamaktadır. *Nanka* sözcüğü, burada söyleme muğlaklık ve esneklik katmakta, böylece IC05_Okita'nın ifadesi daha yumuşak ve dolaylı bir hale gelmektedir. Bu kullanım, Japonca konuşmalarda sıkça gözlemlenen edimsel stratejilerden biri olup, sosyal uyumu koruma ve saygınlık kaygısını azaltma amacı taşımaktadır (Brown & Levinson, 1987; Ide, 1982).

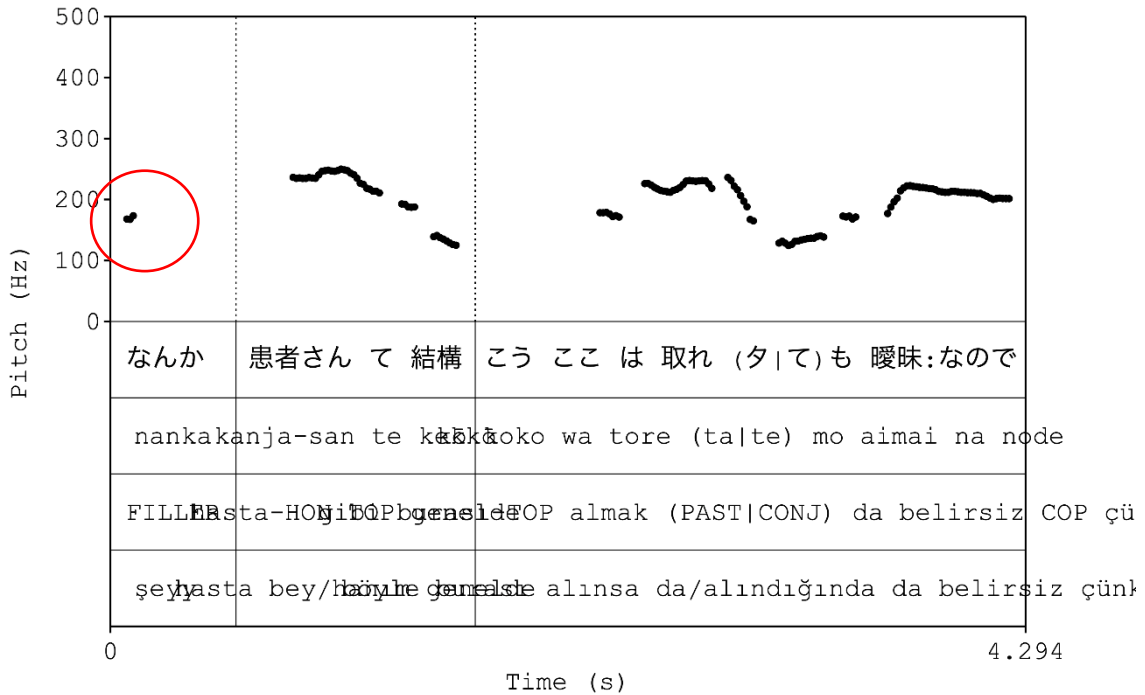
IC05_Okita'nın "*nanka kanjasante kekkōkou aimainanode*" ifadesi, hastaların iletişimlerinde sergiledikleri belirsizlikleri genel bir şekilde tanımlarken, *nanka* kullanımı sayesinde söylemi yumuşatmaktadır. Bu yapı, konuşmacının düşüncelerini kesin bir yargıya dönüştürmeden, durumu esnek ve yoruma açık bir biçimde sunmasını sağlar. Ayrıca, *nanka* sözcüğü, konuşmacıya düşüncelerini toparlamak ve doğru ifadeyi bulmak için zaman kazandırırken, söylemin akıcılığını sürdürmesine yardımcı olur. Bu durum, spontane konuşmalarda düşünce akışını kesintiye uğratmadan devam ettirme çabasını yansıtmaktadır (Clark & Fox Tree, 2002).

Diyalogda IC05_Okita'nın hastaların belirsiz ifadelerini ele alırken kullandığı *nanka* sözcüğü hem belirsizliği ifade etme hem de söylemi yumuşatma işlevlerini yerine getirmektedir. Konuşmacı, hastaların söylediklerinin net olmamasını belirtirken doğrudan ve sert bir dille ifade etmekten kaçınmakta, bunun yerine *nanka* kullanarak söylemini daha nazik ve dolaylı hale getirmektedir. Bu yaklaşım, Japon kültüründe doğrudan eleştiriden kaçınma ve sosyal uyumu koruma eğilimiyle uyumludur (Ide, 1982). Ayrıca, *nanka* kullanımı, konuşmacının hastaların ifadelerindeki belirsizliği vurgularken, aynı zamanda kendi düşüncelerini esnek bir şekilde sunmasına olanak tanımaktadır. Bu, dinleyicinin durumu kendi bağlamında yorumlamasına ve gerektiğinde daha fazla açıklama yapmasına imkân tanır.

Konuşmacı IC05_Okita'nın *nanka* kullanımı, konuşmacının düşünce sürecini dinleyiciye yansıtarak, iletişimin daha samimi ve içten olmasını sağlamaktadır. Bu ifade,

konuşmacının hastaların belirsiz ifadelerini değerlendirirken yaşadığı tereddütleri ve düşümsel esnekliği ortaya koymaktadır. Ayrıca, dinleyicinin konuşmanın belirsizliği hakkında bilinçli olarak daha dikkatli dinlemesini teşvik ederken, konuşmacının söylemini akıcı tutmasına yardımcı olmaktadır.

Sonuç olarak, Kesit 12’de IC05_Okita’nın *nanka* kullanımı, hastaların iletişimlerdeki belirsizlikleri ifade etme, söylemi yumuşatma ve düşüncüyü organize etme işlevlerini yerine getirmektedir. Bu kullanım, konuşmacının düşüncelerini dolaylı ve nazik bir şekilde dile getirerek, Japoncanın edimsel ve kültürel unsurlarını yansıtmaktadır. Dolgu sözcüklerinin bu şekilde kullanılması, konuşmanın akıcılığını korurken, dinleyiciye esneklik ve yorum yapma imkânı tanımaktadır. Bu tür ifadeler, Japon kültüründe sosyal uyumu koruma ve doğrudan ifadelerden kaçınma eğiliminin bir yansıması olarak değerlendirilebilir (Brown & Levinson, 1987; Ide, 1982). Böylece, konuşmacı hem iletişimin doğallığını sürdürmüş hem de hastalarla olan etkileşimlerinde sosyal ilişkilerini güçlendirmiş olmaktadır.



Şekil 8: Kesit 12’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün ezgi görünümü

Şekil 8’de Kesit 12’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 7’de incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Bu doğrultuda, tümce dört ana bölüm halinde analiz edilerek, ses perdesindeki (pitch) değişimlerin söylemsel işlevlere nasıl hizmet ettiği ortaya konmuştur. İlk bölüm olan *nanka* (0- 0.5 saniye aralığı), ses perdesinin yaklaşık 170 Hz’den başlayarak hafif bir yükselmenin ardından tekrar düşüşe geçmesi ile karakterize olmaktadır. Bu kısa ve sınırlı dalgalanma, konuşmacının ifadesine belirsizlik katarak doğrudan ve kesin yargılardan kaçındığını göstermektedir. Bu durum, *nanka*’nın yumuşatıcı bir işlev üstlendiğine ve konuşmacıya düşüncelerini tam olarak netleştirmeden önce tereddüt etme ve zaman kazanma olanağı sağladığına işaret etmektedir. İkinci bölüm, “*kanjasante kekkō*” (0.5 - 2.0 saniye aralığı), yaklaşık 220 Hz seviyesine yükselen ve ardından 150 Hz düzeyine yavaşça inen bir ezgi yapısı sergilemektedir. Bu yükselme, konuşmacının ifadesine dikkat çekici bir vurgu eklediğini ve dinleyicinin ilgisini belirli bir noktaya yoğunlaştırma çabasında olduğunu düşündürmektedir. İniş ise söz konusu düşüncenin kademeli olarak sonuçlandırılmasına ya da ifadenin bütünlüklü bir görüşe doğru yöneldiğine işaret etmektedir. Üçüncü bölüm olan “*kokohatore*” (2.0- 2.8 saniye aralığı), 180 Hz civarında başlayan ancak ani düşüşler sergileyen bir tonlama yapısına sahiptir. Bu dalgalı kurgu, konuşmacının burada düşünce akışında bir kararsızlık, belirsizlik ya da duraklama yaşadığını göstermekte; ifadenin o an için tam anlamıyla biçimlendirilemediğini ima etmektedir. Dördüncü ve son bölüm “*kokohoretatemoaimai*” (2.8- 4.3 saniye aralığı), yaklaşık 200 Hz seviyesinden başlayan ve hafif iniş çıkışlarla sonlanan dalgalı bir ezgi yapısı sergilemektedir. Bu dalgalı tonlama, düşüncenin henüz kesinlik kazanmadığını, belirsizliğin sürdüğünü ve konuşmacının ifadeyi esnek, muğlak bir biçimde sunmaya devam ettiğini göstermektedir.

Bu bağlamda, *nanka* sözcüğünün işlevleri belirsizlik, yumuşatma ve tereddüt/zaman kazanma biçiminde özetlenebilir. Ses perdesindeki hafif yükselişin ardından gelen düşüş, konuşmacının ifadesine kesinlikten uzak, muğlak bir boyut kazandırmakta, böylece söyleneni daha dolaylı, esnek ve alıcıya karşı nazik bir iletişim stratejisi haline getirmektedir. *Nanka*'nın kullanımı, konuşmacının doğrudan bir yargıda bulunmaktan kaçınarak, düşüncesini henüz netleştirmeden paylaşmasına olanak tanımakta ve böylece iletişim sürecine ince ayarlı bir belirsizlik katmaktadır.

Kesit 13:

- 01 IC01_百田 画面も録画してある。
Ekran kaydı da var.
- 02 N20A_鎌江 あ。
Aa
- 03 N20A_鎌江 そうなんだ。
Öyle mi?
- 04 IC01_百田 うん。
Evet.
- 05 N20A_鎌江 (D ス) そのセンターがさ:(0.206)いなくなっちゃったから(L さ:)。
O merkez kapatıldı ya...
- 06 IC01_百田 (L (U すご))。
(hadi canım).
- 07 N20A_鎌江 もう(0.27)変えられ。
Artık değiştiremedim.
- 08 N20A_鎌江 なんかイメージを(0.393)そのセンターのイメージでしかなかったからさ。
Sey, *imajı yalnızca o merkezin imajı olarak görüyordum.*
- 09 IC01_百田 はー。
Anladım.
- 10 N20A_鎌江 もう変えられなかった。
Artık değiştiremedim.
- 11 N20A_鎌江 イメージを。
O imajı.
- 12 IC01_百田 うん。
Evet.
- 13 N20A_鎌江 強すぎて。
Çok baskındı.
- 14 N10A_沢島 頑張って。
Dayan, başarırırsın.

(W011_001a)

Kesit 13'te konuşmacılar arasında gerçekleşen diyalogda, IC01_Momoda ve N20A_Kamae arasında bir merkezin kapatılması ve bunun sonucunda ortaya çıkan imaj değişikliği üzerine bir tartışma bulunmaktadır. Bu diyalogda, N20A_Kamae'nin kullandığı *nanka* kullanımı, konuşmacının durumu tam olarak netleştirmeden önce yumuşak bir giriş yapmasını ve düşüncelerini dolaylı bir şekilde ifade etmesini sağlamaktadır. *nanka* sözcüğü, burada söyleme belirsizlik ve muğlaklık katarak, konuşmacının düşüncelerini kesin bir yargıdan uzak tutmasına olanak tanımaktadır. Bu durum, Japonca konuşmalarda sıkça gözlemlenen edimsel stratejilerden biridir ve sosyal uyumu koruma amacı taşımaktadır (Brown & Levinson, 1987; Ide, 1982).

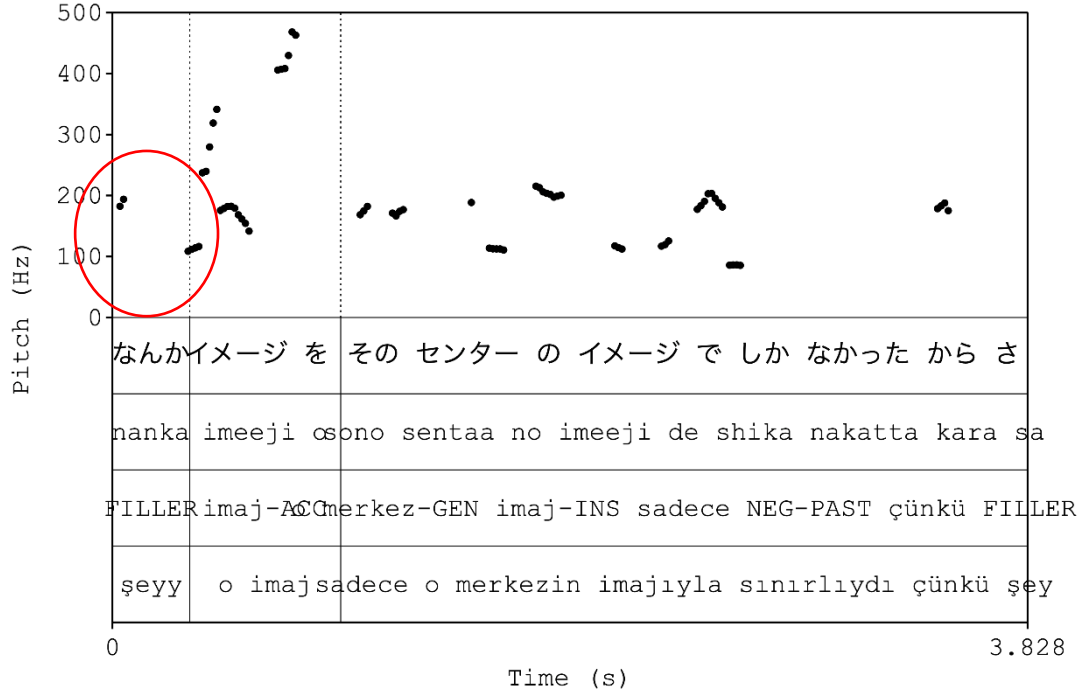
N20A_Kamae'nin Satır 08'deki tümcesi, merkezin kapatılmasının ardından ortaya çıkan imajın çok baskın olduğunu ve bu nedenle yeni bir imaj oluşturmanın zorlaştığını belirtmektedir. *nanka* kullanımı, bu düşüncenin kesin bir yargı olmadan, daha esnek ve yoruma açık bir şekilde ifade edilmesine olanak tanımaktadır. Bu, konuşmacının düşüncelerini doğrudan ve iddialı bir şekilde sunmak yerine, dolaylı bir şekilde aktarmasını sağlamaktadır. Ayrıca, *nanka* sözcüğü, konuşmacıya düşüncelerini toparlamak için kısa bir süre kazandırmakta ve söylemin akıcılığını sürdürmesine yardımcı olmaktadır. Bu, özellikle spontane konuşmalarda konuşmacının doğru kelimeyi bulmakta zorlandığı veya ifadesini daha iyi organize etmek istediği durumlarda sıkça görülen bir kullanımdır (Clark & Fox Tree, 2002).

Diyalog boyunca, *nanka* kullanımı, konuşmacının durumu daha yumuşak bir dille ifade etmesine ve dinleyiciye yoruma açık bir alan bırakmasına olanak tanımaktadır. Bu tür dolgu ifadeleri, konuşmanın doğal akışını korurken, konuşmacının içsel düşünce sürecini dinleyiciye daha samimi ve içten bir şekilde aktarmasını sağlar. Ayrıca, *nanka* kullanımı, konuşmacının eleştirisini doğrudan ifade etmekten kaçınarak, söylemi sosyal

açıdan daha kabul edilebilir hale getirmektedir. Bu, Japon kültüründe doğrudan eleştiriden kaçınma ve sosyal uyumu koruma eğilimiyle uyumludur (Ide, 1982).

Konuşmacı N20A_Kamae'nin *nanka* kullanımı, belirsizliği ifade etme, söylemi yumuşatma ve düşünceyi organize etme işlevlerini yerine getirmektedir. Konuşmacı, merkezin imajının çok baskın olduğunu ve bu yüzden yeni bir imaj oluşturmanın zorlaştığını belirtirken, *nanka* sözcüğüyle söylemini dolaylı ve nazik bir şekilde sunmaktadır. Bu kullanım, dinleyicinin konuyu kendi bağlamında yorumlamasına ve gerektiğinde daha fazla açıklama yapmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, *nanka* kullanımı, konuşmacının düşünce sürecini dinleyiciye yansıtarak, iletişimin daha samimi ve içten olmasını sağlamaktadır.

Sonuç olarak, Kesit 13'te N20A_Kamae'nin *nanka* sözcüğü, belirsizliği ifade etme, söylemi yumuşatma ve düşünceyi organize etme işlevlerini yerine getirmektedir. Dolgu sözcüklerinin bu şekilde kullanılması, konuşmanın akıcılığını korurken, dinleyiciye esneklik ve yorum yapma imkânı tanımaktadır. Bu tür ifadeler, Japon kültüründe sosyal uyumu koruma ve doğrudan ifadelerden kaçınma eğiliminin bir yansıması olarak değerlendirilebilir (Brown & Levinson, 1987; Ide, 1982). Böylece, N20A_Kamae hem iletişimin doğallığını sürdürmüş hem de sosyal ilişkilerini güçlendirmiş olmaktadır.



Şekil 9: Kesit 13'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün ezgi görünümü

Şekil 9'da Kesit 13'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 9'da incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölüm olan *nanka* (0- 0.8 saniye aralığı), ses perdesinin başlangıçta yaklaşık 100 Hz seviyesinden hızla 450 Hz'ye kadar yükselip ardından düşüşe geçtiği belirgin bir eğri sergilemektedir. Bu çarpıcı yükseliş ve sonrasındaki düşüş, konuşmacının ifadesine bilhassa belirsizlik ve tereddüt kattığını göstermektedir. Bu noktada *nanka* kullanımı, konuşmacının kesinlikten uzaklaşarak daha dolaylı ve yumuşatıcı bir strateji benimsediğini göstermekte; böylece ifadenin keskin bir yargıdan ziyade esnek ve düşünsel bir hazırlık evresinde olduğu izlenimi vermektedir. İkinci bölüm, (0.8- 1.5 saniye aralığı), yaklaşık 150 Hz düzeyinde dalgalı bir tonlama yapısına sahiptir. Bu hafif dalgalanma, sözcüğün anlam yükünün vurgulandığını ve konuşmacının düşüncesini biçimlendirme sürecinde olduğunu düşündürmektedir. Böylece "*imeeji*" ifadesinin tonlaması, konuşmacının kavramsallaştırma sürecinde

olduğunu ve fikrini karşı tarafa aktarırken hâlâ bir düzenleme aşamasında bulunduğunu ima etmektedir. Üçüncü bölüm ise, (1.5- 3.8 saniye aralığı), yaklaşık 200 Hz düzeyinden başlayarak çeşitli iniş çıkışlarla sürmekte ve tümce sonunda hafif bir düşüşle sonuçlanmaktadır. Bu dalgalı ses perdesi yapısı, konuşmacının açıklayıcı ve gerekçelendirme amacıyla ek bilgi sunduğunu, anlatımı bir neden-sonuç ilişkisiyle bütünleştirdiğini göstermektedir. Cümlelerin sonunda gözlenen düşüş, söylenen düşüncenin tamamlandığına ve konuşmacının bu noktada konuyu toparlayarak belirli bir sonuca ulaştığına işaret etmektedir.

Bu bağlamda *nanka* sözcüğünün işlevleri, belirsizlik ifade etme, yumuşatma, tereddüt ve zaman kazanma ile düşüncüyü açmaya hazırlık şeklinde özetlenebilir. Ses perdesindeki ani yükselişin ardından gelen düşüş, konuşmacının kesin yargılardan kaçındığını ve böylelikle ifadesini daha dolaylı, esnek ve incelikli bir söyleme dönüştürdüğünü göstermektedir. Bu durum, *nanka*'nın söylemsel bağlamda yalnızca sözel bir unsur olmanın ötesine geçerek, ezgi yoluyla iletişimin edimsel boyutlarını da şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, praat analizi verilerine dayalı bu analiz, *nanka* ifadesinin ezgi yapısı ve edimsel işlevlerinin etkileşim içinde olduğunu vurgulamakta; konuşmacının iletişimsel stratejisini nasıl yönlendirdiğine dair önemli ipuçları sunmaktadır.

3.4.1.2. Söylemi yumuşatma (Jp. 発言の緩和, İng. Softening Discourse)

Söylemi yumuşatma, konuşmalarda özellikle doğrudanlık ve açıklıktan kaçınılarak ifadelerin yumuşatılması amacıyla kullanılan bir dil stratejisidir. Bu strateji, konuşmacının söyleminin kesinliğini ve kuvvetini azaltarak dinleyicinin olumsuz bir etki hissetmesini önler. Japonca gibi toplumsal uyumun ve karşılıklı saygının önemli olduğu

dillerde, söylemi yumuşatmak iletişimde rahatlık ve samimiyet sağlamanın yollarından biridir. *Nanka* gibi dolgu sözcükleri, bu tür yumuşatmaların önemli araçları olarak kullanılmaktadır. Bu ifadeler, konuşmayı daha belirsiz ve gayri resmî hale getirerek, dinleyicinin yorumuna daha fazla alan bırakır ve potansiyel olarak *saygınlık zedeleyici* (face-threatening) bir durumu hafifletir. Söylemi yumuşatma, bu açıdan, hem konuşma esnasında toplumsal ilişkileri dengede tutmaya hem de iletişimde karşı tarafın rahat hissetmesini sağlamaya yönelik önemli bir dilsel işlevdir. Özellikle Japon kültüründe, bu tür dolaylı anlatım yöntemleri, bireyler arası ilişkilere özen göstermenin ve olası çatışmaları önlemenin önemli bir parçasıdır.

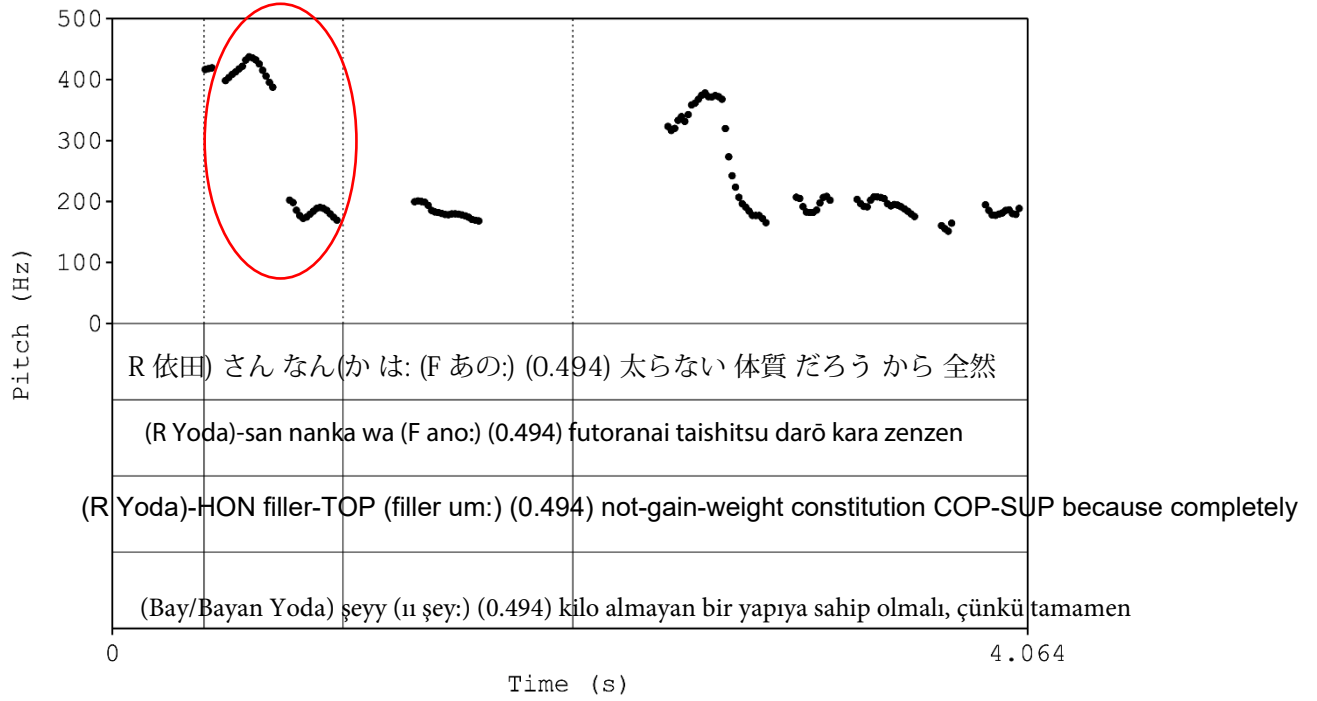
Kesit 14:

- 01 IC03_小島 (R 日野)さん なんかやっけてらっしゃいます:?
Hino-san, herhangi bir şey yapıyor musunuz?
- 02 IC01_日野 日頃の運動ってなんにもしてないからさ:。
Günlük egzersizleri hiç yapmadığım için...
- 03 IC03_小島 あっ。
Aa.
- 04 IC03_小島 そうなんだ。
Öyle mi?
- 05 IC01_日野 やっぱりあれですよね。
Tabii ki bu o, değil mi?
- 06 IC02_依田 ふん?。
Hmm?
- 07 IC01_日野 (R 依田) さんなんかは: (F あの:)(0.494) 太らない体質だろうから全然
い
Yoda-san, sey... kilo almayan bir yapınız var, bu yüzden
08 いで%しょうけど。
sorun yoktur herhalde ama...
- 09 IC01_日野 だんだん だんだん年と共にね(0.262) (F あの) わたしも全然食べても太ら
Yavaş yavaş, yaş ilerledikçe... ben de eskiden ne kadar
10 なかったんだけど。
yersen yiyim kilo almıyordum ama...
- 11 IC01_日野 肉は(0.1) (L (F あの:))(0.427) (L やっぱり)(0.313) 引力の法(L 則
Et, şey... işte, yerçekimi kanunu gereği aşağı doğru
12 で)(0.292) 下に行くんだなみたいな。
gidiyor gibi bir şey.
- 13 IC02_依田 いや いや いや。
Yok, yok, yok.

(C002_015)

Kesit 14'te IC01_Hino'nun ifadesinde yer alan *nanka* dolgu sözcüğü, söylemin etkisini yumuşatma amacı taşımaktadır. Bu kullanım, ifadeye doğrudanlık yerine belirsizlik ve gündeliklik kazandırarak ifadenin tonunu hafifletmektedir. Bu tür bir yumuşatma söylemi işlevi, konuşmacının 7. satırdaki yorumunun kesinliğini azaltmakta ve dinleyicide olumsuz bir izlenim veya rahatsızlık oluşmasını önlemektedir. *Nanka*, IC01_Hino'nun, IC02_Yoda'nın vücut tipiyle ilgili iddiasını daha kesin olmaktan ziyade gündelik bir gözlem olarak sunmasına olanak tanımaktadır. Böylelikle konuşmacı, IC02_Yoda'ya yorumu daha esnek bir şekilde değerlendirme alanı bırakarak, ifadenin daha az doğrudan ve rahatsız edici bir nitelik kazanmasını sağlamaktadır.

Japon kültüründe sosyal uyumun korunması ve olası çatışmaların önlenmesi büyük önem taşıdığı için, bu tür yumuşatma stratejileri özel bir anlam kazanmaktadır. Bu bağlamda, *nanka* kullanımı, dostane bir tonun sürdürülmesine ve etkileşimlerin tehdit edici olmaktan uzak bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunarak kişilerarası iletişimde rahatlığı artırmaktadır.



Şekil 10: Kesit 14'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 10'da Kesit 14'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 10'de incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde *nanka* sözcüğünde belirgin bir yükselme gözlemlenmekte, ses perdesi yaklaşık 150 Hz seviyesinden hızla 400 Hz'ye yükselmekte ve ardından düşüş göstermektedir. Bu yükselme ve ardından gelen düşüş, konuşmacının *nanka*'yı belirsizlik veya söylemi yumuşatma amacıyla kullandığını göstermektedir. Konuşmacı, bu ifade ile kesin bir yargıda bulunmaktan kaçınmaktadır. İkinci bölümde geçen *ano:* dolgu sözcüğüne ait ses perdesi dalgalı bir yapı sergilemekte, yaklaşık 200 Hz seviyesinde seyretmektedir. Bu duraksama ifadesi, konuşmacının düşünmek için zaman kazandığını veya sonraki ifadeye hazırlık yaptığını göstermektedir. Üçüncü bölüm boyunca ses perdesi dalgalı bir yapı izlemekte ve yaklaşık 250 Hz civarından başlayarak yavaş bir düşüşle sona ermektedir. Dalgalı yapı, konuşmacının bir açıklama yaptığını ve düşüncesini destekleyici bir gerekçeyle ifade ettiğini göstermektedir.

Sonuç olarak *nanka* dolgu sözcüğü Şekil 10'da verilen analize göre belirsizlik ve söylemi yumuşatma yumuşatma işlevlerini yerine getirmektedir. Ezgi yapısındaki ani yükselme ve ardından gelen düşüş, bu pragmatik işlevleri desteklemektedir. Bu kullanım, konuşmacının söylemini dolaylı hale getirdiğini ve kesinlikten kaçınarak daha nazik bir iletişim stratejisi uyguladığını göstermektedir.

Kesit 15:

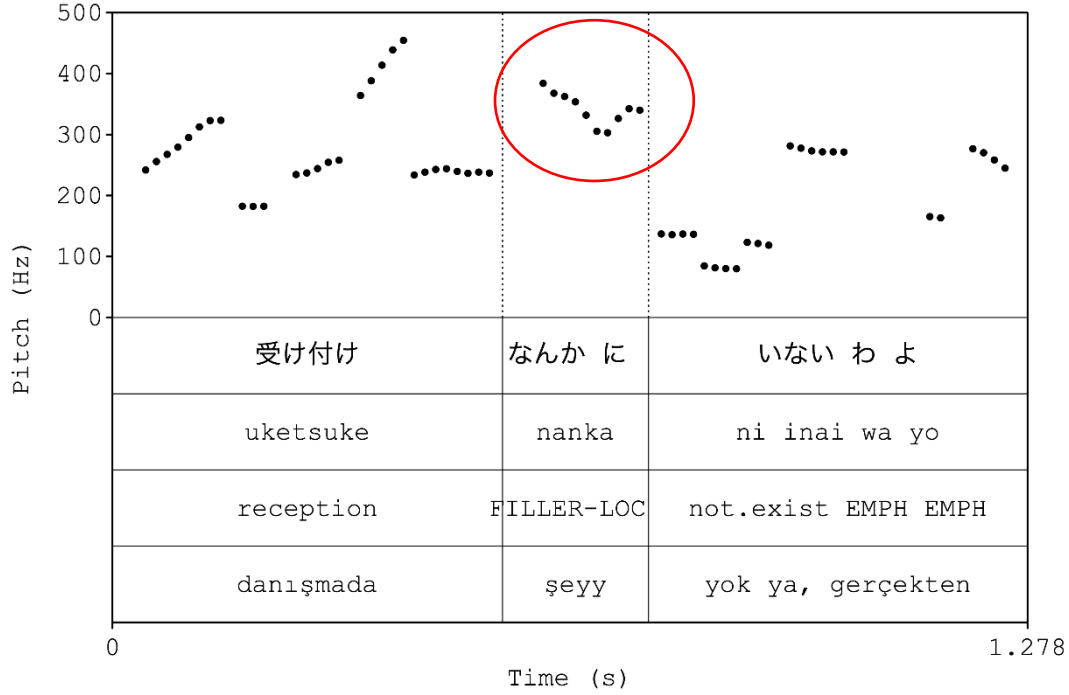
- 01 IC03_美佳 だって今も (F あの) ソニー ソニーか(W ナイ|何)か 日立じゃなくて
Şu anda bile, Sony miydi, neydi, Hitachi değil de...
- 02 なんかこうゆう (0.302) こうゆう髪 (0.342) (L こうゆう髪(さ:))。
şeyy böyle bir şey... böyle bir saç modeli, işte...
- 03 IC02_遥 (D ナ)。
Evet.
- 04 IC02_遥 こう (L ゆう)。
Öyleydi sanırım.
- 05 IC01_日野 受け付けのところにいる (W ロルボット|ロボット)とかってね?。
Resepsiyonda duran robot falan vardı, değil mi?
- 06 IC02_遥 いないわ。
Öyle bir şey yok ya.
- 07 IC03_美佳 うん。
Ha.
- 08 IC02_遥 受:け付けなんかにいないわよ。
*Resepsiyonda **yani** yok öyle biri.*
- 09 IC03_美佳 ね: ね: ね:。
Öyle değil mi?
- 10 IC01_日野 うん。
Hıhı.
- 11 IC03_美佳 いそうだよ:。
Sanki öyleydi ya.
- 12 IC02_遥 もう だ:め だめ だめ。
Ah, hayır ya değil.

(C002_006a)

Satır 8'de Haruka'nın ifade ettiği tümce, Japonca konuşma dilinde söylemi yumuşatma ve karşı tarafın ifadesini nazik bir şekilde düzeltme amacıyla kullanılan dilbilimsel unsurları içermektedir. Bu tümcedeki en belirgin edimsel unsur, Japoncada sıkça kullanılan dolgu sözcüklerinden biri olan *nanka* sözcüğüdür. *Nanka* konuşmacının söylemini daha az doğrudan ve sert bir şekilde aktarmasına olanak tanır, böylece

dinleyiciye karşı daha kibar bir ton oluşturur ve potansiyel çatışmaları önler. Ayrıca, konuşulan nesne veya konuya fazla önem atfetmeyerek, konuyu hafifletme işlevi görür. Satır 8’de geçen tümcede konuşmacı, resepsiyonda robot bulunabileceği varsayımını reddetmektedir. Ancak bunu yaparken, *nanka* dolgu sözcüğünü kullanarak söylemini yumuşatmış ve nazik bir üslupla karşısındaki kişinin varsayımını düzeltmiştir. Konuşmacının bu tümcesi, Japoncanın dil yapısında yer alan nezaket ve saygınlık koruma (face-saving) prensiplerini sergileyen önemli bir örnektir. *Nanka* gibi dolgu sözcükleri, karşı tarafın saygınlığı koruyarak doğrudan reddetmek yerine dolaylı bir söylem geliştirilmesine olanak tanımakta ve böylece olası olumsuz bir tepkiyi engellemektedir. Japon kültüründe sosyal uyumu korumak için dolaylı ifadelerle konuşma geleneği oldukça önemlidir. Satır 8’de kullanılan *nanka* da bu dolaylılık ilkesine uygun bir ton yaratmaktadır.

Japoncada dolgu sözcükleri, iletişimde akıcılık ve doğal bir ton sağlama açısından sıkça kullanılmaktadır. Bu dilsel öğeler, konuşmacının tutumunu, duygularını ve sosyal bağlamdaki ilişkilerini ifade etmekte önemli bir rol oynamaktadır. Bu örnek kesitte yer alan *nanka*, söylemi yumuşatmak, karşı tarafın varsayımını nazik bir şekilde düzeltmek ve sosyal uyumu desteklemek amacıyla fonksiyonel bir şekilde kullanılmıştır. Bu durum, Japon toplumundaki dolaylılık ve nezaket normlarının, sosyal ilişkilerin sürdürülmesindeki rolünü vurgulamaktadır.



Şekil 11: Kesit 15'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 11'de Kesit 15'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 11'de incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün ses perdesi yaklaşık 250 Hz seviyesinde başlayarak hafif bir düşüş göstermektedir. Hafif düşüş, konuşmacının bu ifadeyi yumuşatma ve belirsizlik ifade etme amacıyla kullandığını göstermektedir. *Nanka* burada bir giriş unsuru olarak rol oynamaktadır. İkinci bölümde ses perdesi dalgalı bir yapı izleyerek yaklaşık 200 Hz civarında devam etmektedir. Dalgalı yapı, bu ifadenin konuşmacı tarafından tanımlayıcı bir nitelikte kullanıldığını ve bir durumu benzetme yoluyla açıklamak istediğini göstermektedir. Üçüncü bölümde ses perdesi düz bir iniş göstererek yaklaşık 150 Hz seviyesine inmektedir. Düşen tonlama, cümlenin bir sonuç ifadesi olduğunu ve konuşmacının düşüncesini tamamladığını göstermektedir.

Sonuç olarak *nanka* dolgu sözcüğü Şekil 10'da verilen analize göre söylemi yumuşatma işlevini yerine getirmektedir. Ezgi yapısındaki hafif düşüş, bu işlevleri destekleyerek konuşmacının söylemini dolaylı hale getirme ve kesinlikten kaçınma eğilimini ortaya koymaktadır. Bu kullanım, konuşmaya nazik ve esnek bir ton kazandırmaktadır.

Kesit 16:

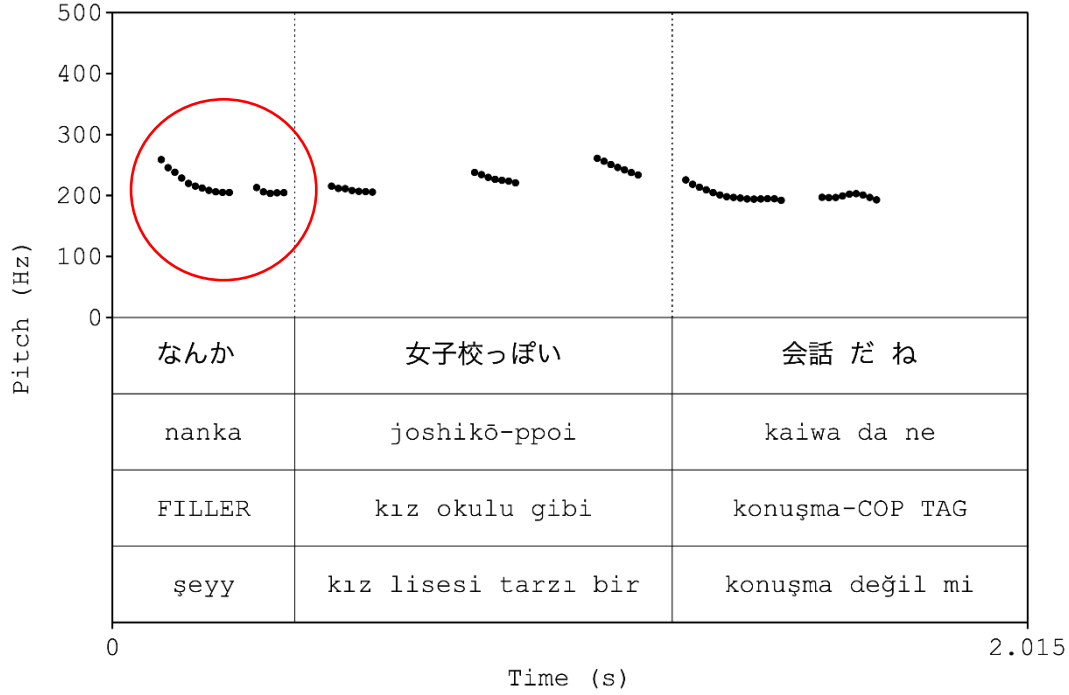
- 01 IC02_里奈 え。
Eh?
- 02 IC02_里奈 待って。
Bi dakika.
- 03 IC02_里奈 誕生日にさ:(0.318)旅館を(0.123)予約してくれる彼氏がいる。
Doğum gününde ryokan⁶ rezerve eden bir sevgilisi var...
- 04 IC03_奈々 うーん。
Yaaa!
- 05 IC02_里奈 いいな:。
Ne güzel ya!
- 06 IC03_奈々 (L)
(gülüyor)
- 07 IC01_澄香 誕生日に旅館を予約してくれ(U る)(W カシ|彼氏)。
Doğum gününde ryokan rezerve eden sevgili...
- 08 IC03_奈々 なんか女子校っぽい会話だね。
Ya seyy bu tam bir kız lisesi sohbeti gibi, değil mi?
- 09 IC03_奈々 これ(Lこそ)。
Tam olarak! (gülüşerek)
- (W009_001)

Kesit 16'da Satır 08'de kullanılan *nanka* dolgu sözcüğü, dilbilimsel ve edimsel açılardan pek çok işleve sahiptir. Bu tür bir kullanım, söylemi yumuşatma, ifadeye kesin olmayan bir ton verme ve dolaylı anlatım sağlama gibi çeşitli iletişim amaçlarına hizmet etmektedir. IC03_Nana, sohbeti "kız lisesi tarzında bir konuşma" olarak nitelendirirken *nanka* sözcüğünü tercih ederek, bu gözlemini daha nazik ve samimi bir biçimde ifade etmiştir. Böylelikle, bu dil stratejisiyle dinleyiciler üzerinde daha olumlu bir izlenim bırakmıştır. *Nanka* sözcüğü, konuşmanın akışını düzenlemek ve ifadeyi yumuşatmak için

⁶ (geleneksel Japon oteli)

etkili bir araç olarak görülmektedir. Bu bağlamda sözcük, söyleme bir belirsizlik veya yaklaşık anlam katarak, sohbetin tam olarak "kız lisesi tarzı" olmadığını, ancak bu izlenimi verdiğini ima etmektedir. Bu yaklaşım, dinleyicilere kendi yorumlarını yapma alanı tanırken aynı zamanda doğrudan bir yargıda bulunmaktan kaçınmaktadır. Bu dilsel strateji, Brown ve Levinson'un (1987) nezaket kuramı çerçevesinde değerlendirilebilir. *Nanka* dolgu sözcüğü, itibar tehditlerini azaltarak sosyal uyumu destekleyen bir iletişim stratejisi olarak işlev görmüştür. Satır 08'deki tümcede konuşmacı, bir gözlem veya yorumu dile getirirken "da ne" kullanımıyla dinleyiciye onaylama fırsatı sunmaktadır. Bu eklenti, ifadenin samimi ve gayri resmi bir tonda olduğunu vurgulayarak, dinleyiciyle daha güçlü bir etkileşim kurmayı amaçlamaktadır. *Nanka* ile birlikte kullanıldığında, bu ifade daha sıcak ve arkadaşça bir tona bürünmüştür. Dilbilimsel açıdan *nanka*, genellikle bir dolgu sözcüğü olarak kullanılsa da bu bağlamda hafifletici bir işlev üstlenir. İfade edilen düşüncenin kesinliğini azaltarak dinleyicinin yorumu daha kolay benimsemesini sağlar. Sözcüğün bu işlevi, aynı zamanda Japon gençlik diline özgü bir konuşma özelliğini de yansıtır. Edimsel bir bakış açısından bakıldığında, *nanka*, belirsizlik eklemekle kalmaz, aynı zamanda daha samimi bir atmosfer yaratır. Japon kültüründe doğrudan ifadelerden kaçınılması gerektiği düşünüldüğünde, bu tür söylem öğelerinin sosyal normlarla uyumlu bir iletişim stratejisi olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak, IC03_Nana'nın Satır 08'deki *nanka* kullanımı, söylemi yumuşatma, kesinliği azaltma ve sosyal uyumu koruma işlevlerini yerine getirmektedir. Bu durum, Japon dilinde dolgu sözcüklerinin yalnızca dilbilimsel bir araç değil, aynı zamanda sosyal ilişkileri ve kültürel normları destekleyen önemli bir unsur olduğunu göstermektedir. *Nanka* gibi ifadeler, etkili iletişim kurmak için hayati bir rol oynamakta ve kültürel bağlam içinde incelendiğinde, bu tür söylem öğelerinin çok boyutlu işlevleri daha net bir şekilde anlaşılmaktadır.



Şekil 12: Kesit 16'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 12'de Kesit 16'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 16'da incelenen tümce üç ana bölüm halinde ele alınmış, her bir bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

İlk bölümde yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün ses perdesi yaklaşık 200 Hz seviyesinde başlamış ve hafif bir düşüş göstermiştir. Bu hafif düşüş, konuşmacının bu ifadeyi söylemin başında yumuşatma ve belirsizlik ifade etme amacıyla kullandığını ortaya koymaktadır. *Nanka*, bu noktada bir giriş unsuru olarak işlev görmektedir ve dinleyiciyi ana konuya hazırlayan bir araç olarak değerlendirilmiştir. İkinci bölümde, ses perdesi sabit bir yapı sergileyerek yaklaşık 180 Hz civarında devam etmiştir. Bu sabit yapı, konuşmacının söylemi tanımlayıcı bir şekilde ifade ettiğini ve belirli bir durumu açıklama amacı taşıdığını göstermektedir. Tanımlayıcı yapı, dinleyicinin ifadeyi net bir şekilde anlamasına olanak sağlamıştır. Üçüncü bölümde, ses perdesi belirgin bir düşüş

göstererek yaklaşık 150 Hz seviyesine inmiştir. Bu düşüş, cümlelerin bir sonuç ifadesi olduğunu ve konuşmacının düşüncesini tamamladığını işaret etmektedir. Düşen tonlama, aynı zamanda dinleyiciden onay veya tepki beklendiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, *nanka* dolgu sözcüğü, Şekil 16'da verilen analize göre, söylemi yumuşatma ve dolaylı hale getirme işlevlerini yerine getirmektedir. Ezgi yapısındaki hafif düşüş, konuşmacının kesinlikten kaçınma ve ifadeyi daha nazik bir şekilde sunma eğilimini desteklemektedir. Bu kullanım, konuşmaya esnek ve samimi bir ton kazandırarak Japon iletişim kültüründe dolgu sözcüklerinin önemli bir yer tuttuğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Kesit 17:

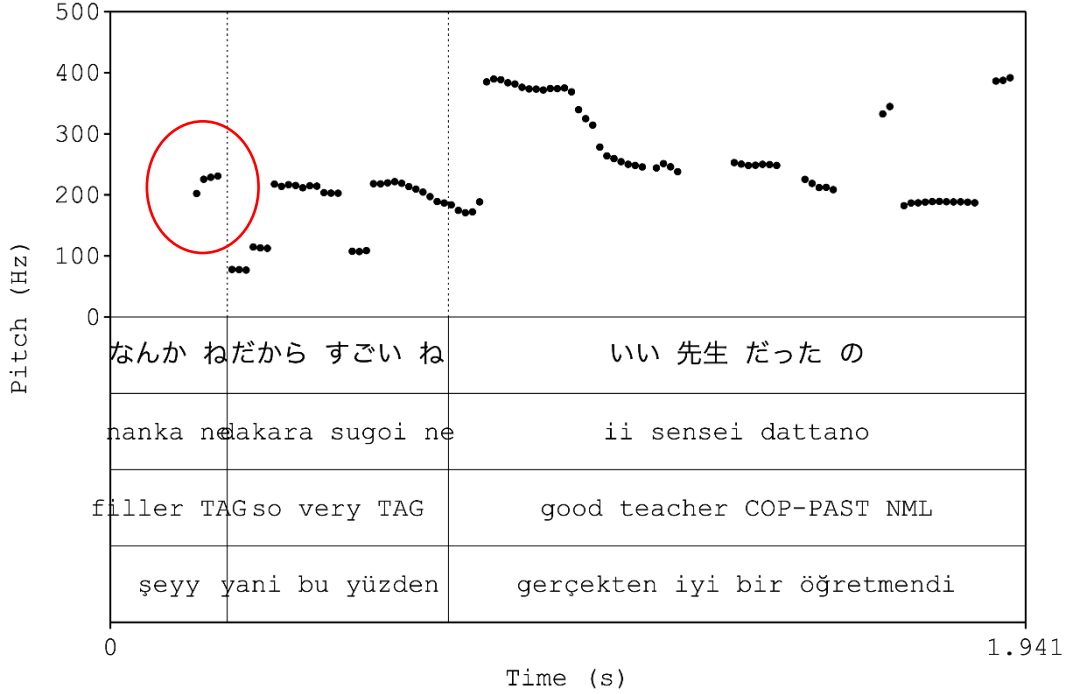
- 01 IC04_美沙 ちなみに (F あの:) (0.528) ヨルタモリじゃないや (0.661) タモリクラブで
Bu arada, (şey) Yoritamori değil de (111), Tamori Club
- 02 (0.258) 軟骨の (0.272) (L) (0.162) 回の時に (0.322)
Programında kıkırdakla ilgili
- 03 軟骨の構造について:
bir bölüm vardı ya, işte o
- 04 えーと: 話してくれ (0.274) (F あの:)
Bölümde kıkırdağın yapısı hakkında (111) açıklama yapan
- 05 説明に出た整形外科らしいのね?。
bir ortopedi doktoruymuş.
- 06 IC03_可奈子 (L)
(gülüyor)
- 07 IC01_玲子 うん。
Hıhı.
- 08 IC03_可奈子 [うん。]
[hıhı]
- 09 IC05_美香 あっ。
Aa!
- 10 IC01_玲子 へー。
Vay be!
- 11 IC05_美香 そうなの:?
Öyle miymiş?
- 12 IC04_美沙 なんかね だからすごいね いい先生だったの。
Şeyy evet, bu yüzden gerçekten çok iyi bir doktordu.
- 13 IC01_玲子 すごい。
Harika.
- 14 IC05_美香 じゃ ちゃんとしてる。
Demek işini düzgün yapıyor.

15 IC01_玲子 うん うん。
Evet, hıhı.

(C001_001)

Kesit 17’de IC04_Misa'nın Tamori Club adlı televizyon programında bir ortopedi doktoruna yönelik değerlendirmesi sırasında kullandığı “*nankane*” ifadesi, Japoncanın edimsel özelliklerini yansıtan önemli bir dilsel araçtır. Bu yapı, çeşitli edimsel ve etkileşimsel işlevler üstlenerek konuşmanın yumuşak ve dinleyici odaklı bir şekilde ilerlemesini sağlamaktadır. *Nankane*, söylemi doğrudan ve katı bir yargı olarak sunmak yerine, değerlendirmeyi dolaylı ve nazik bir şekilde başlatmaktadır. Bu sayede dinleyici, konuşmacının yargısını daha rahat kabul etmekte ve konuşmanın samimiyeti artmaktadır. Japon kültüründe doğrudan ifadelerden kaçınılması ve dolaylı anlatımların tercih edilmesi, toplumsal uyum ve nezaket stratejileri ile ilişkilidir (Ide, 1982). Aynı zamanda, konuşmacının bu ifadesi dinleyicinin dikkatini yargıya veya yeni bir bilgiye yönlendirmektedir. Dinleyiciye bir beklenti oluşturarak, ardından gelecek değerlendirmeye önem atfetmekte ve anlatının akıcılığını korumaktadır. Dilbilimsel açıdan ele alındığında, *nanka* ve *ne* olmak üzere iki bileşenden oluşmaktadır. *nanka*, belirsizlik ve dolaylılık taşıyan bir dolgu sözcüğüdür ve konuşmacının kesin bir yargı yerine yumuşak bir ifade kullanma niyetini gösterir (Maynard, 1997). *Ne* ilgeci ise dinleyiciyle ortaklık kurmayı amaçlar; dinleyicinin dikkatini çekmek veya onayını almak için kullanılır. Japon kültüründe dolaylılık ve nezaket, sosyal ilişkilerde itibar kaybını önlemek ve toplumsal uyumu korumak amacı taşır (Brown & Levinson, 1987). Bu bağlamda *nankane* gibi ifadeler, yargının abartılı veya iddialı bir şekilde sunulmasını engelleyerek iletişimi daha samimi hale getirir. Konuşma akışında ise doğal bir geçiş ve düşünme sürecini yansıtmaya işlevi görür. Konuşmacı, bir düşünceden diğerine geçerken bu tür dolgu ifadeleriyle anlatının doğallığını korur (Clark & Fox Tree, 2002). Ayrıca,

dinleyiciyle etkileşim kurmayı sağlar ve anlatının monologdan ziyade diyalog havasında ilerlemesine yardımcı olur (Cook, 1992).



Şekil 13: Kesit 17'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 13'te Kesit 17'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 13'te incelenen tümce üç ana bölüm halinde ele alınmıştır. İlk bölümde, *nanka* sözcüğü yaklaşık 200 Hz seviyesinde başlamış ve hafif dalgalanmalarla devam etmiştir. Hafif dalgalı bu yapı, konuşmacının belirsizlik veya yumuşatma amacıyla bu ifadeyi kullandığını göstermektedir. İkinci bölümde ses perdesi sabit bir yapı sergileyerek yaklaşık 180 Hz civarında kalmıştır. Sabit tonlama, konuşmacının önceki ifadeye bir gerekçe sunarak düşüncesini desteklediğini ve söylediklerini pekiştirdiğini ifade etmektedir. Üçüncü bölümde, tonlama hafif bir yükselme ile başlamış ve yavaş bir düşüş göstermiştir. Bu dalgalı tonlama, konuşmacının ifadeye duygu veya vurgu eklemek istediğini yansıtmaktadır. Son olarak ses perdesinin yavaş bir düşüşle yaklaşık 150 Hz

seviyesine kadar indiği gözlemlenmiştir. Bu düşünüş, konuşmacının ifadesini bir sonuç veya açıklama olarak sunduğunu ve cümlesini tamamladığını ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda *nanka*'nın edimsel işlevleri belirsizlik ifade etme, yumuşatma, düşünceyi başlatma ve duygu katma olarak sıralanabilir. İlk olarak, *nanka*'nın ezgi yapısındaki dalgalanma, konuşmacının kesin bir ifade yerine daha belirsiz ve dolaylı bir söylem sunmayı tercih ettiğini göstermektedir. İkinci olarak, yumuşatma işleviyle, söylemi yumuşatarak dinleyiciye nazik bir şekilde iletilmesini sağlamaktadır. Üçüncü olarak düşünceyi başlatma işlevi, konuşmanın akışını düzenleyen bir unsur olarak işlev görmektedir. Bu kullanım, konuşmacının durumu tanımlarken düşüncelerini organize etmesine yardımcı olmaktadır. Son olarak, duygu katma işlevi, ifadeye daha samimi ve kişisel bir ton ekleyerek iletişimin doğasını güçlendirmektedir.

Bu ezgi analizi, *nanka*'nın belirsizlik, yumuşatma ve düşünceyi başlatma gibi işlevlerini vurgulamaktadır. Ses perdesindeki dalgalanma ve ardından gelen sabit tonlama, konuşmacının düşüncelerini yumuşatarak sunduğunu ve söylemi kesinlikten uzak bir şekilde ilettiğini göstermektedir. Bu kullanım, söyleme naziklik ve esneklik kazandırarak etkili bir iletişim stratejisi sunmaktadır.

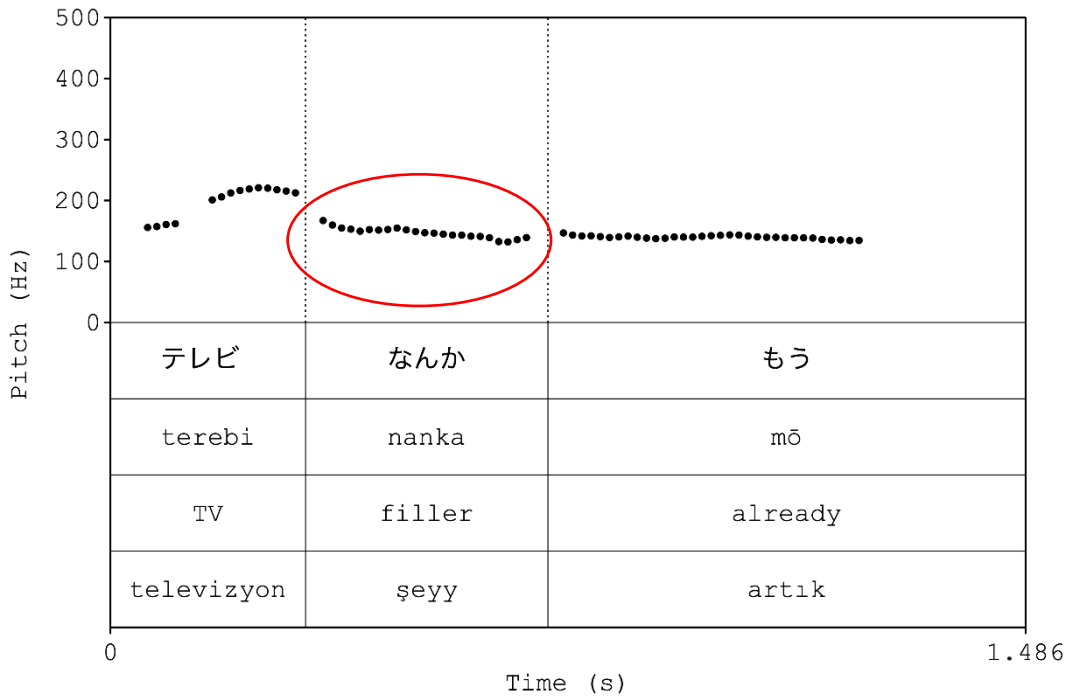
Kesit 18:

- 01 IC02_しげ子 サザエさんて見ないな。
Sazae-san'ı pek izlemiyorum.
- 02 IC01_日野 サザエさん持ってこようか。
Sazae-san'ı getireyim mi?
- 03 IC02_しげ子 本。
Kitap mı?
- 04 IC02_しげ子 うん。
Evet.
- 05 IC01_日野 読む?。
Okur musun?
- 06 IC02_しげ子 (D ヨ) (0.31) あるの?。
(Ya), var mı?

- 07 IC01_日野 読む?。
Okur musun?
- 08 IC02_しげ子 うん。
Olur.
- 09 IC01_日野 じゃあ サザエさん持ってくるね。
O zaman Sazae-san'ı getireyim.
- 10 IC02_しげ子 だってね:(1.768)テレビなんかもう(0.458)あんまりいい
Çünkü, şey, televizyonda artık pek
- 11 *のやっけないや:。*
güzel bir şeyler kalmadı.
- 12 IC01_日野 うん。
Evet.
- 13 IC01_日野 (G いや|や)。
(Şey)...
- 14 IC01_日野 サザエさん 字が小さいからどうかな
Sazae-san'ın yazıları küçük, o yüzden nasıl olur diye
- 15 *と*思って。
düşündüm.
- (C002_013b)

Kesit 18'deki konuşmada, konuşmacı televizyonun mevcut durumu hakkında bir hoşnutsuzluk dile getirmektedir. İfade, televizyon programlarının artık eskisi kadar güzel olmadığını belirtmek için kullanılmaktadır. Konuşmacı, bu durumu dolaylı bir şekilde ifade ederek eleştiriyi yumuşatmaya çalışmaktadır. Satır 10'da *nanka* sözcüğü televizyonu küçümseyen ve genel bir kategoriye yerleştiren bir anlam taşımaktadır. Konuşmacı, *nanka* ile televizyonu kesin bir kavram olarak değil, belirsiz ve genel bir kategoriye yerleştiriyor. "*Terebi nanka*" ifadesi, "televizyon gibi şeyler" ya da "televizyon dediğin şey" anlamına gelerek televizyonu geçiştirilmiş bir bağlama iter. Bu kullanım, televizyonu küçümseyen bir alt metin taşır. Televizyon, doğrudan bir eleştiriden ziyade değersizleştirilmiş bir bağlamda sunulur ve konuşmacı televizyonun artık eskisi kadar değerli olmadığını ima eder. Ayrıca, konuşmacı televizyon programlarını doğrudan eleştirmekten kaçınıyor ve eleştiriyi *nanka* ile yumuşatıyor. "*Terebi nanka mou*" ifadesinde televizyon, "televizyon gibi şeyler" şeklinde ifade edilerek eleştirinin tonu hafifletilir. Eleştirinin dolaylı yapılması, dinleyiciyi rahatsız etmemek ve sosyal etkileşimdeki samimiyeti korumak amacı taşır. Japon kültüründeki

dolaylılık stratejilerinin bir örneği olarak, bu yumuşatma yöntemi iletişimde sosyal uyumu destekler. Nanka aynı zamanda konuşmanın akışını kesintiye uğratmadan sürdürmeyi sağlar ve dolgu işlevi görür. "Terebi nanka mou" ifadesi, bir duraksamayı önleyerek cümlenin devamını kolaylaştırır. Dolgu işlevi, konuşmanın akıcı ve doğal bir şekilde sürdürülmesine yardımcı olur. Konuşmacı, düşüncelerini toparlamak veya bir fikirden diğerine geçerken bu sözcüğü kullanır. Konuşmacının ifadesinde *nanka* sözcüğü üç temel işlev üstlenmiştir: belirsizlik ekleme, televizyonu belirli bir kavram olmaktan çıkararak “gibi şeyler” anlamında genelleştirme; yumuşatma, eleştiriyi dolaylı bir şekilde ifade ederek sosyal uyumu ve samimiyeti koruma ve akıcılık sağlama, konuşmanın doğal bir şekilde sürmesini destekleyen bir dolgu sözcüğü işlevi görme. Bu kullanım, Japonca'nın kültürel bağlamında dolaylı eleştiriler ve iletişimde sosyal uyum stratejilerinin önemini yansıtmaktadır. *Nanka* dolgu sözcüğü hem dilbilimsel hem de edimsel açıdan esnek bir araç olarak konuşmanın genel tonunu ve dinamiklerini şekillendirmede önemli bir rol oynar.



Şekil 14: Kesit 18’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 14’te Kesit 18’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 7’de incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde, *terebe* sözcüğü analiz edilmiştir. Ses perdesi yaklaşık 120 Hz seviyesinde başlayarak 200 Hz’ye kadar yükselmiştir. Bu yükselme, konuşmacının dikkat çekmek istediği bir nesneyi ön plana çıkardığını ve konuyla ilgili bir vurgu yaptığını göstermektedir. İkinci bölümde, *nanka* sözcüğünün perde yapısı incelenmiştir. Bu bölümde ses perdesi yaklaşık 180 Hz civarında sabit bir yapı sergilemiş ve hafif bir düşüşle sonlanmıştır. Sabit yapı ve ardından gelen düşüş, *nanka*’nın söylemde yumuşatma veya belirsizlik ifade etmek için kullanıldığını göstermektedir. Konuşmacı, bu ifadeyi daha dolaylı bir anlatım oluşturmak amacıyla kullanmıştır. Son olarak, *mō* sözcüğünde ses perdesinin sabit bir yapı sergileyerek 150 Hz civarında kaldığı gözlemlenmiştir. Sabit tonlama, konuşmacının ifadesini tamamladığını ve bir sonucu belirtmekte olduğunu ifade etmektedir.

Bu bağlamda *nanka*’nın işlevleri belirsizlik ifade etme, yumuşatma ve konunun önemsizleştirilmesi olarak sıralanabilir. İlk olarak, sabit tonlama ve ardından gelen hafif düşüş, konuşmacının kesinlikten uzak bir söylem tercih ettiğini ve belirsiz bir ifade sunduğunu göstermektedir. İkinci olarak, yumuşatma işleviyle *nanka*, söylemi nazik bir şekilde iletmeye olanak tanımaktadır. Bu, konuşmacının kesinlikten kaçındığı durumlarda sıkça kullanılan bir işlevdir. Üçüncü olarak, konunun önemsizleştirilmesi işleviyle konuşmacının konuyu genel bir çerçeveye yerleştirme veya önemsizleştirme eğilimini yansıtmaktadır.

Bu ezgi analizi, *nanka*’nın belirsizlik, yumuşatma ve önemsizleştirme işlevlerini yerine getirdiğini göstermektedir. Ses perdesindeki sabit tonlama ve ardından gelen hafif

düşüş, konuşmacının söylemini yumuşatarak dolaylı hale getirme ve kesinlikten kaçınma eğilimini açıkça ortaya koymaktadır. Bu kullanım, söyleme esneklik ve naziklik kazandırarak etkili bir iletişim stratejisi oluşturmaktadır.

Kesit 19:

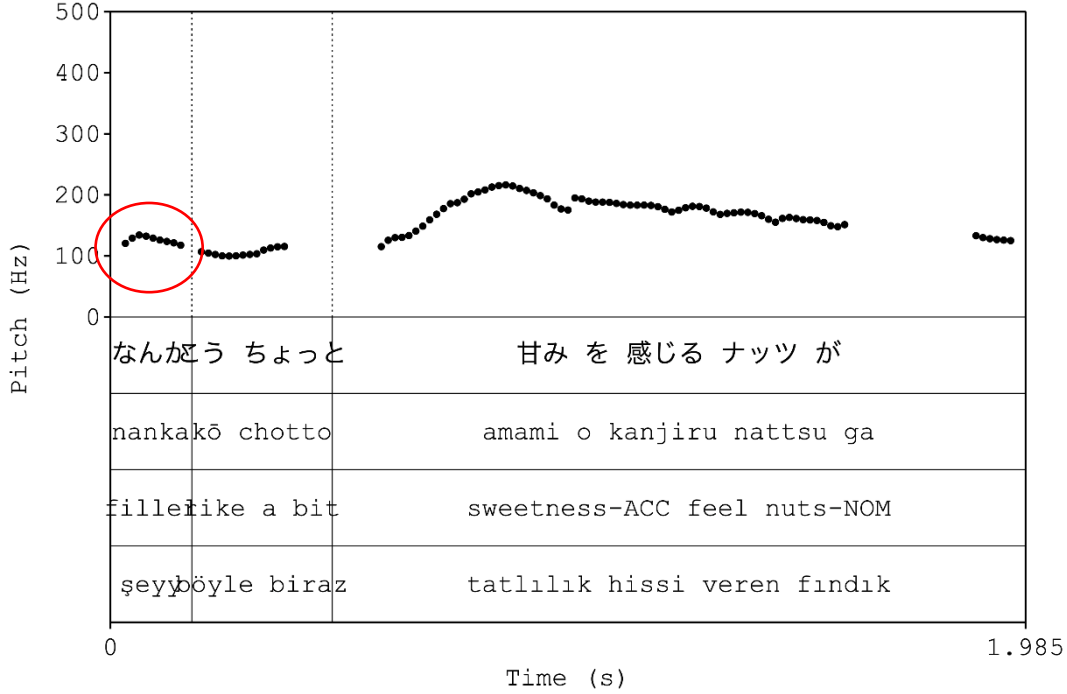
- 01 IC02_広瀬 えーとね ピスタチオ(0.687)もおいしいし:。
Hmm, mesela fıstık çok lezzetli.
- 02 IC01_林 あー あー。
Aa, evet.
- 03 IC01_林 ピスタチオ。 [ピスタチオおいしいですね:。]
Fıstık。 [Fıstık gerçekten lezzetli, değil mi?]
- 04 IC02_広瀬 あと(G まあ|ま) 普通に (F あの)(0.146)カシューナッツも
Ayrıca, şey, normalde kaju fıstığı da
05
おいしいし:。
çok lezzetli.
- 06 IC01_林 (D ナ)。 [はい はい はい はい はい。]
[Evet, evet, evet, evet, evet.]
- 07 IC02_広瀬 うん。 [うーん。]
Evet. [Hmm.]
- 08 IC01_林 ナッツ(U は)。
Fındıklar...
- 09 IC02_広瀬 なんかこうちょっと甘みを感じるナッツが(0.748)やっぱ一番
Şey, biraz tatlı bir tadı olan fındıklar gerçekten en
10
おいしいね。
lezzetlisi, değil mi?
- 11 IC01_林 あー。 (L えー)。
Aa, gerçekten mi? (gülüyor)
- 12 IC02_広瀬 アーモンドとかもうなんか(0.295)淡泊すぎて。
Badem gibi olanlar ise biraz fazla hafif kalıyor.
- 13 IC01_林 はい。 [なるほど。]
Evet. [Anladım.]
- (T001_003)

Konuşmacı IC02_Hirose, kuruyemiş türleri üzerine düşüncelerini ifade ederken, hafif tatlı bir lezzet veren kuruyemişlerin en lezzetli olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda kullanılan *nanka kō* ifadesi, konuşmanın başlangıcında yumuşak bir giriş sağlayarak konuşmacının düşüncelerini rahat bir şekilde paylaşmasına olanak tanımıştır. Bu kullanım, dilbilimsel ve edimsel açıdan incelendiğinde birden fazla işlevi yerine

getirmektedir. Bu ifade, konuşmacının düşüncelerini daha az kesin ve yumuşak bir tonda sunmasına imkân tanımaktadır. Bu sayede konuşma, dinleyicinin katılımına açık hale gelir. Örneğin, tümcenin tamamında ifade edilen “*amami o kanjiru nattsu ga yappa ichiban oishii ne*” düşüncesi, *nanka kō* kullanılarak dolaylı bir şekilde sunulmuş ve dinleyiciye farklı yorumlar yapabilme alanı bırakılmıştır. Bunun yanı sıra, *nanka* dolgu sözcüğü, konuşmacının ifadesine belirsizlik ve esneklik katar. Bu kullanım, konuşmacının düşüncelerinin henüz tam olarak şekillenmediğini veya bir dereceye kadar yoruma açık olduğunu ima eder. Aynı zamanda, *kō* (böyle) ifadesiyle birlikte, somut bir örnek vermektan kaçınılarak genel bir anlatım tercih edilmiştir. Bu tür dolgu sözcükleri, konuşmanın spontane bir akışta devam etmesine olanak tanır ve konuşmacıya düşüncelerini organize etmesi için zaman kazandırır. Bu ifadeler, doğal konuşmalarda sıkça görülmekte ve iletişimin samimi bir şekilde ilerlemesini desteklemektedir. İşlevsel açıdan bakıldığında, *nanka* dolgu sözcüğü olarak işlev görmekte ve söylemi yumuşatmaktadır (Maynard, 1997). Daha açık ifade etmek gerekirse söylemi yumuşatarak düşüncenin doğrudan bir iddiadan ziyade daha nazik ve esnek hale gelmesini sağlamaktadır. Ayrıca, konuşmacı kesin bir yargı ifade etmekten kaçınarak ifadesine belirsizlik ve esneklik katmakta, böylece dinleyicinin katılımına alan bırakmaktadır. Bu yaklaşım, iletişimde doğal ve samimi bir atmosfer oluşturur. Konuşmanın akışı içinde, geçiş unsuru olarak işlev görmekte ve hem söylemin akıcılığını korumakta hem de konuşmacıya düşüncelerini organize etmesi için zaman kazandırmaktadır. Aynı zamanda, dinleyicinin konuşmayı daha kolay takip etmesine ve iletişimin doğal bir şekilde devam etmesine olanak tanımaktadır.

Sonuç olarak, Satır 09’da bulunan tümcedeki *nanka* sözcüğü hem dilbilimsel hem de edimsel olarak söylemi yumuşatma ve belirsizliği ifade etme işlevlerini üstlenmiştir. Bu tür dolgu sözcükleri, konuşmacının düşüncelerini kesin bir yargıya dönüştürmeden, samimi ve rahat bir şekilde sunmasını sağlamaktadır. Japoncanın doğal konuşma yapısını

anlamak ve kullanmak için bu tür ifadelerin işlevleri, dilin öğrenimi ve öğretimi açısından önemli bir yere sahiptir.



Şekil 15: Kesit 19'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 15'te Kesit 19'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 7'de incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde ses perdesi yaklaşık 100 Hz seviyesinde başlamış, hafif bir yükselme göstermiş ve ardından dalgalı bir yapı izlemiştir. Bu dalgalanma, konuşmacının belirsizlik ifade etmek ya da düşüncesini başlatmak amacıyla *nanka* sözcüğünü kullandığını göstermektedir. İkinci bölümde ses perdesi yaklaşık 150 Hz seviyesinde sabit kalmıştır. Sabit tonlama, konuşmacının bu ifadeyi durumu tanımlamak ve "biraz" anlamını vurgulamak için kullandığını göstermektedir. Üçüncü bölümde ise ses perdesi kademeli bir yükselme göstermiş ve ardından yaklaşık 100 Hz seviyesinde düz bir çizgi izleyerek sona ermiştir. Yükselme ve ardından gelen sabit yapı,

konuşmacının açıklayıcı bir ifadede bulunduğunu ve söylemini tamamladığını ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda *nanka* 'nın işlevleri belirsizlik ifade etme, yumuşatma, düşünceyi başlatma ve deneyimsel tanım olarak sıralanabilir. İlk olarak, *nanka* 'nın dalgalı tonlaması, konuşmacının kesinlikten kaçındığını ve durumu belirsizleştirdiğini ima etmektedir. İkinci olarak, yumuşatma işleviyle, konuşmacının ifadesini nazik ve esnek bir tonla iletmesini sağlamaktadır. Üçüncü olarak, düşünceyi başlatma işleviyle, konuşmacının düşüncelerini ifade etmeye başlamasına ve sonraki açıklamaya zemin hazırlamasına yardımcı olmuştur. Son olarak, deneyimsel tanım işleviyle *なんか*, konuşmacının tat deneyimini doğrudan ifade etmek yerine genel bir çerçevede açıklama yapmasını sağlamıştır.

Bu ezgi analizi, *nanka* 'nın belirsizlik, yumuşatma ve düşünceyi başlatma işlevlerini yerine getirdiğini açıkça göstermektedir. Ezgi yapısındaki hafif dalgalanma, bu işlevlerin desteklendiğini ve konuşmacının değerlendirmesini dolaylı bir şekilde sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu kullanım, konuşmaya daha samimi ve doğal bir ton kazandırarak etkili bir iletişim stratejisi sunmaktadır.

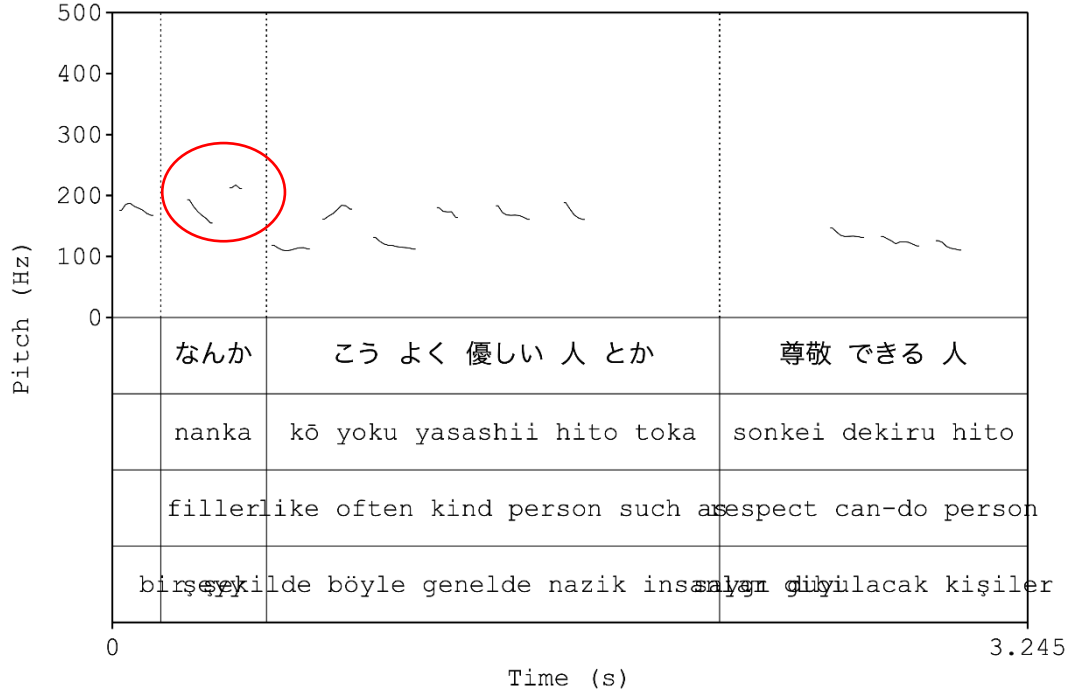
Kesit 20:

- 01 IC01_林 で (U そう)ゆうなんか好きなタイプは みたいな話とかはしてる。
Şey, böyle hoşlandığı türden birinden falan bahsetmiştik.
- 02 IC02_広瀬 おー。
Oo.
- 03 IC02_広瀬 どんなんタイプってんの。
Ne tür birini sevdiğini söylemiştin?
- 04 IC01_林 尊敬できる人がいいつつってました。
Saygı duyabileceği birini sevdiğini söyledi.
- 05 IC01_林 (L)
(Gülüyor)
- 06 IC02_広瀬 俺 俺つつった?。
"Ben" mi dedi?
- 07 IC01_林 いや。

Yok.
08 IC01_林 (L あ)。 [(L いや)。]
Aa. [Hayır.]
09 IC01_林 それ大抵そうやんみたいな。
Ama bu genelde herkesin söylediği şey, değil mi?
10 IC01_林 漠然となんかこう よく優しい人とか(0.489) 尊敬できる人
Şey, insanlar genelde "nazik biri" ya da "saygı
11 とってゆうじゃないすか。
duyabileceği biri" falan der ya.

(T001_003)

Konuşmacı IC01_Hayashi, bir başkasının hoşlandığı tip hakkında yaptığı yorumu aktarırken, bu tür ifadelerin genelde çok genel ve belirsiz olduğunu ima etmektedir. Ancak, bu durumu doğrudan bu çok sıradan ve anlam ifade etmeyen bir yorum şeklinde ifade etmek yerine, *nanka* sözcüğünü kullanarak söylemini yumuşatmış ve dolaylı bir şekilde dile getirmiştir. Satır 10'daki tümcedeki yargı, *nanka* ile yumuşatılmış ve böylece konuşmacının söylemi daha nazik ve düşünceli bir hale getirilmiştir. Bu yaklaşım, dinleyici üzerinde olumsuz bir etki bırakmaktan kaçınmayı sağlamaktadır. Konuşmacı, eleştirisini doğrudan ifade etmek yerine genel bir yorum yapmayı tercih ederek dinleyicinin bu ifadeyi kendi bakış açısıyla değerlendirmesine imkan tanımaktadır. Bu durum, Japonca iletişimde sıklıkla görülen bir stratejidir ve sosyal uyumu koruma amacı taşımaktadır. Japoncada dolaylı ifadeler, sosyal ilişkileri sürdürmek ve itibar kaybı durumlarını önlemek için yaygın olarak kullanılır. Bu bağlamda *nanka*, eleştiriyi yumuşatıp daha kibar bir şekilde dile getirilmesini sağlar. Konuşmacı, kesin bir yargıda bulunmaktan kaçınarak sosyal ilişkileri koruma odaklı bir iletişim yaklaşımını sergiler. Bu tür dolgu sözcükleri, Japoncanın sosyal ve kültürel boyutlarını anlamaya ve dilin edimsel yönlerini geliştirmeye yönelik önemli bir araçtır.



Şekil 16: Kesit 20’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 16’da Kesit 20’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 7’de incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde ses perdesi yaklaşık 150 Hz seviyesinden başlamış ve hafif dalgalanma göstermiştir. Bu dalgalanma, konuşmacının belirsiz bir başlangıç unsuru oluşturduğunu ve söylemini kesinlikten uzak bir tonda sunduğunu göstermektedir. İkinci bölümde ses perdesi dalgalı bir yapı sergileyerek 100 Hz ile 200 Hz aralığında seyretmiştir. Bu yapı, konuşmacının tanımlayıcı bir ifade kullanarak bir grup özelliği vurgulamayı amaçladığını göstermektedir. Son bölümde ise ses perdesi hafif bir yükselme göstermiş, ardından sabit bir düşüşle sona ermiştir. Bu düşüş, konuşmacının düşüncesini tamamladığını ve söylemini sonuçlandırıldığını işaret etmektedir.

Bu bağlamda *nanka*’nın pragmatik işlevleri belirsizlik ifade etme, yumuşatma, düşüncüyü başlatma ve dolaylılık ile samimiyet sağlama olarak sıralanabilir. İlk olarak,

nanka sözcüğü, konuşmacının kesin bir tanım yapmak yerine genel ve belirsiz bir giriş yapmayı tercih ettiğini göstermektedir. İkinci olarak, yumuşatma işleviyle, konuşmacının söylemini nazik bir şekilde iletmesini sağlamaktadır. Üçüncü olarak, düşünceyi başlatma işleviyle, konuşmacının düşüncelerini organize etmesine ve tanımlama yapmaya başlamasına yardımcı olmuştur. Son olarak, dolaylılık ve samimiyet sağlama işleviyle, konuşmaya daha samimi bir ton kazandırmıştır.

Bu ezgi analizi, *nanka*'nın belirsizlik, yumuşatma ve düşünceyi başlatma işlevlerini yerine getirdiğini açıkça ortaya koymaktadır. Ezgi yapısındaki dalgalanma, bu işlevlerin desteklendiğini ve konuşmanın doğal bir akışla sunulduğunu göstermektedir. *Nanka* genel bir çerçeve çizmek, dolaylılık sağlamak ve söylemi daha samimi ve nazik bir hale getirmek amacıyla kullanılmıştır. Bu kullanım, konuşmaya etkili ve doğal bir iletişim stratejisi kazandırmaktadır.

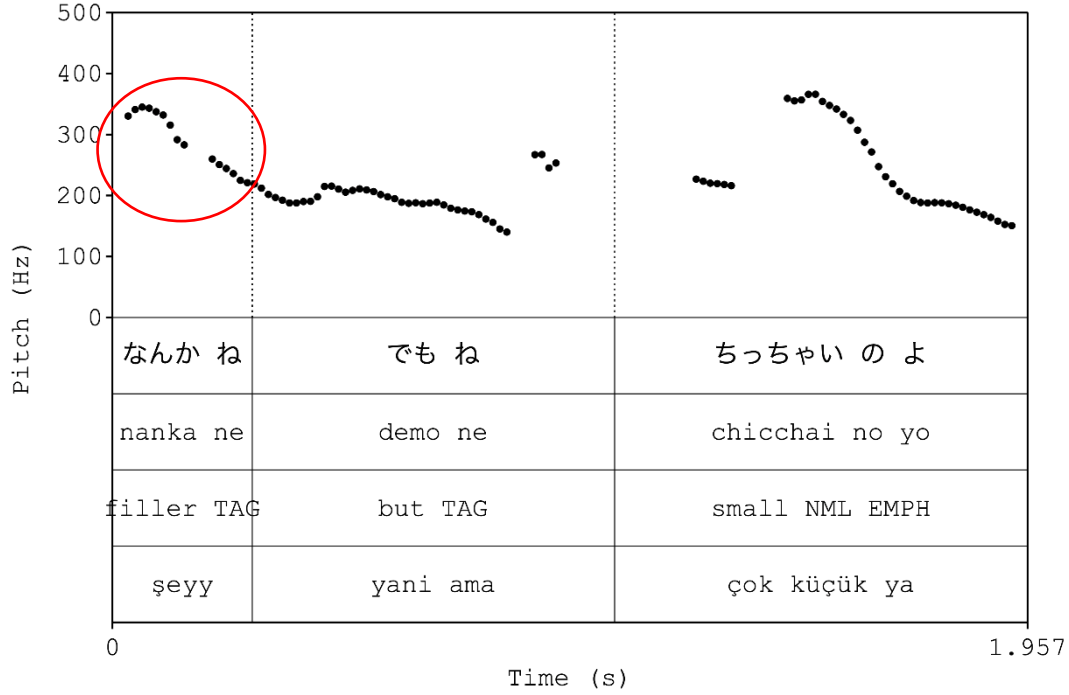
Kesit 21:

- 01 IC01_日野 きょうはありがとうございました。
Bugün için çok teşekkür ederim.
- 02 IC02_さくら いいえ。
Rica ederim.
- 03 IC01_日野 お付き合いいただいて。
Bana eşlik ettiğiniz için.
- 04 IC02_さくら とんでもございません。
Hiç önemli değil.
- 05 IC01_日野 そうか。体調はいいの？
Pekala. Sağlığı nasıl?
- 06 IC01_日野 (R 美沙)ちゃん。@IC02 の娘
(Misa-chan). (IC02'nin kızı).
- 07 IC02_さくら うん。なんかでもね(0.257)ちっちゃいのよ。
İyi. Ama **sey**, küçük gibi geliyor.
- 08 IC02_さくら えっ(0.155)もう七カ月? って感じ。
"Yedi aylık mı gerçekten?" gibi geliyor.
- 09 IC01_日野 うーん。本当。
Hıı. Gerçekten de.
- 10 IC02_さくら でもね (D コ) 横から見ると(0.182)それなりって感じ?。
Ama şey, yandan bakınca, o kadar da küçük değil gibi duruyor.

(C002_016)

Konuşmacı IC02_Sakura, hamilelikle ilgili bir durumdan bahsederken, karnının beklenenden küçük göründüğünü ifade eder. Ancak bu gözlemi doğrudan dile getirmeden önce, *nanka ne* kullanarak düşüncesini yumuşatır ve konuya nazik bir giriş yapar. Bu tür dolgu sözcükleri, konuşmanın akıcılığını sağlarken söylemi daha az kesin ve daha nazik bir hale getirir. *Nanka* sözcüğü, düşüncenin başlangıcında hem konuşmacıya hem de dinleyiciye bir hazırlık süresi sunmaktadır. Bu ifade, konuşmacının söylemek istediğini formüle etmesine imkân tanırken, dinleyiciye yeni bir düşünce veya gözlemin geleceğine dair bir sinyal verir. İşlevsel olarak, *nanka* düşünceyi formüle etme ve söylemi yumuşatma işlevini taşımaktadır. Buna ek olarak hem konuşmacının hem de dinleyicinin sosyal uyumu korumasına yardımcı olur. Konuşmacı, doğrudan bir yargıda bulunmaktan kaçınarak nazik bir dil kullanır ve dinleyicinin bu gözleme tepkisini ölçme fırsatı bulur. Ayrıca, bu ifadeler dinleyiciyi söylemin devamına hazırlayarak iletişimde bir bağlam oluşturur.

Sonuç olarak, Satır 07’de kullanılan *nanka* dolgu sözcüğü söylemi yumuşatma, düşünceye giriş yapma ve dinleyiciyle nazik bir şekilde iletişim kurma işlevlerini yerine getirmiştir. Bu dolgu sözcüğü, Japoncanın sosyal ve iletişimsel inceliklerini anlamak ve doğal bir konuşma akışı sağlamak için önemli bir örnek teşkil etmektedir.



Şekil 17: Kesit 21’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 17’de Kesit 21’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 7’de incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde ses perdesi yaklaşık 300 Hz seviyesinden başlamış ve kademeli bir düşüşle yaklaşık 200 Hz seviyesine inmiştir. Bu düşüş, konuşmacının söylemine belirsizlik ve yumuşak bir ton kattığını göstermektedir. Ayrıca, *nanka* burada düşünceyi başlatan bir unsur olarak işlev görmektedir. İkinci bölümde ses perdesi sabit bir yapı sergileyerek 200 Hz civarında kalmıştır. Sabit tonlama, bu bağlayıcı ifadenin konuşmacının düşüncesine bir geçiş sağladığını ve nazik bir tonla kullanıldığını ortaya koymaktadır. Son bölümde ise ses perdesi yaklaşık 250 Hz seviyesinde başlamış ve yavaş bir düşüşle sona ermiştir. Bu düşen tonlama, ifadenin bir değerlendirme veya sonuç belirttiğini ve konuşmacının düşüncesini tamamladığını göstermektedir.

Bu bağlamda *nanka* 'nın pragmatik işlevleri belirsizlik ifade etme, yumuşatma, düşünceyi başlatma ve naziklik ile samimiyet sağlama olarak sıralanabilir. İlk olarak, konuşmacının kesin bir yargıdan kaçındığını ve durumu belirsiz bir şekilde ifade ettiğini göstermektedir. İkinci olarak, yumuşatma işleviyle, konuşmanın doğrudanlığını azaltarak dinleyiciye daha nazik bir şekilde iletilmesini sağlamaktadır. Üçüncü olarak, düşünceyi başlatma işleviyle, konuşmacının düşüncelerini organize etmesine ve söylemine giriş yapmasına olanak tanımaktadır.

Bu ezgi analizi, *nanka* 'nın belirsizlik, yumuşatma ve düşünceyi başlatma işlevlerini etkin bir şekilde yerine getirdiğini ortaya koymaktadır. Ezgi yapısındaki kademeli düşüş, bu işlevlerin desteklendiğini ve konuşmanın akıcı bir şekilde ilerlediğini göstermektedir. *Nanka*, burada konuşmanın akıcılığını sağlamak, düşünceye giriş yapmak ve ifadenin tonunu yumuşatmak için kullanılmıştır. Bu kullanım, söyleme samimi ve doğal bir ton kazandırarak etkili bir iletişim stratejisi sunmaktadır.

Kesit 22:

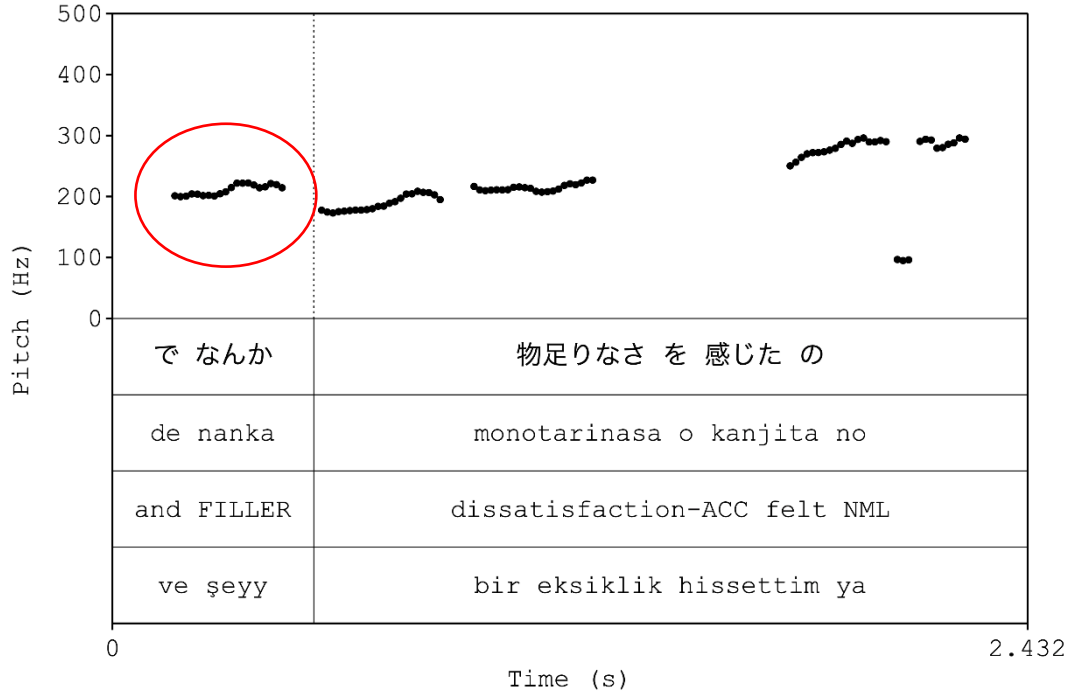
- 01 IC02_郁 なんとかカフェ (D イ)。
Bir şey kafe...
- 02 IC02_郁 違うな:?
Yok, bu değil galiba.
- 03 IC02_郁 (R 萌) とじゃないな:?
Moe ile değildi sanırım.
- 04 IC02_郁 誰かに行った時に (0.961) オーガニック (D カフ) コーヒーを飲んだの。
Biriyle gittiğimde organik kahve içmiştim.
- 05 IC01_萌 うん。
Hmm.
- 06 IC01_萌 薄かった?。
Tadı hafif miydi?
- 07 IC02_郁 薄かった。
Evet, hafifti.
- 08 IC02_郁 で **なんか**物足りなさを感じたの。
*Ve **seyy** bir eksiklik hissi verdi bana.*
- 09 IC01_萌 ふうん。
Hmm.
- 10 IC01_萌 でもさ: (D オ) (0.316) だ やっぱ (1.148) あれだよ。
Ama hani, aslında... şey, sonuçta...

- 11 IC01_萌 バリスタさんとかの (1.848) あれじゃない?
Baristadan dolayı falan olabilir mi?
- 12 IC02_郁 バリスタ?
Barista mı?
- 13 IC01_萌 うん。
Evet.
- 14 IC02_郁 簡単に入るってゆう?
Yani, kolayca hazırlanan bir şey mi demek istiyorsun?
- 15 IC01_萌 うん。
Evet.

(K001_008)

Kesit 22’de konuşmacı IC02_Iku, organik bir kahve deneyiminden bahsederken, içeceğin hafif geldiğini ve bir şeylerin eksik olduğunu hissettiğini dile getirmektedir. Ancak bu hoşnutsuzluğunu, doğrudan “beğenmedim” gibi sert bir yargıyla değil, daha nazik ve yumuşatılmış bir şekilde ifade etmektedir. Bu bağlamda kullanılan *nanka* dolgu sözcüğü, söylemin yumuşatılması ve eksiklik hissini belirsiz bir şekilde ifade edilmesi işlevlerini yerine getirir ve konuşmacının memnuniyetsizliğini açıkça belirtmekten kaçındığını ve bunun yerine dolaylı bir şekilde dile getirdiğini gösterir. Konuşmacı Satır 08’de kullandığı tümce ile tam olarak neyin eksik olduğunu tanımlamayan, belirsiz bir memnuniyetsizliği ifade eder. Bu belirsizlik, *nanka* ile birleşerek, konuşmayı daha samimi ve doğal bir hale getirir. İşlevsel açıdan, *nanka*, söylemi yumuşatma ve belirsizliği vurgulama işlevleriyle öne çıkmaktadır. Edimsel olarak ise, konuşmacının yargıyı hafifletmesini ve dinleyiciyle uyumu korumasını sağlamaktadır. Doğrudan bir eleştiri içermeyen bu ifade, dinleyicinin eleştiriye olumsuz algılamasını engelleyerek iletişimdeki nezaketi artırmaktadır. Konuşma akışında, *nanka*, olumsuz bir düşüncenin yumuşak bir şekilde ifade edilmesini sağlar ve söylemin akıcılığını kesintiye uğratmadan devam ettirir. Ayrıca, belirsizlik taşıyan bir hoşnutsuzluğun dile getirilmesi, dinleyicinin konuya katkıda bulunmasını veya yorum yapmasını kolaylaştırır. Bu tür ifadeler, konuşmayı doğal bir şekilde sürdüren ve sosyal uyumu destekleyen bir araçtır.

Sonuç olarak, Satır 08'deki tümcede yer alan *nanka*, söylemi yumuşatma ve belirsizliği ifade etme işlevlerini yerine getirmiştir. Konuşmacı, hoşnutsuzluğunu nazik ve dolaylı bir şekilde dile getirerek iletişimdeki sosyal uyumu korumuştur. Bu kullanım, Japondaki kibar ve doğal iletişim tarzının önemli bir örneğidir.



Şekil 18: Kesit 22'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 18'de Kesit 22'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 7'de incelenen tümce iki ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde ses perdesi yaklaşık 200 Hz seviyesinde başlamış, ardından hafif dalgalı bir yapı sergileyerek sabit kalmıştır. Bu sabit ve dalgalı yapı, *nanka*'nın düşüncüyü başlatıcı ve söylemi yumuşatıcı bir unsur olarak kullanıldığını göstermektedir. İkinci bölümde ses perdesi hafif bir yükselme ile başlayarak yaklaşık 250 Hz seviyesine çıkmıştır. Bu yükseliş, konuşmacının ifade ettiği eksiklik hissiyatına vurgu yaptığını ve bu ifadeye dikkat çekmek istediğini göstermektedir. Tümcenin sonunda ses

perdesi yavaş bir düşüş göstererek yaklaşık 150 Hz seviyesinde sona ermiştir. Bu düşen tonlama, konuşmacının cümlesini tamamladığını ve ifade ettiği durumu kesinleştirdiğini işaret etmektedir.

Bu bağlamda *nanka*'nın pragmatik işlevleri belirsizlik ifade etme, yumuşatma, düşünceyi başlatma ve samimiyet ile doğallık kazandırma olarak sıralanabilir. İlk olarak, *nanka*'nın dalgalı yapısı, konuşmacının kesin bir ifade yerine durumu belirsiz bir şekilde sunmayı tercih ettiğini göstermektedir. İkinci olarak, yumuşatma işleviyle, söylemin doğrudanlığını azaltarak dinleyiciye daha nazik bir şekilde iletilmesini sağlamaktadır. Üçüncü olarak, düşünceyi başlatma işleviyle, konuşmacının hissiyatını ifade etmesine zemin hazırlayan bir unsur olarak işlev görmüştür. Son olarak, konuşmaya daha doğal ve samimi bir ton kazandırarak konuşmacının duygusal bağlamını yansıtmasına yardımcı olmuştur.

Bu ezgi analizi, *nanka*'nın belirsizlik, yumuşatma ve düşünceyi başlatma işlevlerini etkin bir şekilde yerine getirdiğini ortaya koymaktadır. Ezgi yapısındaki sabitlik ve dalgalanma, bu işlevlerin desteklendiğini ve konuşmanın doğal bir akışla sunulduğunu göstermektedir. Konuşmacı, *nanka* sözcüğünü kişisel hissiyatını ifade etmek, söylemini doğal ve esnek bir şekilde sunmak için kullanmıştır. Bu kullanım, konuşmaya naziklik ve samimiyet kazandırarak etkili bir iletişim stratejisi sağlamıştır.

Kesit 23:

- 01 IC03_玲子 そうしたらね さっきね お散歩行った時もいたよね。
Sonra, az önce yürüyüşe çıktığımızda da vardı, değil mi?
- 02 IC05_母 うん。
Evet.
- 03 IC03_玲子 蟹ね。
Yengeç.
- 04 IC05_母 うん。
Evet.
- 05 IC04_父 山の蟹?。
Dağ yengeci mi?

- 06 IC03_玲子 うーん。
Hmm.
- 07 IC03_玲子 サワガニかな。
Sawagani olabilir.
- 08 IC04_父 うん。
Evet.
- 09 IC03_玲子 なんか (2.883) うちの (W チカ|近く) (R 春日) で見るやつは:なんか
sey, bizim buradaki (Kasuga'da) gördüklerimiz var ya...
10 たぶん なんか (D ウ) (1.085) なんかさ: よく (0.656)
Sanırım şey, genelde küçüklüklerinde denizde olup,
11 幼少期は海で (1.08) 大人になったら陸とか そうゆうのいるじゃん。
büyüyünce karada yaşayan türlerden.
- 12 IC04_父 ん。
Hmm.
- 13 IC03_玲子 なんかそうゆう感じのらしい。
Öyle bir tür olabilir gibi görünüyor.
- 14 IC05_母 よく (0.824) 金沢 (D エ) その話し出たのよね。
Kanazawa'da bu konudan sıkça bahsediliyordu, değil mi?
- 15 IC04_父 金沢文庫のやつと?。
Kanazawa Bunkosu'ndakiyle aynı mı?
- 16 IC03_玲子 うーん。
Hmm.
- 17 IC04_父 うん。
Evet.

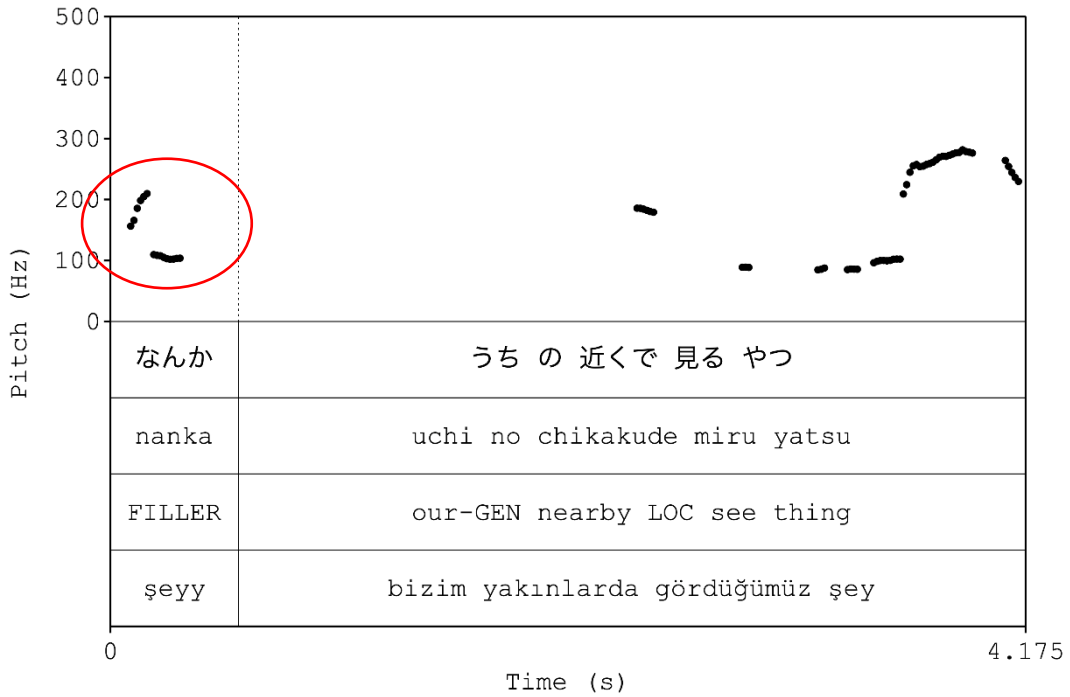
(C001_007)

Kesit 23'te konuşmacı IC03_Reiko, çevrede görülen bir yengeç türü ya da deniz ve karada yaşayan bir canlı türünün yaşam döngüsünden bahsederken, bu bilgiyi kesin bir yargı yerine belirsizlik ve yumuşatma içeren bir tonla aktarmaktadır. Konuşmasında, *nanka* sözcüğünü tekrar ederek, bilgi eksikliğini vurgularken söylemini yumuşatır ve daha samimi bir iletişim kurar. Konuşmacı, canlıların yaşam döngüsünü açıklarken, kesin bir bilgi sunmaktan ziyade dolaylı bir ifadeyle aktarım yapmaktadır. *Nanka* dolgu sözcüğü, düşünceyi yumuşatarak söylemi daha az iddialı ve daha açık hale getirmektedir.

Japonca konuşma dilinde *nanka*, yalnızca belirsizliği vurgulamak veya söylemi yumuşatmak için değil, aynı zamanda konuşmanın doğal bir akış içinde ilerlemesini sağlamak ve dinleyiciyi bağlama dahil etmek için de kullanılır. Bu kullanım, Japoncanın dolaylı ve incelikli iletişim tarzını yansıtır. Söylemin yumuşak ve belirsiz ifadelerle

desteklenmesi, konuşmacının bilgi eksikliğini kabullenirken saygınlık zedeleme riskini azaltmasına da olanak tanır.

Bu kesitte *nanka*, belirsizlikleri ifade etme, söylemi yumuşatma ve yeni bir konuyu tanıtmaya işlevlerini üstlenmektedir. Bu kullanım, konuşmayı daha samimi ve doğal hale getirirken dinleyicinin dikkatini ve katılımını artırır. Japonca'nın edimsel yönünü anlamak ve doğal bir iletişim tarzı geliştirmek için önemli bir örnektir.



Şekil 19: Kesit 23'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 19'da Kesit 23'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 11'de incelenen tümce iki ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde ses perdesi yaklaşık 100 Hz seviyesinde başlamış ve hafif bir yükselme ile 200 Hz civarında sona ermiştir. Bu hafif yükselme, konuşmacının belirsizlik içeren bir başlangıç yaptığına ve düşüncüyü ifade etmeye hazırlandığına işaret etmektedir. İkinci bölümde yer alan söylemin ses perdesi dalgalı bir

yapı sergileyerek 150 Hz ile 200 Hz arasında değişmiştir. Bu dalgalanma, konuşmacının gözlemi ayrıntılandırarak dikkat çekmek istediğini ve söyleminin etkisini artırmayı amaçladığını göstermektedir. Son olarak, tümce sonunda ses perdesi yavaşça yükselmiş ve ardından düşüş göstererek yaklaşık 150 Hz seviyesinde sona ermiştir. Bu düşüş, konuşmacının gözlemine sonlandığını ve ifadesini tamamladığını işaret etmektedir.

Bu bağlamda *nanka*'nın pragmatik işlevleri belirsizlik ifade etme, düşünceyi başlatma, yumuşatma ve samimiyet ile doğallık kazandırma olarak sıralanabilir. İlk olarak *nanka* sözcüğü, konuşmacının gözlemine kesin bir değerlendirme katmadan, belirsizlik içeren bir giriş yapmasını sağlamıştır. İkinci olarak, düşünceyi başlatma işleviyle, konuşmanın başlatıcısı olarak işlev görmüş ve konuşmacının gözlemine geçiş yapmasına yardımcı olmuştur. Üçüncü olarak, yumuşatma işleviyle, ifadenin doğrudanlığını azaltmış ve dinleyiciye nazik bir şekilde aktarılmasını sağlamıştır. Son olarak, söyleme samimi ve doğal bir ton kazandırarak konuşmacının gözlemine kişisel bir dokunuş eklemiştir.

Bu ezgi analizi, *nanka*'nın belirsizlik, düşünceyi başlatma ve yumuşatma işlevlerini etkin bir şekilde yerine getirdiğini göstermektedir. Ezgi yapısındaki hafif yükselme ve dalgalanma, bu işlevlerin desteklendiğini ve konuşmanın doğal bir akışla ilerlediğini ortaya koymaktadır. Konuşmacı *nanka*'yı genel bir gözlemi ifade ederken söylemine esneklik ve samimiyet kazandırmak için kullanmıştır. Bu kullanım, konuşmayı daha akıcı ve doğal bir hale getirmiştir.

3.4.1.3. Zaman kazanma (Gaining Time)

Japoncada kullanılan *nanka* dolgu sözcüğü, konuşma sırasında düşünmek için zaman kazanma ve ifadeleri yumuşatma işlevi gören önemli bir dil ögesidir. Bu sözcük,

konuşmacının ifadelerini organize etmesine ve uygun sözcükleri seçmesine yardımcı olarak iletişimin akıcılığını desteklemektedir. Edimsel açıdan, *nanka* dinleyiciye konuşmanın devam edeceğine dair bir sinyal vererek iletişimsel uyumu sağlar ve olası duraksamaların yarattığı rahatsızlığı azaltır. Dilbilimsel araştırmalarda, *nanka*'nın kullanımının konuşma stratejileri ve sosyal etkileşimler üzerindeki etkisi incelenmekte olup, özellikle zaman kazanma işlevi iletişim etkinliğinin artırılması bağlamında önemli bir rol oynamaktadır.

Kesit 24:

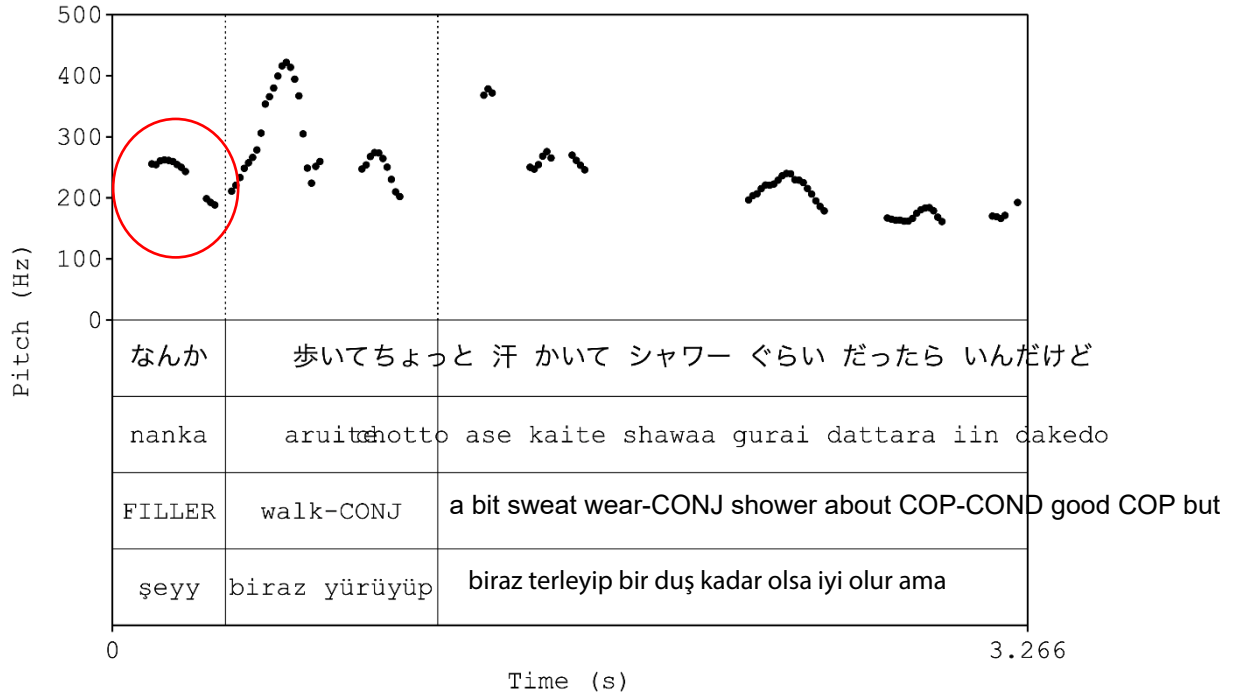
- 01 IC02_依田 あたしも (G 嫌|や)だ。
Ben de istemiyorum.
- 02 IC03_小島 確かに。
Kesinlikle.
- 03 IC02_依田 それだったら歩くほうがいい。
O zaman yürüsek daha iyi olur.
- 04 IC01_日野 いいよね。
Evet, bence de.
- 05 IC02_依田 まだ。
Henüz değil.
- 06 IC02_依田 うん。
Hı hı.
- 07 IC01_日野 なんか歩いて ちょっと汗かいてシャワー
Yani seyy, biraz yürüyüp azıcık terlemek ve
- 08 ぐらいだったらいいんだけど。
sonra bir duş almak güzel olur aslında.
- 09 IC02_依田 [うん。うん。うん。]
[evet, evet]
- 10 IC02_依田 いいけど。
İyi olur.

(C002_015)

Kesit 24'teki konuşmada geçen *nanka* dolgu sözcüğünün analizi, Japonca iletişimde zaman kazanma stratejilerinin nasıl işlediğini anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Japoncada yaygın olarak kullanılan bu dolgu ifadesi, konuşmacının düşüncelerini organize etmesi ya da söze başlamadan önce kısa bir duraklama yaratması için işlev görmektedir. Özellikle sözlü iletişimde, konuşmanın

akıcılığını korumak ve düşünceleri toplamak amacıyla konuşmacılar sıkça *nanka* gibi ifadelerden yararlanırlar.

İlgili konuşmada, satır 7’de konuşmacı, hem düşüncelerini ifade etmeye hazırlanırken zaman kazanmak için *nanka* dolgu sözcüğünü kullanmakta hem de iletişimin doğal akışını kesintiye uğratmadan devam ettirmektedir. Bu kullanım, dilbilimsel açıdan dolgu ifadelerinin, yalnızca sözel bir alışkanlık değil, aynı zamanda konuşma dilinde akıcılığı sağlama ve zaman kazanma gibi önemli işlevlere sahip olduğunu göstermektedir.



Şekil 20: Kesit 24’te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 11’de Kesit 15’te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 11’de incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk olarak, *nanka* sözcüğünün dört temel pragmatik işlevi belirlenmiştir. Dolgu sözcüğü (filler) kapsamında, *nanka*’nın düşük bir tonlama ile

başlayıp dalgalanması, konuşmacının düşüncelerini organize etmek ve hazırlık yapmak amacıyla kullandığını göstermektedir. Bu kullanım, konuşmanın akıcılığını bozmadan düşünceye giriş yapılmasını sağlamaktadır. Söylemi yumuşatma işlevi, konuşmanın başında kullanılan *nanka* 'nın ifadeyi daha nazik ve dolaylı hale getirerek Japoncadaki dolaylılık ve saygınlık zedeleyici durumlarını önleme stratejileriyle uyum sağladığını ortaya koymaktadır. Söylemin sürekliliğini sağlama işlevi ise, *nanka* 'nın ardından gelen ifadenin kısa bir duraksama olmadan akıcı bir şekilde devam etmesini sağlamış ve konuşmacının düşünceler arasında doğal bir geçiş yapmasına olanak tanımıştır. Son olarak, duraksama ve tereddüt işlevi, *nanka* 'nın ifadeye başlamadan önce bir hazırlık duraklaması olarak kullanıldığını ve bu süreçte konuşmacıya düşüncelerini toplama fırsatı verdiğini göstermektedir.

Ezgi analizi, *nanka* sözcüğünün başlangıç, gelişme ve kapanış tonlama özelliklerini değerlendirmiştir. Başlangıçta düşük tonlama, dolaylılık ve yumuşaklık vurgusu yaratırken, konuşmanın doğal bir şekilde açılmasını desteklemiştir. Yükselen ve dalgalanan tonlama, özellikle dikkat çekmek için kullanılmıştır. Bu dalgalanma, konuşmacının önemli noktaları vurgulamasına olanak sağlamıştır. Kapanışta sabit tonlama, söylemin tamamlandığını ve ifade edilen düşüncenin bir sonuç olarak sunulduğunu işaret etmektedir.

Sonuç olarak, bu analiz, *nanka* sözcüğünün dolgu işlevi, yumuşatma, sürekliliği koruma ve duraksama belirtme gibi önemli pragmatik işlevlere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ezgi özellikleri açısından, *nanka* düşük tonlama ile başlayıp dalgalanarak gelişmekte ve sonunda sabitlenmektedir. Bu kullanım, konuşmanın akıcılığını ve doğal akışını destekleyen bir işlev görmektedir. Japon kültüründe dolaylılık ve nazik söylemin önemine uygun olarak, *nanka* 'nın bu bağlamdaki kullanımı, iletişimde hem içeriği hem

de sosyal bağlamı güçlendirmektedir. Bu durum, *nanka* 'nın hem bireysel ifadeyi hem de kültürel iletişim dinamiklerini şekillendiren önemli bir araç olduğunu göstermektedir.

Kesit 25:

- 01 IC01_日野 こんな (D キレ)綺麗な顔立ちの。
Böyle güzel yüz hatlarına sahip birinin...
- 02 IC03_美佳 あれ?。
Ne?
- 03 IC03_美佳 (L そう)。
(Gülüyor) Evet, öyle.
- 04 IC02_遥 綺麗じゃない。
Güzel değil ki.
- 05 IC03_美佳 えっ。
Ne?
- 06 IC03_美佳 (D イ)いるじゃない。
Değil mi?
- 07 IC02_遥 (D イ) (0.868) (D イー)。
Evet.
- 08 IC03_美佳 だって今も (F あの) ソニー ソニーかなんか 日立じゃなくてなん
şimdi bile, Sony miydi, neydi, seyy hani Hitachi değil
- 09 かこうゆう (0.302) こうゆう髪の (0.342) (L こうゆう髪のさ:)。
de...böyle bir şey, böyle bir saç tarzı işte...
- 10 IC02_遥 (D ナ)。
Evet.
- 11 IC02_遥 こう (L ゆう)。
Aynen öyle.
- 12 IC01_日野 受け付けのところにいる (W ロルボット|ロボット)とかってね?。
Resepsiyonda duran robotlar falan, öyle mi?
- 13 IC02_遥 いないわ。
Yok öyle biri.
- 14 IC03_美佳 うん。
Hı hı.

(C002_006a)

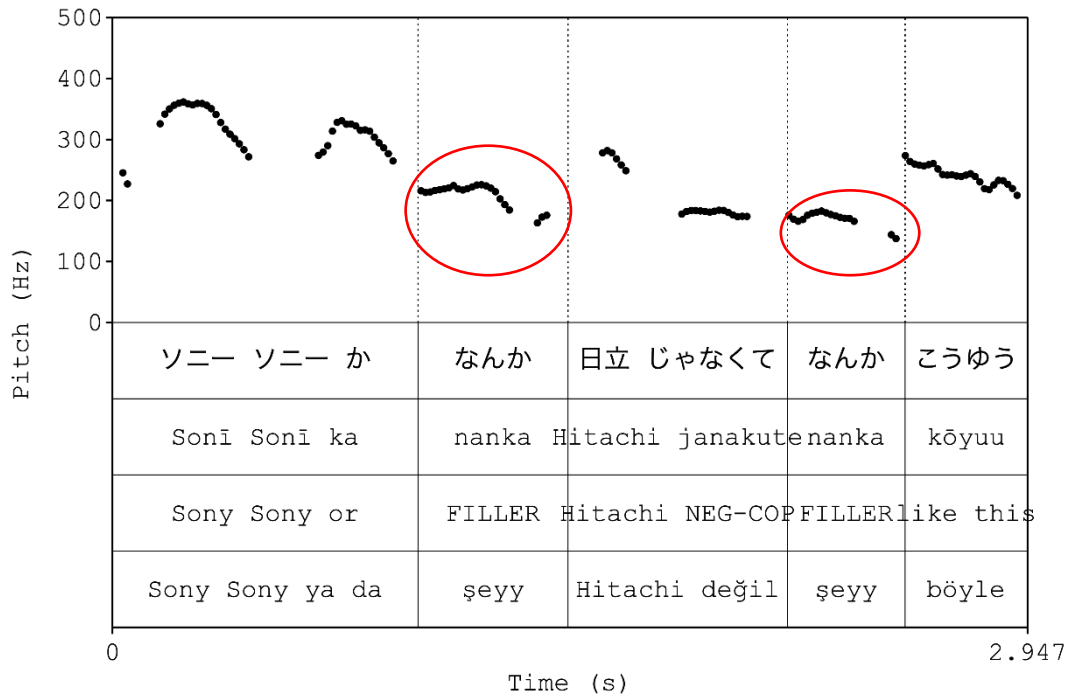
Verilen kesitte satır 8'deki tümce, Japonca konuşma dilindeki *nanka* dolgu sözcüğünün önemli dilbilimsel ve edimsel işlevlerini yansıtmaktadır. Bu ifade, konuşma sırasında düşünceleri organize etmek, zaman kazanmak ve ifadeyi akıcı hale getirmek gibi işlevler üstlenmiştir. Konuşmacı, belirli bir şirketin adını veya ürününü hatırlamakta zorlanırken *nanka* dolgu sözcüğünü kullanarak düşüncelerini toparlama fırsatı yaratmış

ve konuşmanın akışını kesmeden söylemini yeniden yapılandırmıştır. *Nanka* kullanımı, konuşmacının belirsizlik ifade etmesine olanak tanımış ve konuşmada bir dolgu sözcüğü işlevi görmüştür. Konuşmacı, hangi şirketten veya üründen bahsettiğini tam olarak hatırlayamadığı için *nanka* kullanımıyla belirsizlik hissini yansıtmış ve bu belirsizliği vurgulamıştır. Sözcük aynı zamanda yaklaşık bir ifade sağlama işlevi görerek, konuşmacının kesin olmayan düşüncelerini dinleyiciye esnek bir şekilde aktarmasını mümkün kılmıştır. Bu süreçte, konuşmacının tümcesindeki duraklamalar ve tekrarlar onun zihninde doğru ifadeyi bulmaya çalıştığını göstermekte, *nanka* dolgu sözcüğü bu arayışı yumuşatarak dinleyicilere söylemin tamamlanmamış olduğunu ima etmektedir. Ayrıca konuşmanın akıcılığını koruyarak doğal bir söylem yaratmıştır. Japoncada sıkça kullanılan bir dolgu sözcüğü olarak *nanka*, duraklamaların doldurulmasına ve söylemin kesintiye uğramadan ilerlemesine yardımcı olmaktadır. Satır 08'deki bu dolgu sözcüğü, dinleyicinin dikkatinin dağılmasını önleyerek iletişimin etkinliğini artırmıştır. Aynı zamanda konuşmacının ifadelerini daha az kesin bir şekilde sunması, Japon kültüründeki saygınlık koruma ve nezaket stratejileriyle uyum göstermektedir. Konuşmacı, tam olarak hatırlayamadığı bilgiyi aktarırken kesin ifadelerden kaçınmış ve olası bir yanlış anlaşılmayı önlemiştir.

Dolgu sözcükleri, Japoncada yalnızca iletişimi düzenlemekle kalmayıp, aynı zamanda sosyal ilişkilerin sürdürülmesinde de önemli bir rol oynar. Konuşmacının *nanka* kullanımı, konuşmanın gayri resmi ve arkadaşça bir bağlamda gerçekleştiğini, dolayısıyla söylemin samimi bir ton taşıdığını yansıtmaktadır. Tümce içinde geçen tekrarlar ve ifadeler, konuşmacının dinleyicilere belirli bir imaj aktarma çabasını ve onların bu imajı anlamalarına yönelik bir daveti temsil etmektedir. Bu tür bir söylem, dinleyiciyle ortak bir anlayış oluşturmayı amaçlayan etkileşimsel bir işlev de üstlenir. İşlevsel açıdan, *nanka* tümce içinde genellikle belirli bir ifadeden önce gelerek o ifadenin kesinliğini azaltır veya söylemi yumuşatır. Satır 08'de geçen tümcedeki bürünsel özellikler, özellikle

duraklamalar ve tonlama değişiklikleri, *nanka* 'nın bu işlevlerini destekleyerek söylemin doğal ritmini ortaya koymuştur. Ayrıca, bu kullanım, konuşmacının kendini onarma ve söylemi yeniden yapılandırma çabalarını destekleyen bir araç olarak da işlev görmüştür. Konuşmacının tekrarları, söylemdeki onarma sürecinin bir göstergesi olup, *nanka* bu sürecin bir parçası olarak söylemin akışını sürdürmüştür.

Sonuç olarak, verilen örnek kesitteki *nanka* kullanımı, söylem sırasında düşünceleri organize etme, zaman kazanma ve ifadeyi akıcı hale getirme gibi önemli işlevleri üstlenmiştir. Bu kullanım, Japonca dolgu sözcüklerinin dilbilimsel, edimsel ve sosyal işlevlerini örneklemekte ve bu tür dilsel öğelerin iletişimde nasıl kritik bir rol oynadığını göstermektedir. *Nanka* gibi dolgu sözcükleri, yalnızca dilbilimsel bir öge olmaktan öte, kültürel ve sosyal etkileşimin de bir parçasıdır ve bu nedenle iletişimin etkinliğini artırmada önemli bir yere sahiptir.



Şekil 21: Kesit 25'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 21’de Kesit 25’te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 11’de incelenen tümce beş ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk olarak, *nanka* sözcüğünün dört ana pragmatik işlevi belirlenmiştir. Dolgu sözcüğü işlevi kapsamında, iki kez kullanıldığı gözlemlenmiştir. İlk kullanım, Hitachi ile ilgili bir ifadeye hazırlık yapmak amacıyla, ikinci kullanım ise “*kōyuu*” (böyle) gibi bir ifadeye geçiş sağlamak için kullanılmıştır. Bu tür dolgu sözcükleri, konuşmanın akıcılığını sürdürmek ve konuşmacının düşüncelerini toparlamasına olanak tanımaktadır. Söylemi yumuşatma işlevi, Hitachi hakkında kesin bir ifade yapmaktan kaçınmak ve söylemi daha nazik ve dolaylı bir şekilde sunmak amacıyla kullanıldığını göstermektedir. Bu, Japoncada dolaylılık ve nazik söylemin önemini vurgulamaktadır. Konuyu yönetme işlevi, hem Hitachi ile ilgili ifadeye geçişte hem de genel bir açıklamaya girişte kullanıldığını ortaya koymaktadır. Bu kullanım, farklı temalar arasında akıcı geçişler yapılmasını sağlamaktadır. Belirsizlikleri ifade etme işlevi ise, Hitachi hakkında kesin bir hüküm verilmemesi ve *nanka* kullanımı ile belirsizlik yaratılması üzerinden değerlendirilmiştir. Bu durum, konuşmacının kesin bir sonuç ifade etmek istemediğini göstermektedir.

Ezgi analizi, *nanka*’nın başlangıç, gelişme ve genel tonlama özelliklerini incelemiştir. İlk *nanka*’nın düşük tonlaması, dolgu kelimesinin vurgu yapılmadan, konuşmanın doğal akışını desteklemek için kullanıldığını göstermektedir. Bu düşük tonlama, konuşmacının belirsizlik yaratma ve hazırlık yapma işlevini desteklemektedir. İkinci *nanka*’nın daha sabit tonlaması, ifadenin sabit bir tonlama ile başladığını ve ardından yükselerek geçiş sağladığını göstermektedir. Bu tonlama, konuşmacının ifadeyi netleştirme veya açıklamayı genişletme amacı taşıdığını işaret etmektedir. Genel dalgalı tonlama yapısı, cümle boyunca düşüncelerin toparlanmaya çalışıldığını ve ifadeye

hazırlık yapıldığını göstermektedir. Dalgalı tonlama, doğal bir konuşma tarzını yansıtmakta ve ifadelerin dolaylı bir şekilde sunulmasını desteklemektedir.

Sonuç olarak, bu analiz, *nanka*'nın dolgu işlevi, yumuşatma, konu yönetimi ve belirsizlik vurgusu gibi işlevleri yerine getirdiğini göstermiştir. Ezgi açısından, düşük ve sabit tonlama ile belirsizlik ve yumuşaklık içeren doğasını desteklemiştir. Japon kültüründe bu tür dolgu sözcükleri hem iletişimsel hem de sosyal bağlamda konuşmanın doğal bir şekilde ilerlemesine katkıda bulunmaktadır. *Nanka*, konuşmacının ifadeleri dolaylı ve akıcı bir şekilde sunmasını sağlamış, söylem sürekliliğini artırmıştır. Bu kullanım, iletişimde hem bireysel ifadeyi hem de sosyal bağlamı güçlendiren etkili bir strateji olarak değerlendirilebilir.

Kesit 26:

- 01 IC04_美沙 (F あの)ね えーと (0.926)今も (F あの) 走ると: えーとね: ちょっとお
(F 111) Şey, 11mm (0.926) şimdi de, (F 111) koşunca biraz
02 尻がむずむずするんだよね?
popomda gıdıklanma oluyor, anlıyor musun?
03 IC01_玲子 うん。
Evet.
04 IC03_可奈子 あー。
Aa.
05 IC01_玲子 [うーん。]
h1mmm
06 IC05_美香 ほんと?。
Gerçekten mi?
07 IC04_美沙 ン。なんかでも (F あの)ね 整形外科に うーんとね: 行ったの。
Hıhı. Ama **işte**, (F 111) şey, ortopedi bölümüne gittim.
08 IC02_夏樹 [へー。]
Vay!
09 IC05_美香 なんて。その後遺症?。
Neden? O bir tür kalıcı hasar mı?
10 IC01_玲子 うん。
Evet.
11 IC04_美沙 なんか で 最初 えーと 代々木病院に (0.321)怪我したあと 一番近いから行
İşte, önce (hmm) Yoyogi Hastanesi'ne gittim çünkü (0.321)
12 ったんだけど。
Yaralanınca en yakın orasıydı.
13 IC01_玲子 うん。 [うん うん。]
Ah evet evet.

14 IC04_美沙 なんかあんまり (0.146) こう手応えがない。

Ama orada pek (0.146) istediğim sonucu alamadım gibi.

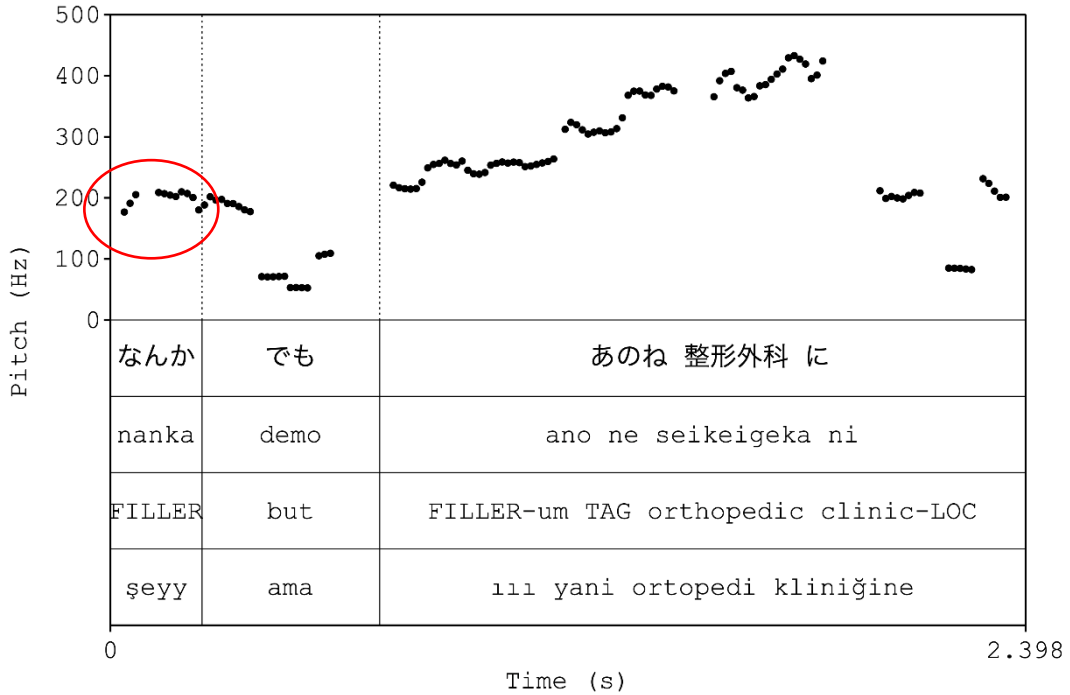
(C001_001)

Kesit 26'da IC04_Misa'nın ortopedi doktoruna gittiğini anlatırken kullandığı *nanka* sözcüğü, Japoncanın edimsel yapısında önemli bir işlev görmektedir. Konuşma sırasında düşüncelerini toparlamakta zorlanan konuşmacı, bu ifade sayesinde düşünsel sürecini yansıtmakta ve söylemin akışkanlığını sürdürmektedir. *Nanka* sözcüğü bu tümcede edimsel açıdan zaman kazanma ve söylemi yumuşatma olmak üzere iki temel işlevi yerine getirmektedir. Konuşmacıya düşüncelerini toparlaması için bir süre tanır ve dolaylı bir anlatımla dinleyiciye esnek bir yorum alanı sunar. Dolgu sözcükleri, Japonca söylemde düşünme süreçlerini örtük hale getirerek konuşmanın doğal akışını korur (Mizutani, 1981). Özellikle *nanka* sözcüğü, konuşmacının kesin bir yargıdan kaçınmasını ve söylemini daha yumuşak bir şekilde sunmasını sağlar. Buna ek olarak *nanka*, Japoncada sık kullanılan bir dolgu sözcüğüdür ve belirsizlik ya da dolaylılık ifade eder (Maynard, 1997). Satır 07'deki kullanımıyla, konuşmacının söylemini yumuşatırken aynı zamanda düşüncelerini toparlamasına olanak tanımaktadır. Edimsel açıdan, bu kullanım saygınlık koruma (face-saving) mekanizmasıyla ilişkilidir (Brown & Levinson, 1987). Japon kültüründe doğrudanlık yerine dolaylı ve nazik anlatımlar tercih edilir; *nanka* gibi sözcükler de bu kültürel normları dilde yansıtarak konuşmacının sosyal bağlamda uygun bir iletişim tarzı benimsemesini sağlamaktadır.

Konuşma akışında *nanka*'nın düşünceleri toparlamak için bir süre kazandırarak akıcılığı koruduğu ve doğallığı pekiştirdiği görülmektedir (Clark & Fox Tree, 2002). Özellikle spontane konuşmalarda bu tür dolgu sözcükleri, konuşmanın doğallığını ve samimiyetini artırmaktadır (Kita & Ide, 2007). Dinleyicinin dikkatini söylemin yumuşak geçişine yönlendirmekte ve konuşmacının düşünsel süreçlerine uyum sağlamasına

yardımcı olmaktadır. Bu yapı aynı zamanda, toplumsal ve kültürel normları yansıtarak dolaylı iletişim ve itibar koruma stratejilerini desteklemektedir.

Sonuç olarak, Kesit 26'daki kullanımıyla *nanka* dolgu sözcüğünün, söylemi yumuşatma ve zaman kazanma işlevleriyle konuşmanın doğallığını ve akıcılığını koruduğu görülmektedir. Japoncada bu tür dolgu sözcükleri, konuşmacının düşünce sürecini yansıtarak iletişimdeki kültürel ve edimsel unsurları ortaya koyar. Dolayısıyla, bu tür edimsel stratejilerin derinlemesine incelenmesi, dilbilimsel ve kültürel unsurlar arasındaki ilişkiyi anlamaya katkı sağlayacaktır.



Şekil 22: Kesit 26'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 22'de Kesit 26'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 22'de incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk olarak, *nanka* sözcüğünün dört temel edimsel işlevi belirlenmiştir. Dolgu işlevi kapsamında, *nanka*'nın düşük bir tonlama ile başladığı ve

ardından kısa bir duraksama olduğu gözlemlenmiştir. Bu kullanım, konuşmacının düşüncelerini toparlamasına ve söyleyeceği fikre hazırlık yapmasına olanak tanımaktadır. Japoncada doğal bir konuşma akışı sağlamak için bu tür dolgu ifadelerinin sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Söylemi yumuşatma işlevi, *nanka* 'nın konuşmanın tonunu daha az doğrudan hale getirdiğini ve özellikle "demo" (ama) sözcüğüyle birlikte yumuşak bir geçiş sağlayarak dinleyici üzerindeki etkisini azalttığını göstermektedir. Japoncada bu tür dolaylılık stratejileri, hassas ifadeler için yaygın bir kullanım alanı bulmaktadır. Söylemin sürekliliğini sağlama işlevi, *nanka* ile başlayan ifadenin, ardından gelen ifadelerle kesintisiz bir akış sergilediğini göstermektedir. Bu dolgu ifadeleri, konuşmanın akıcılığını koruyarak bir düşünceden diğerine geçiş yapılmasını sağlamaktadır. Duraksama ve tereddüt işlevi ise konuşmacının ifade öncesinde durakladığını ve düşüncelerini toparlamaya çalıştığını ortaya koymaktadır.

Ezgi analizi, *nanka* 'nın başlangıç, gelişme ve sonuç tonlama özelliklerini detaylandırmaktadır. Düşük başlangıç tonlaması, dolgu ifadelerinin genellikle daha az vurgu ile kullanıldığını ve bu durumun söylemin yumuşak doğasını desteklediğini göstermektedir. Bu düşük tonlama, konuşmanın dolaylılığını ve yumuşaklığını pekiştirmektedir. Yükselen ve dalgalanan tonlama, konuşmanın devam ettiğini ve konuşmacının daha önemli bir noktaya değinmeye hazırlandığını göstermektedir. Sabit son tonlama, cümlenin son kısmında tonlamanın daha sabit hale geldiğini ve konuşmacının fikrini net bir şekilde ifade etmeye yaklaştığını işaret etmektedir. Bu sabit tonlama, önceki dolgu ifadelerinin aksine cümlenin odak noktasına dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak, bu analiz, *nanka* 'nın dolgu işlevi, yumuşatma, sürekliliği koruma ve duraksama belirtme gibi önemli edimsel işlevler üstlendiğini göstermektedir. Ezgi açısından, *nanka* düşük tonlama ile başlayıp, devamında yükselen ve sabit tonlama ile gelişmektedir. Bu durum, dolgu sözcüklerinin konuşmanın akıcılığını ve dolaylılığını

desteklediğini ortaya koymaktadır. Japoncada bu tür sözcükler hem iletişimsel hem de sosyal bağlamda konuşmanın doğal bir şekilde sürdürülmesine katkı sağlamaktadır. Bu kullanım, konuşmaya hem bireysel ifadeyi hem de sosyal bağlamı destekleyen bir akışkanlık ve doğallık kazandırmaktadır.

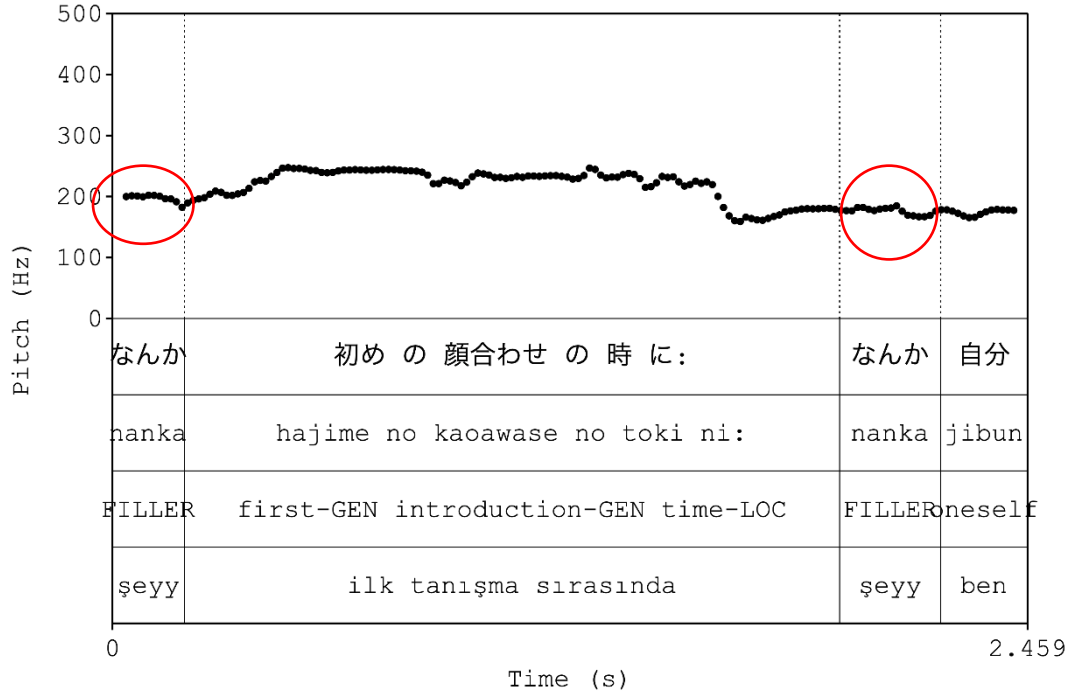
Kesit 27:

- 01 IC05_玲子 なんか いつ時間割いてやってたんだろう
Şey, ne zaman vakit ayırıp yapıyorlardı
- 02
ってすごい思うよ。
acaba diye gerçekten düşünüyorum.
- 03 IC04_辰嶋 うん。
Hı hı.
- 04 IC05_玲子 だから。 [うん。]
Yani... [Evet.]
- 05 IC05_玲子 なんか初めの:顔合わせの時に:なんか自分もちょっと。
Şey ilk tanışma toplantısında, (şey), kendim de biraz...
- 06 IC05_玲子 ちょっと本業がほんとに疎かになってきてしまって
Asıl işimin gerçekten ihmal edilmeye
- 07
ってゆう言い方してたけど:。
Başlandığını söylemiştim.
- 08 IC05_玲子 これ結構疎かになるよね:と。
Bu iş gerçekten insanın asıl işini ihmal etmesine neden oluyor, değil mi?
- 09 IC05_玲子 (R 村瀬)さん一人で被ってて:。
(Murase-san) her şeyi tek başına üstlenmişti.
- 10 IC04_辰嶋 うん うん。
Evet, evet.
- 11 IC05_玲子 これだけのことやってたって:。
Bunca işi yapıyordu.
- 12 IC05_玲子 で(0.37)もう行ってさ:(0.183)(F あーの) 実際
Sonra oraya gittik, (1111), işler başladığında,
- 13
蓋開けたら:(0.168)いや なんかこうゆう
aslında hiçbir şeyin hazırlanmadığını görmek
- 14
ものが何も準備されてなかったってのはよくあることだけ:。
Sık sık yaşanan bir durumdur.
- 15 IC04_辰嶋 (L)
(gülüyor)
- 16 IC05_玲子 うん うん。
Evet, evet.

(C001_013)

Daha önceki kesitlerde de ele alındığı gibi, Kesit 27'de de konuşmacı IC05_Reiko'nun ilk tanışma toplantısını anlatırken kullandığı *nanka* sözcüğü, Japoncanın edimsel yapısında önemli bir işlev görmektedir. IC05_Reiko, asıl işinin ihmal edilmeye başlandığını düşündüğünü ifade ederken ne söyleyeceğine tam karar veremediği için iki kez *nanka* kullanarak düşüncelerini toparlamaya çalışmaktadır. Bu sözcük, edimsel açıdan zaman kazanma, söylemin sürekliliğini sağlama ve yumuşatma işlevlerini yerine getirmektedir. *Nanka* sözcüğü, konuşmacıya düşüncelerini toparlaması için kısa bir zaman kazandırmakta ve söylemin akışını kesmeden devam etmesini sağlamaktadır. Özellikle spontane konuşmalarda, dolgu sözcükleri düşünme süreçlerini örtük hale getirerek konuşmanın doğallığını korur (Mizutani, 1981). Konuşmacı, tereddüt yaşadığı veya ifade biçimini yumuşatmak istediği anlarda *nanka* kullanarak söylemini daha esnek ve dinleyiciye daha kabul edilebilir hale getirmektedir. Buna ek olarak *nanka*, Japoncada sıkça kullanılan bir dolgu sözcüğüdür ve konuşmacının belirsizliğini, düşünsel sürecini veya esneklik ihtiyacını ifade eder (Maynard, 1997). Satır 05'te yer alan tümcede konuşmacı ilk tanışma toplantısını belirtirken *nanka* kullanmış ve bu döneme ilişkin belirsiz ve düşünsel bir süreç içinde olduğunu göstermiştir. Edimsel açıdan *nanka*, düşünme sürecini dinleyiciye açık hale getirir ve konuşmacının tereddütlü veya dikkatli bir şekilde ifade kullanmak istediğini ima eder. Japon kültüründe doğrudan eleştiriden kaçınmak ve dolaylılık, sosyal uyum ve saygınlık zedelemeyi önlemek için tercih edilir (Brown & Levinson, 1987). *Nanka*, konuşmacının kendi durum değerlendirmesini yumuşatarak itibar koruma mekanizmasını devreye sokar ve sosyal uyumu korur. Ayrıca, dinleyiciye bir düşünce veya açıklama geleceğine dair ipucu vererek zihinsel hazırlık sağlar ve anlatının doğallığını destekler. Konuşma akışında *nanka*, doğallığı ve akıcılığı koruyarak konuşmacının anlık düşünce değişimlerini ve tereddütlerini yansıtır (Clark & Fox Tree, 2002). Dolgu sözcükleri, bir düşünceden diğerine geçerken yumuşak bir geçiş sağlar ve söylemin sürekliliğini korur.

Sonuç olarak, bu kesitte Satır 05'te kullanılan *nanka* sözcüğü, konuşmacının söylemi yumuşatma işlevini yerine getirmektedir. Bu tür edimsel stratejiler, konuşmanın doğallığını ve kültürel açıdan uygunluğunu destekleyerek iletişimde esneklik sağlamaktadır.



Şekil 23: Kesit 27'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 23'te Kesit 27'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 11'de incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde, *nanka* sözcüğünün ses perdesi yaklaşık 250 Hz seviyesinde başlamış ve hafif bir düşüş göstermiştir. Bu hafif düşüş, konuşmacının düşüncelerini toplama ve konuşmanın doğal akışını sürdürme amacıyla kullandığını göstermektedir. *Nanka* burada bir doldurma unsuru olarak rol oynamaktadır. İkinci bölümde, ses perdesi dalgalı bir yapı izleyerek yaklaşık 200 Hz civarında devam etmiştir. Bu dalgalı yapı, *nanka*'nın belirsizlik vurgusu ve yumuşatma işlevlerini

desteklemekte, konuşmacının ifadesini nazik bir şekilde sunma isteğini yansıtmaktadır. Özellikle "ilk tanışma sırasında ben..." ifadesine geçmeden önce iki kez *nanka* kullanılması, konuşmacının düşüncelerini netleştirmeye çalıştığını ve dolaylı bir söylemi tercih ettiğini göstermektedir. Üçüncü bölümde ise ses perdesi düz bir iniş göstererek yaklaşık 150 Hz seviyesine inmiştir. Bu düşen tonlama, ifadenin sürekliliği koruma işlevini yerine getirdiğini ve konuşmacının söylemini tamamladığını ortaya koymaktadır. İki *nanka* arasındaki minimal duraksama, bu işlevi desteklemektedir.

Sonuç olarak, *nanka* sözcüğü Şekil 23'te verilen analize göre edimsel işlevler açısından dolgu, belirsizlik vurgusu, yumuşatma ve sürekliliği koruma işlevlerini yerine getirmektedir. Ezgi yapısındaki tonlama değişimleri, bu işlevleri destekleyerek konuşmanın akıcılığını sağlamış ve söylemi nazik bir şekilde sunmuştur. Japon kültüründe dolaylı ve nazik iletişim stratejilerinin önemi, bu tür dolgu ifadelerinin kullanımını teşvik etmektedir. *Nanka*, konuşmanın hem doğal hem de dinleyiciye yönelik olarak nazik bir şekilde yapılmasını sağlamış ve söylemin akıcılığını artırmıştır. Bu kullanım, iletişimi hem bireysel hem de sosyal bağlamda destekleyen etkili bir araç olarak değerlendirilebilir.

Kesit 28:

- 01 IC01_林 そんな感じでこうちょっと (0.515) いい感じになって
Böyle bir şekilde biraz güzel bir atmosfere dönüşüyor
- 02 きてて (1.395) いいな:と思う。
ve bence bu harika.
- 03 IC02_広瀬 素晴らしい 素晴らしい 素晴らしい。
Muhteşem, muhteşem, muhteşem.
- 04 IC02_広瀬 なるほど。
Anladım.
- 05 IC01_林 はい。
Evet.
- 06 IC02_広瀬 えー。
Ee?
- 07 IC02_広瀬 じゃあ もう なんか ある程度 あれだね (0.158) お互いに
O zaman artık, seyy bir noktada birbirinizi oldukça

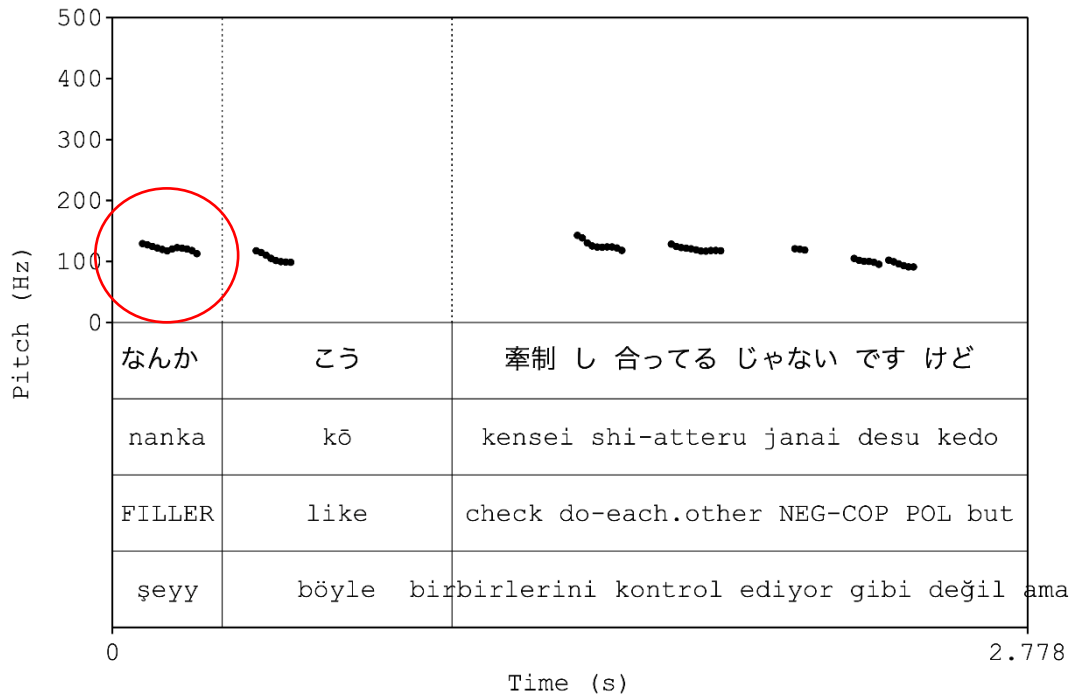
- 08 相当意識してるね:。
fark etmişsiniz, değil mi?
- 09 IC01_林 そう。
Evet.
- 10 IC01_林 意(K シ%キ|識)は:(0.184)してるんすけど。
Farkındayız ama...
- 11 IC01_林 こう(0.205)なんかこうも (F その) 鳥取で仕事をしてるって
Şey, karşı tarafın Tottori'de çalışıyor olması gibi bir
- 12 ゆうのと(0.995)あって(0.219)こうなんかこう(0.703)
durum var ve... hani şeyy birbirimize çekimser
- 13 牽制し合ってるじゃないですけど。
davranıyoruz gibi, ama tam da öyle değil.
- 14 IC02_広瀬 と。 [うん うん。]
Anladım. [Evet, evet.]
- (T001_003)

Kesit 28'de konuşmacı IC01_Hayashi, karşı tarafın çalıştığı yeri belirtirken, iki taraf arasında, birbirlerini gözetiyormuş gibi bir dinamiğin varlığına ima etmektedir. Ancak bu fikri net bir şekilde ifade etmeden önce *nanka* sözcüğünü kullanarak düşüncelerini toparlamak ve bir boşluk yaratmak amacıyla bir duraklama stratejisi uygulamaktadır. Bu tür dolgu sözcükleri, konuşmanın spontane doğasına uyum sağlayarak hem söylemin akıcılığını korur hem de konuşmacıya düşüncelerini organize etmesi için zaman tanır. Satır 11'de yer alan tümce, bu durumun tam anlamıyla birbirini kontrol etmek olmadığını vurgulayarak, konuşmacının düşüncelerine belirsizlik ve esneklik katmasına olanak sağlamaktadır. Satır 11'de kullanılan *nanka* sözcüğü konuşmacının hem kendi düşünce sürecini ifade ettiğini hem de iletişimde doğallığı koruduğunu göstermektedir. Aynı zamanda *nanka* kullanımı ile düşünceye belirsizlik ve esneklik kazandırılmaktadır. Böylece, *nanka* sözcüğü, hem konuşmacının düşünsel sürecini dinleyiciye açık hale getirmekte hem de iletişimde doğal bir akış yaratmaktadır.

Edimsel açıdan ise, dinleyiciyi yaklaştırmakta olan düşüncenin belirsiz ve tam olarak netleşmemiş olabileceği konusunda hazırlanmaktadır. Bu durum, hem konuşmacının spontane bir şekilde düşüncelerini dile getirmesine olanak tanır hem de dinleyiciyi

söylemi daha dikkatli bir şekilde anlamaya teşvik eder. Aynı zamanda, *nanka* sözcüğü, dinleyiciye söylemin devam edeceğine dair bir sinyal vererek, iletişimin daha interaktif bir hale gelmesini ve konuşmacının zaman kazanmasını sağlar. Japon kültüründe dolaylı ifadelerin, sosyal uyumu korumada önemli bir yeri vardır. Bu bağlamda, *nanka* gibi dolgu sözcükler, konuşmacının düşüncelerini daha nazik ve kibar bir şekilde dile getirmesine olanak tanır.

Sonuç olarak, Satır 12 ve 13'te yer alan tümcelerdeki *nanka* kullanımı , konuşmacının söylem akışını kesmeden düşüncelerini toparlamasına ve zaman kazanmasına olanak tanımaktadır. *Nanka* sözcüğü, zaman kazanma, dinleyiciyle uyumlu bir ilişki kurma ve spontane konuşma akıcılığını koruma işlevlerini yerine getirmektedir. Bu tür dolgu sözcükleri, Japoncanın sosyal ve kültürel boyutlarını anlamak ve doğal konuşma becerilerini geliştirmek için önemli bir araçtır.



Şekil 24: Kesit 28'de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 24'te Kesit 28'e ait analiz, *nanka* sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimlerini göstermektedir. Şekil 24'te incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün pragmatik işlevleri ve bu işlevlerin ifade ettiği anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde, *nanka* sözcüğü düşük bir tonlama ile başlamış ve yaklaşık 250 Hz seviyesinde hafif bir düşüş göstermiştir. Bu hafif düşüş, konuşmacının ifadeyi başlatmadan önce düşüncelerini toparlama ve konuşmanın doğal akışını sürdürme amacıyla kullandığını göstermektedir. *Nanka* burada bir dolgu sözcüğü olarak rol oynamaktadır. İkinci bölümde, ses perdesi dalgalı bir yapı izleyerek yaklaşık 200 Hz civarında devam etmiştir. Bu dalgalı yapı, *nanka*'nın yumuşatma işlevini desteklemekte ve ifadenin daha nazik ve dolaylı bir şekilde sunulmasını sağlamaktadır. Özellikle üçüncü bölümde yer alan tümce gibi doğrudan olabilecek bir ifadenin, *nanka* ile yumuşatılması, konuşmacının belirsizlik vurgusu yaparak daha samimi ve düşünceli bir söylemi tercih ettiğini göstermektedir. Üçüncü bölümde ise ses perdesi düz bir iniş göstererek yaklaşık 150 Hz seviyesine inmiştir. Bu düşen tonlama, ifadenin sürekliliği koruma işlevini yerine getirdiğini ve konuşmacının söylemini tamamladığını ortaya koymaktadır. İki *nanka* arasındaki minimal duraksama, bu işlevi desteklemektedir.

Sonuç olarak, *nanka* sözcüğü Şekil 24'te verilen analize göre edimsel işlevler açısından doldurma, yumuşatma, belirsizlik vurgusu ve sürekliliği koruma işlevlerini yerine getirmektedir. Ezgi yapısındaki tonlama değişimleri, bu işlevleri destekleyerek konuşmanın akıcılığını sağlamış ve söylemi nazik bir şekilde sunmuştur. Japon kültüründe dolaylı ve nazik iletişim stratejilerinin önemi, bu tür dolgu ifadelerinin kullanımını teşvik etmektedir. *Nanka* konuşmanın hem doğal hem de dinleyiciye yönelik olarak nazik bir şekilde yapılmasını sağlamış ve söylemin akıcılığını artırmıştır. Bu kullanım, iletişimi hem bireysel hem de sosyal bağlamda destekleyen etkili bir araç olarak değerlendirilebilir.

Kesit 29:

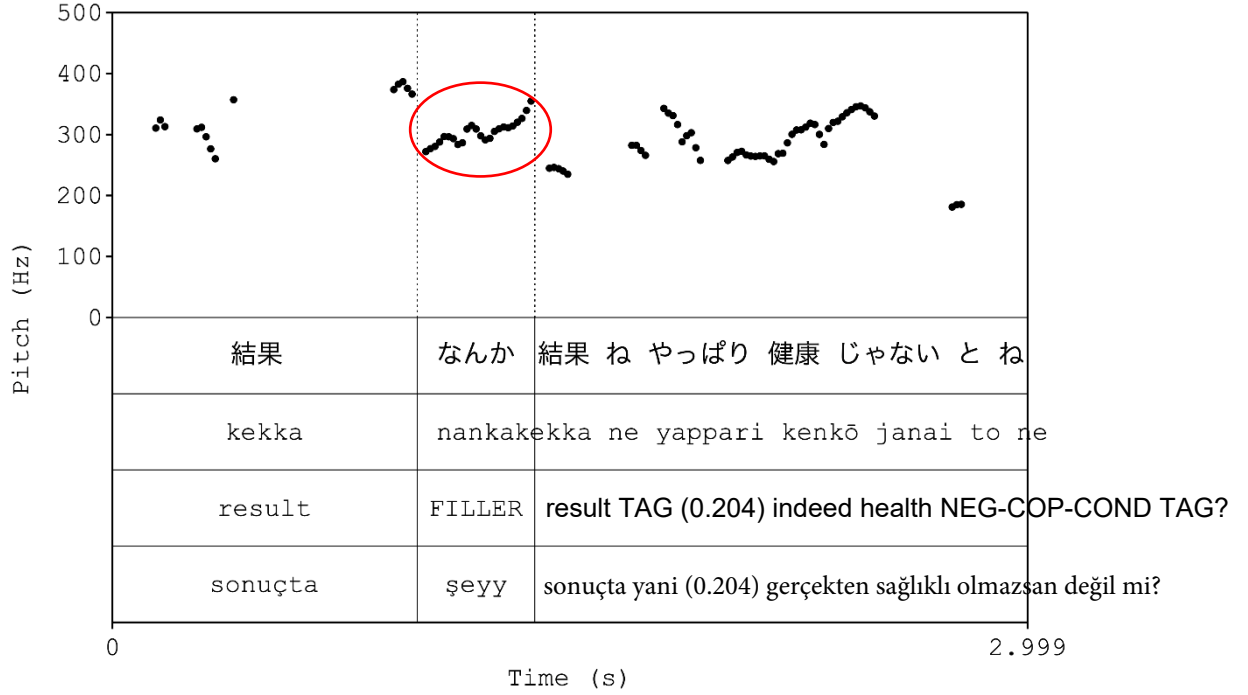
- 01 IC03_千秋 あの時ね 何が一番いい?ってゆったらね(0.594)お金?(0.131)
O zaman, "En iyisi ne?" diye sordum ya, para mı?
- 02 えっ 仕事?(0.348)健康?(0.373)いや(0.21)お金?(0.433)
İş mi? Sağlık mı? Yoksa para mı?
- 03 (L って(D ナ)すごい(U 迷ってたんだよね)).
(Çok kararsız kalmıştım o zaman.)
- 04 IC04_優香 うん。
Evet.
- 05 IC04_優香 そう。
Öyle.
- 06 IC04_優香 (D ス)。
(Gülüyor).
- 07 IC02_洋平 (L)
(Gülüyor).
- 08 IC04_優香 (L す%ごいね) (W モ|もう) 迷った。
Gerçekten çok kararsız kalmışsın.
- 09 IC05_広瀬 (L)
(Gülüyor).
- 10 IC04_優香 で 結+(0.493)果 なんか。
Ve sonunda şeyy...
- 11 IC03_千秋 結果ね(0.204)やっぱり健康じゃないとね?ってゆう
Sonunda, işte, "Sağlık olmadan olmaz, değil mi?"
- 12 ところに(0.587)収まったのね?。
diye düşündüğüm noktaya geldim.
- 13 IC04_優香 そう そう そう。
Evet, evet, kesinlikle öyle.
- 14 IC04_優香 健康じゃないとってゆうとこで(0.196)健康にしたし。
"Sağlık olmadan olmaz" diyerek sağlığı seçtim.
- 15 IC05_広瀬 あー。
Aa.
- 16 IC05_広瀬 よかった よかった:。
Harika, harika.
- 17 IC02_洋平 なるほどね?。
Anladım.

(T001_011)

Kesit 29'da yer alan diyalogda konuşmacı IC04_Yūka, bir olay veya durumun sonucunu aktarırken bir an duraksayarak söylemine devam etmektedir. Bu bağlamda kullanılan *nanka* sözcüğü, konuşmacının düşüncelerini toparlaması ve uygun bir ifadeye geçiş yapması için bir zaman yaratmaktadır. Dolgu sözcüğü olarak *nanka*, spontane konuşmanın doğal akışında sıkça kullanılan bir unsur olarak hem söylemin duraksamasını

önler hem de dinleyiciyi bu süreçte konuşmaya dahil eder. Dolgu sözcüğü, hem konuşmacıya doğru kelimeleri bulmak için zaman tanımakta hem de dinleyiciyi bu yeni bilgiye hazırlayarak dikkatlerini canlı tutmaktadır. Bu açıdan, *nanka* spontane konuşmalarda düşünce süreçlerini ifade eden ve konuşmayı doğal bir şekilde ilerleten bir yapı olarak kullanılmıştır. Bu kullanım, konuşmacının ifadeyi netleştirmeden önce yaratıcı bir duraklama yapmasını sağlamakta ve söylemin akıcılığını desteklemektedir. Edimsel olarak, *nanka* sözcüğü birden fazla işlev üstlenmektedir. Öncelikle, konuşmacıya düşüncelerini toparlamak için zaman kazandırır ve söylemin akıcılığını sürdürmesine yardımcı olur. İkinci olarak, dinleyiciyi yaklaştırmakta olan yeni bir bilgi veya açıklamaya hazırlayarak, konuşma sürecinde onları aktif bir şekilde dahil eder. Son olarak, bu tür dolgu sözcükleri konuşmayı daha samimi ve günlük bir tona taşıyarak iletişimi doğallaştırır. Konuşmanın akışı içerisinde *nanka*, zaman kazanma ve akıcılığı koruma gibi temel işlevler üstlenmektedir. Bu dolgu sözcüğü, konuşmacıya bir sonraki fikre geçiş yaparken kesintisiz bir ifade sunma imkânı tanımaktadır. Ayrıca, dinleyici için konuşmacının düşünce sürecini gözlemlene ve söylemin devamını anlamaya yönelik bir bağlam oluşturur.

Sonuç olarak, Satır 10'daki kullanımıyla *nanka* zaman kazanma, söylemi duraksamadan sürdürme ve dinleyiciyi konuşmaya dahil etme işlevlerini yerine getirmiştir. Konuşmacı, düşüncelerini netleştirmeden önce bu dolgu sözcüğünü kullanarak konuşmayı hem doğal hem de akıcı bir şekilde sürdürmeyi başarmıştır. Bu tür ifadeler, Japoncanın edimsel yönlerini anlamak ve doğal bir iletişim tarzı geliştirmek için etkili bir araçtır.



Şekil 25: Kesit 29’da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 25’te Kesit 29’da yer alan *nanka* sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 25’te incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün edimsel işlevleri ve bu işlevlerin ifade ettiği anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde, *nanka* ifadesi düşük bir tonlama ile başlamış ve ardından hafif bir yükselme göstermiştir. Bu tonlama değişimi, konuşmacının düşüncelerini organize etmesi ve söylemde boşluk doldurması amacıyla kullandığını göstermektedir. *Nanka* burada bir dolgu sözcüğü olarak rol oynamakta olup, konuşmada bir duraklama noktası yaratırken aynı zamanda düşüncüyü şekillendirme sürecinde zaman kazandırmaktadır. İkinci bölümde, *nanka* ifadesinin söylemi yumuşatma işlevi taşıdığı gözlemlenmiştir. Özellikle “sonuç” sözcüğünden önce kullanılarak, konuşmacının doğrudan bir sonuç belirtmek yerine durumu daha az keskin bir dille ifade ettiği anlaşılmaktadır. Japoncadaki dolaylılık ve nazik söylemin bir yansıması olan bu kullanım, dinleyici üzerindeki etkisini hafifletmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, *nanka* ile geçişin kolaylaştırıldığı ve konuşmanın kesintisiz bir şekilde sürdüğü görülmüştür.

Konuşmacının önceki ve sonraki ifadeler arasında bağ kurarak sürekliliği sağladığı tespit edilmiştir. Üçüncü bölümde ise *nanka* ifadesinin belirsizlik vurgusu yaptığı belirlenmiştir. Bu kullanım, konuşmacının kesin bir ifade yerine açık uçlu bir söylemi tercih ettiğini göstermektedir. Bu durum, konuşmanın daha düşünceli ve samimi bir şekilde ilerlemesine olanak tanımaktadır.

Sonuç olarak, *nanka* sözcüğü Şekil 25'te verilen analize göre edimsel işlevler açısından dolgu, söylemi yumuşatma, belirsizlik vurgusu ve sürekliliği koruma işlevlerini yerine getirmektedir. Ezgi yapısındaki düşük ve hafif yükselen tonlama, bu işlevleri destekleyerek konuşmanın akıcılığını sağlamış ve söylemi nazik bir şekilde sunmuştur. Japon kültüründe dolaylı ve nazik iletişim stratejilerinin önemi, bu tür dolgu ifadelerinin kullanımını teşvik etmektedir. *Nanka*, konuşmanın akışını bozmadan bir duraklama noktası sağlayarak doğal bir söylem oluşturmuş ve dinleyiciye nazik bir iletişim sunmuştur. Japoncada bu tür dolgu sözcükleri hem bireysel hem de kültürel bağlamlarda konuşmanın akıcılığını ve dolaylılık içeren doğasını destekleyen önemli bir araçtır.

Kesit 30:

- 01 IC02_郁 アメリカ行った時(D ヨ)感じた。
Amerika'ya gittiğimde bunu hissetmişim.
- 02 IC01_萌 うん。
Hmm.
- 03 IC01_萌 でも なんか 都会。
Ama sey, şehir ya...
- 04 IC01_萌 (W (U ベリント)|ウエリントン) (D チ) すごいちっちゃい町なんだけど。
Wellington, çok küçük bir kasaba aslında.
- 05 IC01_萌 ちょっと行けば海だし。
Biraz ilerlersen deniz,
- 06 ちょっと(0.418)行けば山だし:。
biraz ilerlersen dağ,
- 07 ちょっと行けば田舎(D N) のほうとかだから(0.356)
biraz ilerlersen kırsal bir bölge var,
- 08 ほんとなんか(1.417)住みやすい。
bu yüzden gerçekten yaşaması kolay bir yer.
- 09 IC02_郁 ふうん。
Hmm.

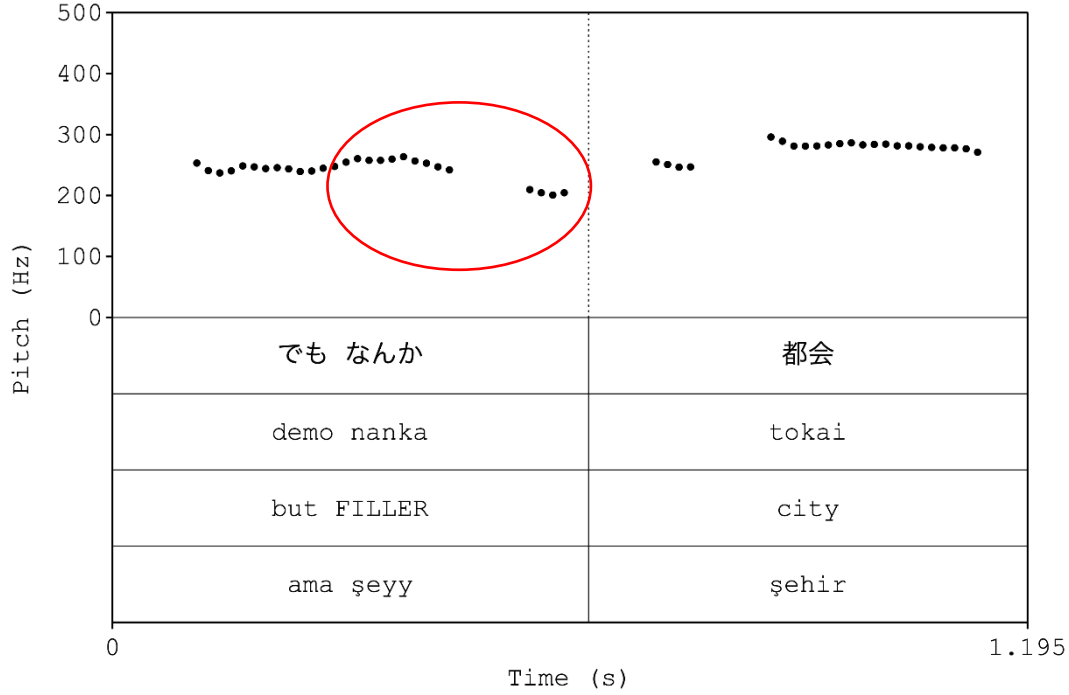
- 10 IC02_郁 そうだろうね?
Öyle görünüyor, değil mi?
- 11 IC02_郁 これぐらいがちょうどいいかもしれないよね?
Belki de tam böyle bir yer idealdir, ne dersin?

(K001_008)

Kesit 30'da geçen diyalogda konuşmacı IC01_Moe, Wellington veya Auckland gibi Yeni Zelanda şehirlerinin büyük şehir olarak tanımlanıp tanımlanamayacağı üzerine düşüncelerini ifade ederken, *nanka* dolgu sözcüğünü kullanmaktadır. Bu ifade, bir yandan bu yerlerin şehir olduğunu kabul ederken, diğer yandan tam anlamıyla bir büyük şehir algısını taşımadığına dair bir belirsizlik ve tartışma bırakmaktadır. Konuşmacı, bu görüşü keskin bir yargıya dönüştürmeden yumuşatılmış bir şekilde dile getirir. Konuşmacı, *nanka* sözcüğüyle söylemini kesintiye uğratmadan düşüncelerini toparlamakta ve ne söyleyeceğine karar verene kadar süre kazanmaktadır. Bu, spontane konuşmalarda sıkça görülen bir stratejidir. Bu dolgu sözcüğü, dinleyiciye konuşmanın devam edeceği ve yeni bir noktaya değinileceği sinyalini verir. Aynı zamanda, kesin bir yargı içermediği için dinleyicinin görüşlerini de dahil etmeye uygun bir ortam yaratır.

Japoncada dolgu sözcükleri, konuşmayı doğal ve akıcı hale getiren unsurlardır. *Nanka*, bir yandan belirsizliği koruyarak konuşmayı daha samimi bir tonda sunarken, diğer yandan dinleyiciyi tartışmaya dahil etmeyi kolaylaştırır. Sosyal uyumu destekleyen bu ifade, eleştiriden kaçınarak iletişimde nezaketi ön planda tutmaktadır.

Sonuç olarak, verilen kesitte *nanka* sözcüğü zaman kazanma ve söylemi yumuşatma işlevlerini başarıyla yerine getirmektedir. Konuşmacı, fikrini esnek ve açık bir şekilde sunarak tartışmaya alan bırakır ve dinleyiciyi iletişime dahil eder. Bu tür kullanım, Japoncanın sosyal ve dilsel inceliklerinin nasıl işlediğini anlamak ve etkili bir iletişim kurmak için önemli bir örnektir.



Şekil 26: Kesit 30'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 26'da Kesit 30'da yer alan *nanka* ifadesinin zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 26'da incelenen tümce iki ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde, yaklaşık 200 Hz civarında sabit bir tonlama ile başlamış ve ardından hafif bir yükselme göstermiştir. Bu sabit yapı, konuşmacının düşüncelerini ifade etmeden önce zaman kazanmasını ve belirsizliklerini vurgulamasını sağlamaktadır. *Nanka* ifadesi, burada bir dolgu sözcüğü olarak rol oynamakta olup, konuşmaya samimi bir hava katmaktadır. İkinci bölümde yer alan ifadenin tonlamasında hafif bir düşüş gözlemlenmiştir. Bu düşüş, konuşmanın tamamlanmasını ve ana fikrin dinleyiciye iletilmesini amaçlamaktadır. Bu tonlama değişimi, konuşmacının ifadesini daha kesin ve net bir şekilde sunma çabasını yansıtmaktadır. Pragmatik işlevler açısından dolgu sözcüğü işlevi kapsamında, tonlamada küçük bir dalgalanma ve ardından bir duraklama yaşandığı görülmüştür. Bu kullanım, konuşmacının ifadeyi düşünmek veya zaman kazanmak amacıyla *nanka* ifadesini kullandığını göstermektedir. İkinci olarak,

yumuşatma işlevi ile *nanka*'nın söylemi yumuşattığı ve kesin bir ifadeden ziyade belirsiz bir üslup kattığı belirlenmiştir. Üçüncü olarak, söylemin sürekliliğini koruma işlevi sayesinde, *nanka* ifadesi iki düşünceyi bağlayarak konuşmanın akıcılığını sağlamıştır. Son olarak, konuları yönetme işlevi ile yeni bir konunun veya fikrin tanıtımı sırasında kullanılması, konuşmacının “*şehir*” kavramını ifade etmek için daha rahat bir giriş yapmasına olanak tanımıştır.

“Sonuç olarak, Şekil 26’da *nanka* sözcüğü bu kesitte dolgu işlevi, söylemi yumuşatma, sürekliliği koruma ve konu yönetimi gibi edimsel işlevleri yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki sabit tonlama ve hafif yükselme, bu işlevleri desteklemiş; konuşmanın akışını bozmadan bir duraklama noktası sağlayarak doğal bir söylem oluşturmuş ve dinleyiciye nazik bir iletişim sunmuştur. Japoncada bu tür dolgu sözcükleri hem bireysel hem de kültürel bağlamlarda konuşmanın akıcılığını ve dolaylılık içeren doğasını destekleyen önemli bir araçtır.

3.4.1.4. Söylemin sürekliliğini sağlama (Maintaining Continuity)

Söylemin sürekliliğini sağlama, dilbilimsel ve iletişimsel bağlamda etkili bir söylemin temel unsurlarından biridir. Bir konuşmanın ya da yazılı metnin anlamlı bir bütünlük oluşturabilmesi, söylemdeki öğelerin mantıklı bir şekilde birbirine bağlanması ve iletişim amacına uygun olarak yapılandırılmasıyla mümkündür. Söylemin sürekliliği, yalnızca dilbilgisel kuralların ötesinde, bağlaşıklık ve bağdaşıklık unsurlarını içerir. Bu bağlamda, özellikle bağlaçlar, tekrarlar, belirteç kullanımları ve dolgu sözcükleri bağta olmak üzere diğer söylem belirleyicileri, metin ya da konuşma içerisinde anlam akışını sağlamak açısından kritik bir rol oynar. Söylemin sürekliliğini sağlayan bu unsurlar, dinleyici ya da okuyucunun metni daha kolay anlamasına yardımcı olurken, aynı zamanda

iletişim sürecinin etkinliğini artırır. Bu bağlamda, Japonca konuşmalarda sıkça rastlanan dolgu sözcükleri ve söylem belirteçleri, konuşmacıların düşüncelerini organize etmelerine, söylemi yumuşatmalarına ve iletişimde sürekliliği sağlamalarına olanak tanımaktadır. Bu bölümde, özellikle *nanka* dolgu sözcüğünün kullanımını incelenerek, bu belirteçlerin konuşmanın akışını nasıl etkilediği ve sosyal etkileşimlerdeki rollerine odaklanılmıştır. Analizler, çeşitli konuşma kesitleri üzerinden gerçekleştirilmiş ve bu ifadelerin edimsel ve bürünsel işlevleri değerlendirilmiştir.

Kesit 31:

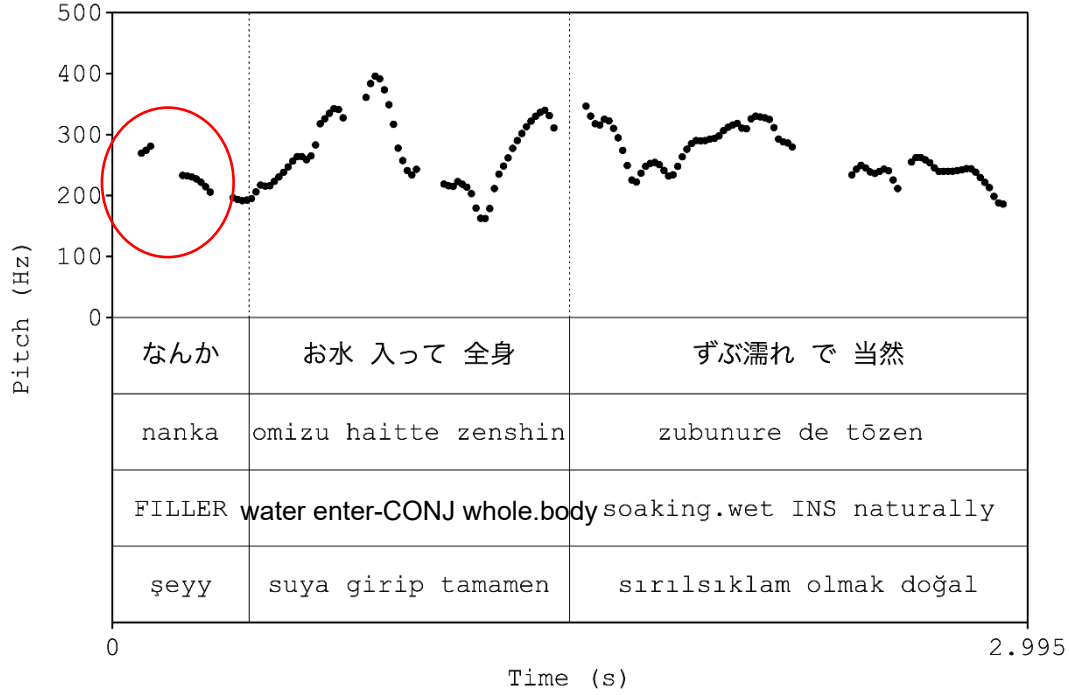
- 01 IC01_日野 *なんか*歩いて ちょっと汗かいてシャワー ぐらい
Hani, biraz yürüyüp biraz terlemek ve ardından
- 02 *だったらいんだけど。*
duş almak gibi bir şey olsa güzel olurdu.
- 03 IC02_依田 [うん。うん。うん。]
[evet, evet]
- 04 IC02_依田 *いいけど。*
İyi olur.
- 05 IC01_日野 *なんか* お水入って全身ずぶ濡れで 当然
*Ama **seyy** suya girip tamamen sıırılsıklam olmak normal gibi,*
- 06 *なんだ (L けどさ)。*
değil mi?
- 07 IC02_依田 (T もう)。 [(T そう)。]
Ah, yeter artık. [aynen]
- 08 IC03_小島 (L)
(gülüyor)
- 09 IC01_日野 濡れて それを乾かしてとかって (0.397) そこから
Islanıp sonra da onu kurutmak falan, ardından
- 10 *また何かしようって気なれないじゃん。*
bir şeyler yapma isteği kalmıyor ki insanda.
- 11 IC02_依田 うん。
Evet.
- 12 IC02_依田 ない ない ない。
Yok yok, cidden.

(C002_015)

Öncelikle, *nanka* sözcüğü Japoncada, konuşmayı yeni fikirler veya konularla kademeli bir şekilde yönlendirme işlevi görerek, ani geçişler yerine yumuşak ve uyumlu bir söylem sunulmasını sağlar. Bu sözcük, dinleyicinin geçişi sorunsuz bir şekilde takip

edebilmesine olanak tanır. Kesit 31’de yer alan örnekte, IC01_Hino'nun Satır 01’de geçen tümcesindeki *nanka* dolgu sözcüğü, önerinin gayri resmi ve tartışmaya açık bir şekilde sunulduğunu ima etmektedir. Benzer şekilde, Satır 05’te geçen tümcede kullanılan *nanka* sözcüğü ise düşünceli bir yoruma geçişi kolaylaştırmaktadır. Bunun yanı sıra, *nanka* dolgu sözcüğü, konuşmacıya düşüncelerini organize etmesi ve ifade etmeden önce tereddüt etmesi için bir zaman aralığı sağlarken, dinleyicinin ilgisini kaybetmemesini de mümkün kılar. Bu, ifadenin doğrudanlık veya iddialılık düzeyini azaltarak, söylemi daha yumuşak hale getirir. Japonca konuşma normlarında dolaylılık önemli bir yere sahiptir; dolayısıyla, *nanka* gibi sözcükler, söylemin sürekliliğini sağlamak amacıyla nezaket ve dinleyicinin duygularına duyarlılık göstermede sıkça kullanılmaktadır. Ayrıca, konuşmacının daha genel ya da yaklaşık bir şekilde ifade kullanarak söylemi açık uçlu bırakmasını sağlar ve dinleyiciyi sohbe dahil etmeyi teşvik eder. Konunun detaylarına hemen girmemek, anlamın konuşma sırasında karşılıklı bir şekilde oluşturulmasını destekler. Bu işlev, *nanka* sözcüğünün, yalnızca dilsel bir dolgu sözcüğü değil, aynı zamanda edimsel bir araç olduğunu göstermektedir.

Japon kültüründe dolaylı iletişim tarzı büyük bir öneme sahiptir ve dolgu sözcükleri bu tarzı yansıtan temel araçlardan biridir. *Nanka* dolgu sözcüğü de bu bağlamda konuşmacının kendisini aşırı iddialı görünmeden ifade etmesine olanak tanımakta ve grup uyumunu (*wa*) desteklemektedir. Bu durum, toplumsal ilişkilerin korunması ve iletişimde nezaketin vurgulanması açısından kritik bir değer taşımaktadır.



Şekil 27: Kesit 31’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 27’de Kesit 31’de yer alan *nanka* ifadesinin zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri ve bu değişimlerin edimsel işlevleri incelenmiştir. Ezgi analizinde *nanka* ifadesinin hemen ardından konuşmacının sesi duraksadığı ve tonlama grafiğinde düz bir seyir gözlemlendiği görülmüştür. Bu durum, konuşmacının zamanı yönetmek ve düşüncelerini organize etmek için bir duraklama yarattığını göstermektedir. *Nanka* bu bağlamda konuşmacının bir sonraki ifadeye hazırlık yapmasını sağlayan bir boşluk doldurma işlevi görmüştür. Devamında, *nanka* ifadesinin söylemi yumuşatma işlevi taşıdığı belirlenmiştir. İfade bağlamında, *nanka* sözcüğü "şeyy" gibi belirsizlik katarak tonunu yumuşatmıştır. Bu kullanım, konuşmacının doğrudan bir ifade yerine daha belirsiz bir üslup benimseyerek mesajını nazik bir şekilde iletmek istediğini göstermektedir. Ayrıca, konuşma akışını kesintisiz tutarak sürekliliği sağlama işlevini de üstlenmiştir. Bir fikirden diğerine geçişi kolaylaştıran bu kullanım, daha doğal ve akıcı bir iletişim kurma amacı taşımaktadır. Son olarak, konu yönetimi işlevi üstlendiği gözlemlenmiştir. İfade

bağlamında, "suya girip tamamen ıslanma" teması dolaylı bir şekilde vurgulanmıştır. Konuşmacı, konuya doğrudan bir giriş yapmak yerine dolaylı bir üslubu tercih etmiştir.

Sonuç olarak, *nanka* sözcüğü bu kesitte dolgu işlevi, söylemi yumuşatma, sürekliliği koruma ve konu yönetimi gibi edimsel işlevler üstlenmiştir. Ezgi yapısındaki düz tonlama, bu işlevleri desteklemiş ve *nanka*'nın bir dolgu sözcüğü olarak işlev görmesini sağlamıştır. Bu kullanım, konuşmanın doğal bir akışla ilerlemesine katkıda bulunmuş ve Japoncadaki dolaylılık ve nazik söylem stratejilerinin bir örneği olmuştur.

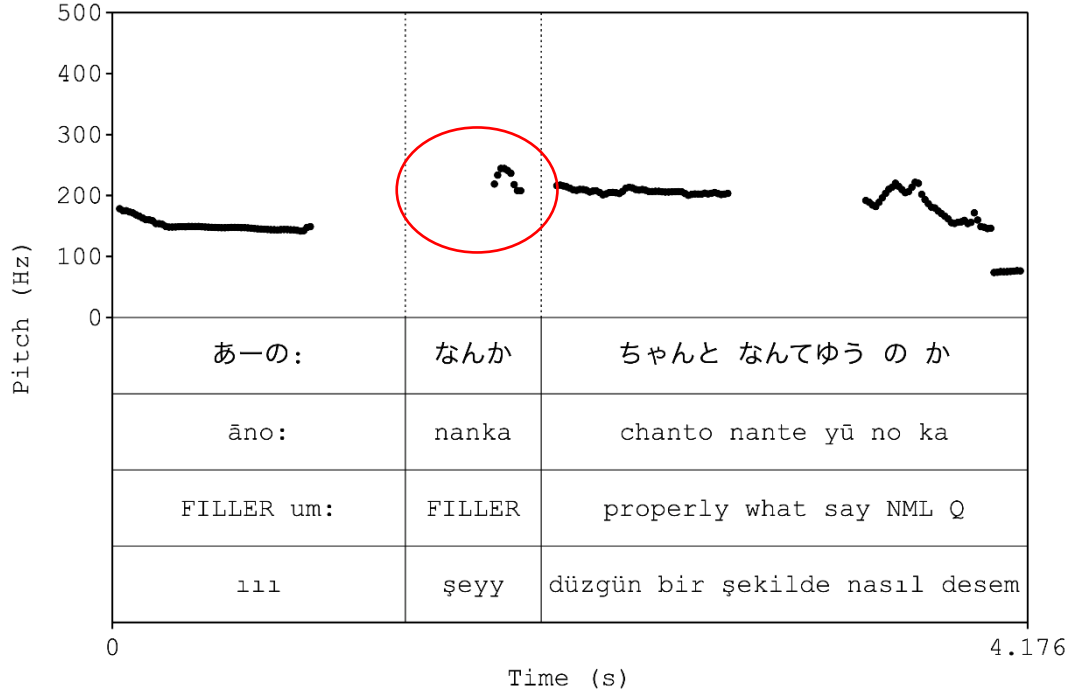
Kesit 32:

- 01 IC05_玲子 朝市のこと。
Sabah pazarını düşünüyorum.
- 02 IC05_玲子 それでもやってたってすごいよ:とって:
Buna rağmen yapabilmiş olması gerçekten inanılmaz.
- 03 IC05_玲子 で(0.59)もう(0.827)たぶんほんと(W カリユ|彼) 彼さ (D コ)こ
Ve (şey), muhtemelen gerçekten, (o kişi), yani,
- 04 そ:(0.222) (F あーの:) もちろんね 経営指導員てゆう:
(ıııı), elbette, işletme danışmanlığı gibi
- 05 なんかそう(W ユ|ゆう)素晴らしい資格も持ってるけど:
harika bir yeterliliğe sahip ama...
- 06 IC04_辰嶋 うん。
Evet.
- 07 IC05_玲子 もうほんとに事務のプロフェッショナルとって:
Onu gerçekten bir ofis profesyoneli olarak görüyorum.
- 08 IC04_辰嶋 うん。
Hı hı.
- 09 IC05_玲子 (F あーの:) (0.41) なんかちゃんと:(0.594)なんて(W ユ|ゆう)のか
(ıııı), seyy ne denir ki, her şeyi düzgün yapıyor; neredeyse
- 10 な:(0.25)もう ほとんど困ってないんだよね。
hiçbir sorun yaşamıyorum.
- 11 IC05_玲子 わたしが。
Benim için.
- 12 IC05_玲子 なんかわたしが(0.325)ゼロから作ってるものってほとんどなく%て:
Benim sıfırdan yaptığım şeyler neredeyse yok.
- 13 IC04_辰嶋 (T うん)。
Hı hı.
- 14 IC05_玲子 (R 村瀬)さんがもともと持ってたものを: 書き換えたり:
(Murase-san) zaten elinde olan belgeleri değiştiriyorum sadece.
- 15 IC04_辰嶋 うん。
Anladım.

(C001_013)

Kesit 32’de konuşmacı IC05_Reiko'nun, ofiste işlerin sorunsuz ilerlemesini ve her şeyin düzgün yapılmasını anlatırken kullandığı *nanka* sözcüğü, Japoncanın edimsel yapısında önemli bir işlev görmektedir. IC05_Reiko, bu ifadelerle düşüncelerini ifade ederken söylemini yumuşatır, düşünce sürecini yansıtır ve konuşmanın sürekliliğini sağlar. *Nanka* sözcüğü edimsel açıdan, söylemin sürekliliğini sağlama, zaman kazanma ve söylemi yumuşatma işlevlerini yerine getirmektedir. Konuşmacı, kesin bir niteleme yapmadan önce *nanka* kullanarak söylemine esneklik ve süreklilik katmaktadır. Bu tür dolgu sözcükleri, düşünme sürecinde kısa bir duraklama sağlar ve konuşmacının tereddütlerini örtük bir şekilde ifade etmesine yardımcı olur (Mizutani, 1981). Ayrıca, *nanka* kullanımı doğrudan bir yargıdan kaçınarak söylemi yumuşatır ve dinleyiciye esnek bir yorum alanı sunar. Japon kültüründe doğrudanlık yerine dolaylı ifadeler tercih edildiği için bu tür kullanımlar sosyal uyumu destekler (Ide, 1982).

Sonuç olarak, Satır 09’da geçen *nanka* dolgu sözcüğü düşünme sürecini yansıtarak söylemin sürekliliğini sağlamakta ve ifadeyi yumuşatmaktadır. Bu tür dolgu sözcükleri, konuşmanın doğal akışını sürdürmek ve iletişimdeki sosyal uyumu desteklemek açısından önemli bir rol oynamaktadır.



Şekil 28: Kesit 32’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 28’de Kesit 32’de yer alan *nanka* ifadesinin zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri ve bu değişimlerin edimsel işlevleri incelenmiştir. İlk bölümde perde yaklaşık 200 Hz seviyesinden başlamış ve düz bir yapı sergilemiştir. Sabit tonlama, konuşmacının bir düşünceyi ifade etmek için hazırlık yaptığını göstermektedir. Devamında, *nanka* sözcüğü yaklaşık 250 Hz seviyesinde başlamış ve yavaşça düşerek 200 Hz seviyesine inmiştir. Kademeli düşüş, konuşmacının belirsiz bir şekilde ifadeye giriş yaptığını ve düşüncesini toparlamaya çalıştığını göstermektedir. Son bölümde ise tonlama dalgalı bir yapı sergileyerek 200 Hz ile 300 Hz arasında değişim göstermiştir. Dalgalı yapı, konuşmacının düşüncelerini açıklarken tereddüt ettiğini ve kelimelerini seçmeye çalıştığını ifade etmektedir.

Sonuç olarak, *nanka* sözcüğü, düşünceyi organize etme, yumuşatma ve belirsizlik ifade etme işlevlerini yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki kademeli düşüş ve dalgalanma, bu işlevlerin konuşmacı tarafından etkili bir şekilde kullanıldığını ortaya koymaktadır.

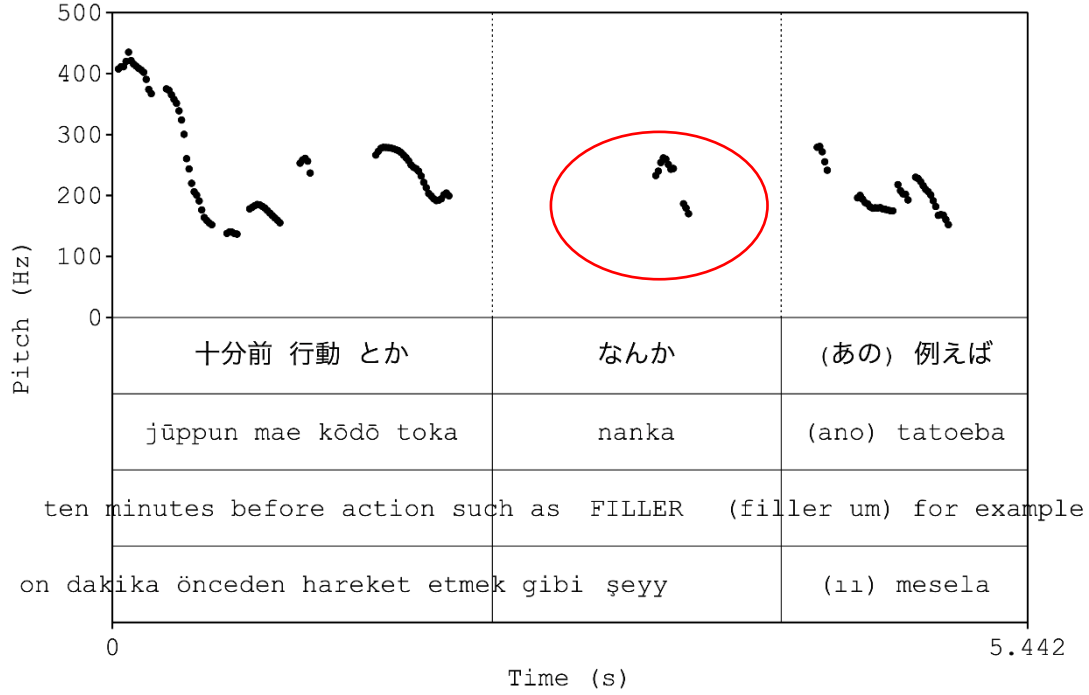
Bu kullanım, söylemi daha samimi ve doğal bir hale getirerek dinleyiciyi rahat bir iletişim ortamına davet etmiştir.

Kesit 33:

- 01 IC01_萌 変わっ (0.428) ちょっと変わった。
Değişti... Biraz değişmişti.
- 02 IC01_萌 その時。
O zaman.
- 03 IC02_綾子 ふうん。
Hmm.
- 04 IC01_萌 小学生だった。
İlkokuldaydım.
- 05 IC01_萌 (L)
(gülüyor)
- 06 IC02_綾子 あたし (3.228) 元来ね:。
Ben, aslında...
- 07 IC02_綾子 (D ウェ) (U わかんない)。
(Şey...), bilmiyorum.
- 08 IC02_綾子 わかんない。
Bilmiyorum.
- 09 IC02_綾子 あたし学校 (0.574) (D ス) (0.124) でき: あたしたぶん
Okulda, sanırım dersler konusunda
- 10 勉強: はあんまりできな%かった。
pek başarılı değildim.
- 11 IC02_綾子 (D デ) 勉強はあんまりそんな に教わらなかつた。
Yani dersler konusunda pek bir şey öğrenmedim.
- 12 IC02_綾子 教わった感覚はないんだけど。
Öğrenmiş gibi hissetmiyorum.
- 13 IC01_萌 (L)
(gülüyor)
- 14 IC01_萌 うん。
Hı hı.
- 15 IC02_綾子 十分前行動とか: (1.906) なんか (0.242) (D キレ) (F あの)
Ama, mesela, 10 dakika önceden hazırlık yapma
- 16 例えば(.) (W ロッカ|ロッカー) 人中 綺麗にしとけとか: (0.218)
gibi şeyler... (Şey), örneğin dolabını temiz tut falan,
- 17 たぶんそうゆうことはたぶんちゃんと身に付い (L たんだよね)。
sanırım bu tür şeyleri gerçekten öğrendim.
- 18 IC01_萌 あっ。 [うん。]
Aa. [evet.]

(K001_004)

Kesit 33'teki diyalog iki kişi arasında geçen bir sohbeti içermektedir. Konuşmacılar, geçmişteki deneyimlerini ve okul hayatlarını paylaşmaktadır. IC01_Moe, önce biraz değişmiş olduğundan ve ilkokulda olduğundan bahseder. Ardından IC02_Ayako, kendi okul deneyimlerine geçer ve okulda dersler konusunda pek başarılı olmadığını ve çok fazla bir Şey öğrenmiş gibi hissetmediğini söyler. Ancak, derslerin dışında öğrendiği bazı pratik davranışlardan, örneğin dolabı temiz tutmak ya da 10 dakika önceden hazırlık yapmak gibi Őeylerden bahseder. IC01_Moe, IC02_Ayako'nun söylediklerini dinler ve ara sıra onaylar. Konuşmacılardan IC02_Ayako, Satır 15'teki *nanka* kullanımıyla söylemin sürekliğini sağlamaktadır. Net bir örnek vermeden önce bu dolgu sözcüğünü kullanması, düşüncelerini organize etme ve söylemde doğal bir geçiş yapma işlevi görmektedir. *Nanka* dolgu sözcüğü, söylemin doğrudan bir örnekle başlamasını engelleyerek belirsizlik ve esneklik katar. Bu, dinleyiciye konunun hafifliğini hissettirir ve sosyal ilişkilerde uyumu koruma stratejisine hizmet eder (Ide, 1982). Ayrıca, *nanka* kullanımı, dinleyiciye bir örnek veya açıklama geleceğine dair işaret vererek konuşmacının düşüncelerini toparlaması için kısa bir zaman kazandırır (Clark & Fox Tree, 2002). Edimsel açıdan bakıldığında, *nanka* kullanımı, konuşmacının düşünme sürecini dinleyiciye açık hale getirmektedir. Dinleyici, konuşmacının ifade etmek istediği düşünceyi organize ettiğini anlar ve buna uyum sağlar. Japon kültüründe doğrudan ifadelerden kaçınmak, sosyal uyumu koruma açısından önemlidir (Brown & Levinson, 1987). *nankagibi* ifadeler, konuşmacının söylemini yargılayıcı veya iddialı bir tonda ifade etmesini önleyerek nazik bir iletişim tarzını destekler. Konuşma akışında, *nanka* ifadeleri düşünce değişimlerini yumuşatır ve doğal bir geçiş sağlar. Bu dolgu sözcükleri, spontane konuşmalardaki duraklamaları hafifleterek sürekliğini sürdürmekte ve konuşmanın doğallığını pekiştirmektedir.



Şekil 29: Kesit 33'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 29'da Kesit 33'te yer alan *nanka* ifadesinin zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri ve bu değişimlerin edimsel işlevleri incelenmiştir. İlk bölümde yer alan ifade yaklaşık 400 Hz seviyesinden başlamış ve kademeli olarak düşerek 200 Hz seviyesine inmiştir. Bu düşüş, konuşmacının açıklamasını vurgulayarak ifade ettiğini ve bir örnekle açıklamaya hazırlandığını göstermektedir. Devamında, *nanka* sözcüğü sabit bir yapı sergileyerek yaklaşık 200 Hz seviyesinde kalmıştır. Sabit tonlama, konuşmacının ifade sırasında belirsizlik veya düşünceyi organize etme işlevini yerine getirdiğini göstermektedir. Son bölümde ise tonlamanın dalgalı bir yapı sergileyerek 200 Hz ile 300 Hz arasında değiştiği gözlemlenmiştir. Bu dalgalanma, konuşmacının örneklendirme yaparak söylemini detaylandırmak istediğini ifade etmektedir.

Sonuç olarak, *nanka* sözcüğü bu kesitte belirsizlik ifade etme, düşünceyi organize etme ve yumuşatma işlevlerini yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki sabit tonlama ve ardından gelen dalgalanma, bu işlevlerin etkili bir şekilde kullanıldığını göstermektedir.

Nanka, konuşmacının düşüncelerini netleştirmek ve söylemini akıcı hale getirmek için kullanılmış, ifadeye samimi ve doğal bir ton kazandırmıştır. Bu kullanım, Japoncadaki dolaylılık ve nazik söylem stratejilerinin önemli bir örneğini oluşturmaktadır.

Kesit 34:

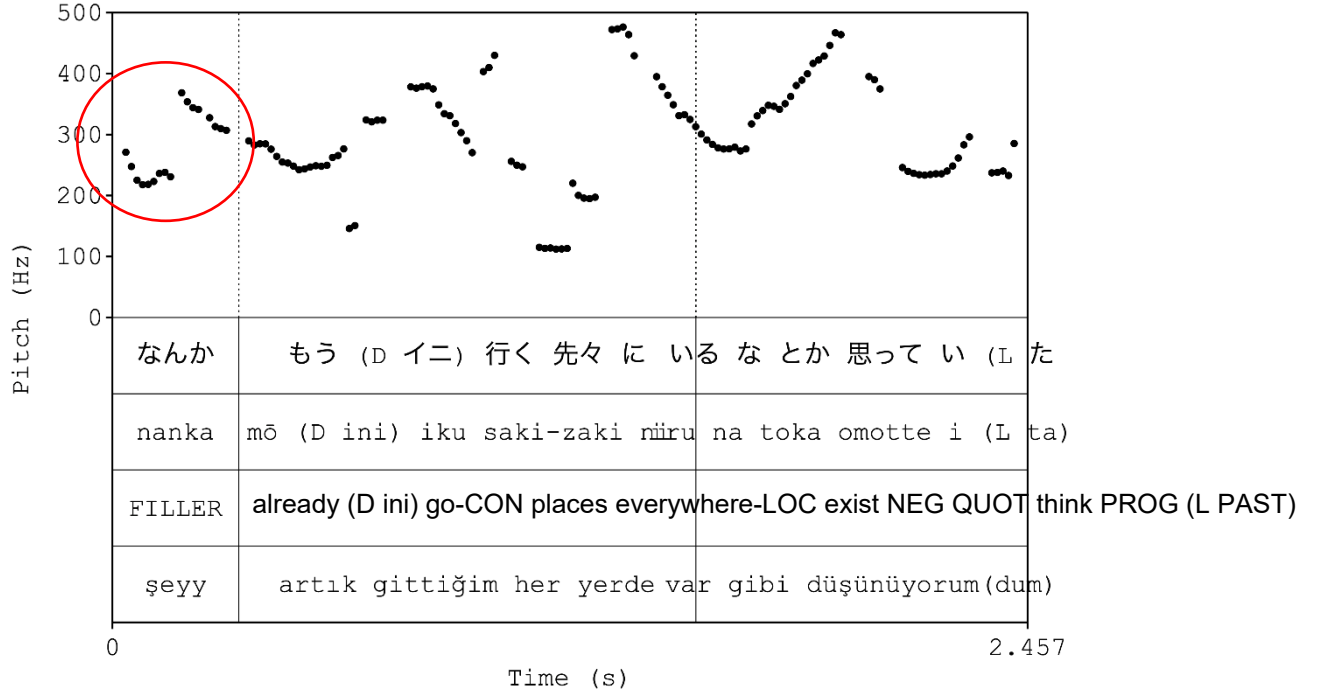
- 01 IC01_萌 バーニーと一緒にやってきた:。(R 翔)から借りたぬいぐるみ
Barney ile gittim. (Shō-dan ödünç aldığım pelüş oyuncak).
- 02 IC02_玲奈 (T (U うん)).
Evet.
- 03 IC02_玲奈 バーニーと一緒に(U に).
Barney ile birlikte mi?
- 04 IC03_佐久 あ。
Aa.
- 05 IC03_佐久 そう そう。
Evet, evet.
- 06 IC03_佐久 その それ(W オモイダ|思い出す).
Onu hatırlıyorum.
- 07 IC02_玲奈 バーニー(D #).
Barney, evet.
- 08 IC02_玲奈 ゆってたな: みたいな。
Öyle demiştin ya, sanki.
- 09 IC03_佐久 なんかもう (D イニ)行く先々にいるなとか思ってい(L た).
Seyy artık gittiğim her yerde o vardı diye düşünmüştüm.
- 10 IC01_萌 (L)
(Gülüyor).
- 11 IC02_玲奈 そうだなと思った。
Evet, öyle düşünmüştüm.
- 12 IC01_萌 そう。
Evet.
- 13 IC01_萌 バーニー片手に:。
Barney'yi elimde taşıyarak.

(K001_003a)

Kesit 34'te yer alan diyalogda konuşmacılar, bir pelüş oyuncak olan "Barney" hakkında konuşmaktadır. Konuşma, günlük bir sohbet niteliğinde olup, katılımcılar arasında ortak bir deneyimi paylaşma ve anıları hatırlama teması üzerine kuruludur. Konuşmacı IC03_Saku, Barney adlı pelüş oyuncakın her gittikleri yerde yanlarında olmasını ima ederken, *nanka* dolgu sözcüğünü kullanarak söylemin sürekliliğini sağlamaktadır. Bu ifade, kesin bir yargıda bulunmaktan kaçınarak durumu sezgisel ve

dolaylı bir şekilde sunar. Aynı zamanda, düşüncenin tam olarak netleşmediğini gösterirken aynı zamanda söylemin doğallığını korur ve doğrudan bir iddia gibi algılanmasını önler. Edimsel işlevleri açısından *nanka* sözcüğü bu tümede, belirsizlikleri ifade etme ve söylemin sürekliliğini sağlama olmak üzere iki önemli işlevi yerine getirmektedir. Belirsizlik ifade etme işlevinde, konuşmacı net bir yargıda bulunmak yerine durumu belirsizlikle ve sezgisel bir izlenimle aktarır. Satır 09'da yer alan tümede konuşmacı durumu genelleştirerek kesinlikten kaçınmaktadır. Söylemin sürekliliğini sağlama işlevinde ise *nanka*, konuşmanın akışını kesmeden devam etmesine yardımcı olur. Spontane konuşmalarda düşüncelerini yumuşak bir şekilde aktarmak isteyen konuşmacı, bu tür dolgu ifadeleri sayesinde söylemi akıcı tutar. Ayrıca, *nanka* konuşmacının düşünme veya doğru kelimeyi arama sürecini dinleyiciye açık hale getirir. Böylece dinleyici, konuşmacının ifadesini daha iyi anlar ve söylemin akışına uyum sağlar.

Sonuç olarak, Satır 09'da kullanılan *nanka* dolgu sözcüğü, belirsizliği ifade etme ve konuşmanın sürekliliğini sağlama işlevlerini yerine getirmektedir. Konuşmacı, düşüncesini dolaylı ve sezgisel bir şekilde aktararak dinleyiciye yargılarını esnek bir şekilde değerlendirme fırsatı sunar ve iletişimde doğallığı korur.



Şekil 30: Kesit 34'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 30'da Kesit 34'te yer alan *nanka* ifadesinin zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri ve bu değişimlerin edimsel işlevleri incelenmiştir. Şekil 30'da incelenen tümce üç ana bölüm halinde ele alınmış, her bir bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. İlk bölümde, *nanka* sözcüğü yaklaşık 300 Hz seviyesinden başlayarak kademeli bir düşüşle 200 Hz seviyesine inmiştir. Bu kademeli düşüş, konuşmacının belirsiz bir ifade kullandığını ve düşünceye geçiş yaptığını göstermektedir. İkinci bölümde yer alan ifade sabit bir yapı sergileyerek 250 Hz seviyesinde kalmıştır. Bu sabit tonlama, konuşmacının düşüncelerini organize etmek için bu ifadeyi kullandığını göstermektedir. Üçüncü bölümde, ise ses perdesi dalgalı bir yapı sergileyerek 200 Hz ile 300 Hz arasında değişmiştir. Bu dalgalanma, konuşmacının düşüncesini detaylandırarak vurgu yapmak istediğini ortaya koymaktadır. Bu yükselme ve düşüş, konuşmacının düşüncesini sonlandırdığını ve ifadesini netleştirdiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, *nanka* sözcüğü Şekil 30'da verilen analize göre düşünceyi başlatma, yumuşatma ve belirsizlik ifade etme işlevlerini yerine getirmektedir. Ezgi yapısındaki kademeli düşüş ve sabit tonlama, bu pragmatik işlevleri desteklemektedir. Bu kullanım, konuşmacının ifadelerini yumuşatarak dolaylı bir şekilde sunmasını ve söylemini daha samimi ve doğal bir hale getirmesini sağlamıştır.

Kesit 35:

- 01 IC01_林 なんかそんな (0.995) 話しを (0.631) しました。
Şey, böyle bir konuşma yapmıştık.
- 02 IC02_広瀬 あー。 したんだ。
Aa. Konuşmuşsunuz, demek ki.
- 03 IC01_林 なんか (0.464) ね: なんか (D ク) (0.173) この人ここは
Şey, hani böyle, şeyy "Bu kişi burada saygı
04 *尊敬できるけど (0.512) なんかほかはなあって*
duyulacak biri ama diğer konularda değil,"
05 *なんか (0.513) あるじゃないすか。*
falan gibi şeyler oluyor ya.
- 06 IC02_広瀬 あるね。
Oluyor tabii.
- 07 IC02_広瀬 (L)
(gülüyor)
- 08 IC02_広瀬 あるよね。
Öyle oluyor, değil mi?
- 09 IC02_広瀬 ってゆうか (0.195) 全部尊敬できる人って (0.714) (D オナン)
Ama yani, tamamen saygı duyulacak birini bulmak,
10 *(W オナイ | 同じ) 年代でなかなかいないんじゃないの?。*
aynı yaş grubunda pek mümkün değil gibi, değil mi?
- 11 IC01_林 そうですね:。
Evet, öyle.
- 12 IC02_広瀬 うん。
Evet.
- 13 IC02_広瀬 一部じゃないのかね。
Yani, genelde kısmi oluyor, değil mi?
- 14 IC01_林 (U うん) うん。
Evet, evet.

(T001_003)

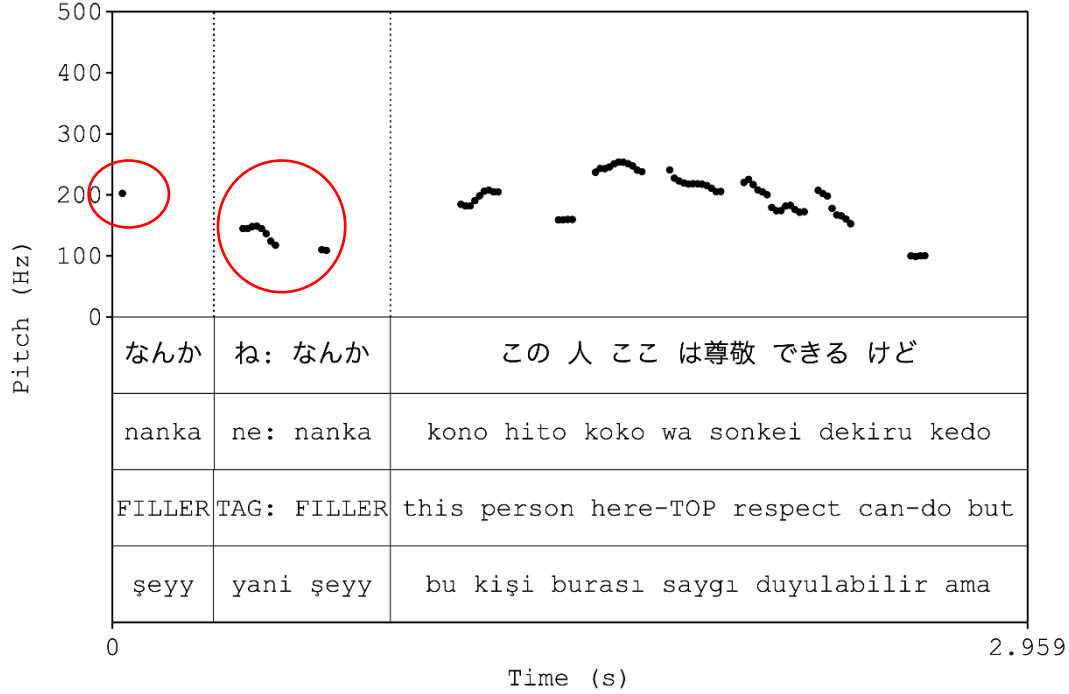
Kesit 35'te yer alan diyalogda, iki konuşmacı insanlara duyulan saygı üzerine fikirlerini tartışmaktadır. Sohbet, genel olarak bireylerin yalnızca belirli yönlerine saygı duyulabileceği ve tamamen saygı duyulacak birini bulmanın zorlukları üzerine

odaklanmaktadır. Konuşmacı IC01_Hayashi, bir kişi hakkında düşüncelerini ifade ederken, belirli yönlerine saygı duyduğunu ancak diğer yönleri için tam emin olmadığını belirtir. Bu süreçte, konuşmanın spontane doğasına uygun olarak, *nanka* dolgu sözcüğü birden fazla kez kullanılarak söylemin akıcılığı ve sürekliliği sağlanmıştır. Konuşmacı, düşüncelerini henüz netleştirmemiş olmasına rağmen, *nanka* sözcüğü kullanımı ile konuşmayı kesintiye uğratmadan sürdürmüş ve dinleyicinin dikkatini korumuştur. Bu dolgu sözcüğünün tekrarı, konuşmanın doğal bir şekilde ilerlemesine katkıda bulunmuş ve düşünceler tam olarak formüle edilene kadar zaman kazandırmıştır.

Nanka, konuşmacının hem kendi düşüncelerini toparlamasına hem de dinleyiciye bu düşünceleri yumuşak ve akıcı bir şekilde sunmasına olanak tanır. Özellikle spontane konuşmalarda sıkça kullanılan bu ifade, söylemin doğal bir parçası olarak konuşmacının duraksamadan ilerlemesini destekler. Dilbilimsel açıdan, *nanka* belirsizlik, söylem yumuşatma ve düşünce organize etme işlevlerini üstlenirken, aynı zamanda konuşmayı akıcı bir şekilde bir arada tutar. Edimsel olarak, birden fazla kez kullanılan *nanka*, hem konuşmanın akıcılığını korur hem de dinleyiciyi konuşmacının düşünsel sürecine dahil eder. Bu ifade, söylemin belirsizliği vurgulasa da konuşmacının samimi ve doğal bir iletişim ortamı yaratmasına olanak tanır. Konuşmanın akışı içerisinde *nanka* ifadesi, düşünceyi toparlama ve dinleyiciyi konuşmanın devamına hazırlama işlevi görür. Konuşmacıya zaman kazandırarak doğru kelime veya ifadeyi bulmasına yardımcı olurken, söylemi bir bütün olarak sürdürür ve parçalanmasını önler. Ayrıca, dinleyiciye söylemin bağlamını anlamalarına olanak tanır ve onların dikkatini konuşmaya odaklanmaya teşvik eder.

Sonuç olarak, bu diyalogda *nanka* dolgu sözcüğü söylemin sürekliliğini ve akıcılığını sağlama işlevlerini yerine getirmiştir. Konuşmacı, dolgu sözcüklerini kullanarak hem kendi düşüncelerini netleştirme fırsatı bulmuş hem de dinleyiciyle bağ

kurarak sosyal uyumu ve iletişim akışını desteklemiştir. Bu tür ifadeler, Japonca'nın edimsel yönlerini anlamak ve doğal iletişim becerilerini geliştirmek için etkili bir araçtır.



Şekil 31: Kesit 35'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 31'de Kesit 35'te yer alan *nanka* ifadesinin zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri ve bu değişimlerin edimsel işlevleri incelenmiştir. Şekil 31'de incelenen tümce üç ana bölüm halinde ele alınmış, her bir bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. İlk bölümde *nanka* sözcüğü yaklaşık 150 Hz seviyesinde başlamış ve kademeli bir düşüşle sona ermiştir. Bu hafif düşüş, konuşmacının düşüncelerini yumuşatarak ve organize ederek ifadeye hazırlandığını göstermektedir. İkinci bölümde ise sabit bir tonlamada yaklaşık 200 Hz seviyesinde kalmıştır. Bu sabit tonlama, konuşmacının ifadeyi nazik bir şekilde sürdürdüğünü ve düşünceye geçiş yaptığını göstermektedir. Üçüncü bölümde yer alan ifade ise yaklaşık 200 Hz seviyesinden başlayarak kademeli bir düşüş sergilemiştir. Bu düşen tonlama, konuşmacının açıklamasını tamamladığını ve sonuca ulaştığını işaret etmektedir.

Sonuç olarak, *nanka* sözcüğü Şekil 31’de verilen analize göre düşünceyi başlatma, yumuşatma ve dolaylılık işlevlerini yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki hafif düşüş ve sabit tonlama, bu pragmatik işlevleri desteklemiştir. İki kez kullanılan *nanka*, konuşmayı hem nazik bir şekilde ifade etmeye yardımcı olmuş hem de doğrudanlık hissini azaltmıştır. Bu kullanım, Japoncadaki dolaylılık ve nazik söylem stratejilerinin önemli bir örneğini oluşturmaktadır.

Kesit 36:

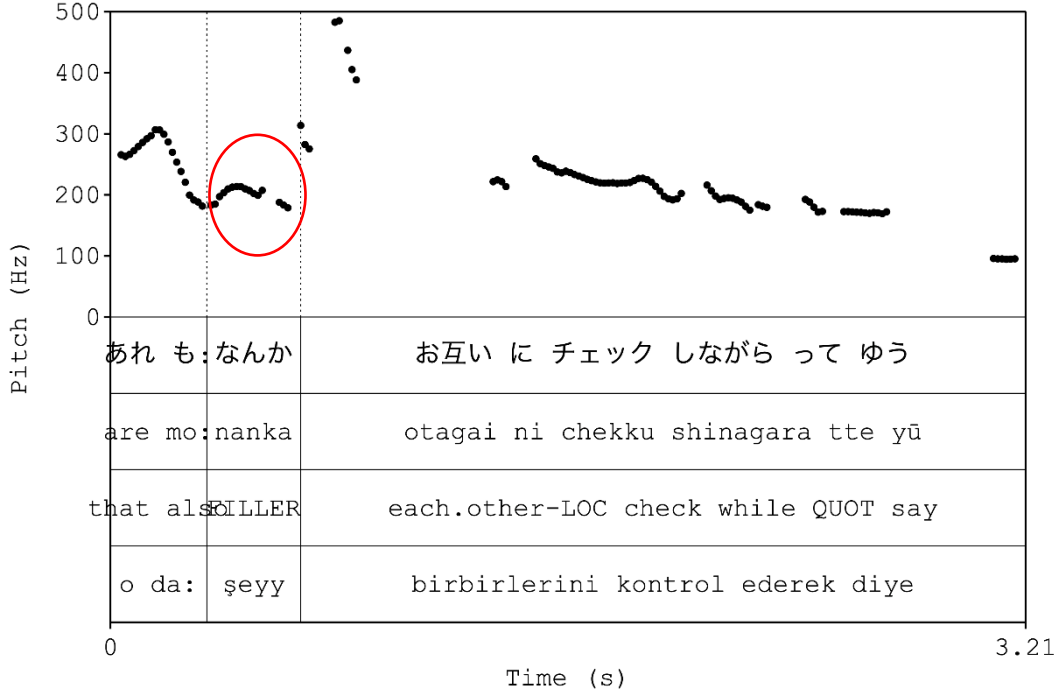
- 01 IC01_日野 去年?。
Geçen yıl mı?
- 02 IC02_さくら うーん。
Hmm.
- 03 IC01_日野 (F あの) (1.401) オリンピックに向けて?
(Şey), Olimpiyatlar için miydi?
- 04 IC02_さくら (T ふーん)。
Hmm.
- 05 IC01_日野 すんごいおもてなしってゆう感じの。
Gerçekten tam bir misafirperverlik hissi vardı.
- 06 IC02_さくら ふーん。
Hmm.
- 07 IC01_日野 あれも: なんか (0.563) お互いにチェックしながらってゆう。
O da şey, karşılıklı kontrol ederek yapılmış gibi bir şeydi.
- 08 IC02_さくら うん。
Evet.
- 09 IC01_日野 よりよいものをつてゆう。
Daha iyi bir şey yapmak için.
- 10 IC02_さくら ふーん。
Hmm.
- 11 IC01_日野 上からこうトップダウンするんじゃないくて。
Yukarıdan aşağıya direktif verilerek değil de...
- 12 IC02_さくら うん。 [ふーん。]
Evet. [Hmm.]
- 13 IC01_日野 竹富島に行きたいってゆってたっけ。
Taketomi-jima'ya gitmek istediğini söylemiştin, değil mi?
- 14 IC01_日野 星のや 竹富島。
Hoshinoya Taketomi-jima.
- 15 IC02_さくら ふーん。
Hmm.

(C002_016)

Kesit 36'da ye alan diyalog, iki konuşmacı arasında geçen genel bir sohbeti yansıtmaktadır. Konuşmada, önce Olimpiyatlar ve Japonya'nın misafirperverlik kültürü, ardından Taketomi-jima adlı turistik bir destinasyon ele alınmaktadır. Konuşmacı IC01_Hino, bir işletme veya organizasyonun çalışma sistemini tarif ederken, karşılıklı kontrol mekanizmasının hizmet kalitesini artırmaya nasıl yardımcı olduğuna odaklanmaktadır. Konuşma sırasında kullanılan *nanka* dolgu sözcüğü, söylemin akıcılığını koruma, düşünceler arasında bağlantı kurma ve konular arasında geçiş yapma işlevlerini üstlenmektedir. Bu dolgu sözcüğü, konuşmacının tam formüle edilmemiş bir düşünceyi ifade ederken veya yeni bir detaya geçerken söylemi doğal bir şekilde sürdürmesini sağlar. Satır 07'de geçen tümcede konuşmacı, işletmenin iş birliği ve karşılıklı kontrol mekanizmasıyla nasıl çalıştığını açıklamaktadır. Konuşmacı, bu süreci tarif ederken, *nanka* kullanarak hem düşüncelerini organize etmekte hem de söylemin akıcılığını desteklemektedir. Dilbilimsel açıdan, *nanka*, söylemi kesintiye uğratmadan bir düşünceyi veya yeni bir bilgiyi tanıtmak için kullanılan bir dolgu sözcüğüdür. Belirsizlik veya kesin bir yargı içermemekle birlikte, konuşmanın doğal akışını koruma ve söylemin spontane bir şekilde ilerlemesini sağlama işlevi görür. Edimsel açıdan ise, bu ifade dinleyiciyi yeni bir bilgiye hazırlama, söylemi daha rahat ve samimi bir hale getirme ve konuları yönetme gibi önemli roller üstlenir. Konuşma akışı içerisinde, *nanka* ifadesi, düşünceler arası geçişlerde bir köprü görevi üstlenmektedir. Söylemin akıcı bir şekilde devam etmesini sağlarken, yeni bir detay veya alt başlık sunulduğunda dinleyiciyi bu değişikliğe hazırlar. Aynı zamanda, konuşmacının kesin bir yargıda bulunmaktan kaçınarak düşüncelerini esnek bir şekilde ifade etmesine olanak tanır.

Sonuç olarak, verilen kesitte *nanka* dolgu sözcüğü, söylemin sürekliliğini sağlama, konuları yönetme ve dinleyiciyi yeni bir bilgiye hazırlama işlevlerini yerine getirmektedir. Konuşmacı, bu dolgu sözcüğünü kullanarak önceki bağlamdan yeni bir alt konuya geçişi yumuşak ve akıcı bir şekilde gerçekleştirmiştir. Bu tür edimsel kullanım, Japoncanın

gündelik konuşmalardaki doğal akışını anlamak ve iletişimde sosyal uyumu desteklemek için etkili bir örnek teşkil eder.



Şekil 32: Kesit 36'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 32'de Kesit 36'da yer alan *nanka* ifadesinin zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri ve bu değişimlerin edimsel işlevleri incelenmiştir. Şekil 32'de ele alınan tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bir bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. İlk bölümde *nanka* sözcüğü düşük bir tonlama ile başlamış ve ardından kısa bir duraksama yapılmıştır. Bu düşük tonlama ve duraksama, konuşmacının düşüncelerini organize etmek ve söyleme hazırlık yapmak amacıyla *nanka* ifadesini kullandığını göstermektedir. İkinci bölümde boyunca tonlamanın yükselme gösterdiği ve bu ifadenin vurgulandığı gözlemlenmiştir. Yükselen tonlama, konuşmacının bu noktaya dikkat çekmek istediğini ifade etmektedir. Üçüncü bölümde, ifadenin son kısmında tonlama düşüşe geçmiş ve cümlenin

tamamlandığını göstermiştir. Bu düşünüş, konuşmacının düşüncesini net bir şekilde ifade ederek söylemi sonlandırdığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, *nanka* sözcüğü Şekil 32’de verilen analize göre doldurma işlevi, yumuşatma, sürekliliği koruma ve duraksama belirtme işlevlerini yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki düşük tonlama, dalgalanma ve son düşünüş, bu pragmatik işlevleri desteklemiştir. Konuşmacı, *nanka*’yı nazik ve dolaylı bir şekilde sunmak, söylemi akıcı hale getirmek ve dinleyiciye doğal bir iletişim ortamı sağlamak için kullanmıştır. Bu kullanım, Japoncada dolaylılık ve nazik söylem stratejilerinin önemli bir örneğini oluşturmaktadır.

Kesit 37:

- 01 IC03_玲子 (U あとはなんか) (1.482) そうゆう都知事は:(0.281) まあ(0.345)
Sey, mesela vali için birinci sınıf
- 02 例えはファーストクラスを使っているとかね。
uçuş kullanma hakkı gibi şeyler...
- 03 IC03_玲子 移動とか?(0.33) (G そう|そ)ゆうことが規約として認められてると
Seyahatler için bu tür şeylerin yönetmeliklerde kabul
- 04 か:(0.989) そうゆう:部分を:(0.924) わかった上で(1.188) (F あー
edilmiş olması gibi durumları
- 05 の)(1.712) (F その) 公費の使い方の問題について議論する
bilerek, kamu fonlarının kullanımını
- 06 のはいんだけど:。
tartışmak mantıklı.
- 07 IC03_玲子 (W トー|そう)ゆう(0.16) 知識がないままなんでも:(0.64) なんか都知
Sey, vali hani vergilerle birinci sınıf uçmuş
- 08 事:(0.642) 税金でファーストクラス乗りやがってみたいな
gibi düşünmek yanlış olur,
- 09 感じなるのはおかしいって池上さんがゆってた。
demışti Ikegami-san."
- 10 IC05_母 うん うん。
Evet, evet.
- 11 IC04_父 (U その通り)。
Aynen öyle.
- 12 IC03_玲子 (L)
(Gülüyor).
- 13 IC05_母 (U それはそう)。
(Evet, doğru).
- 14 IC04_父 うん。
Hı hı.

Kesit 37’de yer alan diyalog, Tokyo valisinin kamu fonlarını kullanımı ile ilgili bir tartışmayı yansıtmaktadır. Ana konuşmacı, bu konuyla ilgili görüşlerini dile getirirken, diğer katılımcılar genellikle onay ifadeleri ile katkıda bulunmaktadır. Konuşmacı, bağlam eksikliğinden dolayı valiye yönelik doğrudan suçlamaların yanlış olduğunu savunurken, eleştiriyi yumuşatma ve belirsizlikle sunma amacıyla *nanka* dolgu sözcüğünü kullanmaktadır. Bu kullanım hem söylemin akıcılığını sürdürür hem de konuşmanın sosyal uyumunu korumayı amaçlar. Satır 01’deki tümcede geçen *nanka*, konuşmanın doğal akışını koruyarak dinleyiciye eleştirinin içeriğini hazırlama işlevi görür. Bu ifade, eleştiriyi yumuşak bir şekilde sunar ve dinleyiciyi doğrudan suçlamadan kaçınarak bağlamı anlamaya hazırlar.

Japonca günlük konuşma dilinde *nanka*, eleştiriyi yumuşatma ve dolaylı sunma işleviyle öne çıkmaktadır. Bu ifade, sosyal uyumun korunmasını ve itibar kaybı riskinin azaltılmasını sağlar. Konuşmacı, doğrudan suçlamadan kaçınarak stratejik bir belirsizlik sunar ve dinleyiciyi tartışmaya dahil eder. Aynı zamanda, kaynağa atıf yaparak eleştiriyi kişisel bir saldırıdan uzaklaştırır. Sonuç olarak bu örnekte, *nanka*, söylemin sürekliliğini sağlama ve eleştiriyi yumuşatma işlevlerini başarıyla yerine getirmektedir. Japoncada bu tür kullanım, sosyal bağları koruma ve eleştiriyi incelikle ifade etme açısından önemlidir.

Yapılan analizler, Japonca konuşmalarda kullanılan *nanka* gibi dolgu sözcüklerinin, söylemin sürekliliğini sağlama konusunda kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Bu ifadeler, konuşmacıların düşüncelerini organize etmelerine, söylemi yumuşatmalarına ve iletişimde akıcılığı sürdürmelerine olanak tanımaktadır. Ayrıca, bu belirteçlerin kullanımı, Japon kültüründe dolaylı iletişim ve sosyal uyumun önemini yansıtmaktadır. Brown ve Levinson’un nezaket teorisi ile Grice’in işbirlikçi ilkesi

bağlamında değerlendirildiğinde, *nanka* dolgu sözcüğünün, konuşmanın hem biçimsel hem de içeriksel tutarlılığını artırdığı ve dinleyiciyle etkileşimde nezaketi ön planda tuttuğu görülmektedir. Sonuç olarak, bu dolgu ifadelerinin analiz edilmesi, Japoncanın edimsel özelliklerinin daha iyi anlaşılmasına ve dil etkileşimlerinin akıcılığı ile tutarlılığının sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.



Şekil 33: Kesit 37’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 33’te Kesit 37’de yer alan *nanka* ifadesinin zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri ve bu değişimlerin edimsel işlevleri incelenmiştir. Şekil 33’te incelenen tümce üç ana bölüm halinde ele alınmış, her bir bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir. İlk bölümde, *nanka* sözcüğü düşük bir tonlama ile başlamış ve ardından kısa bir duraksama yapılmıştır. Bu düşük tonlama ve duraksama, konuşmacının düşüncelerini organize etmek ve söyleme hazırlık yapmak amacıyla *nanka* sözcüğü kullandığını göstermektedir. İkinci bölümde geçiş sırasında tonlamanın yükseldiği gözlemlenmiştir. Bu yükselme, konuşmanın odak

noktasını işaret etmekte ve dinleyicinin dikkatini çekmektedir. Üçüncü bölümde ise, cümlenin sonunda tonlama sabit bir hal almış ve söylemin tamamlandığını göstermiştir. Bu sabit tonlama, konuşmacının düşüncesini sonlandırdığını ve ifadesini net bir şekilde ifade ettiğini göstermektedir.

Sonuç olarak *nanka* sözcüğü Şekil 33'te verilen analize göre doldurma işlevi, yumuşatma, sürekliliği koruma ve duraksama belirtme işlevlerini yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki düşük başlangıç tonlaması, yükselme ve ardından gelen sabit tonlama, bu pragmatik işlevleri desteklemiştir. Konuşmacı, *nanka*'yı ifadeye nazik ve dolaylı bir şekilde başlamak, söylemi akıcı hale getirmek ve dinleyiciyi ifadeye hazırlamak için kullanmıştır. Bu kullanım, Japoncadaki dolaylılık ve nazik söylem stratejilerinin önemli bir örneğini oluşturmakta ve konuşmanın doğal bir akışla ilerlemesini sağlamaktadır.

3.4.2. Etkileşimsel İşlevleri

3.4.2.1. Onarım (Repair)

Konuşma dilinde, söylemin akıcılığını ve anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla konuşmacılar çeşitli onarım stratejileri kullanmaktadır. Onarım (repair), konuşma sırasında ortaya çıkan hataların düzeltilmesi veya ifadelerin yeniden yapılandırılması sürecini ifade eder. Bu süreç, iletişimin kesintisiz ve anlaşılır bir şekilde devam etmesini sağlar. Japonca konuşmalarda da onarım stratejileri sıkça görülmekte olup, özellikle dolgu sözcükleri ve tekrarlar bu süreçte önemli rol oynamaktadır. Bu bölümde, Japonca konuşmalarda onarım işlevi gören "なんか" gibi dolgu sözcüklerinin kullanımı incelenecek ve bu ifadelerin söylemin akıcılığına ve doğallığına katkıları değerlendirilecektir. Analizler, çeşitli konuşma kesitleri üzerinden gerçekleştirilmiş ve onarım stratejilerinin edimsel işlevleri ele alınmıştır.

Kesit 38:

- 01 IC03_美佳 そうなの:?.
Öyle mi gerçekten?
- 02 IC02_遥 自分がそんなデータ作るなんて (0.641)
Kendi verimi oluşturacağıma hiç inanmazdım,
03 びっくりだ。
şaşırdım.
- 04 IC03_美佳 (L)
(Gülüyor)
- 05 IC01_日野 データの一つになってるだけですけどね?。
Sadece verilerden biri haline geldin ama, öyle değil mi?
- 06 IC03_美佳 そうね そうね。
Evet, evet, öyle.
- 07 IC02_遥 (D ウ)ふん。
Hı hı.
- 08 IC02_遥 (L)
(Gülüyor)
- 09 IC03_美佳 [うん うん。]
[Hı hı.]
- 10 IC03_美佳 でも **なんか** (R 美佳) ちゃんみたいなロボットいそうじゃない?。
Ama **sey** sence de böyle Mika gibi bir robot olsa fena olmaz mı?
- 11 IC01_日野 あ。
Ah!
- 12 IC01_日野 いそう いそう。
Evet, kesinlikle olabilir.

(C002_006a)

Kesit 38'de geçen bu diyalog, konuşmacılar arasında gündelik ve hafif mizahi bir sohbet niteliğindedir. Konuşma, bir kişinin kendi veri setini oluşturmasından duyduğu şaşkınlığı ifade etmesiyle başlar ve bu durumun esprili bir şekilde değerlendirilmesiyle devam eder. Satır 10'da geçen tümce, Japonca konuşma dilinde önemli dilbilimsel ve edimsel işlevler üstlenen *nanka* dolgu sözcüğünün kullanımını göstermektedir. Bu ifade, konuşmanın akışında yapılan bir öz-düzeltilme (self-repair) ve söylemi yeniden yapılandırma (reformulation) sürecini yansıtmaktadır. Konuşmacı, tümcesine *demo* "ama" ile başladıktan sonra *nanka* diyerek söylemek istediği şeyi yeniden formüle etmek için bir anlık duraklama yapmış ve düşüncelerini daha doğru veya etkili bir şekilde ifade etmek için söylemini yeniden yapılandırmıştır. Bu kullanım, konuşmayı daha akıcı ve doğal hale getirmiş, konuşmacıya düşüncelerini düzenleme imkânı sunmuştur. *Nanka*

dolgu sözcüğü, konuşmacının ifadesini daha az kesin ve yumuşak bir şekilde sunmasını sağlamıştır. Konuşmacı, kendisi gibi bir robotun var olabileceği fikrini doğrudan bir iddia olarak öne sürmek yerine, bu düşüncüyü daha mütevazı ve açık uçlu bir şekilde ifade ederek dinleyicilerin katılımını teşvik etmiş ve onların düşüncelerini duymak istediğini ima etmiştir. Ayrıca, *nanka* dolgu sözcüğü, konuşmacının bir miktar belirsizlik veya tereddüt hissettiğini yansıtarak söylemini dinleyiciye daha samimi bir şekilde aktarmasına yardımcı olmuştur. Bu ifade, Japon kültüründe ve dilinde doğrudanlık yerine dolaylılığın ve nezaketin önemini göstermektedir. *Nanka* kullanımı, konuşmacının dinleyicinin saygınlığını (*face*) koruyacak bir dil stratejisi benimsemesine olanak sağlamış, olası bir kibir veya kendini beğenmişlik algısını önlemiştir.

Japoncada *nanka* gibi dolgu sözcükleri, konuşmanın akıcılığını ve doğal akışını sağlamak için sıkça kullanılır. Bu tür dilsel öğeler, konuşmacının duygularını, tutumunu ve sosyal ilişkilerini ifade etmede kritik bir rol oynar. *Nanka* dolgu sözcüğü, tümce başlarında yer alarak sonraki ifadeyi etkileyip söylemin yumuşatılmasına ve yeniden yapılandırılmasına katkı sağlamıştır. Konuşma dilinde, *nanka* genellikle hafif bir duraklama veya tonlama değişikliğiyle belirtilmiş, bu sesbilgisel özellikler dinleyicinin söylemin yumuşatıldığını veya bir öz-düzeltilme yapıldığını fark etmesine olanak tanımıştır. Satır 10'daki *nanka* kullanımı, dilbilimsel ve edimsel işlevleri bir araya getirerek etkili bir iletişim sağlamıştır. Bu kullanım, sosyal normlara ve nezaket kurallarına uygunluğu ile dinleyicilerin etkileşimde bulunmasını teşvik etmiş, aynı zamanda arkadaşlar arasındaki bağları güçlendirmiştir. Japoncada dolgu sözcükleri ve edimsel unsurlar, iletişimde sosyal uyumu sürdürmek, saygınlık koruma stratejilerini desteklemek ve dolaylı ifadeleri kolaylaştırmak gibi işlevleriyle kültürel normlarla derin bir uyum içindedir. Kesit 38'deki örnek, bu tür dil kullanımlarının Japoncada iletişim açısından ne kadar önemli olduğunu ve kültürel değerlerle nasıl iç içe geçtiğini göstermektedir.

Kesit 39:

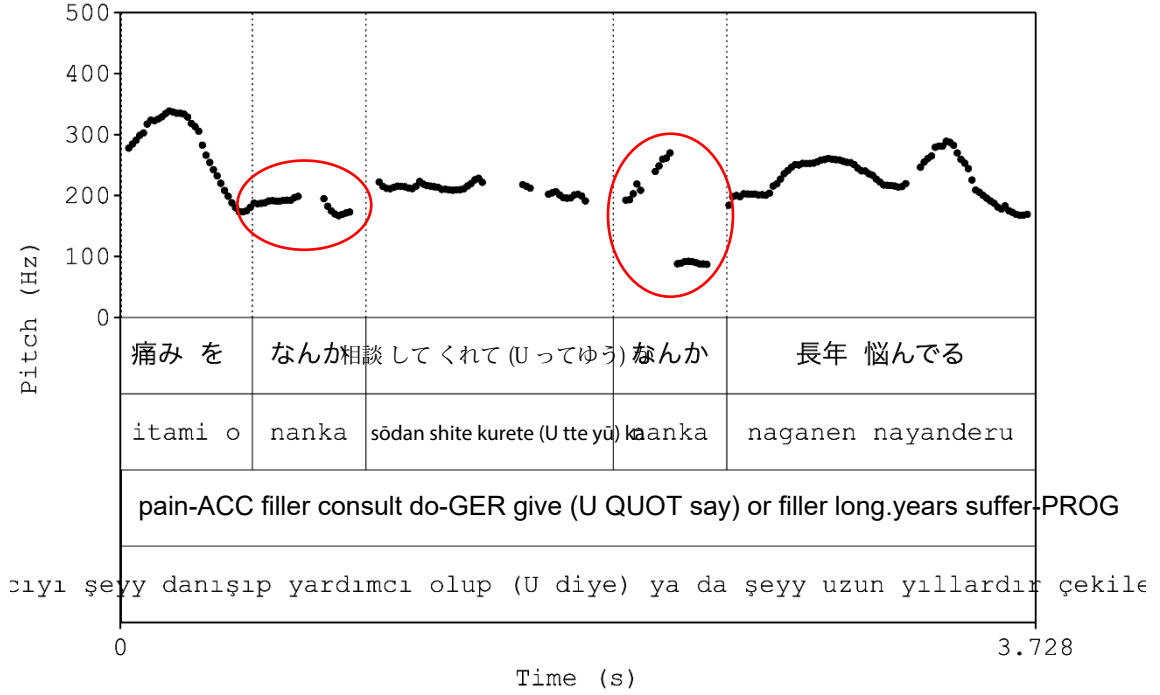
- 01 IC04_美沙 (L (U なんか) あんまちゃんと見てなく%見てくれなくて)。
(Şey) pek düzgün bakmadılar, yani ilgilenmediler bile.
- 02 IC01_玲子 うーん。
Hmm.
- 03 IC04_美沙 で:しかも なんか 受け付けですごい時間がかかって。
Üstelik kayıt işlemi çok uzun sürdü.
- 04 IC01_玲子 うん。
Yaa.
- 05 IC04_美沙 で(0.432)で調べて: (F あの) 整形外科さんで(0.338)痛みを **なんか** 相
Sonra araştırdım, (11), ortopedi doktorlarından biri,
06 談してくれて(U ってゆう)か **なんか** 長年悩んでる痛みを
Ağrıyı danışabileceğin, yani **seyy** uzun süredir devam eden
07 なんちゃらってゆうようなお医者さんが
Ağrılarla ilgilenen bir doktorun Sasazuka'da olduğunu
08 笹塚にいて。
öğrendim.
- 09 IC05_美香 うーん。
Hmm.
- 10 IC01_玲子 [うん。]
[H11.]
- 11 IC05_美香 うーん。
Hmm.
- 12 IC01_玲子 [うーん。]
[Hmm.]
- 13 IC05_美香 うーん。
Hmm.
- 14 IC01_玲子 [うん うん うん うん。]
[evet]
- 15 IC04_美沙 で:そこで:(1.036)行って:見てもらって:。
Sonra oraya gittim ve muayene oldum.
- 16 IC01_玲子 うん。
Evet.
- 17 IC04_美沙 で 先生が うん これはね:(0.546)なんだろ(.)
Doktor, "Bu durumda bir şey yapmana
18 何もしなくていい(0.31)けど。
gerek yok," dedi.

(C001_001)

Kesit 39'daki bu diyalog, konuşmacılar arasında bir sağlık sorunu ve yaşanan süreç hakkında yapılan gündelik bir konuşmayı yansıtmaktadır. Konuşmacı IC04_Misa, sağlık hizmetleriyle ilgili deneyimlerini paylaşırken diğer katılımcılar çoğunlukla

dinleyici ve onaylayıcı roller üstlenmiştir. Konuşmacının kullandığı *nanka* sözcüğü, söylemde belirsizlik, duraksama ve onarım çabalarını yansıtan önemli dilsel araçtır. Konuşmacı, uzun süredir devam eden ağrıları ve doktor deneyimi hakkında konuşurken ifadelerini birkaç kez yeniden yapılandırır ve söylemini tamamlamak için bu dolgu sözcüklerine başvurur. Bu sözcükler hem konuşmanın akıcılığını korur hem de anlatıyı doğal ve samimi bir hale getirir. İşlevsel açısından *nanka* sözcüğü, konuşmacının söyleminde bir onarım süreci başlattığını gösterir. Bu tür dilsel stratejiler, konuşmanın akışını kesmeden hataları düzeltmeye veya ifadeyi yeniden düzenlemeye olanak tanır (Fox, 1987). Konuşmacı, doğru sözcüğü bulamadığında veya ifadesinin yeterince açık olmadığını düşündüğünde *nanka* diyerek bir duraklama yapar ve cümlesini yeniden kurar.

Sonuç olarak, Satır 06'da geçen tümcede *nanka* kullanımı, konuşmacının düşünsel sürecini ve belirsizlik içeren bir ifadeyi nasıl şekillendirdiğini ortaya koyar. Bu tür dolgu sözcükleri, söylemin belirsizliğini ifade etme, akıcılığı koruma ve onarım yapma işlevlerini yerine getirir. Ayrıca, dinleyiciye sezgisel bir izlenim sunarak iletişimde esnekliği ve doğallığı destekler.



Şekil 35: Kesit 39'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 35'te Kesit 38'de yer alan *nanka* ifadesinin zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri ve bu değişimlerin edimsel işlevleri incelenmiştir. Şekil 35'te incelenen tümce beş ana işlev kapsamında değerlendirilmiş, her bir işlevin ezgi özellikleri ve ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. İlk bölümde, *nanka* sözcüğü düşük bir tonlama ile başlamış ve ardından sabit bir seyir izlemiştir. Bu düşük tonlama ve ardından gelen duraksama, konuşmacının düşüncelerini organize etmek ve söyleme hazırlık yapmak amacıyla kullandığını göstermektedir. İkinci *nanka* ifadesi, sabit bir tonlama ile başlayarak ardından yükselme göstermiştir. Bu yükselme, konuşmacının ifadeye vurgu yapmak ve dinleyicinin dikkatini çekmek istediğini işaret etmektedir. Son bölümde tonlama yükselmiş ve ardından düşüşle sonlanmıştır. Bu dalgalanma, ifadenin önemli bir kısmını vurgulamak için kullanılmıştır. Edimsel açıdan, *nanka* sözcüğü dolgu işlevi, yumuşatma, sürekliliği koruma, belirsizlik vurgusu ve duraksama belirtme gibi işlevleri yerine getirmiştir. İlk *nanka*, konuşmacıya düşüncelerini organize etme ve söylem akışını sürdürme fırsatı tanımıştır. İkinci *nanka*, ifadenin tonunu yumuşatarak

kesin ifadelerin daha nazik ve dolaylı bir şekilde sunulmasını sağlamıştır. Ayrıca, iki *nanka* arasındaki duraksama, konuşmanın sürekliliğini koruyarak düşünceler arasında kesintisiz bir geçiş yapılmasına olanak tanımıştır. Konuşmacı ifadesinde kesinlikten kaçınmış ve belirsizlik vurgusu yapmıştır. Son olarak *nanka* sözcüğü, konuşmacının ifadeye geçmeden önce düşüncelerini toparlamasına yardımcı olmuş ve dinleyiciyi söylemin devamına hazırlamıştır.

Sonuç olarak, *nanka* Şekil 35’te doldurma işlevi, yumuşatma, sürekliliği koruma, belirsizlik vurgusu ve duraksama belirtme gibi pragmatik işlevleri başarıyla yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki düşük başlangıç tonlaması, ardından gelen yükselme ve dalgalanma, bu işlevlerin etkili bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. *Nanka*, söylemi hem akıcı hem de nazik bir şekilde sunmak için kullanılmış ve Japonca’daki dolaylılık ve nazik iletişim stratejilerinin önemli bir örneğini oluşturmuştur.

Kesit 40:

- 01 IC04_玲子 なんか白いやつ。
Şey, beyaz olan.
- 02 IC05_母 あー。
Aa.
- 03 IC05_母 白い花はいっぱいあるからね。
Beyaz çiçek çok var tabii.
- 04 IC04_玲子 (F あの:) (0.752) かすみ草みたいな (0.138)
(Şey), mesela kasumisō (gelin çiçeği)
- 05 ちっちゃい (0.947) 花びらの。
gibi küçük yapraklı olan.
- 06 IC05_母 えー?。
Ne?
- 07 IC05_母 わかんない。
Bilmiyorum.
- 08 IC05_母 (T (D チ) 小さい花びら)。 (T (U わかんない))
Küçük yapraklı mı? (T (U わかんない))
- 09 IC04_玲子 なんか枝: (U を) (0.267) 枝ぶりは結構 (1.636)
Şey, dalı... Dalları oldukça...
- 10 なんか (0.138) (D ホ) こう (W ュ|ゆう) こうゆう茎じゃなくて (0.236)
(Şey), böyle bir sapı yok da,
- 11 なんか ほんと木 木の茎みたいな。
gerçekten bir ağacın dalı gibi.

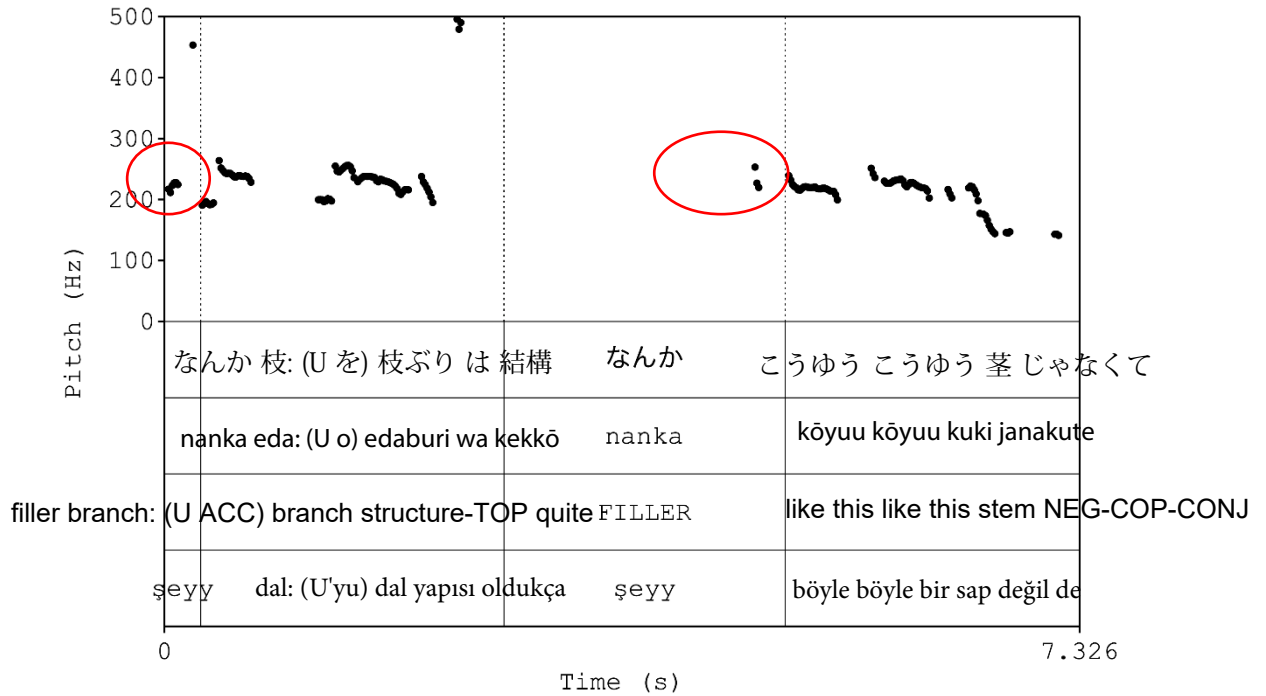
- 12 IC05_母 枝ものだったってことね?。
Dal çiçeği türünden mi yani?
- 13 IC04_玲子 枝もの 枝もの。
Evet, dal çiçeği, dal çiçeği.
- 14 IC05_母 (T たら) (0.923) (T (U わかんない))。
(Hmm, bilmiyorum.)
- 15 IC04_玲子 なんか大体 (0.471) なんかあそこ日差し強いからさ。
Şey, genellikle orada güneş çok güçlü ya.
- 16 IC04_玲子 東側。
Doğu tarafında.
- 17 IC05_母 うん うん。
Evet, evet.

(C001_005)

Kesit 40'ta yer alan bu diyalogda konuşmacılar, bir bitki türünü (beyaz çiçekli bir dal çiçeği) tarif etmeye ve hatırlamaya çalışmaktadır. Konuşmacı IC04_Reiko, bitkinin özelliklerini detaylandırarak tanımlamaya çalışırken, annesi, bu bitki hakkında belirsizlik ifade eden ve anlamadığını belirten yorumlarla yanıt verir. Konuşmacı Reiko'nun beyaz bir çiçeği tarif etmeye çalışırken kullandığı *nanka* ve ardından gelen tekrarlar, söylemde onarım yapma ve akıcılığı sürdürme işlevlerini yerine getirmektedir. Reiko, doğru kelimeyi tam olarak hatırlayamadığında veya ifade etmekte zorlandığında *nankaile* düşünsel bir duraklama yapar ve bu süreyi kelimeyi aramak için kullanır. Sonrasında, doğru sözcüğü bulduğunu fark ederek söylemini iki kez tekrarlar ve onarımı tamamlar. Bu süreç, spontane konuşmanın doğasında bulunan belirsizlik, duraksama ve düzeltme stratejilerinin örneğidir. İşlevsel açıdan, bu kullanım onarıma yardımcı olma ve söylemin sürekliliğini sağlama olmak üzere iki temel edimsel işlevi yerine getirmektedir. Onarım işlevinde (Schegloff et al., 1977), *nanka* dolgu sözcüğü, konuşmacının doğru sözcüğü bulmak için bir düşünme sürecinde olduğunu gösterir. Konuşmacı, ifadesinde bir hata veya eksiklik olduğunu fark ettiğinde bu dolgu sözcüğünü kullanarak yeniden yapılandırmaya olanak sağlar. Ardından gelen sözcük tekrarı, onarımın başarıyla tamamlandığını ve doğru kelimenin bulunduğunu vurgular. Söylemin sürekliliğini sağlama işlevinde ise *nanka*, konuşmanın akışını kesmeden devam ettirir ve düşünme

sürecini dinleyiciye yansıtarak duraklamaları yumuşatır (Clark & Fox Tree, 2002). Bu tür dolgu sözcükleri, spontane konuşmalarda doğallığı ve akıcılığı korur. Konuşmacı, doğru sözcüğü ararken duraksamak yerine *nanka* diyerek düşüncelerini toparlama sürecini görünür kılar ve söylemi kesintiye uğratmaz. Edimsel olarak, bu strateji dinleyiciye konuşmacının düşünme sürecinde olduğunu gösterir ve dinleyiciyi bu sürece dahil eder. Japon kültüründe doğrudan hatayı kabul etmek yerine dolaylı ve yumuşak onarımlar yapmak, sosyal uyumu ve saygınlık zedelemeyi önlemeyi sağlar (Ide, 1982).

Sonuç olarak, Satır 09'daki *nanka* kullanımı, söylemde onarıma yardımcı olma, akıcılığı koruma ve doğal konuşma pratiği sağlama işlevlerini yerine getirmektedir. Bu tür stratejiler, spontane konuşmanın doğallığını ve samimiyetini destekleyerek iletişimin daha etkili ve esnek olmasına katkı sağlamaktadır.



Şekil 36: Kesit 40'ta yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 36'da Kesit 40'ta yer alan *nanka* ifadesinin zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri ve bu değişimlerin edimsel işlevleri incelenmiştir. Şekil 36'da ele alınan

tümce, ezgi yapısına ve pragmatik işlevlerine göre dört ana başlık altında değerlendirilmiştir. İlk bölümde *nanka* düşük bir tonlama ile başlamış ve ardından sabit bir seyir izlemiştir. Bu düşük tonlama, konuşmacının düşüncelerini organize etmek ve söyleme hazırlık yapmak için bir duraklama oluşturduğunu göstermektedir. İkinci olarak, *nanka* ifadesinin bağlamında kesin bir ifade bulunmamasına rağmen, söylemin nazik ve dolaylı bir şekilde ifade edilmesine katkıda bulunduğu gözlemlenmiştir. Üçüncü olarak, yalnızca bir duraksama belirtme işlevi üstlenmiş ve söylemin devam edeceğini işaret etmiştir. Son olarak, düşünceler arasında akıcı bir geçiş sağlayarak söylem sürekliliğini korumuştur. Ezgi analizi incelendiğinde, *nanka* ifadesinin düşük bir başlangıç tonlaması ile başladığı ve ardından tonlamanın yükselip sabit bir şekilde devam ettiği görülmüştür. Bu yükselme, söylemin devam edeceğine dair bir işaret sunmuş ve dinleyiciyi söylemi takip etmeye yönlendirmiştir. İfadenin sonunda tonlamanın düştüğü gözlemlenmiş ve bu durum söylemin tamamlandığını veya bir sonraki ifadeye geçiş yapılacağını düşündürmüştür.

Sonuç olarak, *nanka* sözcüğü Şekil 36'da verilen analize göre doldurma işlevi, yumuşatma, duraksama belirtme ve sürekliliği koruma işlevlerini yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki düşük başlangıç, ardından gelen yükselme ve sabit tonlama, bu pragmatik işlevleri desteklemiştir. *Nanka*, söylemi nazik ve dolaylı bir şekilde başlatmak, söylemin akıcılığını korumak ve dinleyiciyi hazırlamak için kullanılmıştır. Bu kullanım, Japoncadaki dolaylılık ve nazik söylem stratejilerinin önemli bir örneğini oluşturarak doğal ve etkili bir iletişimi desteklemiştir.

Kesit 41:

01 IC01_日野 でも (0.379) そう。

Ama evet...

02 IC01_日野 そうゆう感じで搾取され続けてたらしい。

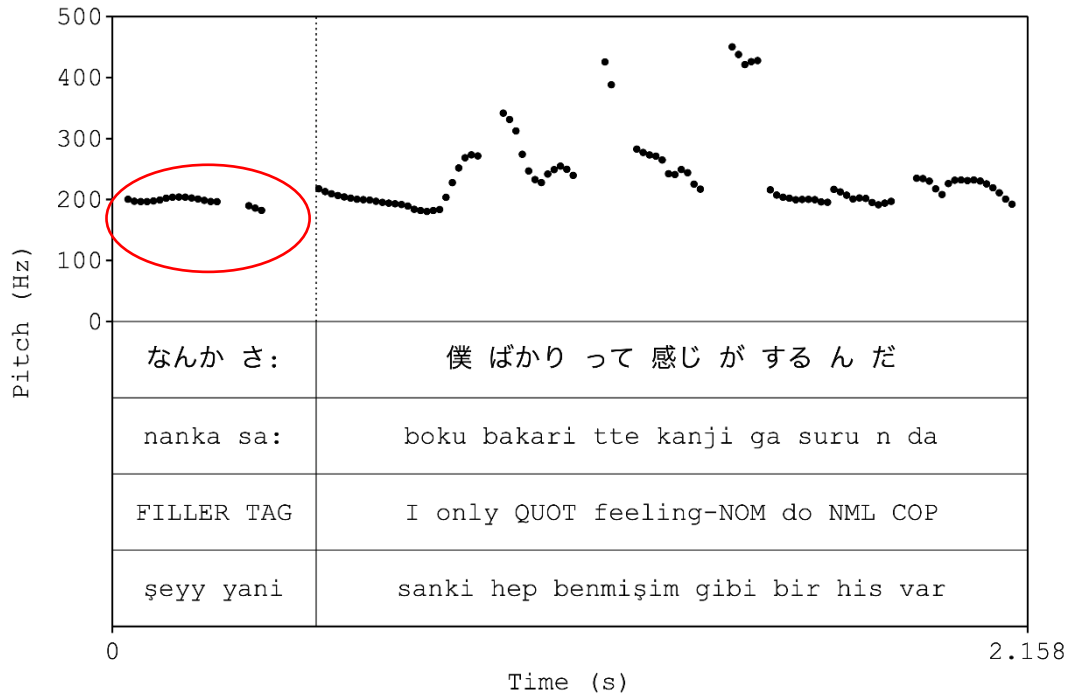
Öyle bir şekilde sürekli sömürülmeye devam etmiş gibi görünüyor.

- 03 IC02_さくら ふーん。
Hmm.
- 04 IC01_日野 なんかさ: ってゆうから (0.462) 搾取されてるのに
Sey, *söyleniyor ya, "Sömürüldüğünü fark etmiş mi?"*
- 05 気が付いたか? (L みたいな)。
gibi bir durum.
- 06 IC02_さくら うん うん。 (L)
Evet, evet. (Gülüyor)
- 07 IC01_日野 いや。
Hayır.
- 08 IC01_日野 (D サク) 搾取されているとはゆわなかったけど。
"Sömürülüyorum" demedi ama...
- 09 IC02_さくら うーん。 [うん うん うん。]
Hmm. [Evet, evet, evet.]
- 10 IC01_日野 なんかさ: 僕は%かりって感じがするんだ。
Sey, *"Hep benmişim gibi hissediyorum" dedi.*
- 11 IC01_日野 よしよし よしよし (L って)。
"Tamam, tamam, tamam" (gibi bir şey söyledi).
- (C002_016)

Kesit 41'de geçen bu diyalogda, iki konuşmacı, bir kişinin sürekli sömürüldüğü hissi ve bu durumun farkındalığı üzerine konuşmaktadır. Konuşma, bir durumun aktarılması, yorumlanması ve dinleyicinin onaylanması şeklinde gelişir. Satır 04 ve 10'da verilen tümcede kullanılan *nanka* dolgu sözcüğü, konuyu yeniden çerçeveleme, önceki söylemi toparlama ve ek bir düşünce sunma işlevi görmektedir. Konuşmacı, önceki bağlamı hatırlatarak yeni bir boyut ekler ve dinleyiciyi bu yeni düşünceye hazırlar. Aynı zamanda konuşmanın akıcılığını sağlarken, dinleyiciye önceki bağlama dayalı bir ek açıklama geleceğini sezdirir. Bu dolgu sözcüğü, konuşmacının söylemini toparlamasına olanak tanır ve bir önceki cümleye atıfta bulunarak ek bir bakış açısı sunar.

Edimsel açıdan, kullanılan *nanka* sözcüğü bağlama geri dönüş yapma, dinleyiciyle iletişimde sosyal uyumu koruma ve bir konuyu hatırlamaya çalışırken kendini onarma işlevlerini yerine getirmektedir. Dinleyiciyi konuşmanın devamına dahil ederek dikkatlerini canlı tutar ve söylemi daha gündelik ve samimi bir hale getirir. Sonuç

olarak, hem söylemi onarma hem de konuları yönetme işlevlerini yerine getirir. Konuşmacı, önceki söyleme dayalı bir ek açıklama sunarak düşüncesini genişletmiş ve söylemi akıcı bir şekilde ilerletmiştir. Bu kullanım, Japoncadaki doğal konuşma akışını ve sosyal uyumu destekleyen etkili bir örnektir.



Şekil 37: Kesit 41’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 37’de Kesit 41’de yer alan *nanka* ifadesinin zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri ve bu değişimlerin edimsel işlevleri incelenmiştir. Şekil 37’de incelenen tümce dört ana işlev kapsamında değerlendirilmiş, her bir işlevin ezgi özellikleri ve ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. İlk bölüm düşük tonlama ile başlamış ve kısa bir duraksama yapılmıştır. Bu düşük başlangıç ve duraksama, konuşmacının düşüncelerini organize etmek ve ifadeye hazırlık yapmak amacıyla kullandığını göstermektedir. İkinci olarak, *nanka* sözcüğü söyleme dolaylılık ve naziklik katmıştır. Bu kullanım, konuşmacının dinleyici üzerindeki etkisini hafifletmek ve duygularını daha nazik bir şekilde ifade etmek istediğini göstermektedir. Üçüncü olarak,

konuşmacının konuyu açmasına ve ifadeyi genişletmesine yardımcı olmuştur. Son olarak, bir duraksama belirtme işlevi üstlenerek konuşmacının söylemini hazırlamasına ve dinleyiciyi ifadeye yönlendirmesine olanak tanımıştır.

Ezgi analizi incelendiğinde, *nanka* ifadesinin düşük bir tonlama ile başladığı ve sabit bir şekilde devam ettiği görülmüştür. Bu düşük başlangıç tonlaması, söylemin nazik ve düşünceli bir şekilde başladığını ifade etmektedir. İkinci bölümün başındaki ifadenin tonlamasının yükseldiği ve bu ifadenin vurgulandığı gözlemlenmiştir. Bu yükselen tonlama, konuşmacının ifadesine dikkat çekmek için kullandığını göstermektedir. İfadenin son kısmında tonlamanın sabitleştiği ve düşüşle sonlandığı görülmüştür. Bu sabit tonlama, ifadenin tamamlandığını ve konuşmacının düşüncesini net bir şekilde ifade ettiğini işaret etmektedir.

Sonuç olarak, *nanka* sözcüğü Şekil 37’de verilen analize göre doldurma işlevi, yumuşatma, konu yönetimi ve duraksama belirtme işlevlerini yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki düşük başlangıç, ardından gelen yükselme ve sabit tonlama, bu pragmatik işlevleri desteklemiştir. *Nanka*, söylemi nazik ve dolaylı bir şekilde sunmak, konuşmanın akıcılığını korumak ve dinleyiciyi ifadeye hazırlamak için etkili bir şekilde kullanılmıştır. Bu kullanım, Japoncadaki dolaylılık ve nazik söylem stratejilerinin önemli bir örneğini sunmakta ve konuşmanın doğal bir şekilde ilerlemesine katkıda bulunmaktadır.

Kesit 42:

- 01 IC02_郁 これ ほ:ん菓子が入ってんの?
Bu, patlamış pirinç mi içeriyor?
- 02 IC01_萌 うん。
Evet.
- 03 IC01_萌 ね。
Evet, öyle.
- 04 IC01_萌 おいしい。
Lezzetli.
- 05 IC02_郁 面白。
İlginç.

- 06 IC01_萌 植物性 素材だけで作った。
Sadece bitkisel malzemelerle yapılmış.
- 07 IC01_萌 あ。
Aa.
- 08 IC01_萌 なんか これ: (0.123) この上の茶色いやつがそのコーヒーだよ。
Şey, bak, bu üstündeki kahverengi şey kahve aslında.
- 09 IC02_郁 ふーん。
Hmm.
- 10 IC01_萌 穀物コーヒー。
Tahıl kahvesi.
- 11 IC02_郁 あれだ。
İşte bu.
- 12 IC02_郁 隣の (0.787) スーパーにあとで (1.176) 寄って。
Yan taraftaki süpermarkete sonra uğrayalım.
- 13 IC01_萌 うん。
Tamam.
- (K001_008)

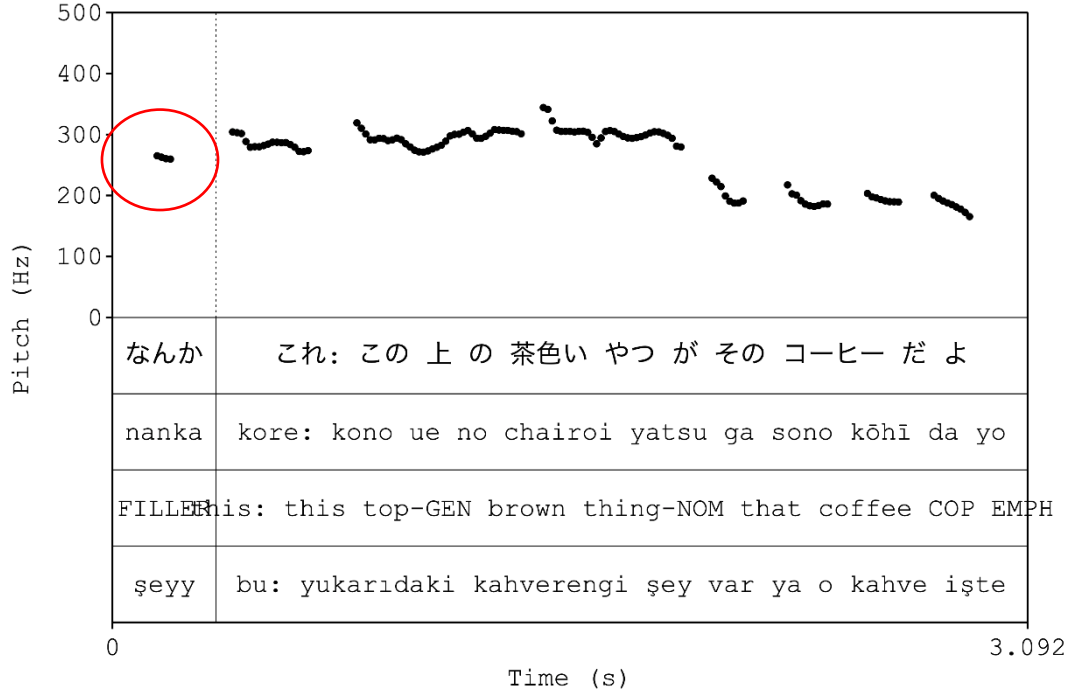
Kesit 42’de yer alan bu diyalog, iki kişinin bir yiyeceği tartıştığı gündelik ve samimi bir sohbeti yansıtmaktadır. Konuşmacılar, yiyeceğin içeriği ve tadı hakkında yorum yaparken, alışverişle ilgili bir plan yaparlar. Konuşmacı IC01_Moe, bir yemeğin veya içeceğin üzerindeki kahverengi kısımla ilgili gözlemini paylaşırken, *nanka* sözcüğünü kullanarak düşüncesini ifade etmeye çalışmaktadır. Bu ifade, konuşmacının düşüncesini formüle etmesi ve önceki belirsizliği gidererek söylemi netleştirmesi için bir araç olarak işlev görür. İşlevsel açıdan *nanka*, sözcüğü bu kesitte, konuşmacının önceki söylemini toparlamasına ve yeniden düzenlemesine olanak tanımaktadır. Bu dolgu sözcüğü, bir duraksama anında düşünceyi yeniden yapılandırarak söylemin devamını sağlar.

Japoncada *nanka*, yalnızca bir dolgu sözcüğü olarak değil, aynı zamanda söylemin akıcılığı, konuşmacının kendini düzeltmesi gibi çeşitli işlevleri sağlayan bir araç olarak önemli bir yere sahiptir. Konuşmacı, belirsiz bir düşünceyi açıklarken veya yeniden düzenlerken bu ifadeyi kullanarak doğal bir iletişim ortamı yaratır. Bu tür kullanım, özellikle gündelik konuşmalarda, düşüncenin netleştirilmesi ve iletişimin samimi bir tonda sürdürülmesi için etkili bir yöntemdir. Satır 08’de *nanka*, konuşmacının düşünceyi

yeniden düzenleme, belirsizliği giderme ve zaman kazanma işlevlerini yerine getirir. Bu ifade, konuşmanın akıcılığını ve doğallığını korurken, dinleyicinin bahsedilen konuyu daha iyi anlamasını sağlar. Bu kullanım, Japoncadaki dolgu sözcüklerinin çok işlevliliğini ve gündelik konuşmalardaki önemini ortaya koyan etkili bir örnektir.

Yapılan analizler, Japonca konuşmalarda kullanılan *nanka* dolgu sözcüğünün, onarım (repair) işlevinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu sözcük, konuşmacıların söylemlerini yumuşatmalarına, belirsizlik yaratmalarına ve ifadelerini yeniden yapılandırmalarına olanak tanımaktadır. Brown ve Levinson'un (1987) nezaket teorisi çerçevesinde, bu dolgu ifadeleri konuşmacıların dinleyicinin saygınlık korumasına katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla, konuşmacılar doğrudan hataları kabul etmek yerine dolaylı onarım stratejilerini tercih ederek sosyal uyumu ve nezaketi sürdürmektedirler. Halliday ve Hasan'ın (1976) bağlaşıklık ve tutarlılık kavramları da bu analizde öne çıkmaktadır. *Nanka* dolgu sözcüğü konuşmanın mevcut bağlamına entegre edilerek, söylemin hem biçimsel hem de içerik açısından tutarlı kalmasını sağlamaktadır. Bu durum, Japon kültüründe dolaylı iletişim tarzının önemine işaret ederken, sosyal uyumun ve nezaketin korunmasına da katkıda bulunmaktadır.

Sonuç olarak, Japonca konuşmalarda kullanılan dolgu sözcüğü *nanka*'nın onarım işlevi, söylemin akıcılığını ve anlaşılabilirliğini artırarak iletişimin etkinliğine önemli katkılar sunmaktadır. Bu tür sözcüklerin analiz edilmesi, Japoncanın edimsel özelliklerinin daha iyi anlaşılmasına ve dil etkileşimlerinin akıcılığı ile tutarlılığının sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.



Şekil 38: Kesit 42’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 38’de Kesit 41’de yer alan *nanka* ifadesinin zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 38’de incelenen tümce iki ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde, *nanka* sözcüğü düşük tonlama ile başlamış ve ardından herhangi bir duraksama olmadan diğer ifadeye geçilmiştir. Bu düşük tonlama, konuşmacının düşüncelerini organize etmek ve söyleme hazırlık yapmak amacıyla kullandığını göstermektedir. *Nanka* burada bir doldurma unsuru olarak rol oynamakta olup, konuşmada bir duraklama noktası yaratmadan düşüncüyü şekillendirme sürecinde zaman kazandırmaktadır.

İkinci bölümde, *nanka* ifadesi söylemi yumuşatmış ve daha nazik bir ton katmıştır. *Nanka*, yeni bir konunun veya fikrin tanıtımı sırasında kullanılarak konuşmacının "*kono ue no*" (bu konuda) kavramını ifade etmek için daha rahat bir giriş yapmasına olanak tanımıştır.

Ayrıca, *nanka* ifadesi duraksama belirtme işlevi üstlenerek, konuşmacının ifadeyi düşünerek ve hazırlayarak sunduğunu göstermiştir.

Sonuç olarak, *nanka* ifadesi Şekil 38’de verilen analize göre doldurma işlevi, yumuşatma, konuya giriş ve duraksama belirtme işlevlerini yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki düşük tonlama, dalgalı seyir ve tonlama düşüşü, bu pragmatik işlevleri desteklemiştir. *Nanka*, söylemi nazik ve dolaylı bir şekilde başlatmak, söylemin akıcılığını sağlamak ve dinleyiciyi ifadeye hazırlamak için etkili bir şekilde kullanılmıştır. Bu kullanım, Japoncadaki doğal konuşma akışını destekleyen dolaylılık ve nazik iletişim stratejilerinin bir örneğini sunmaktadır.

3.4.2.3. Konuları Yönetme (Managing topics)

Konuları yönetme, iletişim sürecinin etkili bir şekilde sürdürülebilmesi için konuşmacıların gerçekleştirdiği temel söylemsel işlevlerden biridir. Bir konuşmanın anlamlı ve tutarlı bir şekilde ilerlemesi, konu seçimleri ve bu konuların mantıklı bir şekilde birbiriyle ilişkilendirilmesiyle mümkündür. Konuları yönetme, sadece bir söylemi başlatma veya bir konuyu sona erdirmeye gibi temel işlevleri değil, aynı zamanda konu geçişlerini, alt başlıkların açılmasını ve dinleyicilerin ilgisini sürdürmeyi de kapsar. Bu süreçte, dilsel ve edimsel araçlar kullanılarak hem konuşmacının hem de dinleyicinin ihtiyaçlarına yanıt verilir. Konuları yönetme, iletişimin akıcılığını ve mantıksal bütünlüğünü sağlamak açısından önemlidir. Japonca gibi dillerde, dolgu sözcükleri ve söylem belirleyicileri, konuşmacıların konular arasında yumuşak geçişler yapmalarına, yeni konuları tanıtmalarına ve mevcut konuyu sürdürebilmelerine olanak tanır. Bu bağlamda, *nanka* dolgu sözcüğü de konuşmanın akışını kesintiye uğratmadan yeni bir konuya geçiş yapmayı mümkün kılarak, dinleyicinin dikkatini doğal bir şekilde yönlendirir. Bu bölümde, Japonca konuşmalarda konuları yönetme işlevi gören *nanka*

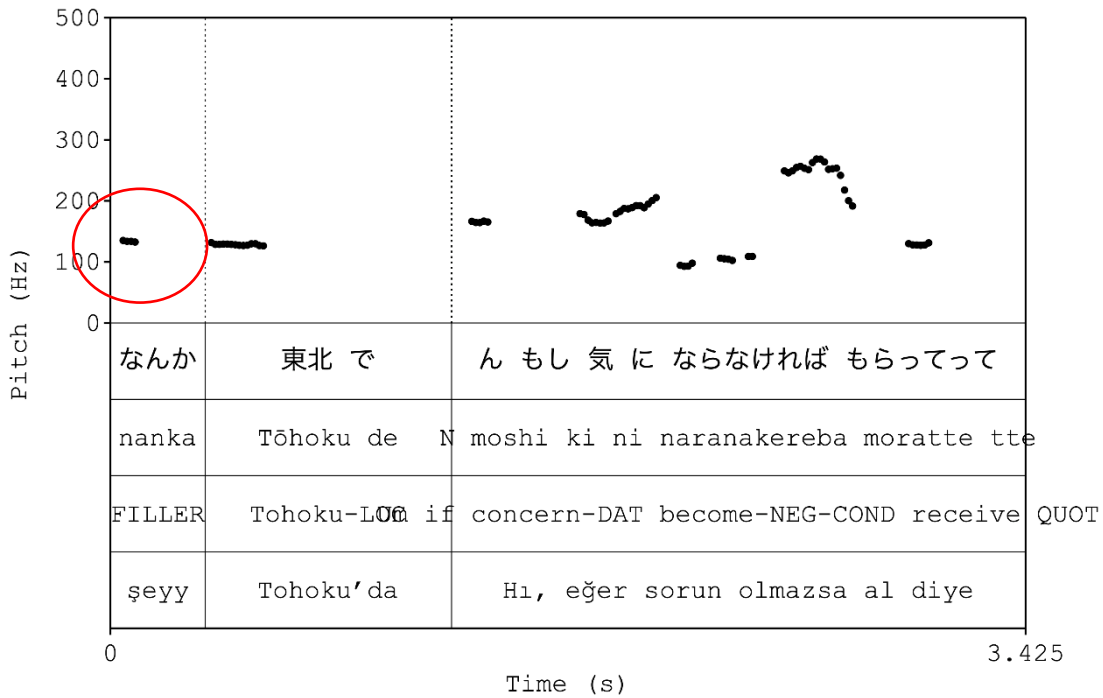
dolgu sözcüğünün kullanımı incelenmiş ve bu ifadelerin söylemin akıcılığına, doğallığına ve sosyal etkileşimlere olan katkıları değerlendirilmiştir.

Kesit 43:

- 01 IC05_母 土に うんと潜ってるから。
Toprağın derinlerine gömülmüş durumda.
- 02 IC04_父 うん うん。
Evet, evet.
- 03 IC03_玲子 うん うん うん。
Evet, evet, evet.
- 04 IC03_玲子 タケノコは結構聞かれた。
Takenoko (bambu filizi) hakkında sıkça soruluyor.
- 05 IC03_玲子 なんか東北で。ん もし気にならなければもらってって。
Sey, Tohoku'da... Eğer ilgilenirsen, alabilirsin diye söyledim.
- 06 IC05_母 このジャガイモはいただいたジャガイモよ?。
Bu patates, bize verilen bir patates, biliyor musun?
- 07 IC03_玲子 (R 松井)さん?。
Matsui-san mı verdi?
- 08 IC05_母 うん。
Evet.
- 09 IC03_玲子 (W ンタヒ|あたし)ももう食べたよ。
Ben de çoktan yedim.
- 10 IC03_玲子 (Y ケッコ|結構)。
Gayet lezzetliydi.
- 11 IC03_玲子 (U 友達にもあげちゃったけど)。
(Arkadaşlarıma da biraz verdim ama).
- (C001_007)

Kesit 43'te geçen bu diyalog, gündelik bir konuşma sırasında aile üyelerinin, yiyecekler (bambu filizi ve patates gibi) ve paylaşım hakkında yaptığı sohbeti yansıtmaktadır. Katılımcılar, tarım ürünleri ve bunların paylaşımı üzerine konuşurken, samimi bir iletişim atmosferi sergilemektedir. Konuşmacı IC03_Reiko, Tohoku bölgesinde gerçekleşmiş bir olay ya da duruma geçiş yaparken, *nanka* dolgu sözcüğünü kullanarak önceki konuşma bağlamından ayrılır ve yeni bir konuyu tanıtır. Bu sözcük, dinleyicilere “şimdi farklı bir şey hakkında konuşacağım” sinyalini verirken, konuşmanın akıcılığını ve doğal akışını koruyan bir işlev görmektedir. Satır 05'te geçen *nanka*, söylemin odağını Tohoku ile ilgili bir alt başlığa kaydırır. Bu kullanım, önceki bağlamla

bağını koparmadan yeni bir konuya geçiş yapılmasını sağlar. Bu örnek, Japoncadaki *nanka* ifadesinin yalnızca söylemi yumuşatma veya belirsizliği vurgulama işleviyle sınırlı olmadığını, aynı zamanda konuşmanın yönlendirilmesinde de önemli bir araç olduğunu göstermektedir. Konuşmacının dolaylı ve nazik bir geçiş yapma eğilimi, Japoncanın iletişimdeki sosyal uyum ve nezaket normlarını yansıtır. Bu kesitte yer alan tümce, *nanka* dolgu sözcüğünün konuşmayı yeni bir alt başlığa yönlendirme, söylemi yumuşatma ve dinleyiciyi konuşmaya dahil etme işlevlerini başarılı bir şekilde yerine getirdiği bir örnektir. Konuşmacı, yeni bir konuyu tanıtırken doğal bir geçiş sağlar ve dinleyicinin bu konuya katılımını teşvik eder. Bu kullanım, Japoncanın sosyal uyumu ve etkileşimsel iletişim becerilerini nasıl desteklediğini açıkça ortaya koyar.



Şekil 39: Kesit 43'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 39'da Kesit 43'te yer alan *nanka* ifadesinin zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 39'da incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir

biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde, *nanka* ifadesi düşük tonlama ile başlamış ve ardından herhangi bir duraksama olmadan diğer ifadeye geçiş yapılmıştır. Bu düşük tonlama, konuşmacının düşüncelerini organize etmek ve söyleme hazırlık yapmak amacıyla kullandığını göstermektedir. *Nanka*, burada bir doldurma unsuru olarak rol oynamakta olup, konuşmada duraklama noktası yaratmadan düşünceyi şekillendirme sürecinde zaman kazandırmaktadır. İkinci bölümde, *nanka* ifadesi söylemi yumuşatmış ve daha nazik bir ton katmıştır. Bu kullanım, Japoncada yaygın olan dolaylılık ve nazik söylem stratejilerinin bir yansımasıdır. Japoncadaki dolaylılık ve yumuşatma, iletişimde sıklıkla tercih edilen stratejilerdir ve bu ifade, konuşmacının nazik bir ton yakalamasına yardımcı olmuştur. Bu yumuşatma, dinleyici üzerindeki etkiyi hafifletmekte ve söylemin daha kabul edilebilir bir hale gelmesini sağlamaktadır. Üçüncü bölümde ise, *nanka* ifadesi Tohoku ile ilgili ifadeye giriş yapmayı kolaylaştırmış ve dinleyicinin dikkatini ifade edilen konuya yönlendirmiştir. *Nanka*, Tohoku ile ilgili ifadeye giriş yapmak için bir hazırlık işlevi görmüş ve dinleyicinin dikkatini ifade edilen konuya çekmiştir. Bu kullanım, konuşmacının "Tohoku" kavramını ifade etmek için daha rahat bir giriş yapmasına olanak tanımıştır.

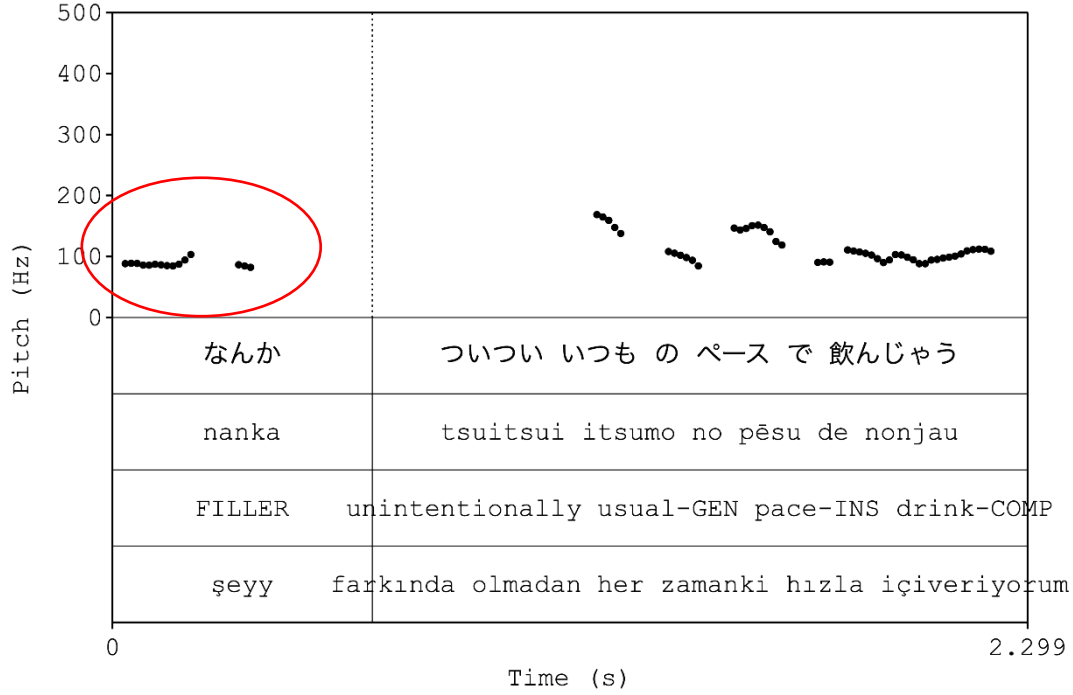
Ezgi analizi incelendiğinde, *nanka* ifadesinin düşük bir tonlama ile başladığı ve ardından "Tōhoku de" ifadesine geçildiği görülmüştür. Bu düşük başlangıç tonlaması, konuşmanın yumuşak ve dolaylı bir şekilde başladığını ifade etmektedir. "Tōhoku de" kısmında tonlamanın sabit bir seyir izlediği ve bu durumun konuşmacının ifade ettiği duruma netlik kazandırmak istediğini gösterdiği gözlemlenmiştir. "Moshi ki ni naranakereba" kısmında tonlamanın yükseldiği ve bu yükselmenin konuşmacının dikkat çekmek istediği bir vurgu içerdiği anlaşılmıştır. Son olarak, cümlenin sonunda tonlamanın düştüğü ve bunun söylemin tamamlandığını işaret ettiği görülmüştür. Bu tonlama düşüşü, ifadeye bir sonuç ve kesinlik kazandırmıştır.

Sonuç olarak, *nanka* ifadesi Şekil 39'da verilen analize göre doldurma işlevi, yumuşatma, konuya giriş ve duraksama belirtme işlevlerini başarıyla yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki düşük başlangıç tonlaması, sabit tonlama ve yükselmenin ardından gelen düşüş, bu pragmatik işlevleri desteklemiştir. *Nanka*, söylemi yumuşatmak, ifadeye nazik bir başlangıç yapmak ve konuşmayı doğal bir akışta devam ettirmek için etkili bir şekilde kullanılmıştır. Bu kullanım, Japonca'daki dolaylılık ve nazik söylem stratejilerinin önemli bir örneğini sunmakta ve konuşmanın hem akıcı hem de etkili bir şekilde ilerlemesini sağlamaktadır.

Kesit 44:

- 01 IC01_林　　そうですよね:。
Evet, öyle, değil mi?
- 02 IC02_広瀬　うん。
Evet.
- 03 IC02_広瀬　一部じゃないのかね。
Genelde sadece bir kısmı oluyor, değil mi?
- 04 IC01_林　　(U うん) うん。
Evet, evet.
- 05 IC02_広瀬　あ。　生: 一つくださ:い。
Ah! Bir tane nama (bira), lütfen.
- 06 Z10A_店員　はい。　生一つで。かしこまりました。
Tabii ki. Bir nama, hemen getiriyorum.
- 07 IC02_広瀬　は一。なんか(0.558) ついつい いつものペースで飲んじゃう。
Vay be. Şey, hep alıştığım hızda içiyorum.
- 08 IC01_林　　(L)
(Gülüyor).
- 09 IC02_広瀬　(L)
(Gülüyor).
- 10 IC02_広瀬　ちょっと(L 立ち寄っただけなんだけど)。
Sadece şöyle bir uğrayacaktım aslında.
- 11 IC02_広瀬　だめだな。
Olmuyor böyle.
- 12 IC02_広瀬　最近さ:(0.984) 全然話し変わるんだけど(0.457)
Son zamanlarda, tamamen konu değişecek ama,
- 13　　ナッツが(0.178)好きでさ:。
fındık-fıstık gibi şeyleri çok sevmeye başladım.
- (T001_003)

Kesit 44’te yer alan bu diyalog, günlük bir sohbet sırasında geçen, samimi ve rahat bir atmosferi yansıtan bir etkileşimdir. Konuşma, kişisel alışkanlıklar, bir içecek siparişi ve konu değişikliği ile ilerler. Konuşmacı IC02_Hirose, konuşma sırasında önceki bağlamdan bağımsız olarak içecek temposu hakkında bir yoruma geçer. Bu tür ani bir konu değişikliği sırasında *nanka* kullanımı, hem geçişin doğal bir şekilde yapılmasını sağlar hem de dinleyiciyi bu yeni alt konuya hazırlama işlevi görmektedir. Önceki konuşma bağlamında içecek temposuna dair bir konu bulunmamasına rağmen, *nanka* dolgu sözcüğü konuşmanın akıcılığını kesintiye uğratmadan yeni bir düşünceyi tanıtır ve konular arasında yumuşak bir geçiş sağlar. Başka bir deyişle *nanka* sözcüğü, yeni bir alt konuya veya farklı bir bağlama geçiş sırasında söylemin kopmasını engelleyerek dinleyiciyi şaşırtmamayı hedefler. Satır 07’deki tümcede konuşmacı farkında olmadan yaptığı bir davranışı ifade ederken, *nanka* kullanımı bu itirafın daha samimi ve yumuşak bir tonda sunulmasına olanak tanır. Böylece, *nanka* sözcüğü hem düşüncenin yumuşak bir şekilde sunulmasını sağlar hem de dinleyiciye ani değişikliklerde bir sinyal işlevi görerek söylemin akıcılığını korur.



Şekil 40: Kesit 44'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 40'ta Kesit 44'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 40'ta incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk olarak, *nanka* ifadesi düşük tonlama ile başlamış ve duraksamadan diğer ifadelere geçiş yapılmıştır. Bu düşük başlangıç tonlaması, konuşmacının düşüncelerini toparlamasına ve söyleme hazırlık yapmasına yardımcı olmuştur. İkinci olarak, *nanka* söylemin yumuşatılmasına katkı sağlamış ve ifadenin nazik bir şekilde sunulmasını mümkün kılmıştır. Üçüncü olarak, konuşmacının ifade sırasında bir duraksama belirtme işlevi görmüş ve söylemin devam edeceğini işaret etmiştir. Son olarak, belirsizlik vurgusu yaparak konuşmaya spontane bir ton kazandırmıştır. Bu kullanım, konuşmacının yaptığı eylemden emin olmadığını veya farkında olmadan gerçekleştirdiğini belirtmek için etkili olmuştur.

Ezgi analizi incelendiğinde, *nanka* ifadesinin düşük bir tonlama ile başladığı ve söylemin nazik bir şekilde başlatıldığını ifade ettiği görülmüştür. İkinci bölümde tonlamanın hafif dalgalı bir yapı sergilediği ve bu dalgalanmanın konuşmacının doğal ve samimi bir ifade tercih ettiğini gösterdiği anlaşılmıştır. Son olarak, tümcenin son kısmında tonlamanın düştüğü ve bu düşüşün ifadeyi tamamladığını işaret ettiği gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak, *nanka* ifadesi Şekil 40'ta verilen analize göre doldurma işlevi, yumuşatma, duraksama belirtme ve belirsizlik vurgusu işlevlerini yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki düşük başlangıç, dalgalı seyir ve tonlama düşüşü, bu pragmatik işlevleri desteklemiştir *Nanka*, söylemi yumuşak ve dolaylı bir şekilde başlatmak, kişisel ifadeleri nazik bir tonda sunmak ve konuşmayı doğal bir akışta sürdürmek için etkili bir şekilde kullanılmıştır.

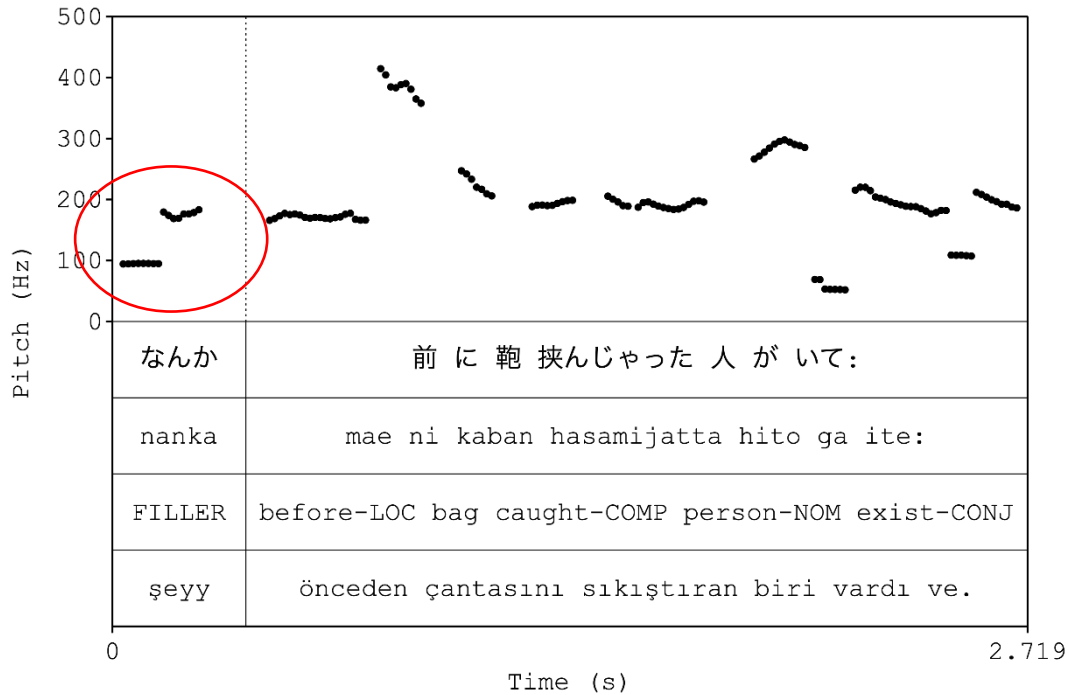
Kesit 45:

- 01 IC02_夏樹 だ それ反対側じゃなくてよかったね?。
Neyse ki o tarafta değilmiş, değil mi?
- 02 IC05_美香 あー。
Aa
- 03 IC04_美沙 [あー。]
[Aa.]
- 04 IC01_玲子 うん。
Hıhı.
- 05 IC05_美香 (U あー/な:/ (G いや|やー))。
(Aa, şey...)
- 06 IC02_夏樹 なんか (0.301) 前に鞆挟んじやった人がいて:。
Şey, *önceden çantasını kapıya sıkıştıran birini görmüştüm.*
- 07 IC01_玲子 [うーん。うーん。]
[evet hıhı.]
- 08 IC02_夏樹 そしたら次の駅で反対(L 側がひらい) (0.656)が(L (Y アイ|開い) ちゃっ
Sonra bir sonraki istasyonda karşı tarafın kapısı
- 09 て) (0.845) 抜けなくて:。
açıldı ve çantayı çıkaramadı.
- 10 IC04_美沙 え?。
Ne?

Kesit 45'te yer alan bu diyalog, bir toplu taşıma deneyimiyle ilgili yapılan gündelik bir sohbeti yansıtmaktadır. Konuşmacılar arasında samimi bir iletişim ortamı mevcuttur ve anlatılan olay, şaşkınlık ve ilgiyi tetikler. Konuşmacı IC02_Natsuki, önceki konuşma konusundan farklı bir olayı gündeme getirirken *nanka* dolgu sözcüğünü kullanarak yeni bir anlatıya geçiş yapmaktadır. Bu dolgu sözcüğü, söylemde ani ve keskin bir konu değişikliğini önleyerek geçişi yumuşatır ve dinleyicinin dikkatini yeni hikâyeye yönlendirmeye yardımcı olur. Böylece, iletişimdeki akıcılık korunur ve dinleyiciye bilişsel bir hazırlık süresi tanınır. Bu tür dilsel stratejiler, spontane konuşmada anlatının doğallığını ve sürekliliğini destekler. Metinsel işlevler açısından, *nanka* sözcüğü bu söylemde konuları yönetme ve yeni bir anlatı hattı başlatma işlevi görmektedir. Önceki konudan farklı bir olaya geçiş yaparken *nanka* kullanımı, dinleyiciye konunun değiştiğini sezdirir ve yeni bir hikâyeye başlanacağını işaret eder. Böylelikle, konuşmacı anlatının akışını kesintiye uğratmadan yeni konuya geçebilir. Dolayısıyla, *nanka* ile başlayan tümceler, konuşma içindeki konusal geçişlerin yumuşak ve doğal olmasını sağlar. Konunun ani ve keskin bir şekilde değişmesini engelleyerek dinleyicinin uyum sağlamasını kolaylaştırır. Bu bağlamda, dolgu ifadeleri, iletişimdeki kopuklukları azaltarak söylemin bütünlüğünü korur (Clark & Fox Tree, 2002). Dilbilimsel ve edimsel yorumlama bağlamında, *nanka* sözcüğü Japoncada yaygın olarak kullanılan bir dolgu sözcüğüdür. Belirsizlik ve düşünsel esneklik yansıtan bu dilsel öge, konuşmacının yeni bir anlatıya geçerken kesin bir yargıda bulunmak istemediğini veya konuyu rahat bir şekilde sunmak istediğini gösterir (Maynard, 1997). *Nanka* kullanımı, dinleyiciye anlatılan yeni olayın planlanmamış veya anlık bir düşünce olduğunu ima eder. Ayrıca,

konu değişimlerinde bir tür dilsel yastık (buffer) görevi görerek söylemin akıcılığını korur. Bu tür dolgu sözcükleri, spontane konuşmada düşünce akışındaki geçişleri daha kabul edilebilir hale getirir.

Japon kültüründe iletişimde doğrudanlık yerine dolaylılık ve esneklik tercih edilir (Ide, 1982). *Nanka* gibi dolgu ifadeleri, konuşmacının yeni bir konuya geçerken dinleyicinin dikkatini nazik bir şekilde çekmesini sağlar. Bu kullanım, sosyal ilişkilerde uyumlu ve saygılı bir iletişim tarzını destekler. Konuşmacı, yeni bir anekdot anlatmaya başlamadan önce *nanka* diyerek dinleyicinin olası tepkisini yumuşatır ve yeni konuyu daha rahat bir atmosferde sunar. Böylelikle, iletişimdeki gerginlik azaltılır ve konuşmanın doğallığı korunur. Dolaylı anlatım stratejileri, dinleyiciye esneklik sunarak anlatılan hikâyeyi farklı açılardan değerlendirme fırsatı verir. Doğru bağlamlarda bu tür dolgu sözcüklerinin kullanılması, doğal ve akıcı bir konuşma becerisi kazandırır. Dolayısıyla, *nanka*'nın işlevlerini anlamak, Japonca iletişimde edimsel yetkinliği artırır ve kültürel olarak uygun bir iletişim tarzını benimsemeye yardımcı olur.



Şekil 41: Kesit 45'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 41'de Kesit 45'te yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 41'de incelenen tümce iki ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde *nanka* düşük tonlama ile başlamış ve herhangi bir duraksama olmadan diğer ifadeye geçilmiştir. Bu düşük başlangıç tonlaması, konuşmacının düşüncelerini organize etmesine ve söylemi hazırlamasına yardımcı olmuştur. İkinci olarak, söylemi yumuşatarak, sertliği azaltmış ve nazik bir üslupla ifadeye geçiş sağlamıştır. Üçüncü olarak, konuşmacının bir olay ya da gözlemi belirtmek için konuya giriş yapmasına olanak sağlamıştır. Son olarak, duraksama belirtme işlevi üstlenerek konuşmacının düşüncelerini organize ettiği ve ifadeyi akıcı bir şekilde devam ettirdiği bir bağlam sunmuştur.

Ezgi analizi incelendiğinde, *nanka* ifadesinin düşük bir tonlama ile başladığı ve sabit bir tonlama seyri izlediği görülmüştür. Bu düşük tonlama, konuşmanın yumuşak ve dolaylı bir şekilde başladığını ifade etmektedir. İkinci bölümde tonlamanın yükseldiği ve ifade edilen duruma vurgu yapıldığı gözlemlenmiştir. Yükselen tonlama, konuşmanın dikkat çekici bir kısmını işaret etmiş ve dinleyicinin ilgisini bu noktaya yönlendirmiştir. Son olarak, tümcenin son kısmında tonlamanın düştüğü ve bu düşüşün söylemin bir sonuca bağlandığını işaret ettiği görülmüştür. Bu tonlama yapısı, gözlemin net bir şekilde ifade edilmesine olanak tanımıştır.

Sonuç olarak, *nanka* Şekil 41'de verilen analize göre doldurma işlevi, yumuşatma, konuya giriş ve duraksama belirtme işlevlerini yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki düşük başlangıç tonlaması, sabit seyir, yükselme ve düşüş, bu pragmatik işlevleri desteklemiştir. Buna ek olarak söylemi yumuşak ve dolaylı bir şekilde başlatmak, ifadeye akıcılık katmak ve dinleyiciyi ifade edilen konuya yönlendirmek için etkili bir şekilde

kullanılmıştır. Bu kullanım, Japoncada doğal ve etkili bir konuşma akışını destekleyen dolaylılık ve nazik söylem stratejilerinin önemli bir örneğini sunmaktadır.

Kesit 46:

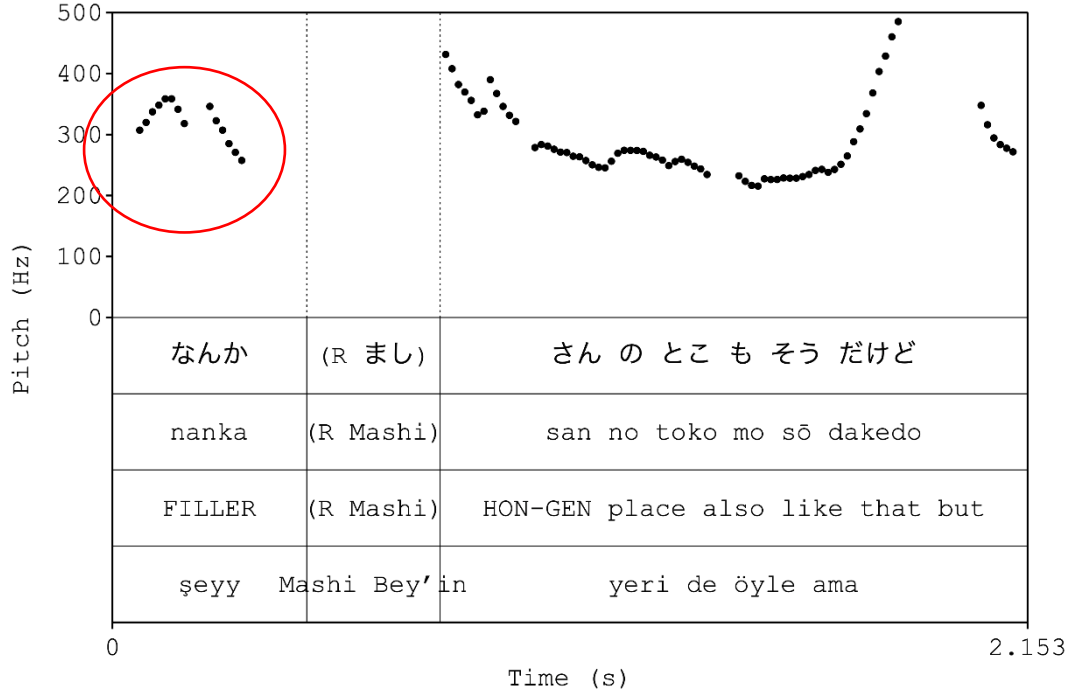
- 01 N20A_加奈子 じゃあ今(0.193)下の息子さんは今いくつ?
Peki şu anda küçük oğlun kaç yaşında?
- 02 N10A_日野 大学三年生。
Üniversite 3. sınıfta.
- 03 N20A_加奈子 あ。
Aa.
- 04 N20A_加奈子 三年生。
3. sınıfta yani.
- 05 N10A_日野 うん。
Evet.
- 06 N20A_加奈子 これからか。
Daha yeni başlıyor o zaman.
- 07 N10A_日野 これから。
Evet, şimdi başlıyor.
- 08 N20A_加奈子 ふうん。 [あ。] そうなんだね:。
Hmm. Aa, öyle mi?
- 09 N20A_加奈子 **なんか**(0.126) (R まし)さんのところもそうだけど。
Sey, (Mashi-san'ın) ailesi
- 10 @IC03 このグループでの通称
de öyle ya.
- 11 N20A_加奈子 お姉さんと弟?。
Ablası ve erkek kardeşi, değil mi?
- 12 IC03_山下 大学三年ちゅうことは二十一?。
Üniversite 3. sınıfta 21 yaşında falan mı?
- 13 N20A_加奈子 ね。
Evet.
- 14 N20A_加奈子 お姉さんと弟。
Ablası ve erkek kardeşi.
- 15 IC03_山下 (D ナ)娘さんは二十:。
Kızı 20 yaşında mı?
- 16 N10A_日野 もう三十近いんですよ。
Evet, 30 yaşına yaklaştı bile.

(C002_014a)

Kesit 46'daki diyalogda, konuşmacılar, bir ailenin üyelerinin yaşları ve eğitim durumları hakkında konuşmaktadır. Konuşma, belirli bir bilginin paylaşımıyla başlar ve ardından daha geniş bir bağlamda başka bir aile örneği üzerinden ilerler. Bu süreçte N20A_Kanako, konuşmaya *nanka* dolgu sözcüğünü ekleyerek konuyu daha esnek ve

dolaylı bir şekilde yönlendirmekte, dinleyicinin akışa uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Bu tür sözcüklerin kullanımı, Japonca iletişimdeki nazik ve dolaylı ifade geleneğinin bir yansımasıdır. Diyalogun anahtar noktalarından biri, N20A_Kanako'nun *nanka* dolgu sözcüğünü kullanarak söylemi belirsizleştirmesi ve konunun yönünü yumuşak bir geçişle değiştirmesidir. Örneğin, Satır 09'daki tümcede *nanka*, konuşmanın öncesinde tartışılan konuyla bağlantıyı korurken, dinleyiciyi başka bir aile örneğine yönlendiren bir köprü işlevi görür. Bu, Japoncadaki dolgu sözcüklerinin konuyu yönetme ve sosyal uyumu destekleme açısından nasıl işlev gördüğünü açıkça göstermektedir. N20A_Kanako'nun *nanka* kullanımı, önceki konuşma konusundan başka bir aile örneğine geçiş yaparken söylemi yumuşatarak ani değişiklikleri önlemektedir. Bu, konuşmanın akıcılığını korurken, dinleyiciye yön değişikliğini sorunsuz bir şekilde takip etme imkânı sunar.

Sonuç olarak konuşmacı N20A_Kanako'nun kullandığı *nanka*, hem konuyu yönetme hem de belirsizlik ifade etme açısından işlevsel bir dolgu sözcüğü olarak dikkat çekmektedir. Bu tür sözcükler, Japonca iletişimdeki dolaylılık ve sosyal uyum stratejilerinin önemli bir parçasıdır. Konuşmanın akıcılığını koruyarak hem dinleyiciye hem de konuşmacıya söylemde esneklik ve doğallık sağlar. Japon kültüründeki saygınlık koruma stratejilerinin bir yansıması olarak, *nanka* gibi sözcükler sosyal ilişkileri güçlendiren ve iletişimi doğal kılan edimsel araçlar olarak değerlendirilebilir.



Şekil 42: Kesit 46'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 42'de Kesit 46'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 42'de incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde *nanka* sözcüğü söylemin başında düşük tonlama ile kullanılmış ve herhangi bir duraksama olmadan diğer ifadelere geçiş yapılmıştır. Bu kullanım, konuşmacının düşüncelerini toparlamasına ve söylemi kesintisiz sürdürmesine olanak tanımıştır. İkinci olarak, ifadeye dolaylı ve nazik bir giriş sağlayarak yumuşatma işlevini üstlenmiştir. Üçüncü olarak konuşmacının konuya giriş yapmasına olanak tanımış ve dinleyiciyi söylemin devamına hazırlamıştır. Dördüncü olarak, ifade bir duraksama belirtme işlevi görmüş ve konuşmacının ifadeye geçmeden önce düşüncelerini organize ettiğini göstermiştir. Son olarak, ifade, diğer bir yeri ima ederek kıyaslama yapılacağına dair bir işaret sunmuş ve karşılaştırma işlevini yerine getirmiştir.

Ezgi analizi incelendiğinde, *nanka* ifadesinin hafif yükselen bir tonlama ile başladığı ve söyleme dikkat çektiği gözlemlenmiştir. Üçüncü kısımda tonlamanın sabit bir seyir izlediği ve bu sabit tonlamanın, konuşmacının açıklamalarını net bir şekilde sunmak istediğini gösterdiği anlaşılmıştır. Tümcenin son kısmında tonlamanın düştüğü ve bu düşüşün söylemin bir sonuca bağlandığını ve ifadeye netlik kazandırdığını işaret ettiği görülmüştür.

Sonuç olarak *nanka* sözcüğü Şekil 42’de verilen analize göre doldurma işlevi, yumuşatma, konuya giriş, duraksama belirtme ve karşılaştırma işlevlerini yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki yükselen başlangıç tonlaması, sabit seyir ve düşüş, bu pragmatik işlevleri desteklemiştir. *Nanka* ifadeyi nazik ve dolaylı bir şekilde başlatmak, dinleyiciyi ifadeye yönlendirmek ve söylemin doğal akışını sağlamak için etkili bir şekilde kullanılmıştır. Bu kullanım, Japon kültüründe dolaylılık ve sosyal uyumu destekleyen dolgu ifadelerinin önemli bir örneğini sunmaktadır.

Kesit 47:

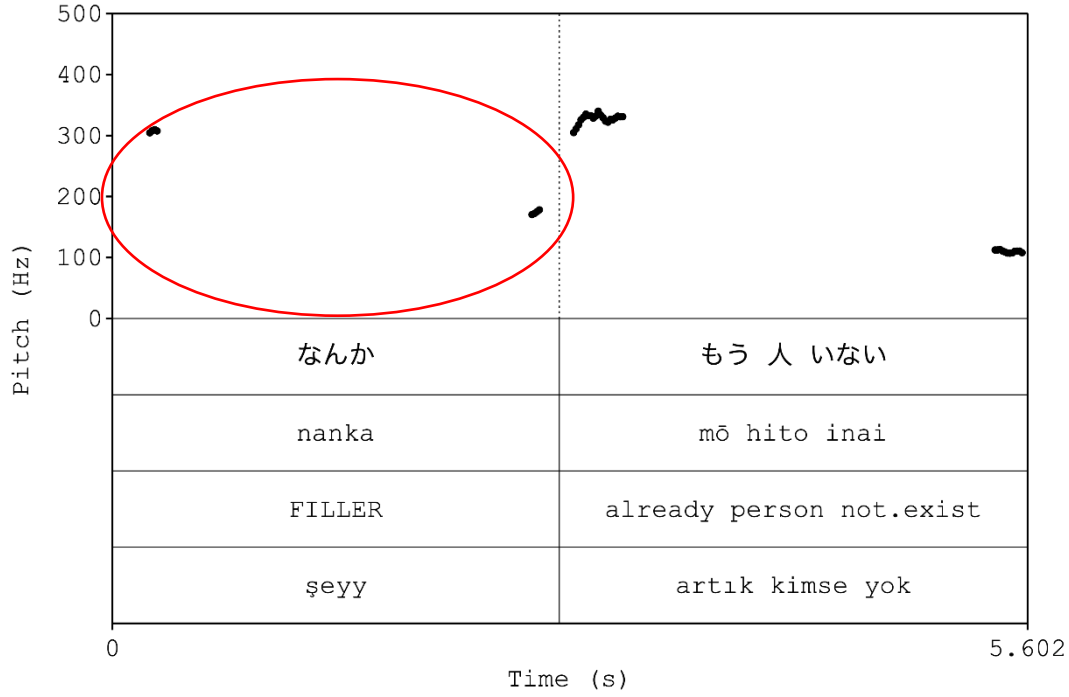
- 01 IC02_辰嶋 (U これ) 魚民が(0.415) おすすめする焼酎か。
(Bu) Uotami'nin önerdiği shōchū bu mu?
- 02 IC02_辰嶋 ジャ (U いい) や。
O zaman tamamdır.
- 03 IC02_辰嶋 俺 ロックにしよう。
Ben buzlu içeceğim.
- 04 IC01_玲子 うーん。
Hmm.
- 05 IC01_玲子 (W ダン|わたし) まだいいや。
Ben daha sonra alırım.
- 06 IC02_辰嶋 すごい。
Harika.
- 07 IC01_玲子 あとカンパチ(W ヤ|じゃ) ないの?。
Ayrıca kanpachi (sarı kuyruk balığı) değil mi bu?
- 08 IC01_玲子 すごいな:。
İnanılmaz.
- 09 IC01_玲子 なんかもう(0.217) 人いない。
Sey, artık kimse yok gibi.
- 10 IC01_玲子 いらなくなっちゃうね。
İnsanlara gerek kalmaz yani.
- 11 IC02_辰嶋 何が?。

- 12 IC01_玲子 *İnsanlara gerek kalmaz yani.*
人がいらなくなっちゃう。
İnsanlara gerek kalmaz artık.
- 13 IC02_辰嶋 どこに?。
Nerede?
- 14 IC01_玲子 うん?。
Hi?
- 15 IC01_玲子 なんか こうゆう。
*Böyle yerlerde **işte**.*
- 16 IC02_辰嶋 ああ ああ ああ ああ。
Aa, evet, evet, evet, anladım.
- 17 IC01_玲子 うーん。ところに。
Hımm. Böyle yerlerde.
- 18 IC02_辰嶋 A I の時代ですから。
Artık yapay zekâ çağı, sonuçta.
- 19 IC02_辰嶋 I A だったっけ。
IA mıydı neydi?
- 20 IC01_玲子 ね:。
Değil mi?
- 21 IC02_辰嶋 A I か。
AI miydi?
- 22 IC01_玲子 わかんない。
Bilmiyorum.

(C001_004)

Kesit 47’de yer alan diyalogda konuşmacılar, bir restoran ortamında içecek ve yemek tercihlerinden başlayarak yapay zekâ (AI) teknolojilerinin gelişimi ve bunun insanlar üzerindeki etkileri üzerine bir konuşma gerçekleştirmektedir. IC02_Tatsushima, içecek seçiminde bulunurken, IC01_Reiko şimdilik bir şey almayı tercih etmez. Sohbet, yapay zekâ teknolojisinin insanların yerine geçebileceği fikrine yönelir. IC01_Reiko, bu tür yerlerde insanlara gerek kalmayabileceğini dile getirir ve IC02_Tatsushima, yapay zekâ çağında olduklarını ifade ederek bu fikri destekler. Konuşma, yapay zekâ kavramı üzerinde fikir alışverişiyle sona erer. IC01_Reiko’nun *nanka* dolgu sözcüğünü kullanması, Japonca konuşmalarda sıkça rastlanan dolaylılık ve söylemi yumuşatma stratejilerinin bir örneğidir. Bu ifade, konuşmacının düşüncelerini tam olarak netleştirmeden önce bir kavramı genel bir çerçevede sunmasına olanak tanır. Aynı zamanda dinleyiciyi yeni bir açıklama veya örneğe hazırlayarak konuşmanın doğal akışını korur. Satır 09 ve 15’te geçen tümcedeki *nanka*, konuşmacının önceki düşüncüyü sürdürürken yeni bir açıklamaya

geçiş yapmasını sağlar. Bu kullanım, konuşmanın akışını kesintisiz bir şekilde yönlendirme açısından önemlidir. Konuşmacı bu ifadeyi kullanarak insanlara duyulan ihtiyacın azalması üzerine genel bir fikir sunmuş ve ardından bu durumu daha somut bir bağlamda açıklamaya çalışmıştır.



Şekil 43: Kesit 47’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 43’te Kesit 47’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 11’de incelenen tümce iki ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk olarak *nanka* sözcüğü söylemin başında düşük tonlama ile kullanılmış ve ardından ifadeye geçiş yapılmıştır. Bu, konuşmacının düşüncelerini organize etmesine ve ifadeyi kesintisiz bir şekilde başlatmasına olanak sağlamıştır. İkinci olarak, ifadeye yumuşak bir giriş sağlamış ve söylemin tonunu nazik bir şekilde düzenlemiştir. Japonca’da sıkça görülen bu kullanım, sosyal bağlamlarda uyum sağlamak ve samimi bir ton oluşturmak için tercih edilmektedir. Üçüncü olarak, ifade,

konuşmacının ifadeye başlamadan önce bir duraksama yapmasını ve söylemi düşünerek hazırlamasını sağlamıştır. Son olarak, duruma belirsizlik katmış ve söylemi daha rahat bir şekilde ifade etmek için duygusal bir yumuşatma işlevi görmüştür.

Ezgi yapısı incelendiğinde, *nanka* ifadesinin düşük bir tonlama ile başladığı ve söylemin nazik bir şekilde giriş yaptığını gösterdiği anlaşılmıştır. İkinci kısmında tonlamanın önce yükseldiği ve ardından düştüğü gözlemlenmiştir. Bu yükseliş, ifadenin önemli bir kısmına vurgu yaparken, düşüş ifadenin tamamlandığını işaret etmiştir. Genel olarak tonlamanın dalgalı bir yapıda seyir izlediği ve bu durumun söylemin doğal akışını ve samimi tonunu desteklediği görülmüştür.

Sonuç olarak *nanka* sözcüğü, dolgu işlevi, yumuşatma, duraksama belirtme ve belirsizlik ifade etme gibi pragmatik işlevleri yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki düşük tonlama ile başlayan, dalgalı bir seyir izleyen ve düşüşle tamamlanan yapı, bu işlevlerin etkili bir şekilde kullanılmasını desteklemiştir. Japon kültüründe bu tür dolgu ifadeleri, nazik ve etkili bir iletişim sağlamak, söylemin doğal akışını desteklemek ve dinleyiciyi söyleme hazırlamak için önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda konuşmacının ifadeyi doğal, samimi ve etkili bir şekilde sunmasını sağlamıştır.

Kesit 48:

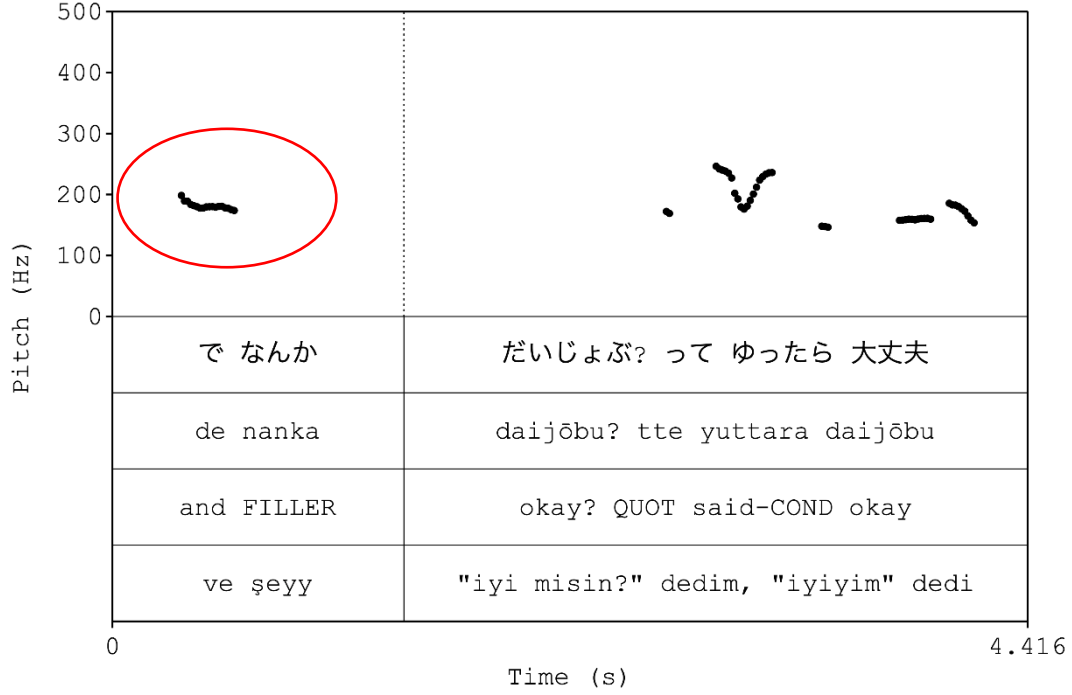
- 01 IC02_郁 厳密なって言っても (0.195) そこまで厳密じゃないんだろうけど。
"Çok katı" diyorum ama o kadar da katı değildir herhalde.
- 02 IC01_萌 (U うん)。
Hmm.
- 03 IC02_郁 でも食べてない (0.47) ね?。
Ama, hani, et yemiyor...
- 04 IC02_郁 (F その) (0.875) お肉とかさ (1.028) 魚とかさ (0.945)
Şey, et, balık,
- 05 バターも (0.402) とかさ。
tereyağı falan.
- 06 IC01_萌 うん。
Hmm.
- 07 IC02_郁 でそんなに痩せてて (0.105) (D ゲ) (0.544) (F あの) (1.405)
Bu kadar zayıf ve böyle bir diyetle sağlıklı iyi mi

- 08 だいじょぶなのかと心配し (0.51) てしまって:。
diye endişelenmeden duramıyorsun.
- 09 IC02_郁 で **なんか** (1.769) だいじょぶ? ってゆったら大丈夫 (0.157)
Sonra **sey** "İyi misin?" diye sordum,
- 10 って (W ユ|ゆう) んだけど:。
"İyiyim," dedi ama...
- 11 IC01_萌 何が (W キッカエ|きっかけ) だったの?。
Sebebi neydi peki?
- 12 IC02_郁 なんか体調が: あんまり: (0.775) やっぱりよく
Sağlığı pek iyi
- 13 なくて: (0.185) ってゆってて:。
değilmiş, dedi.
- 14 IC01_萌 うーん。
Hmm.
- (K001_008)

Kesit 48'de yer alan diyalogda, konuşmacılar sağlıklı beslenme, diyet ve sağlık sorunları hakkında konuşmaktadır. IC02_Iku, bir kişinin et, balık ve tereyağı gibi ürünleri tüketmediğini, buna rağmen çok zayıf olduğunu ve sağlığı konusunda endişelendiğini dile getirir. Konuşma genel olarak diyet, sağlık durumu ve bunun nedenleri üzerine bir bilgi alışverişi niteliğindedir. Konuşmacı IC02_Iku, bir arkadaşının kilo kaybı ve vejetaryen beslenme nedeniyle sağlık durumuyla ilgili endişelerini ifade ederken *nanka* dolgu sözcüğünü kullanmaktadır. Bu bağlamda kullanılan *nanka* sözcüğü, konuşmanın odak noktasını diyet ve kilo kaybından sağlık durumu endişesine kaydırır ve söylemin doğal bir şekilde yeni bir alt başlığa geçmesine yardımcı olur. *Nanka*, bu yeni alt başlığı tanıtır ve konunun daha derinlemesine işlenmesine olanak tanır.

Japoncada *nanka*, spontane konuşmalarda söylemin akışını sürdürmek ve belirsizlik hissini yansıtmak için kullanılan önemli bir dilsel araçtır. Bu sözcük, söylemin hem yumuşak hem de samimi bir şekilde sunulmasını sağlar. Ayrıca, konuşmacının net bir yargıya varmadan düşüncelerini ifade etmesine ve dinleyiciyi tartışmaya dahil etmesine olanak tanır. Sonuç olarak Satır 09'da yer alan *nanka* dolgu sözcüğü, söylemin devamını sağlama, konuyu yönetme ve yeni bir alt başlık oluşturma işlevlerini yerine getirir. Konuşmacı, arkadaşının sağlık durumuyla ilgili endişelerini dile getirirken bu

dolgu ifadesini kullanarak hem söylemi yumuşatır hem de konuşmanın doğal akışını korur. Bu kullanım, Japoncada sosyal uyumu destekleyen ve dilsel akıcılığı sağlayan etkili bir iletişim örneğidir.



Şekil 44: Kesit 48’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 44’te Kesit 48’de yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 48’de incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde, *nanka* sözcüğü düşük tonlama ile başlamıştır. Ses perdesi yaklaşık 150 Hz seviyesinden başlamış ve sabit bir seyir izlemiştir. Bu düşük tonlama, konuşmanın nazik ve dolaylı bir şekilde başlamasını sağlamış, konuşmacının düşüncelerini organize etmek için zaman kazandığını göstermiştir. İkinci bölümde, tonlama dalgalı bir yapı sergilemiştir. Tonlama, ifadeyi destekleyen duygusal bir vurgu yaratmak amacıyla yükselmiş ve ardından sabit bir seyir

izlemiştir. Bu dalgalanma, konuşmacının dikkat çekmek istediği noktaları vurguladığını ve söylemi akıcı bir şekilde sürdürdüğünü göstermektedir.

Sonuç olarak, *nanka* dolgu sözcüğü Şekil 48'de verilen analize göre doldurma işlevi, söylemi yumuşatma, duraksama belirtme ve belirsizlik vurgusu işlevlerini yerine getirmektedir. Ezgi yapısındaki düşük tonlama, dalgalanma ve kapanıştaki tonlama düşüşü, bu pragmatik işlevleri desteklemektedir. Konuşmacı, *nanka* sözcüğünü söylemi doğal bir şekilde başlatmak, ifadeyi yumuşatmak ve dikkat çekici bir tonlama oluşturmak amacıyla kullanmıştır. Bu kullanım, konuşmayı hem samimi hem de etkili bir şekilde sunmayı sağlamıştır.

3.4.2.3. Düşünceyi Başlatma

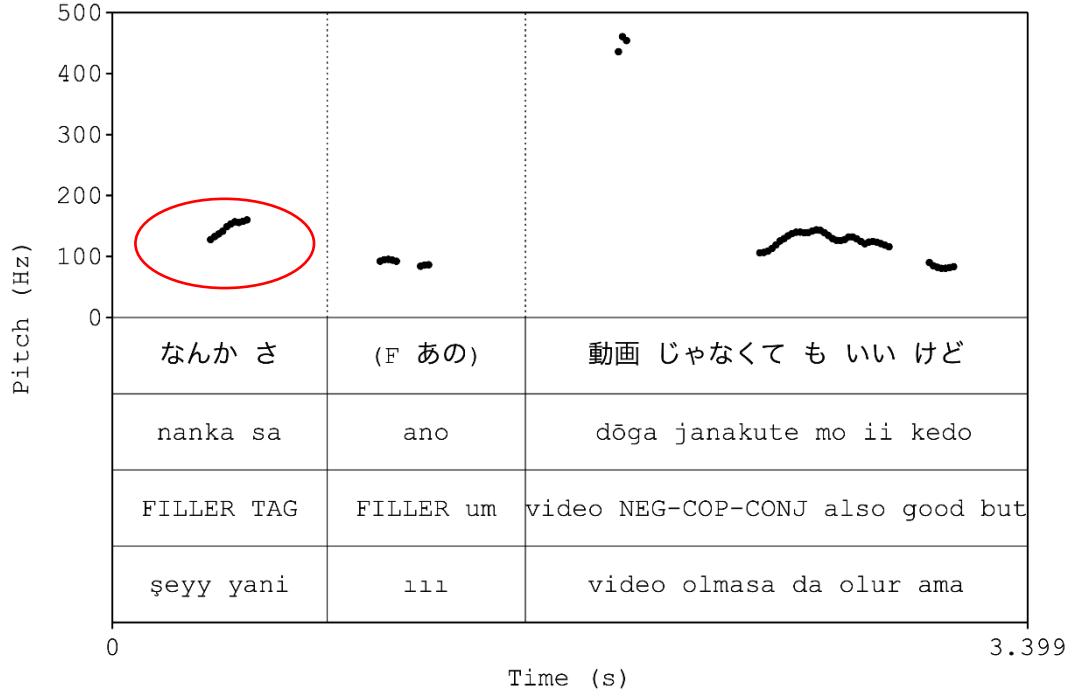
Düşünceyi başlatma, söylem sürecinin temel aşamalarından biridir ve konuşmacının yeni bir fikir, öneri veya konu sunarak iletişimi yönlendirdiği bir işlevi ifade eder. Bu süreç, söylemde ilerlemeyi sağlamak ve dinleyicinin dikkatini belirli bir noktaya odaklamak amacıyla gerçekleştirilir. Düşünceyi başlatmada kullanılan dilsel araçlar, konuşmacının niyetine, bağlama ve söylemin genel yapısına göre çeşitlilik gösterebilir. Örneğin, bağlayıcı ifadeler, söylemsel işaretleyiciler veya dolaylı ifadeler, yeni bir düşüncenin akıcı bir şekilde sunulmasını kolaylaştırır. Bu bağlamda, düşünceyi başlatma hem söylem sürekliliğinin sağlanması hem de iletişimde anlam inşasının etkin bir şekilde gerçekleşmesi için kritik bir role sahiptir.

Kesit 49:

- 01 IC01_林 (F その) 遠距離を向こうがどう捉えるかどうかは(0.42)
Şey, uzun mesafe ilişkisini karşı tarafın nasıl
- 02 もう向こうの判断として(0.436) (G まあ|ま)
değerlendireceği tamamen onların kararı, ama

organize edilmesi sağlanmıştır. *Nanka*'nın belirsizlik ve esneklik ifade eden yapısı, konuşmacının fikirlerini açıkça ifade etmeden önce zihinsel bir hazırlık süreci yaratır. Bu süreçte konuşmacı, doğru sözcüğü seçmek ve ifade etmek için zaman kazanır. Edimsel olarak, *nanka*, konuşmacıya düşüncelerini yeniden düzenleme ve söylemin doğal akışını sürdürme fırsatı tanımaktadır. Bu sözcükler, özellikle spontan konuşmalarda, sosyal bağları güçlendiren ve söylemin akıcılığını sağlayan unsurlar olarak öne çıkar. Konuşmacının, dolgu sözcükleri aracılığıyla hem dilsel hem de sosyal bağlamda etkili bir iletişim sağlaması, Japoncanın edimsel boyutlarını anlamak açısından önemlidir. Bu bağlamda *nanka* söylemin kesintisiz ilerlemesini sağlarken dinleyiciyle kurulan bağı da derinleştirmektedir.

Sonuç olarak Satır 06'da kullanılan *nanka*, düşünceyi başlatma ve dinleyiciyi yeni bir öneriye hazırlama işlevini başarıyla yerine getirmiştir. Bu ifade, söylemin doğal bir şekilde akmasını sağlarken dinleyiciyle bağ kurmayı kolaylaştırmıştır. Dilbilimsel ve edimsel boyutlarıyla da Japoncanın iletişimsel ve sosyal işlevlerini anlamada etkili bir araçtır.



Şekil 45: Kesit 49’da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün perde vurgulu ezgi görünümü

Şekil 45’te Kesit 49’da yer alan *nanka* dolgu sözcüğünün zamana bağlı olarak perde (Hz) değişimleri gösterilmiştir. Şekil 49’da incelenen tümce üç ana bölüm halinde incelenmiş, her bölümün ezgi özellikleri ve bu özelliklerin ifade ettiği edimsel anlamlar ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde, *nanka sa* ifadesi düşük bir tonlama ile başlamıştır. Ses perdesi yaklaşık 150 Hz seviyesinde sabit bir seyir izlemiştir. Bu düşük tonlama, konuşmacının ifadeye nazik ve dolaylı bir şekilde giriş yaptığını ve dinleyiciyi söyleme hazırladığını göstermektedir. İkinci bölümde, *ano* ifadesi hafif dalgalı bir yapı sergilemiştir. Tonlama 200 Hz seviyesinde dalgalanarak devam etmiştir. Bu dalgalanma, konuşmacının düşüncelerini organize ederken kullandığı bir duraksama işlevi gördüğünü ve söylemin devam edeceğine işaret ettiğini göstermektedir. Üçüncü bölümde, tonlamanın önce yükselip ardından düşüşe geçtiği görülmüştür. Tonlama yaklaşık 250 Hz seviyesinde yükselmiş ve 150 Hz’ye doğru düşüşle sonlanmıştır. Bu tonlama yapısı, konuşmacının ifade ettiği düşünceye vurgu yaptığını ve ardından söylemi tamamladığını ifade etmektedir.

Sonuç olarak, *nanka* dolgu sözcüğü Şekil 45'te verilen analize göre doldurma işlevi, söylemi yumuşatma, duraksama belirtme, belirsizlik ifade etme ve konuya giriş işlevlerini yerine getirmiştir. Ezgi yapısındaki düşük tonlama, hafif dalgalanma ve yükselip düşen tonlama, bu pragmatik işlevlerin etkili bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Konuşmacı, *nanka* sa ifadesini söylemi doğal, nazik ve akıcı bir şekilde başlatmak ve belirsizlik ile uyumlu bir iletişim stratejisi oluşturmak amacıyla kullanmıştır. Bu kullanım, Japon kültüründe dolaylılık ve sosyal uyum sağlamanın önemli bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

3.5. Değerlendirme

Bu çalışmada incelenen kesitler ve yapılan praat analizleri, Japonca konuşma dilinde kullanılan *nanka* dolgu sözcüğünün çok yönlü bir işlevler dizgesine sahip olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular, *nanka*'nın hem söylemsel (discourse) hem de ezgisel (intonasyon) düzeylerde çeşitli iletişim stratejilerini desteklediğini ortaya koymaktadır. Özellikle *belirsizlikleri ifade etme*, *söylemi yumuşatma*, *zaman kazanma*, *söylemin sürekliliğini sağlama*, *onarım*, *konuları yönetme* ve *düşünceyi başlatma* gibi işlevlerin, *nanka* dolgu sözcüğü kullanıldığında belirginleştiği görülmüştür.

Öncelikle, belirsizlikleri ifade etme bağlamında *nanka*, konuşmacının söylemini kesin yargılardan uzaklaştırarak daha esnek ve muğlak bir biçimde sunmasına yardımcı olmaktadır. Japon kültüründe yaygın olan dolaylı iletişim ve saygınlık koruma stratejileri (Brown & Levinson, 1987; Ide, 1982) dikkate alındığında, *nanka* sözcüğünün bu belirsizliği vurgulayan yapısı, olası çatışmaları önlemek ve dinleyiciye yorum alanı bırakmak açısından işlevseldir. Söylemin yumuşatılması açısından bakıldığında da *nanka*; doğrudan, keskin veya potansiyel olarak tehditkâr olabilecek ifadelerin yumuşak ve nazik biçimde aktarılmasını kolaylaştırmaktadır (Maynard, 1997).

İkinci olarak, zaman kazanma ve söylemin sürekliliğini sağlama işlevleri, *nanka* kullanımıyla söylemdeki duraksamaların doğal bir konuşma akışı içerisinde “doldurulmasına” olanak tanımaktadır. Spontane konuşmalarda sıkça gözlemlenen bu kullanım, konuşmacıya düşüncelerini organize etme ve doğru sözcükleri arama fırsatı sunarken (Clark & Fox Tree, 2002), dinleyicinin söylemden kopmasını engelleyerek iletişimin akıcı bir şekilde devam etmesini sağlar. Ayrıca, onarım sürecinde konuşmacının *nanka* aracılığıyla ifadesini yeniden yapılandırabildiği, yanlış veya eksik söylediği bölümleri dolaylı olarak düzeltebildiği dikkat çekmektedir.

Üçüncü olarak, konuları yönetme ve düşünceyi başlatma işlevleri, incelenen kesitlerde *nanka*'nın yeni bir alt başlığa veya farklı bir konuya geçişte sıklıkla kullanıldığını göstermektedir. Konuşmacı, *nanka* ifadesiyle önceki bağlamı ani bir şekilde terk etmeden, dinleyiciyi yeni konuya hazırlayarak daha yumuşak geçişler yapmaktadır. Böylece hem söylem kopukluğu önlenmiş hem de konuşmacının zihninde beliren yeni düşünceler, nazik ve doğal bir üslupla aktarılmış olmaktadır.

Ezgi verileri de *nanka* kullanıldığında belirgin tonlama değişikliklerinin ortaya çıktığını, konuşmacının belirsizliği ya da yumuşatma niyetini ses perdesindeki yükselmeler ve düşüşlerle dışavurduğunu göstermektedir. Bu durum, sözel boyuttaki belirsizlik ve dolaylılığın işitsel olarak da pekiştigiine işaret eder. Örneğin, söylemin belirli bir bölümünde *nanka* sonrası ani perde yükselişi, konuşmacının kesinlikten kaçındığını veya düşüncesini henüz netleştirmedini seslendirmeye yardımcı olmaktadır. Bu analiz, *nanka*'nın sesbilimsel ve edimsel boyutlarının bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğini teyit etmektedir.

Sonuç itibarıyla, *nanka* dolgu sözcüğünün Japonca konuşma dilinde bir “boşluk doldurma” unsuru olmaktan öte, belirsizlik, yumuşatma, zaman kazanma, söylemin sürekliliğini koruma, onarım, konu yönetimi ve düşünce başlatma gibi çok katmanlı

işlevleri yerine getirdiği söylenebilir. Kültürel olarak nezaket, dolaylılık ve saygınlık koruma gibi normlarla da örtüşen bu çok işlevlilik, *nanka*'yı Japoncanın günlük kullanımında stratejik açıdan önemli bir ifade haline getirmektedir. Böylece, konuşmacılar hem sosyal uyumu koruyabilmekte hem de konuşmanın akıcı, doğal ve esnek bir yapıda sürdürülmesini sağlamaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada, *nanka* dolgu sözcüğünün Japonca konuşma dilindeki çok işlevli yapısı ve ezgi görünümü arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Bulgular, *nanka*'nın gündelik etkileşimlerde belirsizlik ifade etme, söylemi yumuşatma, zaman kazanma, onarım sürecine destek olma, konu yönetme ve düşüncüyü başlatma gibi farklı edimsel işlevler üstlendiğini göstermiştir. Ayrıca, her bir edimsel işlevin belirli ezgi kalıpları (perde ya da Hertz değişimleri) ile yakından ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Çalışma kapsamında yanıt aranan araştırma soruları ve doğrulanan hipotez ışığında, elde edilen sonuçlar aşağıdaki şekildedir:

Nanka dolgu sözcüğünün temel işlevsel kategorileri değerlendirildiğinde;

- Tezin ilk araştırma sorusu, *nanka* dolgu sözcüğünün Japonca konuşma dilindeki çok işlevli (multifonksiyonel) yapısını tanımlamak ve bu bağlamda hangi temel işlevsel kategorileri üstlendiğini belirlemek üzerine kurulmuştur. Elde edilen bulgular, *nanka*'nın belirsizlik ifade etme, söylemi yumuşatma, zaman kazanma, onarım, konu yönetme ve düşüncüyü başlatma olmak üzere altı ana başlıkta toplanabilecek çok yönlü işlevler üstlendiğini göstermiştir. Aşağıda bu altı işlev kısaca özetlenmektedir:

- Belirsizliği ifade etme işlevi açısından analiz edilen video verilerine bakıldığında 126 kesitte *nanka* kullanımı, konuşmacının kesin bir yargıya varmadan önce tereddüt yaşadığı veya düşüncelerini muğlak tuttuğu durumlarda ortaya çıkmıştır. Bu kullanım, konuşmacının “kesinlikten” kaçınarak yargısını yumuşak bir çerçevede sunma eğilimini yansıtmaktadır. Örneğin, Kesit 4'ten Kesit 13'e kadar olan diyaloglarda görüldüğü üzere, konuşmacılar ne söyleyeceklerini tam bilemediklerinde *nanka* kullanarak kararsızlıklarını dile getirmiştir.

Bu örnekler, Japoncada dolaylı iletişimin ön planda olduğunu ve *nanka*'nın belirsiz tutumları dışı vurmada önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

- Söylemi yumuşatma işlevi açısından analiz edilen video verilerine bakıldığında *Nanka* kullanımı, 98 kesitte keskin bir eleştiri veya katı ifadelerin yumuşatılmasına katkıda bulunmuştur. Bu sayede konuşmacılar, daha nazik ve dolaylı bir üslup benimseyerek saygınlık zedelemekten (*face-threatening*) ve doğrudan çatışmadan kaçınma stratejilerine uygun davranabilmektedirler. Örneğin, Kesit 14'ten Kesit 23'e kadar olan diyaloglarda görüldüğü üzere, eleştirel veya kişisel gözlem içeren ifadelere *nanka* eklenerek söylemi yumuşatma amacı öne çıkmıştır. Bu kullanım, saygınlık zedeleyici durumlardan kaçınma stratejisini destekleyerek, konuşmacıya kırıncı olmadan fikir dile getirme olanağı tanımaktadır. Bu bulgular, Japoncada dolaylı iletişimin önemini ve *nanka*'nın söylemi yumuşatma işlevinde kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Konuşmacılar, *nanka* kullanarak eleştirilerini daha kabul edilebilir hale getirirken, sosyal ilişkilerin korunmasına katkıda bulunmaktadır. Bu strateji, özellikle toplumsal uyumun ve karşı tarafın yüzünün korunmasının önemli olduğu iletişim durumlarında belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

- Zaman kazanma işlevi açısından analiz edilen video verilerine bakıldığında *nanka* kullanımı, özellikle spontane konuşma esnasında veya yeni bir fikir formüle edilirken, konuşmacıya ek süre sağlayarak düşüncelerini toparlamasına imkân tanımaktadır. Bu sayede, söylem akışını korurken katılımcılar arasında kesintisiz bir diyalog sürdürülmesi kolaylaşmaktadır. Örneğin, Kesit 24, 26 ve 29

gibi örneklerde görüldüğü üzere, konuşmacı *nanka* dolgu sözcüğünü kullanarak kısa bir aralık yaratmakta ve bu sırada söylemin akıcılığı korunmaktadır. Japon toplumunda, karşı tarafın söz hakkını engellemeden konuşmayı sürdürme alışkanlığıyla birleştiğinde, bu zaman kazanma işlevi daha da önemli hale gelmektedir. Analiz edilen verilerde, *nanka* kullanımı toplamda 56 kesitte zaman kazanma işlevine hizmet etmiştir. Bu bulgular, *nanka*'nın Japonca konuşmalarda sadece belirsizlik ve söylemi yumuşatma işleviyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda konuşmacılara düşüncelerini daha etkili bir şekilde organize etme ve söylem akışını sürdürme imkânı sunduğunu göstermektedir. Böylece, *nanka* kullanımı, Japon iletişim kültüründe stratejik bir zaman yönetimi aracı olarak önemli bir rol oynamaktadır.

➤ Onarım işlevi açısından analiz edilen video verilerine bakıldığında *Nanka* kullanımı, hatalı ya da eksik ifadeler düzeltildiğinde, konuşmacının söylemini yeniden biçimlendirmesine imkân tanımaktadır. Böylelikle, kendi onarım (*self-repair*) süreci, doğal akıcılığı koruyacak şekilde ve nazik bir biçimde gerçekleştirilmektedir. Örneğin, Kesit 38, 39 ve 40'ta konuşmacıların *nanka* yardımıyla sözünü onardığı görülmüştür. Bu kullanım, saygınlık koruma stratejisinin bir uzantısı olup hem akıcılığı hem de nezaketi koruyan bir yöntemdir. Analiz edilen verilerde, *nanka* kullanımı toplamda 32 kesitte onarım işlevine hizmet etmiştir. Bu bulgular, *nanka*'nın Japonca konuşmalarda iletişimin akıcılığını ve nezaketini sürdürmede kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Konuşmacılar, *nanka* kullanarak hatalarını nazikçe düzelterek sosyal

ilişkilerin korunmasına katkıda bulunmaktadırlar. Bu strateji, özellikle etkileşim sırasında saygınlık koruma (*face-saving*) ve sosyal uyumun önem taşıdığı durumlarda belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

- Konuları yönetme işlevi açısından analiz edilen video verilerine bakıldığında *nanka* kullanımı, söylemde yeni bir konu veya alt başlığa geçiş yapılacağı zaman adeta bir “köprü” işlevi görmektedir. Bu kullanım, önceki bağlamdan kopmadan dinleyicinin dikkatini farklı bir noktaya kaydırma olanağı sunar; bu da Japoncadaki dolaylı iletişim tarzıyla uyumlu bir geçiş stratejisidir. Örneğin, Kesit 43, 44 ve 45’te konuşmacılar, *nanka* aracılığıyla ani konusal sıçramalardan kaçınarak söylemi pürüzsüz biçimde yönlendirmişlerdir. Bu, Japon kültürüne özgü dolaylı geçiş eğiliminin pratik bir yansımasıdır. Analiz edilen verilerde, *nanka* kullanımı toplamda 18 kesitte konuları yönetme işlevine hizmet etmiştir. Bu bulgular, *nanka*’nın Japonca konuşmalarda konular arasında geçiş yaparken akıcılığı ve uyumu sürdürmede kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Konuşmacılar, *nanka* kullanarak konuşmanın akışını kesintiye uğratmadan yeni konulara geçiş yapabilmekte ve bu sayede etkileşimin doğal ve düzenli bir şekilde devam etmesini sağlamaktadırlar. Bu strateji, özellikle toplumsal uyumun ve karşı tarafla olan ilişkinin korunmasının önemli olduğu iletişim durumlarında belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.
- Düşünceyi başlatma işlevi açısından analiz edilen video verilerine bakıldığında *nanka* kullanımı, konuşmacıya önceden planlanmamış veya henüz şekillenmekte olan bir düşünceyi ifadelendirmede rahatlık sağlamaktadır. Bu kullanım, konuşmacının yeni bir fikri doğrudan sunmak yerine *nanka* ile başlatarak söylemin doğal ve yumuşak bir

akışını sürdürmesine olanak tanımaktadır. Özellikle, Kesit 49'te *nanka*'nın beklenmedik bir fikri veya anlık gelişen bir düşünceyi rahatça ifade etmede nasıl kolaylaştırıcı bir işlev üstlendiği gözlemlenmiştir. Analiz edilen verilerde, *nanka* kullanımı toplamda 4 kesitte düşünceyi başlatma işlevine hizmet etmiştir. Bu bulgular, *nanka*'nın Japonca konuşmalarda düşüncelerin doğal bir şekilde ortaya konulmasını destekleyerek, konuşmacılara anlık ve spontane fikirlerini daha akıcı bir biçimde ifade etme imkânı sunduğunu göstermektedir. Böylece, *nanka* kullanımı, Japon iletişim kültüründe düşünce akışının kesintiye uğramadan devam etmesine katkıda bulunmakta ve etkileşimin daha samimi ve akıcı olmasını sağlamaktadır. Bu strateji, özellikle hızlı düşünme ve anlık tepkilerin önemli olduğu iletişim durumlarında belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Bu bulgular, *nanka*'nın tek boyutlu bir dolgu sözcüğü olmadığını, aksine Japonca gibi dolaylı iletişime önem veren bir dilde, toplumsal uyum, saygınlığı koruma ve dolaylılık stratejilerinin gerçekleştirilmesine katkı sağlayan çok yönlü bir söylem belirleyici olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, belirsizliği ifade etme, saygınlık zedelemekten kaçınma ve toplumsal uyumu koruma gibi Japonca konuşma diline özgü iletişim amaçları, *nanka* kullanımıyla açıkça desteklenmektedir. Dolayısıyla, Araştırma Sorusu 1 ışığında *nanka*'nın altı ana işlevsel kategoriye ayrılabilceği sonucuna ulaşılmıştır.

İşlevsel kategoriler ile ezgi görünümleri arasındaki ilişki açısından değerlendirildiğinde;

- Tezin ikinci ve üçüncü araştırma soruları, “Her işlevsel kategori ile ezgi görünümleri ilişkili midir?” ve “Ezgi örüntüleri farklı işlevlerde ne gibi farklılıklar gösterir?” biçiminde formüle edilmiştir. Ayrıca, “İşlevsel kategori ile ezgi görünümü arasında bir ilişki vardır” şeklindeki hipotezin test edilmesi de bu kısımda amaçlanmıştır. Bu doğrultuda *nanka* sözcüğünün farklı işlevlerde farklı ezgi (intonasyon) eğrileri sergileyip sergilemediği analiz edilmiştir. Praat yazılımı aracılığıyla elde edilen sonuçlar, işlevsel farklılıkların belirgin ezgi örüntüleriyle örtüştüğünü ortaya koymuştur:

- Belirsizlik ve yumuşatma işlevi açısından analiz edilen video verilerine bakıldığında *Nanka* kullanımı, çoğunlukla düşük bir başlangıç tonlaması tercih edilerek, sözcüğün sonlarına doğru hafif bir yükselme ile ifade edilmektedir. Bu ezgi kalıbı, dinleyiciye konuşmacının hâlâ netleşmemiş bir düşünceye sahip olduğunu veya sözünü yumuşatma eğilimini yansıtmaktadır. Örneğin, Kesit 7, 14 ve 15'te *nanka* kullanımı, bu prosodik özellikleri göstererek belirsizlik ve söylemi yumuşatma işlevine hizmet etmiştir. Tüm örnek kesitlerde aynı ezgi görünümü elde edilmiş olup, bu bulgu *nanka*'nın belirsiz tutumları ifade etmede tutarlı bir prosodik yapı benimsediğini ortaya koymaktadır. Analiz edilen verilerde, *nanka* kullanımı toplamda 224 kesitte belirsizlik ve yumuşatma işlevine hizmet etmiştir. Bu bulgular, *nanka*'nın Japonca konuşmalarda belirsizliği ifade etme ve söylemi yumuşatma işlevlerinde kullanılan belirli bir ezgi kalıbına sahip olduğunu göstermektedir. Konuşmacılar, *nanka* kullanarak düşüncelerini netleştirmeden veya ifade ederken nazik bir üslup benimseyerek sosyal ilişkilerin korunmasına katkıda bulunmaktadır. Bu strateji, özellikle belirsizliğin ve yumuşatmanın önemli olduğu iletişim durumlarında belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

➤ Zaman kazanma ve onarım işlevi açısından analiz edilen video verilerine bakıldığında *Nanka* kullanımı, hafif bir yükseliş sonrasında kısa bir düşüş gösteren dalgalı bir ezgi çizgisi izleyerek, konuşmacıya düşünceyi toparlama ve kendini düzeltme imkânı sunarken söylemin bütünlüğünü de korumaktadır. Bu dalgalanma, konuşmacının söylem akışını sürdürürken aynı zamanda kendini düzeltme veya ek süre kazanma ihtiyacını nazik bir şekilde ifade etmesine olanak tanımaktadır. Örneğin, Kesit 24, 26, 39 ve 40'ta *nanka* kullanımı, bu prosodik özellikler göstererek zaman kazanma ve onarım işlevlerine hizmet etmiştir. Analiz edilen verilerde, *nanka* kullanımı zaman kazanma işlevine 56 kesitte ve onarım işlevine 32 kesitte hizmet etmiştir. Toplamda, zaman kazanma ve onarım işlevleri için 88 kesit analiz edilmiştir. Bu bulgular, *nanka*'nın Japonca konuşmalarda sadece söylemi yumuşatma ve belirsizlik ifade etme işlevleriyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda konuşmacılara düşüncelerini daha etkili bir şekilde organize etme ve söylem akışını sürdürme imkânı sunduğunu göstermektedir. Bu strateji, Japon iletişim kültüründe hem sosyal uyumu korumak hem de etkileşimin akıcılığını sağlamak açısından önemli bir rol oynamaktadır. Konuşmacılar, *nanka* kullanarak ek süre kazanırken, aynı zamanda kendilerini nazikçe düzeltme olanağı bulmakta ve böylece sosyal ilişkilerin korunmasına katkıda bulunmaktadır. Bu durum, özellikle hızlı düşünme ve anlık tepkilerin önemli olduğu iletişim durumlarında belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

➤ Konuları yönetme ve düşünceyi başlatma işlevi açısından analiz edilen video verilerine bakıldığında *Nanka* kullanımı, söylemde yeni bir konu veya alt başlığa geçiş yapılacağı zaman adeta bir “köprü”

işlevi görmektedir. Bu kullanım, önceki bağlamdan kopmadan dinleyicinin dikkatini farklı bir noktaya kaydırma olanağı sunar; bu da Japoncadaki dolaylı iletişim tarzıyla uyumlu bir geçiş stratejisidir. Örneğin, Kesit 43, 44, 45 ve 49'ta *nanka* kullanımı, bu prosodik özellikler göstererek konuları yönetme ve düşünceyi başlatma işlevlerine hizmet etmiştir. Analiz edilen verilerde, *nanka* kullanımı toplamda 4 kesitte konuları yönetme ve düşünceyi başlatma işlevine katkıda bulunmuştur. Bu bulgular, *nanka*'nın Japonca konuşmalarda konular arasında geçiş yaparken akıcılığı ve uyumu sürdürmede kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Konuşmacılar, *nanka* kullanarak konuşmanın akışını kesintiye uğratmadan yeni konulara geçiş yapabilmekte ve bu sayede etkileşimin doğal ve düzenli bir şekilde devam etmesini sağlamaktadırlar. Bu strateji, özellikle toplumsal uyumun ve karşı tarafla olan ilişkinin korunmasının önemli olduğu iletişim durumlarında belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Bulgular, öne sürülen hipotezi doğrularak *nanka* dolgu sözcüğünün hem işlevsel hem de ezgisel düzeyde bütünleşik bir yapıda çalıştığını göstermiştir. Böylelikle “*İşlevsel kategori ile ezgi görünümü arasında ilişki vardır*” savı desteklenmektedir. Ancak, konuşmacıların bireysel stilleri veya duygusal durumlarının da ezgisel varyasyonu etkileyebileceğinin altı çizilmelidir.

Ezgi görünümleri ve edimsel işlevler arasındaki korelasyon açısından değerlendirildiğinde;

- Tezin dördüncü araştırma sorusu, “*Ezgi görünümleri ve edimsel işlevler arasındaki ilişki (korelasyon) hakkında bir genelleme yapmak mümkün müdür?*” şeklinde ortaya konmuştur. Çalışmada elde edilen veriler, farklı işlevsel

kategorilerde *nanka* kullanımının tekrar eden ezgi paternleri ile belirlediğini göstermiştir. Bunlar;

- Belirsizlik / Yumuşatma işlevlerinde düşük başlangıç + kısa bir yükselme,
- Zaman kazanma / Onarım işlevlerinde yükseliş-düşüş dalgalanması,
- Konu yönetme / Düşünce başlatma işlevlerinde kademeli yükseliş + cümle sonunda düşüş,
- Kişisel konuşma stillerinin veya lehçe farklılıklarının bu örüntüde küçük çaplı varyasyonlara yol açabileceği şeklindedir.

Bu tekrarlayan örüntüler, ezgi görünümleri ile edimsel işlevler arasında sistematik bir korelasyon olduğuna işaret etmektedir. Yine de konuşmacının kişisel tarzı, duygusal durumu ve yöresel lehçe gibi faktörler ezgi varyasyonlarını etkileyebildiğinden, bu korelasyonu “katı bir kural” yerine “kuvvetli bir eğilim” olarak yorumlamak daha doğru olacaktır. Araştırma verileri, *nanka*'nın belirli işlevlerinde tekrar eden benzer ezgi paternlerinin gözlemlendiğini ve bu durumun Japonca'nın dolaylı, saygınlık korumaya dayalı ve nezaketi önceleyen iletişim tarzıyla örtüştüğünü doğrulamıştır. Bu çerçevede, “*İşlevsel kategori ile ezgi görünümü arasında ilişki vardır*” hipotezi somut verilerle desteklenmiştir. Dolayısıyla, *nanka*'nın aynı iletişimsel amacı yerine getirirken benzer ezgi biçimlerini üst üste kullanması dilbilimsel açıdan anlamlı bir gösterge olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak bu tez çalışmasında, Japonca konuşma dilinde sıkça rastlanan *nanka* dolgu sözcüğünün çok işlevli yapısı ile ezgi görünümü arasındaki ilişki, konuşma çözümlemesi ve bürünsel inceleme yöntemleriyle kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Bulgular, *nanka*'nın şu altı işlevsel kategoride yoğunlaştığını göstermektedir:

- Belirsizliği ifade etme
- Söylemi yumuşatma

- Zaman kazanma
- Onarım
- Konuları yönetme
- Düşünceyi başlatma

| İşlevsel Kategori | Ezgi Görünümü | Kesit Sayısı |
|---------------------------------------|--|--------------|
| Belirsizlik / Yumuşatma | Düşük başlangıç tonlaması + kısa bir yükselme | 224 |
| Zaman Kazanma / Onarım | Yükseliş-düşüş dalgalanması | 88 |
| Konuları Yönetme / Düşünceyi Başlatma | Kademeli yükseliş + tümce sonunda tonlama düşüşü | 4 |

Tablo 5: Nanka sözcüğünün işlevsel kategorisi ve ezgi görünümü özellikleri

Her bir işlevsel kategori, farklı ezgi örüntüleri ile yakından ilişki kurmakta; böylece “*İşlevsel kategori ile ezgi görünümü arasında ilişki vardır*” hipotezini desteklemektedir. Tablo 6’da da görüldüğü üzere elde edilen veriler, belirsizlik / yumuşatma süreçlerinde düşük tonlama + kısa yükselmeler, zaman kazanma / onarım süreçlerinde dalgalı yükselme-sonra-düşüş desenleri ve konu yönetimi / düşünce başlatma süreçlerinde kademeli yükseliş + final düşüş örüntülerinin tekrar tekrar ortaya çıktığını göstermiştir. Ayrıca, bireysel konuşma stilleri, duygusal durumlar ve lehçe çeşitliliği gibi etkenlerin ezgi varyasyonlarını etkileyebileceği vurgulanmalıdır. Ancak, doğal konuşma kesitlerinden oluşan veri seti, *nanka*’nın hangi işlevde kullanılırsa kullanılsın ortak ezgi kalıplarını sergilediğini ve bu olgunun Japoncadaki dolaylı iletişim ve saygınlık koruma stratejileriyle uyumlu olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

Japonca konuşma dilinde *nanka* sözcüğü tek başına kullanılabildiği gibi, でもな
んか (*demo nanka*), でなんか (*de nanka*) ve なんかさ (*nanka sa*) biçimlerinde de
sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Ek 4’te yer alan tablo, incelenen veri setinde “*demo
nanka*”, “*de nanka*” ve “*nanka sa*” biçimlerinin kullanım sıklığını karşılaştırmalı
biçimde göstermektedir. Bu üç örnek ifade, her ne kadar görünümünde küçük
farklılıklar taşısa da (örneğin “で” ilgeciyle birleşme veya “さ” sonekinin eklenmesi),
edimsel işlev bakımından büyük oranda örtüşmektedir. Söz konusu işlevler aşağıdaki
temel noktalarda birleşmektedir:

- Dolgu sözcüğü: Konuşmacı, tümceye başlamadan önce veya düşüncesini sürdürürken *nanka* sözcüğünü ekleyerek duraksama ya da geçiş yapmaktadır. “*Demo nanka*” veya “*de nanka*” kullanımında da akışın sürmesi sağlanmaktadır.
- Yumuşatma / Belirsizleştirme: Bu ifadeler, söylemin mutlak olmadığını, konuşmacının bir ölçüde tereddüdünü ya da kesinlikten uzak durma niyetini yansıtmaktadır.
- Dinleyiciyi Dahil Etme: Özellikle “*nanka sa*” kullanımında, tümce sonu eki olan “*sa*” ile karşıdakinin dikkatini çekmek ve samimi bir konuşma havası yaratmak amaçlanmaktadır (Cook, 1993). Ancak bu farklı eklemelerin temel edimsel işlev üzerinde radikal bir değişime yol açmadığı gözlemlenmiştir.

Bu yapıların kullanımının ezgi ve tonlama yönünden incelenmesi de benzer bir sonuç vermektedir. Japoncanın tipik duraklama ve tonlama özellikleri çerçevesinde *nanka* sözcüğü çoğunlukla orta ya da hafif yükselen bir perde (pitch) ile söylenmektedir. “*demo nanka*” veya “*de nanka*” kullanımında edat ve bağlaç ile kullanımı konuşma akışında hafif bir durak oluştursa da, bu durum anlam veya işlev düzeyinde belirleyici bir farklılığa neden olmamaktadır (Tanaka, 2000). Benzer biçimde, “*nanka sa*” kullanımında

son eki kullanımının getirdiği hafif bir perde yükselmesi veya uzaması görülebilse de ifade edilen içeriği ya da temel edimsel amacı değiştirmemektedir.

Dolayısıyla, “*demo nanka*”, “*de nanka*” ve “*nanka sa*” yapılarına dair yapılan analizler, *nanka*'nın çok işlevli yapısının bu tür varyantlar aracılığıyla biçimsel açıdan çeşitlilik kazandığını, ancak temel işlevsel ve bürünsel çerçevenin büyük oranda aynı kaldığını ortaya koymaktadır. Bunun da Japonca konuşma dilinin dolgu sözcükleri ve kısa ifadeler aracılığıyla nasıl zengin bir etkileşimsel çeşitlilik sergilediğini göstermesi bakımından önemli bir veri sağladığı düşünölmektedir.

Özetle, *nanka* dolgu sözcüğü, Japonca gündelik konuşmada çok yönlü bir rol üstlenmekte; hem söylemin akıcılığını ve esnekliğini artırmakta hem de kültürel olarak önem taşıyan nezaket ve dolaylılık değerlerini güçlendirmektedir. Bu açıdan bakıldığında, *nanka*'nın “basit bir dolgu ifadesi” olmaktan çok uzak olduğu ve toplumsal uyum ve saygınlık zedeleyici (*face-threatening*) durumlardan kaçınma gibi Japonca iletişim ilkelerini somut biçimde desteklediği söylenebilmektedir. Örnek kesitlerin gösterdiği üzere, *nanka* sözcüğü'nün işlevsel kategorileri ile ezgi görünümü arasında düzenli bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki, konuşmacının edimsel amacını destekleyen önemli bir araç olmanın yanı sıra söylemi doğal ve akıcı kılarak Japoncadaki dolaylı iletişim stratejilerini pekiştirmektedir.

KAYNAKÇA

- Archakis, A. (2001). On discourse markers: Evidence from Modern Greek. *Journal of Pragmatics*, 33(8), 1235–1261.
- Bachman, L. F. (1990). *Fundamental considerations in language testing*. Oxford University Press.
- Boersma, P., & Weenink, D. (2005). *Praat (Patent)*. University of Amsterdam. <http://www.fon.hum.uva.nl/praat>
- Brazil, D. (1984). *The intonation of sentences read aloud*. Walter De Gruyter.
- Brinton, L. J. (1996). *Pragmatic markers in English: Grammaticalization and discourse functions*. Mouton de Gruyter.
- Brown, G. (2017). *Listening to spoken English* (2nd ed.). Routledge.
- Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage* (Vol. 4). Cambridge University Press
- Clark, H., & Fox Tree, J. (2002). Using uh and um in spontaneous speaking. *Cognition*, 84, 73–111.
- Cook, H. M. (1993). Functions of the filler ano in Japanese. *JK Linguistics*, 3, 19–38.
- Crystal, D. (1985). Things to remember when transcribing speech. *Child Language Teaching and Therapy*, 1(2), 235-239.
- Crystal, D. (2008). *A dictionary of linguistics and phonetics* (6th ed.). Blackwell Publishing.
- Demircan, Ö. (2015). *Türkçenin sesdizimi*. Der Kitabevi.

- Den, Y., & Watanabe, M. (2009). The function of non-fluency in spoken communication. *音声研究 [Onsei Kenkyu / Speech Research]*, 13(1), 53–64.
- Ergenç, İ. (1989). *Türkiye Türkçesinin görevsel sesbilimi*. Engin Yayınları.
- Fraser, B. (1988). Types of English discourse markers. *Acta Linguistica Hungarica*, 38(1/4), 19-33.
- Fraser, B. (1999). What are discourse markers?. *Journal of pragmatics*, 31(7), 931-952.
- Fraser, B. (2009). An account of discourse markers. *International review of Pragmatics*, 1(2), 293-320.
- Fraser, B. (2010). Pragmatic competence: The case of hedging. In G. Kaltenböck, W. Mihatsch & S. Schneider (Eds.), *New approaches to hedging* (pp. 15–34). Emerald.
- French, P., & Local, J. (1983). Turn-competitive incomings. *Journal of Pragmatics*, 7(1), 17–38.
- Fujita, Y. (2001). Functions of discourse markers in Japanese. *Texas Papers in Foreign Language Education*, 6(1), 147–162.
- Fung, L., & Carter, R. (2007). Discourse markers and spoken English: Native and learner use in pedagogic settings. *Applied Linguistics*, 28(3), 410–439.
- Garfinkel, H. (1967). *Studies in ethnomethodology*. Prentice-Hall.
- Goffman, E. (1964). The neglected situation. *American Anthropologist*, 66(2), 133–136.
- Goldberg, J. A. (1982). *Discourse particles: An analysis of the role of 'y'know', 'I mean', 'well' and 'actually' in conversation* (Doctoral dissertation). University of Cambridge.

- Goodwin, C. (1987). Forgetfulness as an interactive resource. *Social Psychology Quarterly*, 50(2), 115–130.
- Goodwin, C., & Heritage, J. (1990). Conversation analysis. *Annual Review of Anthropology*, 19, 283–307.
- Gumperz, J. J. (1982). *Discourse strategies*. Cambridge University Press.
- Harada, T. (2021). Nihongo no hatsuwa ni okeru danwa hyoushiki no ichi kousatsu: Tekisuto mainingu shuhou to mokushi ni yoru bunseki wo tooshite. *Doshisha Daigaku Nihongo Nihon Bunka Kenkyuu*, 18, 1–27.
- Hutchby, I., & Wooffitt, R. (2008). *Conversation analysis* (2nd ed.). Polity.
- Ide, S. (1989). Formal forms and discernment: Two neglected aspects of universals of linguistic politeness. *Multilingua*, 8(2–3), 223–248.
- İmer, K., Kocaman, A., & Özsoy, A. (2013). *Dilbilim sözlüğü*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Isahaya, A. (1953). Hanashikotoba joshō: Fusei hyōgen o chuushin to shite. *Kokugo to Kokubun*, 22(3), 183–201.
- Knowles, G. (1984). Variable strategies in intonation. In G. Knowles (Ed.), *Intonation, accent, and rhythm: Studies in discourse phonology* (pp. 226–242). Walter De Gruyter.
- Kobayashi, M. (1996). Koukousei no dantei kaihi hyōgen: “Hanashiai” no danwa o chuushin ni. *Kotoba*, (17).
- Kokuritsu Kokugo Kenkyūjo. (1955). *Danwago no jittai* (Kokuritsu Kokugo Kenkyūjo Houkoku 8). Shuei Shuppan.
- Kokuritsu Kokugo Kenkyūjo. (1960). *Hanashikotoba no bunkei (1): Taiwa shiryō ni yoru kenkyū* (Kokuritsu Kokugo Kenkyūjo Houkoku 18). Shuei Shuppan.

- Kokuritsu Kokugo Kenkyuujo. (1963). *Hanashikotoba no bunkei (2): Dokuwa shiryō ni yoru kenkyū* (Kokuritsu Kokugo Kenkyuujo Houkoku 23). Shuei Shuppan.
- Kokusai Kokugo Kenkyuujo. (n.d.). *Nihongo Nichijou Kaiwa Koopasu*. Retrieved from <https://www2.ninjal.ac.jp/conversation/cejc.html>
- Kubozono, H. (1998). *Phonetics and phonology (Japanese-English contrast: English linguistics seminar series 1)*. Tokyo: Kuroshio Publishing.
- Kushida, H. (2002). “Un” to “sou”: Washasei no koushou to no kakawari de. In T. Sadanobu (Ed.), *“Un” to “sou” no gengogaku* (pp. 5–46). Tokyo: Hitsuji Shobo.
- Kuwabara, T. (1952). Ee to iu koto. *Gengo Seikatsu*, (8).
- Lerner, G. H. (Ed.). (2004). *Conversation analysis: Studies from the first generation*. John Benjamins.
- Local, J. (1992). Continuing and restarting. In P. Auer & A. Di Luzio (Eds.), *The contextualization of language* (pp. 273–296). John Benjamins.
- Macaulay, R. (2002). You know, it depends. *Journal of Pragmatics*, 34(6), 749–767.
- Macaulay, R. K. (2005). *Talk that counts: Age, gender, and social class differences in discourse*. Oxford University Press.
- Maschler, Y., & Schiffrin, D. (2015). Discourse markers: Language, meaning, and context. In D. Tannen, H. E. Hamilton, & D. Schiffrin (Eds.), *The handbook of discourse analysis* (2nd ed., pp. 189–221). Wiley-Blackwell.
- Maynard, S. K. (1989a). Functions of the discourse marker dakara in Japanese conversation. *Text—Interdisciplinary Journal for the Study of Discourse*, 9(4), 389–414.
- Maynard, S. K. (1989b). *Japanese conversation: Self-contextualization through structure and interactional management* (Vol. 35). Praeger.

- Maynard, S. K. (1993). *Discourse modality: Subjectivity, emotion and voice in the Japanese language*. John Benjamins.
- Maynard, S. K. (1997). *Japanese communication: Language and thought in context*. University of Hawaii Press.
- Mizukami, E., & Yamashita, K. (2007). Verification of the right-to-speak function of fillers in dialogue. *Cognitive Science*, 14(4), 588–603.
- Morita, E., & Takagi, T. (2020). Interjectional use of demonstratives: *Anoo* and *sonoo* as resources for interaction in Japanese conversation. *Journal of Pragmatics*, 169, 120–135.
- Müller, F. E. (1996). Affiliating and disaffiliating with continuers: Prosodic aspects of reciprocity. In E. Couper-Kuhlen & M. Selting (Eds.), *Prosody in conversation: Interactional studies* (pp. 131–176). Cambridge University Press.
- Müller, S. (2005). *Discourse markers in native and non-native English discourse*. John Benjamins.
- Nakane, C. (1970). *Japanese society*. University of California Press.
- Nakano, K., Hattori, Y., Ono, T., & Nishihara, T. (2015). *The latest dictionary of linguistics and linguistics*. Tokyo: Asakura Shoten.
- Nishizaka, A. (1999). "Hanashikotoba ni okeru iiyodomi: Sougo kouji no shigen to shite". In A. Nishizaka (Ed.), *Kaiwa bunseki e no shoutai* (pp. 57–84). Tokyo: Sekai Shissha.
- Nomura, M. (1996). "Daigaku no kouji ni okeru bunkakei no nihongo to rikakei no nihongo: 'Firaa' ni chuumoku shite". *Kyouiku Kenkyuusho Kiyou*, 5, 91–99.
- Norricks, N. R. (2001). Discourse markers in oral narrative. *Journal of Pragmatics*, 33(6), 849–878.

- Özbek, N. (1998). Türkçede söylem belirleyicileri. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 9, 37–47.
- Philips, M. K. (1998). *Discourse markers in Japanese: Connectives, fillers, and interactional particles* (Doctoral dissertation). Michigan State University.
- Rey, J. (1997). Discourse markers: A challenge for natural language processing. *AI Communications*, 10(3–4), 177–184.
- Sadanobu, T. & Takubo, Y. (1993). Danwa ni okeru shinteki sousa monitaa kikou: Shinteki sousa hyoushiki "eeto" to "ano(-)". In *Heisei 4-nendo "Nihongo Onsei" E12 han kenkyuu seika houkokusho* (pp. 15–33). Tokyo: Kokuritsu Kokugo Kenkyuujo.
- Sadanobu, T., & Takubo, Y. (1995). The monitoring devices of mental operations in discourse—A case of... *Gengo Kenkyu (Journal of the Linguistic Society of Japan)*, (108), 74–93.
- Sadanobu, T. & Nakagawa, A. (2005). A linguistic approach to nonfluency. In H. Kushida, T. Sadanobu, & Y. Den (Eds.), *Katsudou to shite no bun to hatsuwa* (pp. 209–227). Tokyo: Hitsuji Shobo.
- Saito, M. (1992). *A study of the discourse marker nanka in Japanese* (Master's thesis). Michigan State University.
- Saito, S. (2010). *Gengogaku nyuumon*. Tokyo: Sanseido.
- Salzmann, Z. (2002). Pragmatic markers and sociolinguistic variation: A relevance-theoretic approach to the language of adolescents. *Language*, 78(4), 803–803.
- Schegloff, E. A. (2007). *Sequence organization in interaction: A primer in conversation analysis I* (Vol. 1). Cambridge University Press.
- Schiffrin, D. (1987). *Discourse markers*. Cambridge University Press.

- Schiffrin, D. (2001). Discourse markers: Language, meaning and context. In D. Schiffrin, D. Tannen, & H. E. Hamilton (Eds.), *The handbook of discourse analysis* (pp. 54–74). Blackwell.
- Schourup, L. (1995). The discourse particle ‘why’. *Joshidai Bungaku Gaikoku Bungakuhen*, (47), 119–189.
- Schourup, L. (1999). Discourse markers. *Lingua*, 107(3–4), 227–265.
- Seedhouse, P. (2004). *The interactional architecture of the language classroom: A conversation analysis perspective*. Blackwell.
- Seedhouse, P. (2005). Conversation analysis as research methodology. In K. Richards & P. Seedhouse (Eds.), *Applying conversation analysis* (pp. 251–266). Palgrave Macmillan.
- Seedhouse, P. (2007). Conversation analysis as research methodology. In K. Richards & P. Seedhouse (Eds.), *Applying conversation analysis* (pp. 251–266). Palgrave Macmillan.
- Selen, N. (1973). *Entonasyon analizleri* (Vol. 231). Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Selting, M., Barth-Weingarten, D., Reber, E., & Selting, M. (2010). Prosody in interaction. In M. Selting, D. Barth-Weingarten, & E. Reber (Eds.), *Prosody in interaction* (pp. 3–40). John Benjamins.
- Selting, M. (1996). Prosody as an activity-type distinctive cue in conversation: The case of so-called ‘astonished’. In E. Couper-Kuhlen & M. Selting (Eds.), *Prosody in conversation: Interactional studies* (pp. 231–270). Cambridge University Press.
- Sert, O., et al. (2015). Konuşma çözümlemesi yöntemi. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, 12(2), 1–43.

- Shiozawa, T. (1979). Nihongo no hesitation ni kansuru ichi kōsatsu. In E. C. Pan (Ed.), *Shakai gengogaku shirīzu kotoba no shosō* (pp. 151–166). Tokyo: Bunka Hyōron Shuppan.
- Shriberg, E. (2002). To “errrr” is human: Ecology and acoustics of speech disfluencies. *Journal of the International Phonetic Association*, 32(1), 153–154.
- Sidnell, J., & Stivers, T. (Eds.). (2012). *The handbook of conversation analysis* (Vol. 121). Wiley-Blackwell.
- Sidnell, J., Hornberger, N. H., & McKay, S. L. (2010). Conversation analysis. In N. H. Hornberger & S. L. McKay (Eds.), *Sociolinguistics and language education* (pp. 492–501). Multilingual Matters.
- Sumio, S. (2010). *Gengogaku nyuumon*. Tokyo: Sanseido.
- Takahara, P. O. (1998a, July). Pragmatic functions of discourse markers in English and Japanese. *Plenary talk presented at the 6th IPrA Conference*, Reims, France.
- Takahara, P. O. (1998b). Pragmatic functions of the English discourse marker *anyway* and its corresponding contrastive Japanese discourse markers. In A. Jucker & Y. Ziv (Eds.), *Pragmatics and beyond new series* (pp. 327–352). John Benjamins.
- Takubo, Y. & Kinsui, S. (1997). Outoushi, kandoushi no danwateki kinou. In Y. Takubo & S. Kinsui (Eds.), *Bunpou to onsei*. Tokyo: Kuroshio Shuppan.
- Tanaka, H. (1999). *Turn-taking in Japanese conversation: A study in grammar and interaction*. John Benjamins.
- Tanaka, H. (2000). The particle *ne* as a turn-management device in Japanese conversation. *Journal of Pragmatics*, 32(8), 1135-1176.
- Tanaka, S. (1993). Kyuushi no imiron. *Gekkan Gengo*, 22(8).

- Tanaka, S. (1995). *Supiichi no gengoshinrigaku moderu: Onsei no seisan to imi shori no kankei no jissshouteki kentou*. Tokyo: Kazama Shobou.
- Toshie, N. (1997). Hesitations (discourse markers) in Japanese. *Sekai no Nihongo Kyouiku*, (7).
- Tree, J. E. F., & Schrock, J. C. (2002). Basic meanings of *you know* and *I mean*. *Journal of Pragmatics*, 34(6), 727–747.
- Trillo, J. R. (2002). The pragmatic fossilization of discourse markers in non-native speakers of English. *Journal of Pragmatics*, 34(6), 769–784.
- Ueda, Y. (2004). Hanashikotoba no isou: Kaiwa ni okeru firaa no kenkyuu. *Tokyo Joshi Daigaku Nihon Bungaku*, (101), 43–45.
- van Dijk, T. (1997). *Discourse as structure and process*. Sage.
- Vardar, B. (1998). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. ABC Kitabevi.
- Watanabe, M. (2009). *Features and roles of filled pauses in speech communication: A corpus-based study of spontaneous speech*. ひつじ書房 [Hitsuji Shobo].
- Watanabe, M., Den, Y., Hirose, K., Miwa, S., & Minematsu, N. (2006). Factors affecting speakers' choice of fillers in Japanese presentations. In *Ninth International Conference on Spoken Language Processing (Interspeech)*.
- Watanabe, M., Shirahata, Y., Rose, R., & Maekawa, K. (2021, November). How do speakers pause and hesitate in English and Japanese? A comparison using parallel corpora of English and Japanese presentation speeches. In *2021 24th Conference of the Oriental COCODA (International Committee for the Co-ordination and Standardisation of Speech Databases and Assessment Techniques)* (pp. 164–167). IEEE.
- Yamane, C. (2000). *Gendai nihongo no danwa ni okeru firaa*. Tokyo: Kuroshio Publishing.

Yamane, C. (2002). *Nihongo no danwa ni okeru firaa*. Tokyo: Kuroshio Publishing.

Yamashita, A. (1990). Hanashikotoba ni okeru iwayuru muimigo. In *Kouza nihongo kyouiku* (Vol. 25). Tokyo: Meiji Shoin.

EKLER:

Ek 1: Derlem verilerinde yer alan katılımcı bilgileri⁷

| Katılımcı ID | Yaş | Cinsiyet | Meslek | Konuşma Sayısı | Süre |
|--------------|-----|----------|-----------------|----------------|-----------|
| T006 | 20 | Erkek | Öğrenci | 10 | 4.3 saat |
| T010 | 20 | Erkek | Öğrenci | 10 | 4.2 saat |
| K007 | 20 | Erkek | Öğretmen | 14 | 5.5 saat |
| T022 | 20 | Erkek | Öğretmen | 17 | 3.7 saat |
| K003 | 20 | Kadın | Öğrenci | 14 | 4.4 saat |
| K009 | 20 | Kadın | Şirket Çalışanı | 15 | 4.2 saat |
| K013 | 20 | Kadın | Şirket Çalışanı | 8 | 4.0 saat |
| T009 | 20 | Kadın | Öğrenci | 21 | 6.0 saat |
| K012 | 30 | Erkek | Şirket Çalışanı | 12 | 3.1. saat |
| S002 | 30 | Erkek | Şirket Çalışanı | 11 | 4.7 saat |
| T001 | 30 | Erkek | Serbest Meslek | 11 | 5.6 saat |

⁷ <https://www2.ninjal.ac.jp/conversation/cejc/convList.html#informant> Erişim tarihi: 13.02.2024 saat 12:12

| | | | | | |
|------|----|-------|-----------------------------|----|-----------|
| T005 | 30 | Erkek | Şirket Çalışanı | 14 | 4.6. saat |
| K001 | 30 | Kadın | Şirket Çalışanı | 12 | 5.0 saat |
| K005 | 30 | Kadın | Serbest Meslek | 17 | 5.4 saat |
| T003 | 30 | Kadın | Ev Hanımı | 12 | 5.6 saat |
| T008 | 30 | Kadın | Serbest Meslek | 22 | 4.8 saat |
| T002 | 40 | Erkek | Serbest Meslek | 13 | 4.8 saat |
| T016 | 40 | Erkek | Şirket Çalışanı | 10 | 3.6 saat |
| T019 | 40 | Erkek | Şirket Çalışanı | 11 | 3.9 saat |
| T020 | 40 | Erkek | Öğretme n | 23 | 5.0 saat |
| C001 | 40 | Kadın | Şirket Çalışanı | 9 | 4.5 saat |
| K004 | 40 | Kadın | Yarı- zamanlı Çalışan | 12 | 5.0 saat |

| | | | | | |
|------|----------------|-------|-----------------------------|----|----------|
| T011 | 40 | Kadın | Yarı- zamanlı Çalışan | 10 | 4.8 saat |
| T014 | 40 | Kadın | Kendi İşi | 17 | 4.4 saat |
| S001 | 50 | Erkek | Şirket Çalışanı | 9 | 4.6 saat |
| T015 | 50 | Erkek | Şirket Çalışanı | 17 | 6.0 saat |
| T018 | 50 | Erkek | Öğretme n | 9 | 4.2 saat |
| T024 | 50 | Erkek | Öğretme n | 10 | 4.2 saat |
| C002 | 50 | Kadın | Şirket Çalışanı | 14 | 4.2 saat |
| K002 | 50 | Kadın | Kendi İşi | 11 | 4.6 saat |
| K008 | 50 | Kadın | Serbest Meslek | 12 | 4.6 saat |
| K011 | 50 | Kadın | Şirket Çalışanı | 12 | 4.5 saat |
| K010 | 60 ve üzeri | Erkek | Serbest Meslek | 18 | 4.8 saat |
| T007 | 60 ve üzeri | Erkek | Emekli | 14 | 5.8 saat |
| T013 | 60 ve üzeri | Erkek | Öğretme n | 17 | 4.3 saat |

| | | | | | |
|------|----------------|-------|--------------------|----|----------|
| T023 | 60 ve üzeri | Erkek | Emekli | 13 | 4.6 saat |
| K006 | 60 ve üzeri | Kadın | Kendi İşi | 14 | 4.4 saat |
| T004 | 60 ve üzeri | Kadın | Ev Hanımı | 13 | 5.1 saat |
| T017 | 60 ve üzeri | Kadın | Şirket Çalışanı | 12 | 4.2 saat |
| T021 | 60 ve üzeri | Kadın | Serbest Meslek | 13 | 4.3 saat |

Ek 2: Tezde kullanılan konuşma verileri hakkındaki bilgiler⁸

| Konuşma ID | Konuşma Özeti | Konuşmacı Sayısı | Süre (dk) | Tür | Yer | Aktivite | Katılımcılar Arasındaki Yakınlık |
|------------|--|------------------|-----------|---------------------|--|------------------------------|----------------------------------|
| C001_001 | Arkadaşlarla birlikte bir restoranda doğum günü kutlaması. | 5 | 31 | Sohbet | Restoran/Kafe | Arkadaşlarla takılma/eğlenme | Dost/yakın arkadaş |
| C001_002 | Arkadaşın evinde arkadaşınla sohbet etme | 2 | 17 | Sohbet | İç mekânda arkadaşlar ve tanıdıkların evi. | Dinlenme/İstirahat | Dost/yakın arkadaş |
| C001_003 | Evde, arkadaşla işle ilgili konuşma | 2 | 46 | Sohbet/İş Konuşması | Ev | Dinlenme/İstirahat | Dost/yakın arkadaş |
| C001_004 | İş arkadaşlarıyla birlikte bir restoranda içerken | 2 | 17 | Sohbet | Restoran/Kafe | Yemek / Sosyal Eğlence | İş arkadaşı |
| C001_005 | Evin yakınlarında anneye birlikte yürüyüş yaparken | 2 | 17 | Sohbet | Dış mekân | Hareket etme/spor | Aile |
| C001_006 | Evin yakınlarında anneye birlikte | 2 | 18 | Sohbet | Dış mekân | Hareket etme/spor | Aile |

⁸ <https://www2.ninjal.ac.jp/conversation/cejc/convList.html#informant> Erişim tarihi: 13.02.2024 saat 15:28

| | | | | | | | |
|----------|--|---|----|--------|------------------------------------|------------------------------|---------------|
| | yürüyüş yaparken | | | | | | |
| C001_007 | Evde aile ile birlikte haberleri izleyerek akşam yemeği yerken | 3 | 51 | Sohbet | Aile evi / İç mekân | Yemek | Aile |
| C001_012 | İş arkadaşının evinde, iş arkadaşıyla birlikte akşam yemeği yerken | 2 | 39 | Sohbet | İç mekân / arkadaşın evi | Yemek / Sosyal eğlence | İş arkadaşı |
| C001_013 | İş arkadaşının evinde iş arkadaşı ile içerken | 2 | 34 | Sohbet | İç mekân / arkadaşın evi | Arkadaşlarla takılma/eğlenme | İş arkadaşı |
| C002_004 | Evde oğluyla çay içerken | 2 | 20 | Sohbet | Ev | Dinlenme | Aile |
| C00_007 | Eş ve oğulla arabada seyahat | 3 | 15 | Sohbet | Araçta | Yolculuk | Aile |
| C00_008 | Oğulla birlikte alışveriş yapmaya gitmek için arabayla seyahat | 2 | 20 | Sohbet | Araçta | Yolculuk | Aile |
| C00_013a | Sosyal yardım tesisinde anneyle sohbet | 2 | 17 | Sohbet | Kamu Sosyal Yardım Tesisi | Dinlenme / Mola | Aile |
| C00_015 | Canlı müzik mekanında arkadaşlarla sohbet | 3 | 64 | Sohbet | Kamuya açık tesisler/ Ticari tesis | Sosyal eğlence | Yakın arkadaş |

| | | | | | | | |
|---------------|--|---|----|---------------------------|-----------------------------------|-----------------------|---------------|
| C002_01 6 | Kız kardeşle bir restoranda öğle yemeği yerken | 2 | 46 | Sohbet | Kamuya açık tesisler /Restoran | Yemek | Aile |
| K001_00 3a | Bir restoranda arkadaşlarla çay içerken | 3 | 17 | Sohbet | Kamuya açık tesisler /Restoran | Sosyal eğlence | Yakın arkadaş |
| K001_00 3b | Bir restoranda arkadaşlarla çay içerken | 3 | 28 | Sohbet | Kamuya açık tesisler /Restoran | Sosyal eğlence | Yakın arkadaş |
| K001_00 4 | Restoranda arkadaşlarla sohbet ederken | 2 | 17 | Sohbet | Kamuya açık tesisler /Restoran | Sosyal eğlence | Yakın arkadaş |
| K001_00 8 | Bir restoranda arkadaşlarla çay içerken | 2 | 19 | Sohbet | Kamuya açık tesisler /Restoran | Yemek/ Sosyal eğlence | Yakın arkadaş |
| K001_01 0 | Arkadaşlarla restoranda yemek yerken | 2 | 27 | Sohbet | Kamuya açık tesisler /Restoran | Yemek/ Sosyal eğlence | Yakın arkadaş |
| K001_01 1 | Kendi evinde arkadaşıyla telefonda seyahat hakkında konuşurlen | 2 | 24 | İş görüşmesi / Danışma | Kendi evi | Diğer | Yakın arkadaş |
| K001_01 3 | Arkadaşla restoranda yemek yerken | 3 | 23 | Sohbet | Kamuya açık tesisler /Restoran | Yemek/ Sosyal eğlence | Yakın arkadaş |
| K001_01 4 | Restoranda arkadaş arasında seyahat hakkında konuşurken | 2 | 51 | İş görüşmesi / Danışma | Kamuya açık tesisler /Restoran | Yemek / Diğer | Yakın arkadaş |

| | | | | | | | |
|--------------|---|---|----|------------------------|--|------------------------|---|
| K001_01 6 | Restoranda arkadaşlarla ve personelle sohbet ederken | 5 | 27 | Sohbet | Kamuya açık tesisler /Restoran | Sosyal eğlence/ İş | Yakın arkadaş/ İş arkadaş/ Servis elemanı |
| K001_01 7 | Restoranda astıyla sohbet ederken | 2 | 34 | Sohbet | Kamuya açık tesisler /Restoran | Yemek / Sosyal eğlence | Yakın arkadaş |
| K001_01 9 | Evde kız kardeş ile sohbet ederken | 2 | 21 | Sohbet | Kendi evi | Dinlenme | Aile |
| K002_01 4 | Eş ve oğulla konaklama tesisinin odasında kahvaltı yaparken | 3 | 49 | Sohbet | Kamuya açık ticari tesisler / Konaklama tesisi | Yemek / Ev işleri | Aile |
| K002_01 6 | Konaklama tesisinin lobisinde arkadaşlarla sohbet ederken | 2 | 27 | Sohbet | Kamuya açık ticari tesisler / Konaklama tesisi | Dinlenme / Mola | Yakın arkadaş |
| K003_00 5 | Havai fişek gösterisinde arkadaşlarla sohbet ederken | 2 | 52 | İş görüşmesi / Danışma | Açık alan | Boş vakit aktivitesi | Yakın arkadaş |
| K004_00 7 | Evde oğulla birlikte sandalyenin döşemesini değiştirirken | 2 | 44 | İş görüşmesi / Danışma | Kendi evi | Ev işleri | Aile |
| T001_00 2 | Evde eşle birlikte raf (3 | 2 | 54 | Görüşme / Danışma | Ev | Ev işleri | Aile |

| | | | | | | | |
|--------------|--|---|----|-------------------|-------------------------------------|-------------------------|-------------------|
| | katlı renkli kutu) montajı | | | | | | |
| T001_00 3 | Eski iş yerinden bir meslektaşla (artık başka bir yerde çalışan) önce iş konusunda danışıldıktan sonra meyhaneye geçip yemek ve sohbet etme. | 2 | 61 | Sohbet | Kamuya açık ticari mekân (restoran) | Yemek / Sosyal paylaşım | Eski meslektaş |
| T001_00 5 | Üniversiteden bir alt sınıf arkadaşıyla (eski bir “arkadaş/alt dönemden öğrenci”) meyhanede akşam yemeği. | 2 | 10 | Sohbet | Kamuya açık ticari mekân (restoran) | Yemek / Sosyal paylaşım | Arkadaş / Tanıdık |
| T001_00 7 | Anneler Günü hediyesi seçimiyle ilgili evde eşle görüşme. | 2 | 31 | Görüşme / Danışma | Ev | Ev işleri | Aile |
| T001_00 8 | Eski bir meslektaşla İtalyan restoranında öğle yemeği yedikten sonra | 2 | 15 | Sohbet | Kamuya açık ticari mekân (restoran) | Sosyal paylaşım | Eski meslektaş |

| | | | | | | | |
|--------------|---|---|----|--------------------|-------------------------------------|-------------------------|--|
| | çay içerken sohbet. | | | | | | |
| T001_00 9 | Eşin annesinin evinde, eşi ve kayıvalideyle akşam yemeği sonrası sohbet. | 3 | 19 | Sohbet | Ev | Dinlenme | Aile |
| T001_01 1 | Eş ve arkadaş bir çiftle birlikte akşam yemeği sonrası kahve eşliğinde sohbet. | 4 | 48 | Sohbet | Kamuya açık ticari mekân (restoran) | Sosyal paylaşım | Arkadaş / Tanıdık + Aile |
| T001_01 4 | İngilizce konuşma kursundan tanışılan arkadaşlarla meyhanede içkili sohbet. | 3 | 45 | Sohbet | Kamuya açık ticari mekân (restoran) | Yemek / Sosyal paylaşım | Arkadaş / Tanıdık |
| W004_00 3 | 2019 yılında dış kliniğinde düzenli toplantı. | 6 | 16 | Toplantı / Buluşma | İşyeri (Dış kliniği) | İş | Meslektaş |
| W005_00 1 | 2019 yılında bir araştırma kurumunda düzenlenen derse ortaokul öğrencileri katılıyor. Dersin amacı, kelimelerin anlam | 9 | 77 | Ders / Eğitim | Kamu kurumu (Araştırma kurumu) | İş / Ders dışı etkinlik | Arkadaş / Tanıdık + Öğretmen / Öğrenci |

| | | | | | | | |
|---------------|---|---|----|--------------------|-------------------------------------|-------------------------|-------------------|
| | değişimini öğrencilerde farkındalık yaratmak ve birden fazla Japonca sözlükte aynı kelimenin açıklamasını karşılaştırmak. | | | | | | |
| W007_00 3 | 2020 yılında bir kayıt (stüdyo) odasında çekim öncesi toplantı. | 3 | 27 | Toplantı / Buluşma | İş yeri (Kayıt / Stüdyo odası) | İş | İş ilişkisi |
| W008_00 1a | 2020 yılında bir toplantı odasında komite görüşmesi. | 5 | 58 | Toplantı / Buluşma | İş yeri (Toplantı odası) | İş | İş ilişkisi |
| W009_00 1 | 2020 yılında bir restoran ortamında liseli öğrenciler akşam yemeği yerken sohbet ediyor. | 4 | 39 | Sohbet | Kamuya açık ticari mekân (Restoran) | Yemek / Sosyal paylaşım | Arkadaş / Tanıdık |

Ek 3: Tezde kullanılan videolarda geçen dolgu sözcüklerinin sıklık verileri

| Konuşma ID | なんか | まあ | えーと | えーっと | あの: |
|------------|-----|----|-----|------|-----|
| C001_001 | 100 | 26 | 15 | 6 | 22 |
| C001_002 | 85 | 13 | 15 | 1 | 5 |
| C001_003 | 142 | 75 | 0 | 2 | 16 |
| C001_004 | 38 | 3 | 0 | 0 | 5 |
| C001_005 | 29 | 0 | 0 | 0 | 2 |
| C001_006 | 44 | 10 | 2 | 0 | 0 |
| C001_007 | 50 | 15 | 1 | 0 | 6 |
| C001_012 | 92 | 26 | 1 | 3 | 7 |
| C001_013 | 69 | 18 | 2 | 4 | 9 |
| C002_004 | 38 | 7 | 1 | 0 | 3 |
| C002_007 | 15 | 0 | 2 | 0 | 5 |
| C002_008 | 25 | 4 | 1 | 0 | 10 |
| C002_0013a | 2 | 1 | 0 | 0 | 4 |
| C002_0016 | 51 | 15 | 5 | 0 | 19 |
| C002_015 | 179 | 43 | 1 | 0 | 29 |
| K001_003a | 35 | 11 | 8 | 3 | 8 |
| K001_003b | 45 | 35 | 1 | 0 | 9 |
| K001_004 | 19 | 17 | 1 | 0 | 4 |
| K001_008 | 30 | 4 | 1 | 0 | 1 |
| K001_010 | 43 | 19 | 0 | 0 | 3 |
| K001_011 | 48 | 17 | 0 | 1 | 2 |
| K001_013 | 17 | 5 | 0 | 0 | 16 |

| | | | | | |
|-----------|-----|----|----|----|----|
| K001_014 | 31 | 33 | 0 | 0 | 1 |
| K001_016 | 54 | 2 | 3 | 1 | 6 |
| K001_017 | 61 | 10 | 0 | 2 | 1 |
| K001_019 | 36 | 10 | 0 | 2 | 0 |
| K002_014 | 44 | 25 | 1 | 5 | 31 |
| K002_016 | 22 | 9 | 5 | 1 | 10 |
| K003_005 | 197 | 59 | 0 | 0 | 11 |
| K004_007 | 45 | 12 | 5 | 5 | 21 |
| T001_002 | 15 | 21 | 0 | 2 | 0 |
| T001_003 | 83 | 72 | 2 | 2 | 11 |
| T001_005 | 3 | 5 | 0 | 0 | 2 |
| T001_007 | 11 | 7 | 14 | 0 | 0 |
| T001_008 | 31 | 13 | 0 | 0 | 13 |
| T001_009 | 17 | 13 | 1 | 0 | 0 |
| T001_011 | 71 | 22 | 2 | 0 | 28 |
| T001_014 | 75 | 69 | 9 | 3 | 12 |
| W004_003 | 13 | 17 | 1 | 0 | 14 |
| W005_001 | 38 | 68 | 41 | 8 | 30 |
| W007_003 | 26 | 93 | 3 | 2 | 2 |
| W008_001a | 6 | 96 | 36 | 14 | 23 |
| W009_001 | 192 | 46 | 0 | 1 | 8 |

Ek 4: Tezde kullanılan videolarda geçen “demo nanka”, “de nanka” ve “nanka sa” yapılarına ait sıklık verileri

| Konuşma ID | でもなんか | でなんか | なんかさ |
|------------|-------|------|------|
| C001_001 | 1 | 0 | 3 |
| C001_002 | 3 | 0 | 6 |
| C001_003 | 3 | 0 | 4 |
| C001_004 | 1 | 0 | 0 |
| C001_005 | 2 | 1 | 3 |
| C001_006 | 1 | 0 | 2 |
| C001_007 | 2 | 1 | 1 |
| C001_012 | 0 | 0 | 2 |
| C001_013 | 1 | 0 | 1 |
| C002_004 | 1 | 1 | 0 |
| C002_007 | 0 | 1 | 1 |
| C002_008 | 1 | 0 | 2 |
| C002_0013a | 2 | 0 | 1 |
| C002_0016 | 0 | 0 | 1 |
| C002_015 | 2 | 0 | 1 |
| K001_003a | 0 | 1 | 0 |
| K001_003b | 1 | 0 | 1 |
| K001_004 | 1 | 0 | 0 |
| K001_008 | 0 | 0 | 0 |
| K001_010 | 1 | 0 | 1 |
| K001_011 | 0 | 1 | 0 |
| K001_013 | 1 | 0 | 0 |

| | | | |
|-----------|---|---|---|
| K001_014 | 0 | 0 | 2 |
| K001_016 | 1 | 0 | 0 |
| K001_017 | 0 | 1 | 1 |
| K001_019 | 1 | 0 | 1 |
| K002_014 | 0 | 0 | 2 |
| K002_016 | 1 | 0 | 0 |
| K003_005 | 0 | 0 | 2 |
| K004_007 | 1 | 1 | 0 |
| T001_002 | 0 | 0 | 0 |
| T001_003 | 1 | 0 | 0 |
| T001_005 | 0 | 1 | 1 |
| T001_007 | 1 | 0 | 1 |
| T001_008 | 0 | 1 | 0 |
| T001_009 | 1 | 0 | 1 |
| T001_011 | 0 | 1 | 1 |
| T001_014 | 1 | 0 | 0 |
| W004_003 | 0 | 0 | 1 |
| W005_001 | 3 | 0 | 1 |
| W007_003 | 1 | 0 | 2 |
| W008_001a | 0 | 1 | 0 |
| W009_001 | 1 | 0 | 0 |

要旨

本論文は、日本語の話し言葉において頻繁に用いられるフィラー表現「なんか」の語用論的・韻律的特徴を分析したものである。本研究の主な目的は、様々な談話文脈における「なんか」の機能を特定し、その機能とイントネーションパターン（音調パターン）との関係性を明らかにすることである。この目的のために、談話音韻論（discourse phonology）および会話分析（conversation analysis）の理論的枠組みを用いて分析を行った。『日本語日常会話コーパス』からランダムに選ばれた43本の動画記録（約24時間分）を分析対象とし、その結果、「なんか」には「不確実性の表出」「発話の和らげ」「時間稼ぎ」「修復行為」「話題管理」「思考開始」という6つの主要な語用論的機能があることが明らかになった。分析は体系的に進められた。まず、選定した43本の動画記録を文字起こしし、ジェファースン（Jefferson）の転記法に基づき、ELANソフトウェアを用いて詳細な文字化を行った。次に、フィラー表現が出現する発話連鎖を抽出し、特に「なんか」の機能を表形式にまとめた。最終段階では、表で明示された機能が最も明確に観察される会話場面について、会話分析手法により詳細に検討した。そして、「なんか」の語用論的機能とイントネーションパターンとの関連性を韻律音韻論の枠組みで評価し、その分析結果を提示した。イントネーション分析の結果、各機能が明確なイントネーションパターンと関連し

ていることが判明し、「なんか」が会話の流れを調整する上で戦略的役割を果たしていることが示された。以上の結果から、日本語話し言葉において「なんか」は単なるフィラーとしての役割にとどまらず、コミュニケーションにおける丁寧さ、間接性、社会的調和を実現する重要な談話標識として機能していることが明らかになった。

キーワード: なんか, フィラー, 談話標識, 語用論, 韻律分析, 日本語の話し言葉

ÖZET

Bu tez çalışması, Japonca konuşma dilinde yaygın olarak kullanılan dolgu sözcüğü *nanka*'nın edimsel ve bürünsel özelliklerini incelemektedir. Çalışmanın temel amacı, farklı söylemsel bağlamlarda kullanılan *nanka*'nın işlevlerini belirlemek ve bu işlevlerin ezgi örüntüleriyle ilişkisini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda söylem sesbilimi (discourse phonology) ve konuşma çözümlemesi (conversation analysis) kuramsal temel alınarak çözümlenmeler yapılmıştır. Japonca Günlük Konuşma Derlemi'nden rastgele seçilen toplam 43 video kaydına ait yaklaşık 24 saatlik konuşma verileri incelenmiş; belirsizlik ifade etme, söylemi yumuşatma, zaman kazanma, onarım yapma, konu yönetme ve düşünce başlatma olmak üzere *nanka*'nın altı temel edimsel işlevi tespit edilmiştir. Çözümleme sürecinde sistematik bir yöntem izlenmiştir. İlk aşamada, seçilen 43 video kaydı yazıya dökülmüş, ardından Jefferson'ın çeviri yazım sistemi temel alınarak ELAN yazılımı aracılığıyla ayrıntılı çevriyazıya dönüştürülmüştür. Sonrasında dolgu sözcüklerinin geçtiği konuşma dizileri belirlenmiş ve özellikle *nanka*'nın işlevleri tablo hâlinde özetlenmiştir. Son aşamada ise tabloda belirlenen işlevlerin en net biçimde gözlemlendiği konuşma dizileri, konuşma çözümlemesi yöntemiyle detaylı olarak incelenmiş, dolgu sözcüğü *nanka*'nın edimsel işlevleri ile ezgi örüntüleri arasındaki ilişki bürünsel sesbilim çerçevesinde değerlendirilerek bulgular sunulmuştur. Ezgi analizleri sonucunda, her bir işlevin belirgin ezgi kalıplarıyla ilişkili olduğu ve *nanka*'nın konuşma akışını yönetmede stratejik bir rol üstlendiği ortaya konmuştur. Elde edilen bulgular, Japonca konuşma dilinde *nanka*'nın sadece bir dolgu sözcüğü olarak değil, iletişimde nezaket, dolaylılık ve sosyal uyumu sağlamada önemli bir söylem belirleyicisi olarak işlev gördüğünü göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: *nanka*, dolgu sözcükleri, söylem belirleyicileri, edimbilim, ezgi analizi, Japonca konuşma dili

ABSTRACT

This thesis examines the pragmatic and prosodic features of the discourse marker *nanka*, widely used in spoken Japanese. The primary aim is to identify the pragmatic functions of *nanka* across various discourse contexts and explore their relationship with intonation patterns. Analyses were conducted based on theoretical frameworks from discourse phonology and conversation analysis. Approximately 24 hours of speech data from a total of 43 randomly selected video recordings in the Corpus of Everyday Japanese Conversation were analyzed, revealing six core pragmatic functions of *nanka*: expressing uncertainty, softening discourse, gaining time, making repairs, managing topics, and initiating thoughts. A systematic methodology was followed throughout the analysis process. Initially, the 43 video recordings were transcribed, then converted into detailed transcripts using ELAN software, based on Jefferson's transcription conventions. Subsequently, speech sequences containing discourse markers, especially *nanka*, were identified, and their functions were summarized in tables. In the final stage, speech segments clearly illustrating these functions were closely analyzed through conversation analysis methods. The relationship between the pragmatic functions of *nanka* and intonation patterns was evaluated within a prosodic phonology framework. Results from intonation analysis indicated that each pragmatic function correlated distinctly with specific intonation patterns, underscoring *nanka*'s strategic role in managing conversational flow. The findings demonstrate that in spoken Japanese, *nanka* functions not merely as a filler but as a crucial discourse marker that facilitates politeness, indirectness, and social harmony in communication.

Keywords: *nanka*, filler words, discourse markers, pragmatics, prosodic analysis, spoken Japanese